

Βρυξέλλες, 26.4.2019
COM(2019) 198 final

**ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ, ΤΟ
ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ, ΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ, ΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ
ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΚΑΙ ΤΗΝ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΩΝ
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΩΝ**

Πίνακας αποτελεσμάτων της ΕΕ στον τομέα της δικαιοσύνης 2019

«Η Ευρωπαϊκή Ένωση είναι μια κοινότητα δικαίου. Ο σεβασμός στο κράτος δικαίου και ο σεβασμός στις δικαστικές αποφάσεις δεν αποτελούν επιλογή αλλά υποχρέωση.»

Jean-Claude Juncker, πρόεδρος της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, ομιλία για την κατάσταση της Ένωσης 2018 ⁽¹⁾

«Ο σεβασμός του κράτους δικαίου δεν αποτελεί μόνο προϋπόθεση για την προστασία όλων των θεμελιωδών αξιών που απαριθμούνται στο άρθρο 2. Αποτελεί επίσης προϋπόθεση για τον σεβασμό όλων των δικαιωμάτων και των υποχρεώσεων που απορρέουν από τις Συνθήκες και για την εδραίωση αμοιβαίας εμπιστοσύνης των πολιτών, των επιχειρήσεων και των εθνικών αρχών στα νομικά συστήματα όλων των άλλων κρατών μελών.» ⁽²⁾.

Frans Timmermans, πρώτος αντιπρόεδρος της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, συζήτηση στην ολομέλεια του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, 28 Φεβρουαρίου 2018

«Εργαζόμαστε για την αύξηση της εμπιστοσύνης στη δικαιοσύνη. Η παροχή επαρκών οικονομικών πόρων στο σύστημα απονομής δικαιοσύνης δεν αποτελεί κόστος, αποτελεί επένδυση. [...] Οι χώρες στις οποίες η δικαιοσύνη λειτουργεί καλά πλεονεκτούν στην προσέλκυση επενδυτών.» ⁽³⁾

Věra Jourová, μέλος της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, Βιέννη, 30 Νοεμβρίου 2018

---

¹ Ομιλία για την κατάσταση της Ένωσης 2018, η οποία εκφωνήθηκε ενώπιον του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου στις 12 Σεπτεμβρίου 2018: https://ec.europa.eu/commission/sites/beta-political/files/soteu2018-speech_el_0.pdf

² Δήλωση εξ ονόματος της Επιτροπής από τον πρώτο αντιπρόεδρο κ. Timmermans, συζήτηση στην ολομέλεια του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου της 28ης Φεβρουαρίου 2018 σχετικά με την απόφαση της Επιτροπής να ενεργοποιήσει το άρθρο 7 παράγραφος 1 της Συνθήκης ΕΕ αναφορικά με την κατάσταση στην Πολωνία.

³ Ομιλία που εκφώνησε στη Βιέννη στις 30 Νοεμβρίου 2018, στη διάσκεψη για την αποτελεσματικότητα των συστημάτων απονομής δικαιοσύνης.

1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η ανεξαρτησία, η ποιότητα και η αποδοτικότητα, ως οι ουσιώδεις παράμετροι των αποτελεσματικών συστημάτων απονομής δικαιοσύνης, αποτελούν στοιχεία ζωτικής σημασίας για την προώπιση του κράτους δικαίου και των αξιών στις οποίες βασίζεται η ΕΕ. Τα αποτελεσματικά συστήματα απονομής δικαιοσύνης είναι απαραίτητα για την εφαρμογή του δικαίου της ΕΕ. Τα εθνικά δικαστήρια ενεργούν ως δικαστήρια της ΕΕ όταν εφαρμόζουν το δίκαιο της ΕΕ. Είναι τα εθνικά δικαστήρια που πρωτίστως διασφαλίζουν την αποτελεσματική επιβολή των δικαιωμάτων και των υποχρεώσεων που απορρέουν από το δίκαιο της ΕΕ⁽⁴⁾. Όπως έχει επισημάνει το Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, αυτή καθαυτή η ύπαρξη αποτελεσματικού δικαστικού ελέγχου από ανεξάρτητα δικαστήρια είναι αναπόσπαστα συνδεδεμένη με την ύπαρξη κράτους δικαίου⁽⁵⁾.

Η ανακοίνωση με τίτλο «Περαιτέρω ενδυνάμωση του κράτους δικαίου εντός της Ένωσης — Τρέχουσα κατάσταση και πιθανά επόμενα βήματα», που εκδόθηκε στις 3 Απριλίου 2019, εντάσσει τον πίνακα αποτελεσμάτων της ΕΕ στον τομέα της δικαιοσύνης στην εργαλειοθήκη της ΕΕ για την ενδυνάμωση του κράτους δικαίου, καθώς συμβάλλει στην προαγωγή της μεταρρύθμισης των δικαστικών συστημάτων και στην προώθηση των προτύπων σχετικά με το κράτος δικαίου⁽⁶⁾. Ο σεβασμός του κράτους δικαίου, συμπεριλαμβανομένης της ανεξαρτησίας των συστημάτων απονομής δικαιοσύνης, έχει σημαντικό αντίκτυπο στις επενδυτικές αποφάσεις και στην προσέλκυση επιχειρήσεων. Για τον λόγο αυτόν, η βελτίωση της αποτελεσματικότητας των εθνικών συστημάτων απονομής δικαιοσύνης αποτελεί προτεραιότητα του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου — του ετήσιου κύκλου συντονισμού της οικονομικής πολιτικής της ΕΕ. Η Ετήσια Επισκόπηση της Ανάπτυξης 2019, στην οποία προσδιορίζονται οι οικονομικές και κοινωνικές προτεραιότητες για την ΕΕ και τα κράτη μέλη της για το επόμενο έτος, υπογραμμίζει εκ νέου τον σύνδεσμο μεταξύ, αφενός, του κράτους δικαίου και των αποτελεσματικών συστημάτων απονομής δικαιοσύνης και, αφετέρου, ενός περιβάλλοντος φιλικού προς τις επιχειρήσεις και της οικονομικής ανάπτυξης⁽⁷⁾.

Για την παρακολούθηση των μεταρρυθμίσεων στον τομέα της δικαιοσύνης και του αντικτύπου τους στα κράτη μέλη, από το 2013, ο πίνακας αποτελεσμάτων της ΕΕ στον τομέα της δικαιοσύνης («πίνακας αποτελεσμάτων») παρουσιάζει μια ετήσια επισκόπηση δεικτών που σχετίζονται με την ανεξαρτησία, την ποιότητα και την αποδοτικότητα της δικαιοσύνης, παράμετροι που είναι ουσιώδεις για ένα αποτελεσματικό σύστημα απονομής δικαιοσύνης. Η έκδοση του 2019 αναπτύσσει περαιτέρω τους δείκτες και για τις τρεις αυτές παραμέτρους, ενώ, για πρώτη φορά, παρουσιάζει επίσης δείκτες για:

- την αναλυτική δαπάνη χρηματικών πόρων σε κάθε σύστημα απονομής δικαιοσύνης·
- τα πρότυπα που εφαρμόζονται για τη βελτίωση της ποιότητας των δικαστικών αποφάσεων στα ανώτατα δικαστήρια·
- τις διοικητικές εξουσίες επί των εθνικών εισαγγελικών αρχών, καθώς και τον διορισμό και την παύση των εθνικών εισαγγελέων·
- τις αρχές που εμπλέκονται στις πειθαρχικές διαδικασίες που αφορούν δικαστές·
- τα πρότυπα και τις πρακτικές για τη διαχείριση του φόρτου υποθέσεων και των συσσωρευμένων υποθέσεων στα δικαστήρια.

⁴ Άρθρο 19 της Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση (ΣΕΕ).

⁵ Απόφαση του Δικαστηρίου (τμήμα μείζονος συνθέσεως) της 27ης Φεβρουαρίου 2018, Associação Sindical dos Juizes Portugueses κατά Tribunal de Contas, C-64/16, ECLI:EU:C:2018:117.

⁶ COM(2019) 163.

⁷ Ανακοίνωση της Επιτροπής — Ετήσια Επισκόπηση της Ανάπτυξης 2019, 21.11.2018, COM(2018) 770 final, σ. 16.

Τι είναι ο πίνακας αποτελεσμάτων της ΕΕ στον τομέα της δικαιοσύνης;

Ο πίνακας αποτελεσμάτων της ΕΕ στον τομέα της δικαιοσύνης είναι ένα συγκριτικό πληροφοριακό εργαλείο το οποίο έχει ως στόχο να συνδράμει την ΕΕ και τα κράτη μέλη, σε ετήσια βάση, στην προσπάθειά τους να βελτιώσουν την αποτελεσματικότητα των εθνικών τους συστημάτων απονομής δικαιοσύνης, με την παροχή αντικειμενικών, αξιόπιστων και συγκρίσιμων δεδομένων σχετικά με έναν αριθμό δεικτών για την αξιολόγηση της ποιότητας, της ανεξαρτησίας και της αποδοτικότητας των συστημάτων απονομής δικαιοσύνης σε όλα τα κράτη μέλη. Ο πίνακας αποτελεσμάτων δεν παρουσιάζει μια συνολική ενιαία κατάταξη, αλλά μια επισκόπηση του τρόπου λειτουργίας όλων των συστημάτων απονομής δικαιοσύνης, με βάση δείκτες που ενδιαφέρουν όλα τα κράτη μέλη.

Ο πίνακας αποτελεσμάτων δεν προωθεί κάποιον συγκεκριμένο τύπο συστήματος απονομής δικαιοσύνης και αντιμετωπίζει όλα τα κράτη μέλη σε ισότιμη βάση.

Η ανεξαρτησία, η ποιότητα και η αποδοτικότητα αποτελούν ουσιώδεις παραμέτρους ενός αποτελεσματικού συστήματος απονομής δικαιοσύνης, ανεξάρτητα από το πρότυπο του εθνικού συστήματος δικαιοσύνης ή τη νομική παράδοση στην οποία θεμελιώνεται. Τα διαγράμματα για τις τρεις αυτές παραμέτρους θα πρέπει να διαβάζονται συνδυαστικά, καθώς και τα τρία στοιχεία είναι απαραίτητα για την αποτελεσματικότητα ενός συστήματος απονομής δικαιοσύνης και συχνά είναι αλληλένδετα (πρωτοβουλίες με στόχο τη βελτίωση ενός εξ αυτών των στοιχείων μπορεί να έχουν επίδραση και σε άλλο).

Ο πίνακας αποτελεσμάτων εστιάζεται κυρίως στις αστικές και εμπορικές υποθέσεις αμφισβητούμενης δικαιοδοσίας, καθώς και στις διοικητικές υποθέσεις, προκειμένου να συνδράμει τα κράτη μέλη στις προσπάθειές τους να δημιουργήσουν ένα περιβάλλον περισσότερο φιλικό για τις επενδύσεις, τις επιχειρήσεις και τους πολίτες. Ο πίνακας αποτελεσμάτων αποτελεί ένα συγκριτικό εργαλείο το οποίο εξελίσσεται στο πλαίσιο διαλόγου με τα κράτη μέλη και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο ⁽⁸⁾. Στόχος του είναι ο προσδιορισμός των ουσιωδών παραμέτρων ενός αποτελεσματικού συστήματος απονομής δικαιοσύνης και η παροχή σχετικών δεδομένων σε ετήσια βάση.

Ποια είναι η μεθοδολογία του πίνακα αποτελεσμάτων της ΕΕ στον τομέα της δικαιοσύνης;

Ο πίνακας αποτελεσμάτων χρησιμοποιεί διάφορες πηγές πληροφοριών. Μεγάλο μέρος των ποσοτικών δεδομένων παρέχεται από την επιτροπή αξιολόγησης της αποτελεσματικότητας της δικαιοσύνης (CEPEJ) του Συμβουλίου της Ευρώπης, με την οποία η Επιτροπή έχει συνάψει σύμβαση για την εκπόνηση ειδικής ετήσιας μελέτης. Τα δεδομένα αυτά καλύπτουν την περίοδο από το 2010 έως το 2017 και έχουν παρασχεθεί από τα κράτη μέλη σύμφωνα με τη μεθοδολογία της CEPEJ. Η μελέτη περιλαμβάνει επίσης αναλυτικές παρατηρήσεις και ενημερωτικά δελτία ανά χώρα, τα οποία παρέχουν πιο ολοκληρωμένη εικόνα. Τα εν λόγω στοιχεία θα πρέπει να διαβάζονται σε συνδυασμό με τα διαγράμματα ⁽⁹⁾.

Τα δεδομένα σχετικά με τη διάρκεια των διαδικασιών τα οποία συλλέχθηκαν από τη CEPEJ απεικονίζουν τον «χρόνο εκδίκασης», δηλαδή την υπολογιζόμενη διάρκεια των δικαστικών διαδικασιών (με βάση τον λόγο των εκκρεμών υποθέσεων προς τις κριθείσες υποθέσεις). Τα δεδομένα σχετικά με την αποδοτικότητα των δικαστηρίων κατά την εφαρμογή του δικαίου της ΕΕ σε συγκεκριμένους τομείς δείχνουν τη μέση διάρκεια της διαδικασίας που απορρέει από την πραγματική διάρκεια των δικαστικών υποθέσεων. Θα πρέπει να επισημανθεί ότι η διάρκεια των δικαστικών διαδικασιών μπορεί να διαφέρει σημαντικά μεταξύ διαφόρων γεωγραφικών περιοχών του ίδιου κράτους μέλους, ιδίως όσον αφορά τα αστικά κέντρα, όπου οι εμπορικές δραστηριότητες ενδέχεται να συνεπάγονται μεγαλύτερο φόρτο υποθέσεων.

Άλλες πηγές δεδομένων είναι: η ομάδα των υπευθύνων επικοινωνίας για τα εθνικά συστήματα δικαιοσύνης ⁽¹⁰⁾, το Ευρωπαϊκό Δίκτυο Δικαστικών Συμβουλίων (ENCJ) ⁽¹¹⁾, το Δίκτυο των Προέδρων

⁸ Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο ενέκρινε το ψήφισμα της 29ης Μαΐου 2018 σχετικά με τον πίνακα αποτελεσμάτων της ΕΕ στον τομέα της δικαιοσύνης 2017 (P8_TA(2018) 0216), το οποίο λήφθηκε υπόψη για την κατάρτιση της παρούσας έκδοσης και θα λαμβάνεται υπόψη για την κατάρτιση των μελλοντικών εκδόσεων του πίνακα αποτελεσμάτων της ΕΕ στον τομέα της δικαιοσύνης.

⁹ https://ec.europa.eu/info/strategy/justice-and-fundamental-rights/effective-justice/eu-justice-scoreboard_el

¹⁰ Για την προετοιμασία του πίνακα αποτελεσμάτων της ΕΕ στον τομέα της δικαιοσύνης και για την προώθηση της ανταλλαγής βέλτιστων πρακτικών σχετικά με την αποτελεσματικότητα των συστημάτων απονομής

των Ανωτάτων Δικαστηρίων της ΕΕ (NPSJC) ⁽¹²⁾, η Ένωση των Συμβουλίων Επικρατείας και των Ανωτάτων Διοικητικών Δικαστηρίων της ΕΕ (ACA-Europe) ⁽¹³⁾, το Ευρωπαϊκό Δίκτυο Ανταγωνισμού (ECN) ⁽¹⁴⁾, η επιτροπή επικοινωνιών (COCOM) ⁽¹⁵⁾, το Ευρωπαϊκό Παρατηρητήριο για την Παραβίαση των Δικαιωμάτων Διανοητικής Ιδιοκτησίας ⁽¹⁶⁾, η ομάδα εμπειρογνομόνων για τη νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες και τη χρηματοδότηση της τρομοκρατίας (EGMLTF) ⁽¹⁷⁾, η Eurostat ⁽¹⁸⁾, το Ευρωπαϊκό Δίκτυο Κατάρτισης Δικαστικών (EJTN) ⁽¹⁹⁾ και το Παγκόσμιο Οικονομικό Φόρουμ (WEF) ⁽²⁰⁾.

Η μεθοδολογία για τον πίνακα αποτελεσμάτων αναπτύχθηκε περαιτέρω σε στενή συνεργασία με την ομάδα των υπευθύνων επικοινωνίας για τα εθνικά συστήματα απονομής δικαιοσύνης, ιδίως μέσω ενός ερωτηματολογίου και μέσω της συλλογής δεδομένων για ορισμένες πτυχές της λειτουργίας των συστημάτων απονομής δικαιοσύνης.

Η διαθεσιμότητα δεδομένων, ιδίως όσον αφορά τους δείκτες για την αποδοτικότητα των συστημάτων απονομής δικαιοσύνης, εξακολουθεί να βελτιώνεται, καθώς πολλά κράτη μέλη έχουν επενδύσει στην ικανότητά τους να παράγουν καλύτερα στατιστικά στοιχεία για τη δικαιοσύνη. Στον βαθμό που εξακολουθούν να υπάρχουν δυσκολίες όσον αφορά τη συγκέντρωση ή την παροχή δεδομένων, αυτές οφείλονται είτε σε ανεπαρκή στατιστική ικανότητα είτε στο γεγονός ότι οι εθνικές κατηγορίες για τις οποίες συλλέγονται δεδομένα δεν αντιστοιχούν επακριβώς σε εκείνες που χρησιμοποιούνται για τον πίνακα αποτελεσμάτων. Μόνο σε πολύ λίγες περιπτώσεις το κενό δεδομένων οφείλεται στην απροθυμία ορισμένων εθνικών αρχών να συνεισφέρουν με την παροχή στοιχείων. Η Επιτροπή εξακολουθεί να

δικαιοσύνης, η Επιτροπή ζήτησε από τα κράτη μέλη να ορίσουν δύο υπευθύνους επικοινωνίας, έναν από το δικαστικό σώμα και έναν από το Υπουργείο Δικαιοσύνης. Η άτυπη αυτή ομάδα συνεδριάζει τακτικά.

¹¹ Το EN CJ συγκεντρώνει τα εθνικά όργανα των κρατών μελών που είναι ανεξάρτητα από την εκτελεστική και τη νομοθετική εξουσία και τα οποία είναι υπεύθυνα για τη στήριξη των δικαστικών σωμάτων στην ανεξάρτητη απονομή δικαιοσύνης: <https://www.encyj.eu/>

¹² Το NPSJC παρέχει ένα φόρουμ μέσω του οποίου τα ευρωπαϊκά θεσμικά όργανα έχουν τη δυνατότητα να ζητούν τη γνώμη ανωτάτων δικαστηρίων και μέσω του οποίου επιδιώκεται μεγαλύτερη προσέγγιση μεταξύ τους, διά της ενθάρρυνσης του διαλόγου και της ανταλλαγής ιδεών: <http://network-presidents.eu/>

¹³ Η ACA-Europe απαρτίζεται από το Δικαστήριο της ΕΕ και τα Συμβούλια της Επικρατείας ή τα ανώτατα διοικητικά δικαστήρια κάθε κράτους μέλους της ΕΕ: <http://www.juradmin.eu/index.php/en/>

¹⁴ Το ECN συστάθηκε ως φόρουμ διαλόγου και συνεργασίας των ευρωπαϊκών αρχών ανταγωνισμού στις περιπτώσεις στις οποίες εφαρμόζονται τα άρθρα 101 και 102 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Το ECN αποτελεί το πλαίσιο για τους μηχανισμούς στενής συνεργασίας που προβλέπονται στον κανονισμό αριθ. 1/2003 του Συμβουλίου. Μέσω του ECN, συνεργάζονται μεταξύ τους η Επιτροπή και οι εθνικές αρχές ανταγωνισμού όλων των κρατών μελών της ΕΕ: http://ec.europa.eu/competition/ecn/index_en.html

¹⁵ Η COCOM απαρτίζεται από εκπροσώπους των κρατών μελών της ΕΕ. Κύριος ρόλος της είναι να γνωμοδοτεί επί των σχεδίων μέτρων που προτίθεται να θεσπίσει η Επιτροπή στον τομέα της ψηφιακής αγοράς: <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/communications-committee>

¹⁶ Το Ευρωπαϊκό Παρατηρητήριο για την Παραβίαση των Δικαιωμάτων Διανοητικής Ιδιοκτησίας είναι ένα δίκτυο εμπειρογνομόνων και εξειδικευμένων ενδιαφερόμενων φορέων. Απαρτίζεται από εκπροσώπους του δημόσιου και του ιδιωτικού τομέα, οι οποίοι συνεργάζονται στο πλαίσιο ενεργών ομάδων εργασίας: <https://euipo.europa.eu/ohimportal/en/web/observatory/home>

¹⁷ Η EGMLTF συνεδριάζει τακτικά με σκοπό την ανταλλαγή απόψεων και την παροχή βοήθειας στην Επιτροπή για τη χάραξη πολιτικής και την εκπόνηση νέας νομοθεσίας για την καταπολέμηση της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες και της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας: http://ec.europa.eu/justice/civil/financial-crime/index_en.htm

¹⁸ Η Eurostat είναι η στατιστική υπηρεσία της ΕΕ: <http://ec.europa.eu/eurostat/about/overview>

¹⁹ Το EJTN είναι η κύρια πλατφόρμα και ο βασικός φορέας προώθησης της κατάρτισης των Ευρωπαίων δικαστικών και της ανταλλαγής γνώσεων μεταξύ τους. Αναπτύσσει πρότυπα και προγράμματα κατάρτισης, συντονίζει ανταλλαγές και προγράμματα κατάρτισης δικαστικών, διαδίδει εμπειρογνώσια στον τομέα της κατάρτισης και προάγει τη συνεργασία μεταξύ φορέων κατάρτισης δικαστικών στην ΕΕ. Το EJTN έχει 34 μέλη, τα οποία εκπροσωπούν τα κράτη της ΕΕ καθώς και διακρατικούς φορείς της ΕΕ. <http://www.ejtn.eu/>

²⁰ Το WEF είναι μια διεθνής οργάνωση για τη συνεργασία μεταξύ του δημόσιου και του ιδιωτικού τομέα, της οποίας τα μέλη είναι εταιρείες: <https://www.weforum.org/>

παροτρύνει τα κράτη μέλη να μειώσουν περαιτέρω το εν λόγω κενό δεδομένων και να συμμετέχουν ενεργά στην ανταλλαγή βέλτιστων πρακτικών.

Πώς τροφοδοτεί ο πίνακας αποτελεσμάτων της ΕΕ στον τομέα της δικαιοσύνης το Ευρωπαϊκό Εξαμήνου;

Ο πίνακας αποτελεσμάτων παρέχει στοιχεία για την αξιολόγηση της ποιότητας, της ανεξαρτησίας και της αποδοτικότητας των εθνικών συστημάτων απονομής δικαιοσύνης και, ως εκ τούτου, αποσκοπεί στο να συνδράμει τα κράτη μέλη να βελτιώσουν την αποτελεσματικότητα των εθνικών τους συστημάτων απονομής δικαιοσύνης. Με τον τρόπο αυτό διευκολύνεται ο εντοπισμός αδυναμιών και βέλτιστων πρακτικών και η παρακολούθηση των προκλήσεων και της προόδου. Στο πλαίσιο του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου, διενεργούνται ειδικές αξιολογήσεις ανά χώρα μέσω διμερούς διαλόγου με τις εθνικές αρχές και τους ενδιαφερόμενους φορείς. Οι αξιολογήσεις αυτές αντικατοπτρίζονται στις ετήσιες εκθέσεις ανά χώρα στο πλαίσιο του Εξαμήνου και συνδυάζουν τις πληροφορίες που αντλούνται από τον πίνακα αποτελεσμάτων με ποιοτική ανάλυση, λαμβανομένων υπόψη των χαρακτηριστικών των νομικών συστημάτων και του ευρύτερου πλαισίου των οικείων κρατών μελών. Η ανάλυση στο πλαίσιο του Εξαμήνου μπορεί να οδηγήσει την Επιτροπή να προτείνει στο Συμβούλιο την έκδοση ειδικών συστάσεων ανά χώρα για τη βελτίωση του εθνικού συστήματος απονομής δικαιοσύνης σε επιμέρους κράτη μέλη.

Γιατί είναι σημαντικά τα αποτελεσματικά συστήματα απονομής δικαιοσύνης για ένα φιλικό προς τις επενδύσεις περιβάλλον;

Τα αποτελεσματικά συστήματα απονομής δικαιοσύνης τα οποία προασπίζουν το κράτος δικαίου έχουν από καιρό αναγνωριστεί ως παράγοντες με θετικό οικονομικό αντίκτυπο. Όταν τα δικαστικά συστήματα εγγυώνται την πραγμάτωση των δικαιωμάτων, οι πιστωτές είναι πιθανότερο να δανείσουν, οι επιχειρήσεις αποθαρρύνονται από την υιοθέτηση καιροσκοπικής συμπεριφοράς, το κόστος των συναλλαγών μειώνεται και οι καινοτόμες επιχειρήσεις είναι πιθανότερο να πραγματοποιήσουν επενδύσεις. Ο ευεργετικός αντίκτυπος των καλά λειτουργούντων εθνικών συστημάτων απονομής δικαιοσύνης στην οικονομία τεκμηριώνεται με σειρά μελετών και επιστημονικών συγγραμμάτων, μεταξύ άλλων του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου⁽²¹⁾, της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας⁽²²⁾, του ΟΟΣΑ⁽²³⁾, του Παγκόσμιου Οικονομικού Φόρουμ⁽²⁴⁾ και της Παγκόσμιας Τράπεζας⁽²⁵⁾.

Πρόσφατη μελέτη κατέληξε στο συμπέρασμα ότι μείωση της διάρκειας των δικαστικών διαδικασιών κατά 1 % [μετρούμενη σε χρόνο εκδίκασης⁽²⁶⁾] μπορεί να αυξήσει την ανάπτυξη των επιχειρήσεων⁽²⁷⁾ και ότι υψηλότερο ποσοστό εταιρειών που θεωρούν ότι το σύστημα απονομής δικαιοσύνης είναι ανεξάρτητο κατά 1 % τείνει να συνδέεται με υψηλότερο κύκλο εργασιών και αύξηση της παραγωγικότητας⁽²⁸⁾. Άλλη

²¹ Περιφερειακές οικονομικές προβλέψεις του ΔΝΤ, Νοέμβριος 2017, «Europe: Europe Hitting its Stride», σ. xviii, 40, 70: <https://www.imf.org/~media/Files/Publications/REO/EUR/2017/November/eur-booked-print.ashx?la=en>

²² ΕΚΤ, «Structural policies in the euro area», Ιούνιος 2018, Occasional Paper Series No 210: <https://www.ecb.europa.eu/pub/pdf/scpops/ecb.op210.en.pdf?3db9355b1d1599799aa0e475e5624651>

²³ Βλέπε π.χ.: «What makes civil justice effective?», OECD Economics Department Policy Notes, αριθ. 18 Ιουνίου 2013 και «The Economics of Civil Justice: New Cross-Country Data and Empirics», OECD Economics Department Working Papers, αριθ. 1060.

²⁴ Παγκόσμιο Οικονομικό Φόρουμ, «The Global Competitiveness Report 2018», Οκτώβριος 2018: <https://www.weforum.org/reports/the-global-competitiveness-report-2018>

²⁵ Παγκόσμια Τράπεζα, «World Development Report 2017: Governance and the Law, Chapter 3: The role of law», σ. 83, 140: <http://www.worldbank.org/en/publication/wdr2017>

²⁶ Ο δείκτης του «χρόνου εκδίκασης» προκύπτει από τη διαίρεση του αριθμού των μη κριθεισών υποθέσεων διά του αριθμού των κριθεισών υποθέσεων στη λήξη ενός έτους και τον πολλαπλασιασμό του ηλικίου επί 365 (ημέρες). Πρόκειται για τυποποιημένο δείκτη που έχει καθοριστεί από την CEPEJ του Συμβουλίου της Ευρώπης: http://www.coe.int/t/dghl/cooperation/cepej/evaluation/default_en.asp

²⁷ Vincenzo Bove και Leandro Elia: «The judicial system and economic development across EU Member States», τεχνική έκθεση του ΚΚΕρ, EUR 28440 EN, Υπηρεσία Εκδόσεων της ΕΕ, Λουξεμβούργο, 2017: http://publications.jrc.ec.europa.eu/repository/bitstream/JRC104594/jrc104594_2017_the_judicial_system_and_economic_development_across_eu_member_states.pdf

²⁸ *Idem*.

μελέτη έδειξε θετική συσχέτιση μεταξύ εκλαμβανόμενης ανεξαρτησίας της δικαιοσύνης και ροών άμεσων ξένων επενδύσεων στην Κεντρική και Ανατολική Ευρώπη ⁽²⁹⁾.

Επιπλέον, σειρά ερευνών έχει καταδείξει τη σημασία της αποτελεσματικότητας των εθνικών συστημάτων απονομής δικαιοσύνης για τις εταιρείες. Για παράδειγμα, σε μία έρευνα, το 93 % των μεγάλων επιχειρήσεων απάντησε ότι εξετάζει συστηματικά και σε συνεχή βάση τις συνθήκες που σχετίζονται με το κράτος δικαίου (συμπεριλαμβανομένης της ανεξαρτησίας των δικαστηρίων) στις χώρες στις οποίες επενδύει ⁽³⁰⁾, ενώ σε άλλη έρευνα, περισσότερες από τις μισές μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις απάντησαν ότι το κόστος και η υπερβολική διάρκεια των δικαστικών διαδικασιών, αντίστοιχα, συγκαταλέγονταν στους βασικούς λόγους για τη μη κίνηση δικαστικής διαδικασίας λόγω προσβολής δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας (ΔΔΙ) ⁽³¹⁾.

---

²⁹ «Effect of judicial independence to FDI into Eastern Europe and South Asia»· Bülent Dogru· 2012, Munich Personal RePEc Archive (MPRA): https://mpr.ub.uni-muenchen.de/40471/1/MPRA_paper_40322.pdf. Τα κράτη μέλη της ΕΕ που περιλαμβάνονταν στη μελέτη ήταν τα εξής: BG, CZ, EE, HR, LV, LT, HU, RO, SI και SK.

³⁰ The Economist Intelligence Unit: «Risk and Return – Foreign Direct Investment and the Rule of Law», 2015 http://www.biicl.org/documents/625_d4_fdi_main_report.pdf, σ. 22.

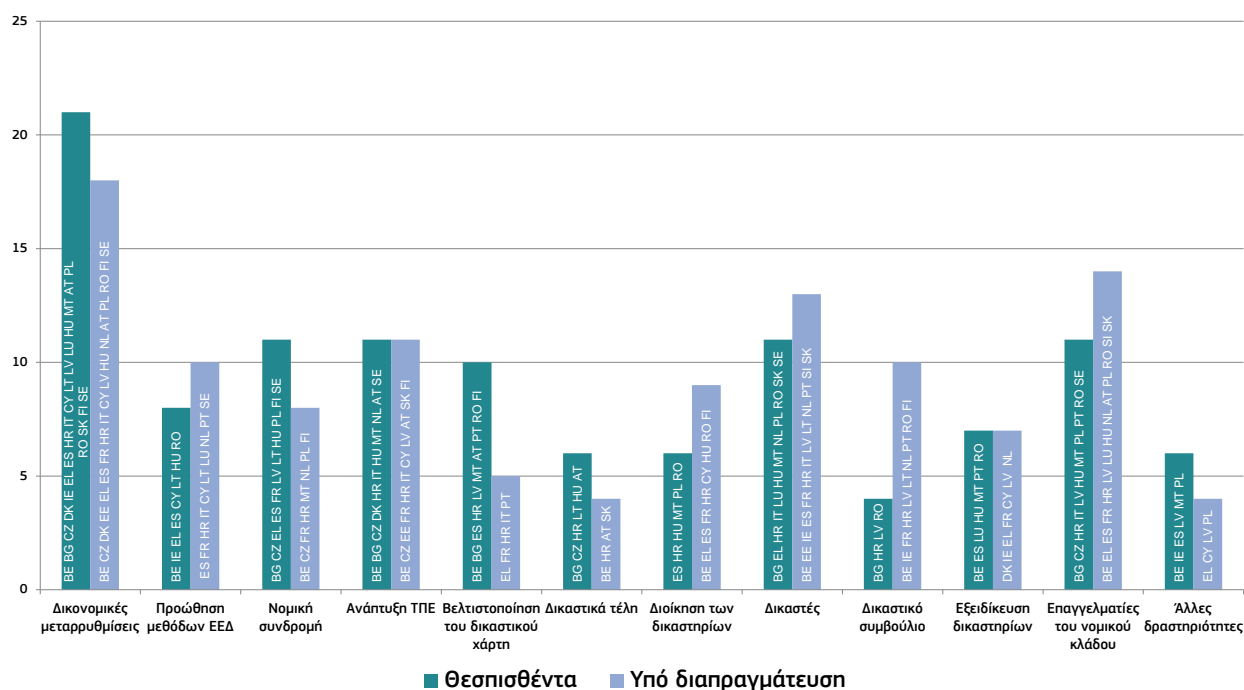
³¹ Γραφείο Διανοητικής Ιδιοκτησίας της ΕΕ (EUIPO), Πίνακας αποτελεσμάτων των ΜΜΕ στον τομέα της διανοητικής ιδιοκτησίας το 2016: https://euiipo.europa.eu/tunnel-web/secure/webdav/guest/document_library/observatory/documents/sme_scoreboard_study_2016/Executive-summary_en.pdf

2. ΠΛΑΙΣΙΟ: ΒΑΣΙΚΕΣ ΕΞΕΛΙΞΕΙΣ ΟΣΟΝ ΑΦΟΡΑ ΤΙΣ ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΕΙΣ ΣΤΟΝ ΤΟΜΕΑ ΤΗΣ ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗΣ ΤΟ 2018

2.1. Χαρτογράφηση των μεταρρυθμίσεων στον τομέα της δικαιοσύνης

Το 2018 πολλά κράτη μέλη συνέχισαν τις προσπάθειές τους για την περαιτέρω βελτίωση της αποτελεσματικότητας των εθνικών τους συστημάτων απονομής δικαιοσύνης. Στο διάγραμμα 1 παρουσιάζεται μια επισκόπηση των μέτρων που έχουν θεσπιστεί και των μέτρων που σχεδιάζεται να ληφθούν στους διάφορους τομείς λειτουργίας των συστημάτων απονομής δικαιοσύνης των κρατών μελών.

Διάγραμμα 1: Νομοθετική και κανονιστική δραστηριότητα όσον αφορά τα συστήματα απονομής δικαιοσύνης το 2018 (θεσπισθέντα μέτρα/πρωτοβουλίες υπό διαπραγμάτευση ανά κράτος μέλος) [πηγή: Ευρωπαϊκή Επιτροπή ⁽³²⁾]

Το 2018 το δικονομικό δίκαιο εξακολούθησε να βρίσκεται στο επίκεντρο σε πολλά κράτη μέλη, με σημαντικής έκτασης νομοθετική δραστηριότητα είτε σε εξέλιξη είτε σχεδιαζόμενη για το εγγύς μέλλον. Το καθεστώς των δικαστών, οι μεταρρυθμίσεις στον τομέα των επαγγελματιών του νομικού κλάδου, η ανάπτυξη των ΤΠΕ, η νομική συνδρομή (ευεργέτημα πενίας) και τα μέτρα για τη βελτιστοποίηση των δικαστικών χαρτών επίσης σημείωσαν αυξημένη δραστηριότητα. Σύγκριση με τον προηγούμενο πίνακα αποτελεσμάτων δείχνει ότι το επίπεδο δραστηριότητας ενισχύθηκε περαιτέρω σε ορισμένους τομείς, καθώς τα κράτη μέλη έδωσαν συνέχεια σε προηγούμενα σχέδια μεταρρυθμίσεων, ενώ σε κάποιους τομείς αναμένεται να πραγματοποιηθούν περαιτέρω μεταρρυθμίσεις στο εγγύς μέλλον. Η εξέλιξη αυτή επιβεβαιώνει την παρατήρηση ότι οι μεταρρυθμίσεις στον τομέα της δικαιοσύνης απαιτούν χρόνο – ενίοτε αρκετά χρόνια από την αρχική ανακοίνωση των μεταρρυθμίσεων έως τη θέσπιση νομοθετικών και κανονιστικών μέτρων και την πραγματική εφαρμογή τους.

³² Οι πληροφορίες έχουν συγκεντρωθεί σε συνεργασία με την ομάδα των υπευθύνων επικοινωνίας για τα εθνικά συστήματα δικαιοσύνης 26 κρατών μελών. Το UK δεν υπέβαλε πληροφορίες. Η DE εξήγησε ότι βρίσκονται σε εξέλιξη διάφορες μεταρρυθμίσεις όσον αφορά τη δικαστική εξουσία, στις οποίες το πεδίο και η κλίμακα της μεταρρυθμιστικής διαδικασίας μπορεί να διαφέρουν μεταξύ των 16 ομόσπονδων κρατών.

2.2. Παρακολούθηση των μεταρρυθμίσεων στον τομέα της δικαιοσύνης

Το 2018 η Επιτροπή συνέχισε να παρακολουθεί τις μεταρρυθμιστικές προσπάθειες των κρατών μελών.

– Αποτελέσματα του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου 2018 –

Η ενίσχυση της ανεξαρτησίας, της ποιότητας και της αποδοτικότητας των συστημάτων απονομής δικαιοσύνης αποτελεί καθιερωμένη προτεραιότητα των διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων που προωθούνται μέσω του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου. Ο κύκλος του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου ξεκινάει τον Νοέμβριο έκαστου έτους, όταν η Επιτροπή παρουσιάζει τις προτεραιότητές της για το επόμενο έτος (ανακοίνωση για την ετήσια επισκόπηση της ανάπτυξης). Τον Φεβρουάριο οι υπηρεσίες της Επιτροπής υποβάλλουν ειδικές ανά χώρα αξιολογήσεις στις εκθέσεις ανά χώρα, οι οποίες καλύπτουν όλα τα θέματα που εξετάστηκαν στο πλαίσιο του Εξαμήνου. Τον Μάιο/Ιούνιο, η Επιτροπή υποβάλλει τις προτάσεις της για τις ειδικές ανά χώρα συστάσεις, οι οποίες απευθύνονται στα κράτη μέλη. Οι εν λόγω συστάσεις εγκρίνονται τον Ιούλιο από το Συμβούλιο, αφού πρώτα επικυρωθούν από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο.

Κατά το Ευρωπαϊκό Εξάμηνο του 2018, βάσει πρότασης της Επιτροπής, το Συμβούλιο απηύθυνε σε πέντε κράτη μέλη ειδικές ανά χώρα συστάσεις σε σχέση με το σύστημά τους απονομής δικαιοσύνης⁽³³⁾. Πέραν των εν λόγω κρατών μελών που έλαβαν ειδικές ανά χώρα συστάσεις, 11 ακόμη κράτη μέλη αντιμετωπίζουν συγκεκριμένες προκλήσεις όσον αφορά τα συστήματά τους απονομής δικαιοσύνης, μεταξύ άλλων σε σχέση με το κράτος δικαίου και την ανεξαρτησία της δικαιοσύνης, τα οποία παρακολουθούνται από την Επιτροπή στο πλαίσιο του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου⁽³⁴⁾.

– Εκθέσεις του 2018 στο πλαίσιο του μηχανισμού συνεργασίας και ελέγχου –

Ο μηχανισμός συνεργασίας και ελέγχου (ΜΣΕ) συστάθηκε κατά την προσχώρηση της Βουλγαρίας και της Ρουμανίας στην Ευρωπαϊκή Ένωση το 2007⁽³⁵⁾, προκειμένου να

³³ HR, IT, CY, PT, SK. Βλ. σύσταση του Συμβουλίου, της 13ης Ιουλίου 2018, σχετικά με το εθνικό πρόγραμμα μεταρρυθμίσεων της Κροατίας για το 2018 και τη διατύπωση γνώμης του Συμβουλίου σχετικά με το πρόγραμμα σύγκλισης της Κροατίας για το 2018 (2018/C 320/10)· σύσταση του Συμβουλίου, της 13ης Ιουλίου 2018, σχετικά με το εθνικό πρόγραμμα μεταρρυθμίσεων της Ιταλίας για το 2018 και τη διατύπωση γνώμης του Συμβουλίου σχετικά με το πρόγραμμα σταθερότητας της Ιταλίας για το 2018 (2018/C 320/11)· σύσταση του Συμβουλίου, της 13ης Ιουλίου 2018, σχετικά με το εθνικό πρόγραμμα μεταρρυθμίσεων της Κύπρου για το 2018 και τη διατύπωση γνώμης του Συμβουλίου σχετικά με το πρόγραμμα σταθερότητας της Κύπρου για το 2018 (2018/C 320/12)· σύσταση του Συμβουλίου, της 13ης Ιουλίου 2018, σχετικά με το εθνικό πρόγραμμα μεταρρυθμίσεων της Πορτογαλίας για το 2018 και τη διατύπωση γνώμης του Συμβουλίου σχετικά με το πρόγραμμα σταθερότητας της Πορτογαλίας για το 2018 (2018/C 320/21)· σύσταση του Συμβουλίου, της 13ης Ιουλίου 2018, σχετικά με το εθνικό πρόγραμμα μεταρρυθμίσεων της Σλοβακίας για το 2018 και τη διατύπωση γνώμης του Συμβουλίου σχετικά με το πρόγραμμα σταθερότητας της Σλοβακίας για το 2018 (2018/C 320/24).

³⁴ BE, BG, IE, EL, ES, LV, HU, MT, PL, RO, SI. Οι εν λόγω προκλήσεις αποτυπώνονται στις αιτιολογικές σκέψεις των ειδικών ανά χώρα συστάσεων και στις εκθέσεις ανά χώρα που αφορούν τα συγκεκριμένα κράτη μέλη. Οι πιο πρόσφατες εκθέσεις ανά χώρα για το 2019, οι οποίες δημοσιεύθηκαν στις 27 Φεβρουαρίου 2019, διατίθενται στη διεύθυνση: https://ec.europa.eu/info/publications/2019-european-semester-country-reports_el

³⁵ Συμπεράσματα του Συμβουλίου των Υπουργών της 17ης Οκτωβρίου 2006 (13339/06)· απόφαση της Επιτροπής, της 13ης Δεκεμβρίου 2006, για τη θέσπιση μηχανισμού για τη συνεργασία και τον έλεγχο της προόδου στη Βουλγαρία όσον αφορά την επίτευξη των ειδικών στόχων αναφοράς στους τομείς της δικαστικής μεταρρύθμισης και της καταπολέμησης της διαφθοράς και του οργανωμένου εγκλήματος [κοινοποιηθείσα υπό τον αριθμό C(2006) 6570].

Συμπεράσματα του Συμβουλίου των Υπουργών της 17ης Οκτωβρίου 2006 (13339/06)· απόφαση της Επιτροπής, της 13ης Δεκεμβρίου 2006, για τη θέσπιση μηχανισμού για τη συνεργασία και τον έλεγχο της προόδου στη Ρουμανία όσον αφορά την επίτευξη των ειδικών στόχων αναφοράς στους τομείς της δικαστικής μεταρρύθμισης και της καταπολέμησης της διαφθοράς [κοινοποιηθείσα υπό τον αριθμό C(2006) 6569].

αντιμετωπίσει τις αδυναμίες στους τομείς της δικαστικής μεταρρύθμισης και της καταπολέμησης της διαφθοράς, καθώς και, στην περίπτωση της Βουλγαρίας, της καταπολέμησης του οργανωμένου εγκλήματος. Έκτοτε, οι εκθέσεις του ΜΣΕ συμβάλλουν στην εστίαση των προσπαθειών των βουλγαρικών και των ρουμανικών αρχών μέσω ειδικών συστάσεων και έχουν καταγράψει την πρόοδο που έχει συντελεστεί⁽³⁶⁾.

Στις εκθέσεις του ΜΣΕ του Νοεμβρίου του 2018 η Επιτροπή προέβη σε απολογισμό της προόδου που είχε σημειωθεί σε σχέση με τις συστάσεις που περιλαμβάνονταν στις προηγούμενες εκθέσεις. Η έκθεση για τη Ρουμανία επισήμανε ότι, ενώ η Ρουμανία είχε κάνει μερικά βήματα για την υλοποίηση των τελικών συστάσεων, πρόσφατες εξελίξεις αντέστρεψαν την πορεία της προόδου και έθεσαν υπό αμφισβήτηση τη θετική αξιολόγηση του Ιανουαρίου του 2017. Για τη Βουλγαρία, η έκθεση κατέληξε στο συμπέρασμα ότι αρκετές συστάσεις είχαν ήδη εφαρμοστεί και ορισμένες άλλες βρίσκονταν κοντά στην εφαρμογή τους. Η Επιτροπή έχει δώσει την ενδεδειγμένη συνέχεια σε αμφοτέρους αυτές τις εκθέσεις.

2.3. Στήριξη των μεταρρυθμίσεων στον τομέα της δικαιοσύνης

– *Ευρωπαϊκά Διαρθρωτικά και Επενδυτικά Ταμεία* –

Η Επιτροπή στηρίζει οικονομικά ορισμένες μεταρρυθμίσεις στον τομέα της δικαιοσύνης μέσω των Ευρωπαϊκών Διαρθρωτικών και Επενδυτικών Ταμείων (ΕΔΕΤ). Από το 2007, 16 κράτη μέλη έχουν χρησιμοποιήσει τόσο το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο (ΕΚΤ) όσο και το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης (ΕΤΠΑ) για τη βελτίωση της αποτελεσματικότητας των συστημάτων τους απονομής δικαιοσύνης⁽³⁷⁾. Μεταξύ του 2007 και του 2020, περισσότερα από 900 εκατ. ευρώ θα έχουν δεσμευθεί για την αύξηση της αποδοτικότητας και τη βελτίωση της ποιότητας των συστημάτων απονομής δικαιοσύνης στα εν λόγω κράτη μέλη⁽³⁸⁾. Στις χρηματοδοτούμενες δραστηριότητες περιλαμβάνονται:

- η ανάπτυξη και η αναβάθμιση επιχειρησιακών διαδικασιών στα δικαστήρια και η εισαγωγή συστημάτων διαχείρισης υποθέσεων ή η ανάπτυξη ή αναβάθμιση διαδικασιών διαχείρισης ανθρώπινου δυναμικού·
- η ψηφιοποίηση δικαστικών υπηρεσιών και η αγορά συστημάτων τεχνολογιών των πληροφοριών και των επικοινωνιών (ΤΠΕ)·
- η παροχή κατάρτισης σε δικαστές, εισαγγελείς, δικαστικούς υπαλλήλους, δικαστικούς επιμελητές, συμβολαιογράφους και δικηγόρους και η ευαισθητοποίηση των πολιτών σχετικά με τα δικαιώματά τους.

Η Επιτροπή μεριμνά ώστε να εξασφαλίσει ότι τα κονδύλια της ΕΕ αξιοποιούνται δεόντως για τις ενδεδειγμένες μεταρρυθμίσεις σύμφωνα με τις αρχές του κράτους δικαίου. Η Επιτροπή τονίζει τη σπουδαιότητα της υιοθέτησης μιας προσέγγισης προσανατολισμένης στα αποτελέσματα κατά την υλοποίηση των προτεραιοτήτων χρηματοδότησης και καλεί τα κράτη μέλη να αξιολογήσουν τον αντίκτυπο της στήριξης από τα ΕΔΕΤ.

– *Τεχνική στήριξη* –

³⁶ https://ec.europa.eu/info/strategy/justice-and-fundamental-rights/effective-justice/rule-law/assistance-bulgaria-and-romania-under-cvm/reports-progress-bulgaria-and-romania_el

³⁷ BG, CZ, EE, EL, ES, HR, IT, LV, LT, HU, MT, PL, PT, RO, SI, και SK.

³⁸ Οι πληροφορίες που παρουσιάζονται βασίζονται σε στοιχεία που συγκεντρώθηκαν το φθινόπωρο του 2017 και επικαιροποιήθηκαν τον Ιούνιο του 2018. Δεδομένου ότι η τρέχουσα περίοδος προγραμματισμού 2014 – 2020 βρίσκεται σε εξέλιξη, το συνολικό ποσό που προορίζεται για τα συστήματα απονομής δικαιοσύνης ενδέχεται να αυξηθεί και οι χορηγήσεις για τα διάφορα είδη δραστηριοτήτων ενδέχεται να αλλάξουν μέχρι το τέλος της περιόδου προγραμματισμού το 2023.

Τα κράτη μέλη αξιοποιούν επίσης την τεχνική στήριξη που παρέχει η Επιτροπή μέσω της Υπηρεσίας Στήριξης Διαρθρωτικών Μεταρρυθμίσεων (SRSS) στο πλαίσιο του Προγράμματος Στήριξης Διαρθρωτικών Μεταρρυθμίσεων ⁽³⁹⁾, το οποίο έχει συνολικό προϋπολογισμό 222,8 εκατ. ευρώ για την περίοδο 2017-2020. Από το 2017, 16 κράτη μέλη ⁽⁴⁰⁾ έχουν ήδη λάβει ή έχουν ζητήσει τεχνική στήριξη για ευρύ φάσμα τομέων. Στην εν λόγω τεχνική στήριξη περιλαμβάνεται, για παράδειγμα, τεχνική στήριξη για τη βελτίωση της αποδοτικότητας του δικαστικού συστήματος, για τη μεταρρύθμιση του δικαστικού χάρτη, για την οργάνωση των δικαστηρίων, για τον σχεδιασμό ή την εφαρμογή προγραμμάτων ηλεκτρονικής δικαιοσύνης και δικαιοσύνης στον κυβερνοχώρο, για συστήματα διαχείρισης υποθέσεων, για τη διαδικασία επιλογής και προαγωγής των δικαστών, για την κατάρτιση των δικαστών και για την εξωδικαστική επίλυση καταναλωτικών διαφορών. Τον Μάιο του 2018 η Επιτροπή παρουσίασε επίσης τις προτάσεις της για το επόμενο πολυετές δημοσιονομικό πλαίσιο 2021-2027 και ιδίως για ένα νέο πρόγραμμα στήριξης των μεταρρυθμίσεων με συνολικό προϋπολογισμό 25 δις. ευρώ, για την παροχή οικονομικής και τεχνικής στήριξης σε όλα τα κράτη μέλη προκειμένου να επιδιώξουν και να εφαρμόσουν μεταρρυθμίσεις που αποσκοπούν στον εκσυγχρονισμό των οικονομιών τους, ιδίως των μεταρρυθμιστικών προτεραιοτήτων που προσδιορίζονται στο πλαίσιο του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου ⁽⁴¹⁾.

2.4. Διασφάλιση της ανεξαρτησίας της δικαιοσύνης

Η ΕΕ χρησιμοποιεί διάφορα μέσα για να επιβάλει τον σεβασμό της ανεξαρτησίας της δικαιοσύνης στα κράτη μέλη, προκειμένου να προστατευθεί η λειτουργία της Ένωσης.

– Διαδικασίες επί παραβάσει και αποφάσεις του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης –

Η Επιτροπή έχει δεσμευθεί να παρεμβαίνει στις υποθέσεις στις οποίες το εθνικό δίκαιο εμποδίζει τα εθνικά δικαστικά συστήματα να διασφαλίσουν την αποτελεσματική εφαρμογή του δικαίου της ΕΕ σύμφωνα με τις απαιτήσεις του κράτους δικαίου και με το άρθρο 47 του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της ΕΕ ⁽⁴²⁾.

Τον Σεπτέμβριο του 2018 η Επιτροπή αποφάσισε να παραπέμψει την Πολωνία στο Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης για παραβίαση των αρχών της ισοβιότητας των δικαστών και της δικαστικής ανεξαρτησίας με τον νόμο περί του Ανωτάτου Δικαστηρίου ⁽⁴³⁾. Οι ανησυχίες της Επιτροπής αφορούν, αφενός, την απότομη μείωση της ηλικίας συνταξιοδότησης των δικαστών του Ανωτάτου Δικαστηρίου και, αφετέρου, τη διακριτική ευχέρεια που παρέχεται στον πρόεδρο της Δημοκρατίας να παρατείνει την ενεργό υπηρεσία των εν λόγω δικαστών χωρίς σαφή κριτήρια και χωρίς δικαστικό έλεγχο της τελικής απόφασης που λαμβάνεται στο πλαίσιο αυτό, μέτρα τα οποία η Επιτροπή θεωρεί ότι παραβιάζουν το άρθρο 19 παράγραφος 1 της ΣΕΕ σε συνδυασμό με το άρθρο 47 του Χάρτη ⁽⁴⁴⁾. Στις 17 Δεκεμβρίου 2018 το Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης εξέδωσε προσωρινά μέτρα, όπως ζήτησε η Επιτροπή, με τα οποία διέταξε

³⁹ https://ec.europa.eu/info/funding-tenders/funding-opportunities/funding-programmes/overview-funding-programmes/structural-reform-support-programme-srsp_el

⁴⁰ BE, BG, CZ, EE, EL, ES, HR, IT, CY, LV, HU, MT, PL, PT, SI και SK.

⁴¹ Βλ. δελτίο Τύπου IP/18/3972, 31 Μαΐου 2018, διαθέσιμο στη διεύθυνση: http://europa.eu/rapid/press-release_IP-18-3972_el.htm

⁴² Ανακοίνωση της Επιτροπής — Δίκαιο της ΕΕ: Καλύτερη εφαρμογή για καλύτερα αποτελέσματα (2017/C 18/02) (ΕΕ C 18 της 19.1.2017, σ. 10–20).

⁴³ Τον Δεκέμβριο του 2017 η Επιτροπή αποφάσισε να παραπέμψει την πολωνική κυβέρνηση στο Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης για παραβίαση του δικαίου της ΕΕ με τον νόμο για την οργάνωση των τακτικών δικαστηρίων. Η Επιτροπή θεωρεί ότι ο εν λόγω νόμος παραβιάζει το άρθρο 19 παράγραφος 1 της ΣΕΕ σε συνδυασμό με το άρθρο 47 του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων. Για περισσότερες λεπτομέρειες, βλ.: http://europa.eu/rapid/press-release_IP-17-5367_en.pdf

⁴⁴ http://europa.eu/rapid/press-release_IP-18-5830_el.htm

την Πολωνία να αποκαταστήσει το Ανώτατο Δικαστήριο στην κατάσταση του πριν από την 3η Απριλίου 2018, όταν τέθηκε σε ισχύ ο προσβαλλόμενος νόμος, έως ότου εκδοθεί η οριστική απόφαση στην υπόθεση ⁽⁴⁵⁾. Την 1η Ιανουαρίου 2019 τέθηκε σε ισχύ νόμος που θεσπίστηκε από το πολωνικό κοινοβούλιο για την εφαρμογή της απόφασης του Δικαστηρίου. Στις 11 Απριλίου 2019 ο γενικός εισαγγελέας του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης πρότεινε στο Δικαστήριο να αποφανθεί ότι οι διατάξεις της πολωνικής νομοθεσίας για τη μείωση της ηλικίας συνταξιοδότησης των δικαστών του Ανωτάτου Δικαστηρίου αντιβαίνουν στο δίκαιο της ΕΕ, καθώς παραβιάζουν τις αρχές της ισοβιότητας και της ανεξαρτησίας των δικαστών ⁽⁴⁶⁾.

Στις 3 Απριλίου 2019 η Επιτροπή κίνησε διαδικασία επί παραβάσει αποστέλλοντας στην Πολωνία προειδοποιητική επιστολή σχετικά με το νέο πειθαρχικό καθεστώς των τακτικών δικαστών, για τον λόγο ότι το νέο αυτό καθεστώς υπονομεύει τη δικαστική ανεξαρτησία των εν λόγω δικαστών, καθώς δεν παρέχει τις αναγκαίες εγγυήσεις για την προστασία τους από τον πολιτικό έλεγχο ⁽⁴⁷⁾.

Η σπουδαιότητα της διασφάλισης από τα κράτη μέλη της ανεξαρτησίας των εθνικών δικαστηρίων, ως ζήτημα του δικαίου της ΕΕ, έχει επισημανθεί από την πρόσφατη νομολογία του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης ⁽⁴⁸⁾. Ειδικότερα, το Δικαστήριο διευκρίνισε ότι η προϋπόθεση περί ανεξαρτησίας της δικαιοσύνης συνεπάγεται επίσης ότι το πειθαρχικό καθεστώς εκείνων στους οποίους έχει ανατεθεί δικαιοδοτικό έργο πρέπει να περιβάλλεται τις αναγκαίες εγγυήσεις, ώστε να αποφεύγεται κάθε ενδεχόμενο χρήσης αυτού του καθεστώτος ως συστήματος πολιτικού ελέγχου του περιεχομένου των δικαστικών αποφάσεων ⁽⁴⁹⁾.

Το 2018 σειρά εθνικών δικαστηρίων προσέφυγε στο Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης στο πλαίσιο του μηχανισμού της προδικαστικής παραπομπής (άρθρο 267 της ΣΛΕΕ), ζητώντας διευκρινίσεις σχετικά με τις απαιτήσεις ανεξαρτησίας της δικαιοσύνης που επιβάλλει το δίκαιο της ΕΕ. Ειδικότερα, το πολωνικό Ανώτατο Δικαστήριο παρέπεμψε έξι τέτοιες υποθέσεις ⁽⁵⁰⁾, το πολωνικό Ανώτατο Διοικητικό Δικαστήριο παρέπεμψε μία ⁽⁵¹⁾ και τακτικά δικαστήρια παρέπεμψαν τρεις ⁽⁵²⁾ ⁽⁵³⁾.

– Διαδικασία του άρθρου 7 της ΣΕΕ και πλαίσιο για το κράτος δικαίου –

Το άρθρο 7 παράγραφος 1 της ΣΕΕ προβλέπει έναν προληπτικό μηχανισμό που μπορεί να ενεργοποιηθεί σε περίπτωση «σαφούς κινδύνου σοβαρής παραβίασης» των αξιών του άρθρου 2 της ΣΕΕ, ενώ το άρθρο 7 παράγραφος 2 της ΣΕΕ προβλέπει έναν κυρωτικό μηχανισμό μόνο σε περίπτωση «σοβαρής και διαρκούς παραβίασης από κράτος μέλος» των εν λόγω αξιών. Το

⁴⁵ <https://curia.europa.eu/jcms/upload/docs/application/pdf/2018-12/cp180204el.pdf>

⁴⁶ Βλ. προτάσεις του γενικού εισαγγελέα Ε. Tanchev της 11ης Απριλίου 2019, Ευρωπαϊκή Επιτροπή κατά Δημοκρατίας της Πολωνίας, ECLI:EU:C:2019:325.

⁴⁷ Βλ. δελτίο Τύπου IP/19/1957, 3 Απριλίου 2019, διαθέσιμο στη διεύθυνση: http://europa.eu/rapid/press-release_IP-19-1957_en.pdf

⁴⁸ Βλ. ιδίως απόφαση του Δικαστηρίου (τμήμα μείζονος συνθέσεως) της 27ης Φεβρουαρίου 2018, Associação Sindical dos Juizes Portugueses κατά Tribunal de Contas, C-64/16, ECLI:EU:C:2018:117, διαθέσιμη στη διεύθυνση: <https://goo.gl/utc5GR>. Απόφαση του Δικαστηρίου (τμήμα μείζονος συνθέσεως) της 25ης Ιουλίου 2018, LM, C-216/18 PPU, ECLI:EU:C:2018:586, διαθέσιμη στη διεύθυνση: <https://goo.gl/ty1fnk>.

⁴⁹ Απόφαση του Δικαστηρίου (τμήμα μείζονος συνθέσεως) της 25ης Ιουλίου 2018, LM, C-216/18 PPU, ECLI:EU:C:2018:586, σκέψη 67, διαθέσιμη στη διεύθυνση: <https://goo.gl/ty1fnk>.

⁵⁰ Υποθέσεις C-522/18, C-537/18, C-585/18, C-624/18, C-625/18, C-668/18.

⁵¹ Υπόθεση C-824/18.

⁵² Υποθέσεις C-558/18, C-563/18, C-623/18.

⁵³ Οι εν λόγω αιτήσεις προδικαστικής απόφασης αφορούν, μεταξύ άλλων, τη συμμόρφωση του νέου πειθαρχικού καθεστώτος των δικαστών, της σύνθεσης του Εθνικού Δικαστικού Συμβουλίου και του νεοσυσταθέντος πειθαρχικού τμήματος του Ανωτάτου Δικαστηρίου προς τις ενωσιακές απαιτήσεις ανεξαρτησίας της δικαιοσύνης.

πλαίσιο για το κράτος δικαίου καθορίστηκε από την Επιτροπή το 2014 ⁽⁵⁴⁾, ο δε ρόλος του έχει αναγνωριστεί από το Δικαστήριο ⁽⁵⁵⁾. Προβλέπει μια διαδικασία διαλόγου κατά στάδια με το οικείο κράτος μέλος, η οποία διαρθρώνεται με γνωμοδοτήσεις και συστάσεις της Επιτροπής. Στόχος είναι να αποτραπεί η εμφάνιση συστημικής απειλής κατά του κράτους δικαίου, περίπτωση κατά την οποία απαιτείται διαδικασία του άρθρου 7 της ΣΕΕ. Η πρώτη —και μέχρι σήμερα μόνη— φορά που χρησιμοποιήθηκε το πλαίσιο για το κράτος δικαίου σημειώθηκε με την έναρξη διαλόγου με την Πολωνία τον Ιανουάριο του 2016 ⁽⁵⁶⁾. Μολονότι ο διάλογος συνέβαλε στον προσδιορισμό των προβλημάτων και στη διαμόρφωση του πλαισίου της συζήτησης, δεν κατόρθωσε να επιλύσει τις διαπιστωθείσες αδυναμίες στον τομέα του κράτους δικαίου και η Επιτροπή κίνησε τη διαδικασία του άρθρου 7 παράγραφος 1 της ΣΕΕ τον Δεκέμβριο του 2017 ⁽⁵⁷⁾. Στις 26 Ιουνίου, στις 18 Σεπτεμβρίου και στις 11 Δεκεμβρίου 2018 το Συμβούλιο πραγματοποίησε τρεις ακροάσεις σχετικά με την Πολωνία στο πλαίσιο του άρθρου 7 παράγραφος 1 της ΣΕΕ.

Στις 12 Σεπτεμβρίου 2018 το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο υπέβαλε αιτιολογημένη πρόταση σύμφωνα με το άρθρο 7 παράγραφος 1 της ΣΕΕ για να διαπιστώσει το Συμβούλιο ότι υπάρχει σαφής κίνδυνος σοβαρής παραβίασης των θεμελιωδών αξιών της ΕΕ από την Ουγγαρία ⁽⁵⁸⁾.

---

⁵⁴ Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο, της 11ης Μαρτίου 2014, με τίτλο «Ένα νέο πλαίσιο της ΕΕ για την ενίσχυση του κράτους δικαίου» [COM(2014) 158 final/2]. Βλ. επίσης δελτίο Τύπου IP-14-237, 11 Μαρτίου 2014, διαθέσιμο στη διεύθυνση: http://europa.eu/rapid/press-release_IP-14-237_el.htm

⁵⁵ Βλ. υπόθεση C-619/18 R, Επιτροπή κατά Πολωνίας, διάταξη της 17ης Δεκεμβρίου 2018.

⁵⁶ Ο διάλογος διεξήχθη μεταξύ Ιανουαρίου 2016 και Δεκεμβρίου 2017. Η Επιτροπή εξέδωσε μία γνωμοδότηση την 1η Ιουνίου 2016 και τέσσερις συστάσεις στις 27 Ιουλίου 2016, στις 21 Δεκεμβρίου 2016, στις 26 Ιουλίου 2017 και στις 20 Δεκεμβρίου 2017. Στις 20 Δεκεμβρίου 2017 η Επιτροπή συμπέρανε ότι υπάρχει σαφής κίνδυνος σοβαρής παραβίασης του κράτους δικαίου στην Πολωνία και, ως εκ τούτου, πρότεινε στο Συμβούλιο να εκδώσει απόφαση βάσει του άρθρου 7 παράγραφος 1 της ΣΕΕ.

⁵⁷ COM(2017) 835 final.

⁵⁸ <http://www.europarl.europa.eu/news/el/press-room/20180906IPR12104/rule-of-law-in-hungary-parliament-calls-on-the-eu-to-act>

3. ΒΑΣΙΚΑ ΠΟΡΙΣΜΑΤΑ ΤΟΥ ΠΙΝΑΚΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ ΤΗΣ ΕΕ ΣΤΟΝ ΤΟΜΕΑ ΤΗΣ ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗΣ ΓΙΑ ΤΟ 2019

Η αποδοτικότητα, η ποιότητα και η ανεξαρτησία είναι οι κύριες παράμετροι ενός αποτελεσματικού συστήματος απονομής δικαιοσύνης, και ο πίνακας αποτελεσμάτων παρουσιάζει δείκτες που αφορούν και τις τρεις αυτές παραμέτρους.

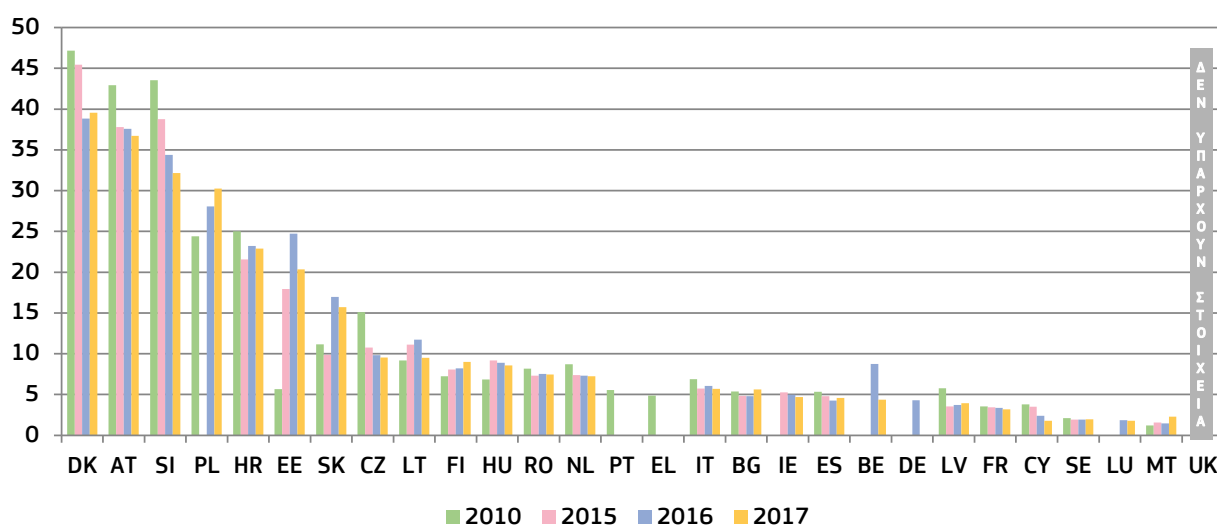
3.1. Αποδοτικότητα των συστημάτων απονομής δικαιοσύνης

Στον πίνακα αποτελεσμάτων παρουσιάζονται δείκτες για την αποδοτικότητα των διαδικασιών στους ευρείς τομείς των αστικών, εμπορικών και διοικητικών υποθέσεων, καθώς και σε ειδικούς τομείς στους οποίους διοικητικές αρχές και δικαστήρια εφαρμόζουν το δίκαιο της ΕΕ⁽⁵⁹⁾.

3.1.1. Εξελίξεις όσον αφορά τον φόρτο υποθέσεων

Ο φόρτος υποθέσεων των συστημάτων απονομής δικαιοσύνης των κρατών μελών είναι υψηλός και παραμένει σταθερός, αν και ποικίλλει σημαντικά μεταξύ των κρατών μελών (διάγραμμα 2). Το γεγονός αυτό δείχνει ότι είναι σημαντικό να συνεχιστούν οι προσπάθειες για τη διασφάλιση της αποτελεσματικότητας των συστημάτων απονομής δικαιοσύνης.

Διάγραμμα 2: Αριθμός εισαχθεισών αστικών, εμπορικών, διοικητικών και άλλων υποθέσεων (*) (σε πρώτο βαθμό / ανά 100 κατοίκους) [πηγή: μελέτη CEPEJ⁽⁶⁰⁾]

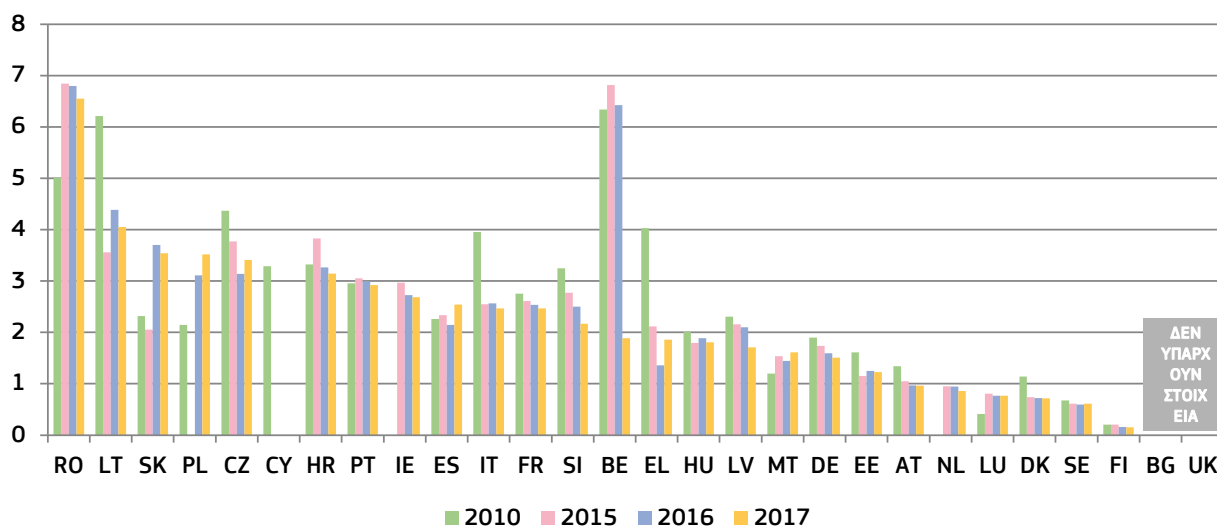

(*) Βάσει της μεθοδολογίας της CEPEJ, η εν λόγω κατηγορία περιλαμβάνει όλες τις αστικές και εμπορικές υποθέσεις αμφισβητούμενης και εκούσιας δικαιοδοσίας, τις υποθέσεις κτηματολογίου και εμπορικού μητρώου εκούσιας δικαιοδοσίας, άλλες υποθέσεις μητρώων, άλλες υποθέσεις εκούσιας δικαιοδοσίας, υποθέσεις διοικητικού δικαίου και άλλες μη ποινικές υποθέσεις. Αλλαγές μεθοδολογίας στη SK.

⁵⁹ Η εκτέλεση των δικαστικών αποφάσεων είναι επίσης σημαντική για την αποδοτικότητα των συστημάτων απονομής δικαιοσύνης. Ωστόσο, στα περισσότερα κράτη μέλη δεν υπάρχουν διαθέσιμα συγκρίσιμα δεδομένα.

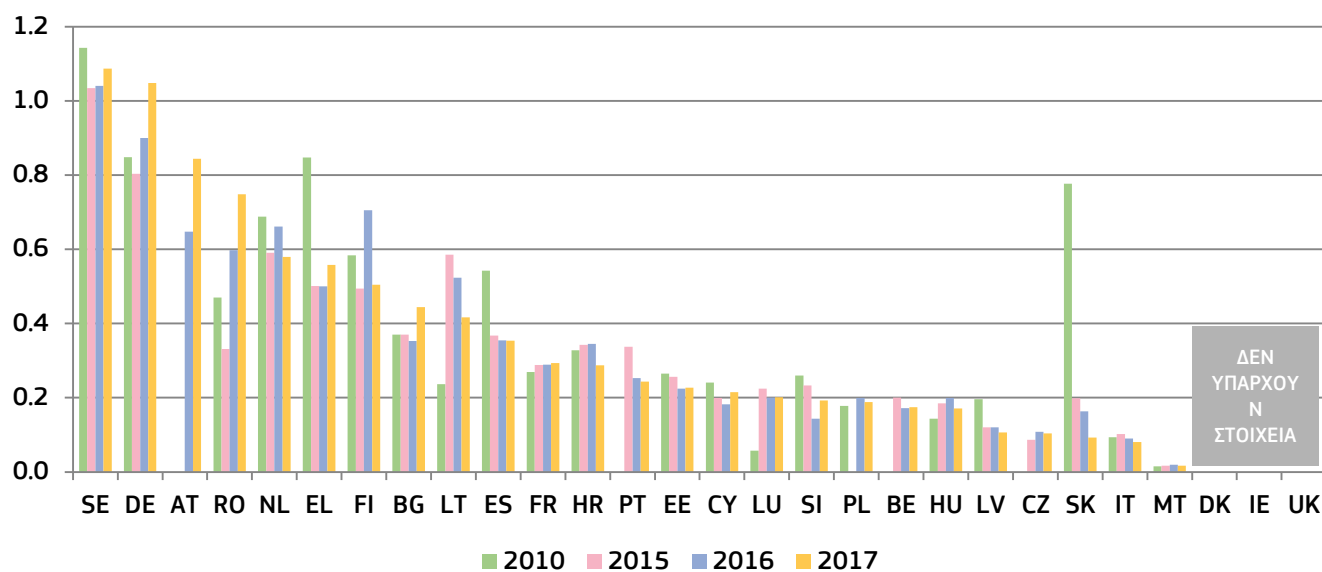
⁶⁰ Μελέτη του 2019 για τη λειτουργία των δικαστικών συστημάτων στα κράτη μέλη της ΕΕ, που εκπονήθηκε από τη γραμματεία της CEPEJ για την Επιτροπή: https://ec.europa.eu/info/strategy/justice-and-fundamental-rights/effective-justice/eu-justice-scoreboard_el

Διάγραμμα 3: Αριθμός εισαχθεισών αστικών και εμπορικών υποθέσεων αμφισβητούμενης δικαιοδοσίας (*) (σε πρώτο βαθμό / ανά 100 κατοίκους) (πηγή: μελέτη CEPEJ)

Βάσει της μεθοδολογίας της CEPEJ, οι αστικές/εμπορικές υποθέσεις αμφισβητούμενης δικαιοδοσίας αφορούν διαφορές μεταξύ αντιδίκων, π.χ. διαφορές σχετικές με συμβάσεις. Οι αστικές/εμπορικές υποθέσεις εκούσιας δικαιοδοσίας αφορούν διαδικασίες στις οποίες δεν υπάρχει αντιδικία, π.χ. χωρίς αντιδικία διαταγές πληρωμής. Αλλαγές μεθοδολογίας στις **EL** και **SK**. Τα στοιχεία για τις **NL** περιλαμβάνουν υποθέσεις εκούσιας δικαιοδοσίας.

Διάγραμμα 4: Αριθμός εισαχθεισών διοικητικών υποθέσεων (*) (σε πρώτο βαθμό / ανά 100 κατοίκους) (πηγή: μελέτη CEPEJ)

(*) Σύμφωνα με τη μεθοδολογία της CEPEJ, οι υποθέσεις διοικητικού δικαίου αφορούν διαφορές μεταξύ πολιτών και τοπικών, περιφερειακών ή εθνικών αρχών. Αλλαγές μεθοδολογίας στις **EL** και **SK**. Στις **DK** και **IE** οι διοικητικές υποθέσεις δεν καταγράφονται χωριστά.

3.1.2. Γενικά δεδομένα για την αποδοτικότητα

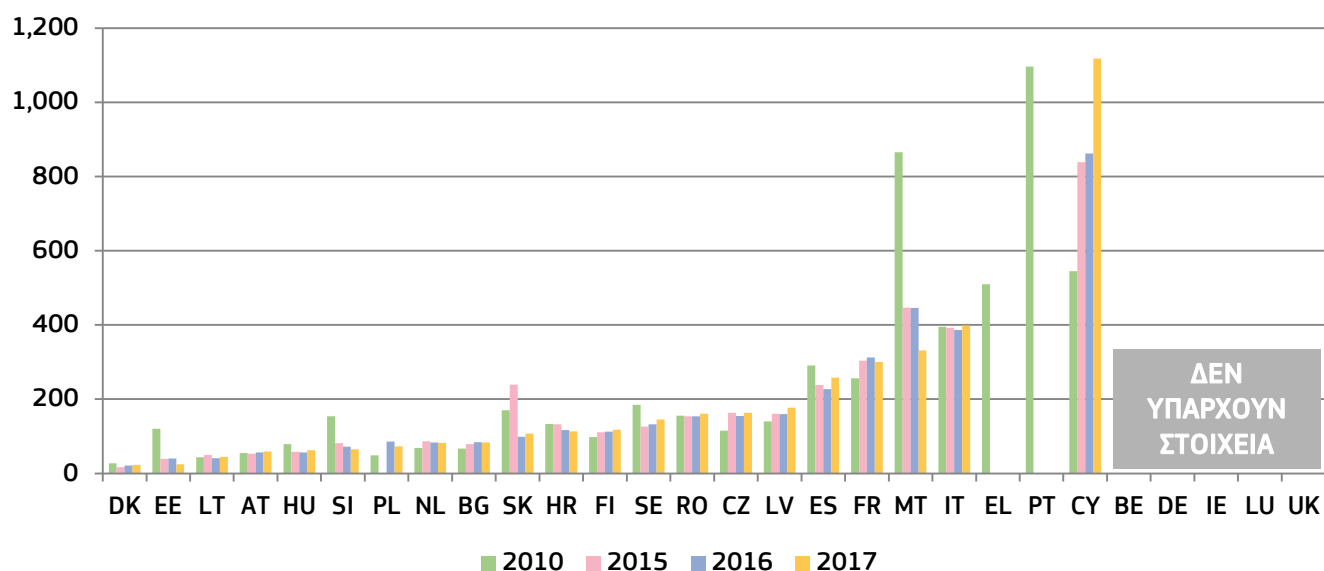
Οι δείκτες για την αποδοτικότητα των διαδικασιών στους ευρείς τομείς των αστικών, των εμπορικών και των διοικητικών υποθέσεων είναι: διάρκεια των διαδικασιών (χρόνος εκδίκασης)· ποσοστό διεκπεραίωσης· και αριθμός εκκρεμών υποθέσεων.

– Διάρκεια των διαδικασιών –

Η διάρκεια των διαδικασιών δηλώνει τον εκτιμώμενο χρόνο (σε ημέρες) που απαιτείται για τη δικαστική επίλυση μιας υπόθεσης, δηλαδή τον χρόνο που χρειάζεται το δικαστήριο για να εκδώσει απόφαση σε πρώτο βαθμό. Ο δείκτης του «χρόνου εκδίκασης» προκύπτει από τη διαίρεση του αριθμού των μη κριθεισών υποθέσεων διά του αριθμού των κριθεισών υποθέσεων στη λήξη ενός έτους και τον πολλαπλασιασμό του πηλίκου επί 365 (ημέρες) ⁽⁶¹⁾. Τα διαγράμματα αφορούν κυρίως πρωτοβάθμιες διαδικασίες και συγκρίνουν τα στοιχεία για τα έτη 2010, 2015, 2016 και 2017, στον βαθμό που είναι διαθέσιμα ⁽⁶²⁾. Δύο διαγράμματα απεικονίζουν τον χρόνο εκδίκασης των αστικών και εμπορικών υποθέσεων αμφισβητούμενης δικαιοδοσίας, και των διοικητικών υποθέσεων σε όλους τους βαθμούς δικαιοδοσίας για το 2017.

Διάγραμμα 5: Αναγκαίος χρόνος για τη δικαστική επίλυση αστικών, εμπορικών, διοικητικών και άλλων υποθέσεων (*)

(σε πρώτο βαθμό / σε ημέρες) (πηγή: μελέτη CEPEJ)

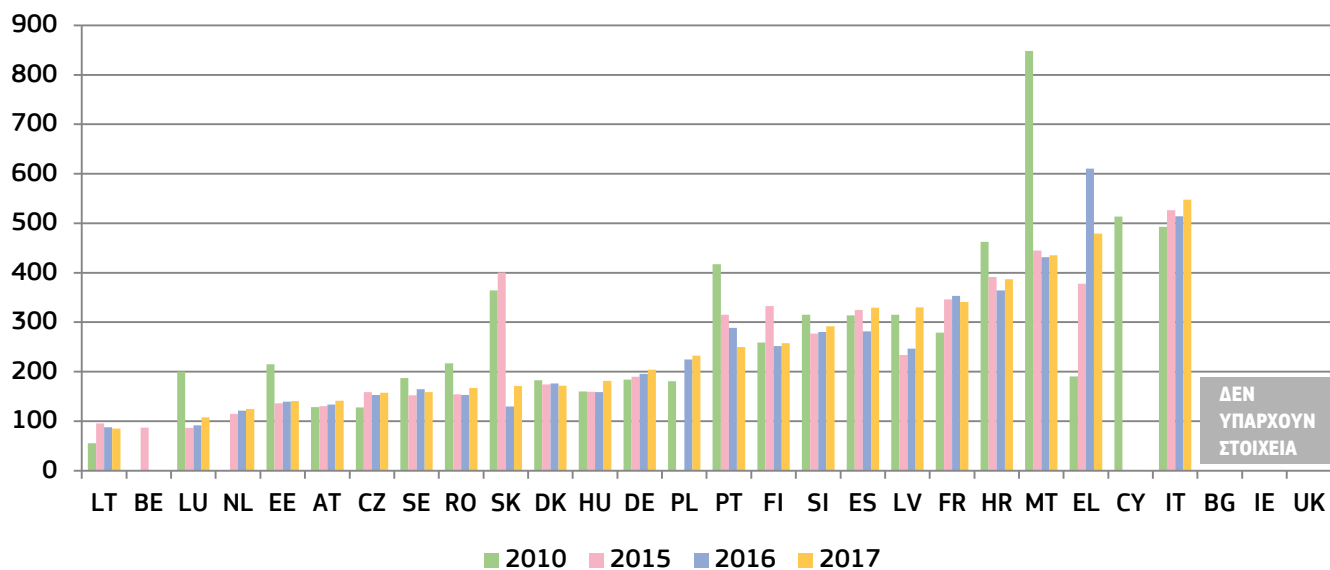
(*) Βάσει της μεθοδολογίας της CEPEJ, η εν λόγω κατηγορία περιλαμβάνει όλες τις αστικές και εμπορικές υποθέσεις αμφισβητούμενης και εκούσιας δικαιοδοσίας, τις υποθέσεις κτηματολογίου και εμπορικού μητρώου εκούσιας δικαιοδοσίας, άλλες υποθέσεις μητρώων, άλλες υποθέσεις εκούσιας δικαιοδοσίας, υποθέσεις διοικητικού δικαίου και άλλες μη ποινικές υποθέσεις. Αλλαγές μεθοδολογίας στη SK. Στις εκκρεμείς υποθέσεις περιλαμβάνονται όλοι οι βαθμοί δικαιοδοσίας στην CZ και, έως το 2016, στη SK.

⁶¹ Η διάρκεια των διαδικασιών, το ποσοστό διεκπεραίωσης και ο αριθμός των εκκρεμών υποθέσεων αποτελούν τυποποιημένους δείκτες που έχουν καθοριστεί από τη CEPEJ: http://www.coe.int/t/dghl/cooperation/cepej/evaluation/default_en.asp

⁶² Τα έτη επιλέχθηκαν κατά τρόπο ώστε να διατηρηθεί η επταετής προοπτική με το 2010 ως έτος βάσης και να αποφευχθεί ταυτόχρονα ο υπερκορεσμός των διαγραμμάτων. Δεδομένα για τα έτη 2012, 2013 και 2014 παρέχονται στην έκθεση της CEPEJ.

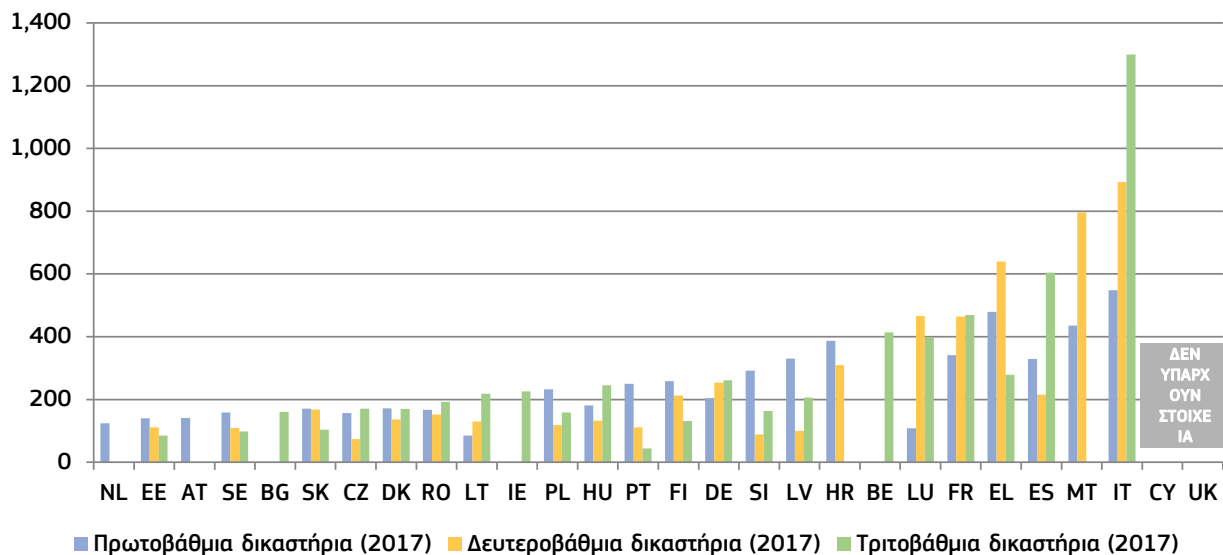

Διάγραμμα 6: Αναγκαίος χρόνος για τη δικαστική επίλυση αστικών και εμπορικών υποθέσεων αμφισβητούμενης δικαιοδοσίας (*)
(σε πρώτο βαθμό / σε ημέρες) (πηγή: μελέτη CEPEJ)

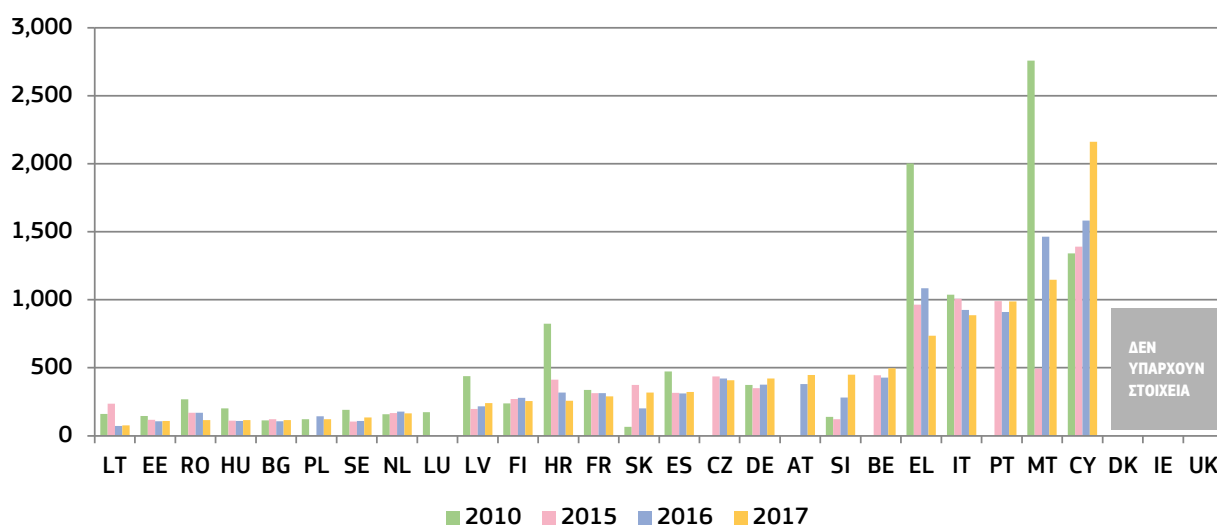
(*) Βάσει της μεθοδολογίας της CEPEJ, οι αστικές/εμπορικές υποθέσεις αμφισβητούμενης δικαιοδοσίας αφορούν διαφορές μεταξύ αντιδίκων, π.χ. διαφορές σχετικές με συμβάσεις. Οι αστικές/εμπορικές υποθέσεις εκούσιας δικαιοδοσίας αφορούν διαδικασίες στις οποίες δεν υπάρχει αντιδικία, π.χ. χωρίς αντιδικία διαταγές πληρωμής. Αλλαγές μεθοδολογίας στις **EL** και **SK**. Στις εκκρεμείς υποθέσεις περιλαμβάνονται όλοι οι βαθμοί δικαιοδοσίας στην **CZ** και, έως το 2016, στη **SK**. Τα στοιχεία για τις **NL** περιλαμβάνουν υποθέσεις εκούσιας δικαιοδοσίας.

Διάγραμμα 7: Αναγκαίος χρόνος για τη δικαστική επίλυση αστικών και εμπορικών υποθέσεων αμφισβητούμενης δικαιοδοσίας (*) σε όλους τους βαθμούς δικαιοδοσίας το 2017
(πρωτοβάθμια, δευτεροβάθμια και τριτοβάθμια δικαστήρια / σε ημέρες) (πηγή: μελέτη CEPEJ)

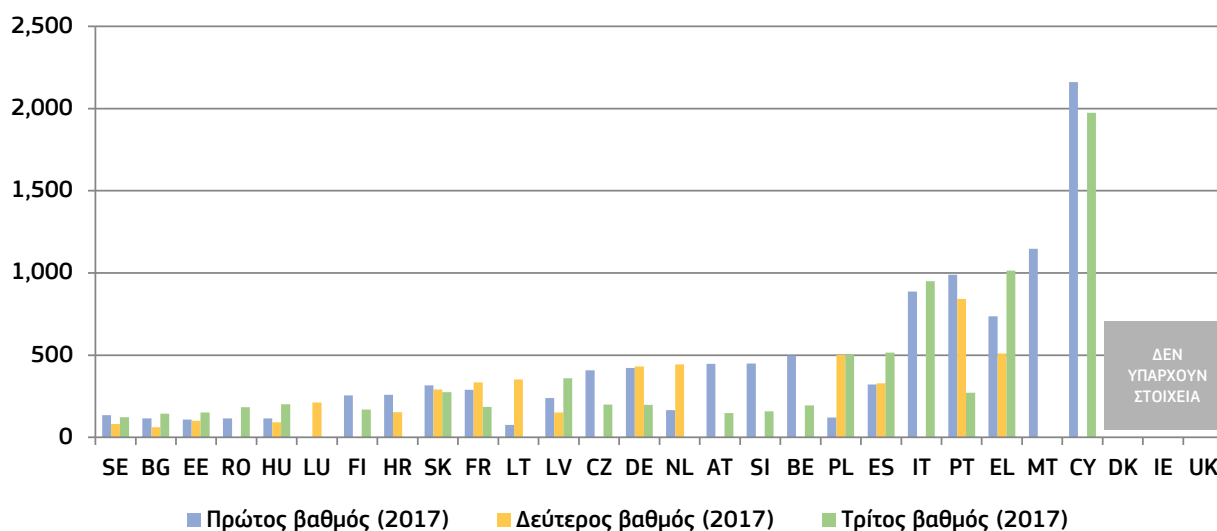
(*) Η σειρά καθορίζεται από τον βαθμό δικαιοδοσίας με τις πλέον μακρόχρονες διαδικασίες σε κάθε κράτος μέλος. Δεν υπάρχουν διαθέσιμα δεδομένα για τα πρωτοβάθμια και τα δευτεροβάθμια δικαστήρια στο **BE**, στη **BG** και στην **IE**, για τα δευτεροβάθμια και τα τριτοβάθμια δικαστήρια στις **NL** και στην **AT**, και για τα τριτοβάθμια δικαστήρια στην **HR**. Δεν υπάρχει τριτοβάθμιο δικαστήριο στη **MT**. Η πρόσβαση σε τριτοβάθμιο δικαστήριο ενδέχεται να υπόκειται σε περιορισμούς σε ορισμένα κράτη μέλη.

Διάγραμμα 8: Αναγκαίος χρόνος για τη δικαστική επίλυση διοικητικών υποθέσεων (*) (σε πρώτο βαθμό / σε ημέρες) (πηγή: μελέτη CEPEJ)

(*) Οι υποθέσεις διοικητικού δικαίου αφορούν διαφορές μεταξύ πολιτών και τοπικών, περιφερειακών ή εθνικών αρχών, σύμφωνα με τη μεθοδολογία της CEPEJ. Αλλαγές μεθοδολογίας στις **EL** και **SK**. Στις εκκρεμείς υποθέσεις περιλαμβάνονται όλοι οι βαθμοί δικαιοδοσίας στην **CZ** και, έως το 2016, στη **SK**. Στις **DK** και **IE** οι διοικητικές υποθέσεις δεν καταγράφονται χωριστά.

Διάγραμμα 9: Αναγκαίος χρόνος για τη δικαστική επίλυση διοικητικών υποθέσεων (*) σε όλους τους βαθμούς δικαιοδοσίας το 2017 (πρωτοβάθμια και, όπου συντρέχει περίπτωση, δευτεροβάθμια και τριτοβάθμια δικαστήρια / σε ημέρες) (πηγή: μελέτη CEPEJ)

(*) Η σειρά καθορίζεται από τον βαθμό δικαιοδοσίας με τις πλέον μακρόχρονες διαδικασίες σε κάθε κράτος μέλος. Δεν υπάρχουν διαθέσιμα δεδομένα: για τα πρωτοβάθμια δικαστήρια στο **LU**, για τα δευτεροβάθμια δικαστήρια στις **MT** και **RO**, και για τα τριτοβάθμια δικαστήρια στις **NL**. Το ανώτατο δικαστήριο ή άλλο δικαστήριο τελευταίου βαθμού είναι το μοναδικό δικαστήριο ενώπιον του οποίου μπορεί να ασκηθεί ένδικο μέσο στις **CZ**, **IT**, **CY**, **AT**, **SI** και **FI**. Δεν υπάρχει τριτοβάθμιο δικαστήριο για αυτού του είδους τις υποθέσεις σε **HR**, **LT**, **LU** και **MT**. Το ανώτατο διοικητικό δικαστήριο αποτελεί δικαστήριο πρώτου και τελευταίου βαθμού για ορισμένες υποθέσεις στο **BE**. Η πρόσβαση σε τριτοβάθμιο δικαστήριο ενδέχεται να υπόκειται σε περιορισμούς σε ορισμένα κράτη μέλη. Στις **DK** και **IE** οι διοικητικές υποθέσεις δεν καταγράφονται χωριστά.

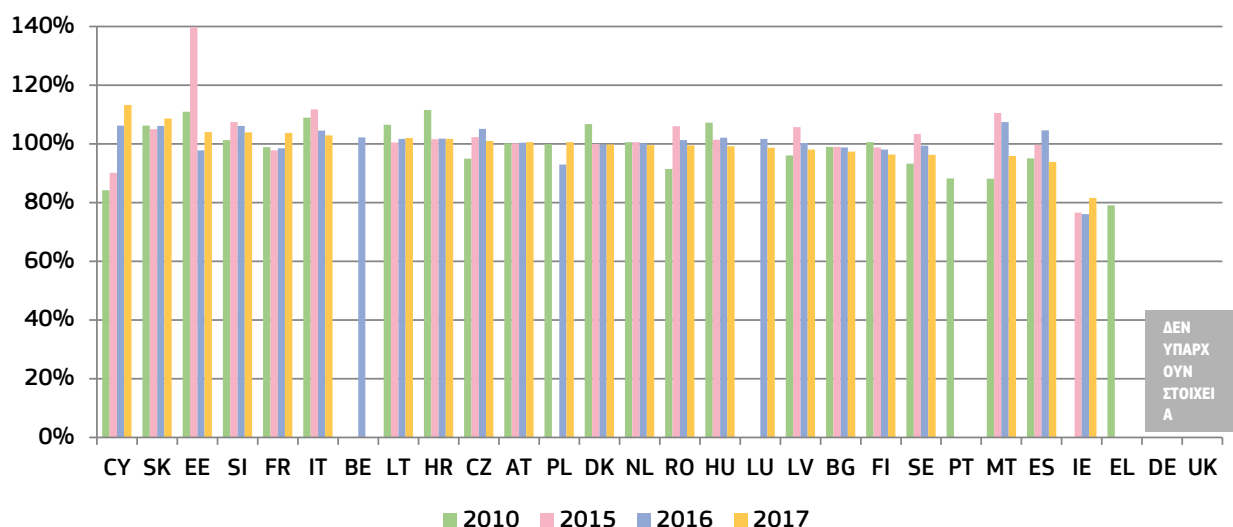
– Ποσοστό διεκπεραίωσης –

Το ποσοστό διεκπεραίωσης είναι ο λόγος του αριθμού των κριθεισών υποθέσεων προς τον αριθμό των εισαχθεισών υποθέσεων. Μετρά κατά πόσον ένα δικαστήριο ανταποκρίνεται στον

φόρτο των εισαχθεισών υποθέσεων. Όταν το ποσοστό διεκπεραίωσης είναι περίπου 100 % ή υψηλότερο, αυτό σημαίνει ότι το σύστημα απονομής δικαιοσύνης είναι σε θέση να κρίνει αριθμό υποθέσεων τουλάχιστον ίσο με τον αριθμό των υποθέσεων που εισάγονται στο σύστημα. Όταν το ποσοστό διεκπεραίωσης είναι χαμηλότερο από 100 %, αυτό σημαίνει ότι τα δικαστήρια κρίνουν υποθέσεις λιγότερες από τις υποθέσεις που εισάγονται στο σύστημα.

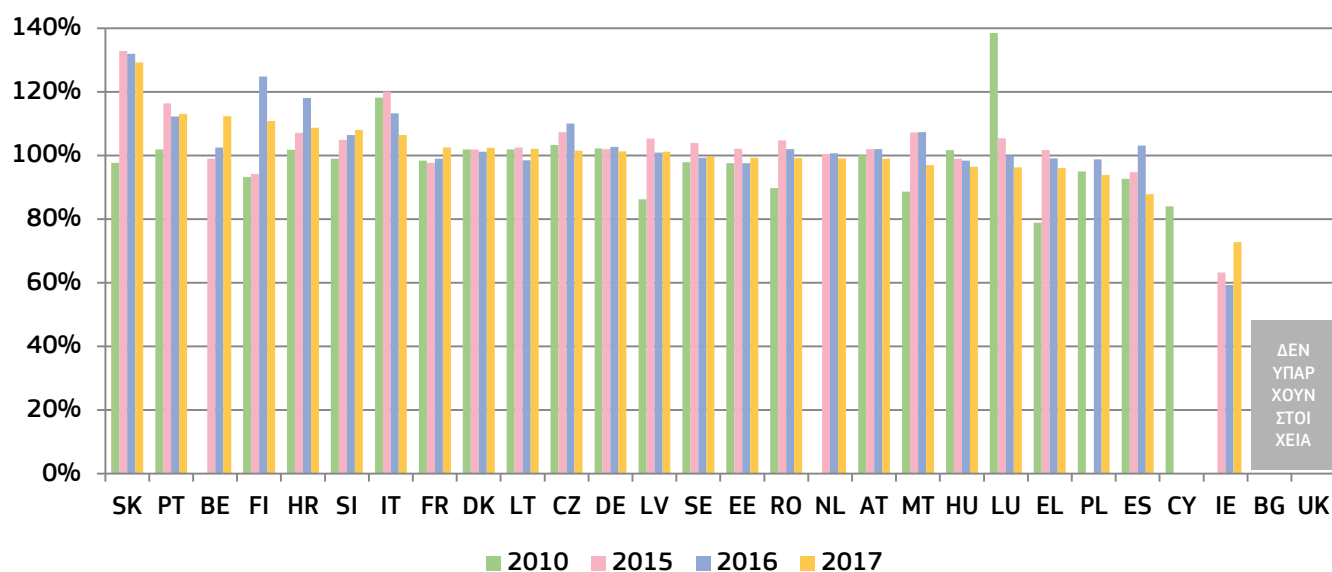
Διάγραμμα 10: Ποσοστό δικαστικής επίλυσης αστικών, εμπορικών, διοικητικών και άλλων υποθέσεων (*)

(σε πρώτο βαθμό / σε % — τιμές υψηλότερες του 100 % σημαίνουν ότι κρίνονται περισσότερες υποθέσεις από όσες εισάγονται, ενώ τιμές κατώτερες του 100 % σημαίνουν ότι κρίνονται λιγότερες υποθέσεις από όσες εισάγονται) (πηγή: μελέτη CEPEJ)

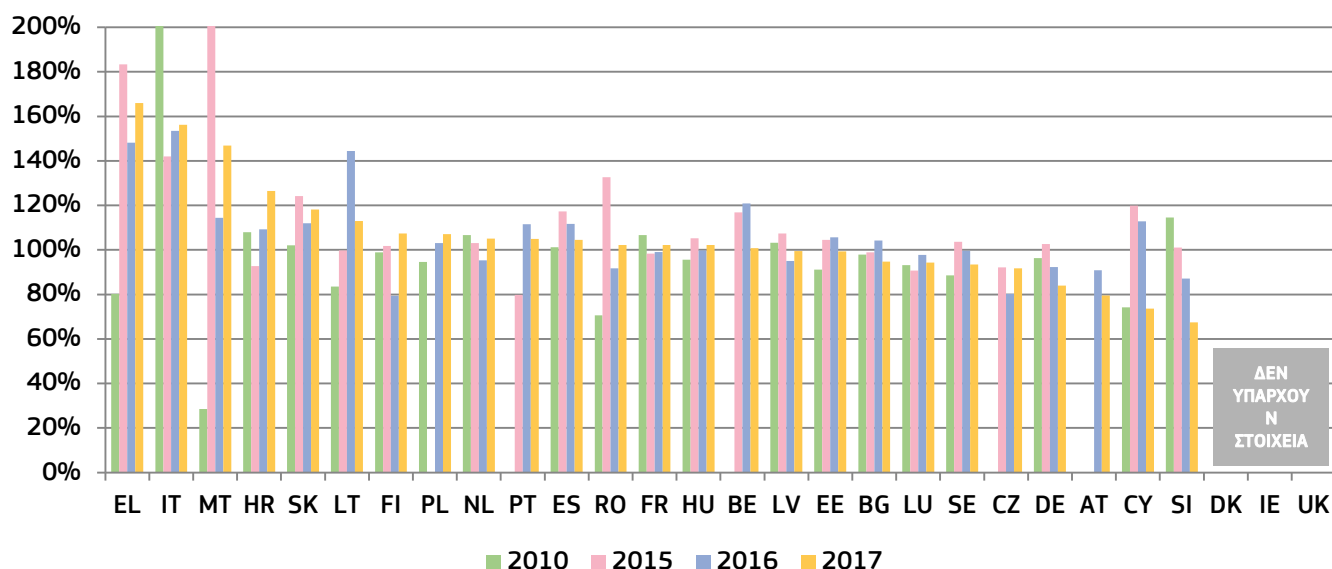
(*) Αλλαγές μεθοδολογίας στη SK, IE: εκτιμάται ότι ο αναφερόμενος αριθμός κριθεισών υποθέσεων είναι χαμηλότερος του πραγματικού, λόγω μεθοδολογίας.

Διάγραμμα 11: Ποσοστό δικαστικής επίλυσης αστικών και εμπορικών υποθέσεων αμφισβητούμενης δικαιοδοσίας (*) (σε πρώτο βαθμό / σε %) (πηγή: μελέτη CEPEJ)

(*) Αλλαγές μεθοδολογίας στις EL και SK, IE: εκτιμάται ότι ο αναφερόμενος αριθμός κριθεισών υποθέσεων είναι χαμηλότερος του πραγματικού, λόγω μεθοδολογίας. Τα στοιχεία για τις NL περιλαμβάνουν υποθέσεις εκούσιας δικαιοδοσίας.

Διάγραμμα 12: Ποσοστό δικαστικής επίλυσης διοικητικών υποθέσεων (*) (σε πρώτο βαθμό / σε %) (πηγή: μελέτη CEPEJ)

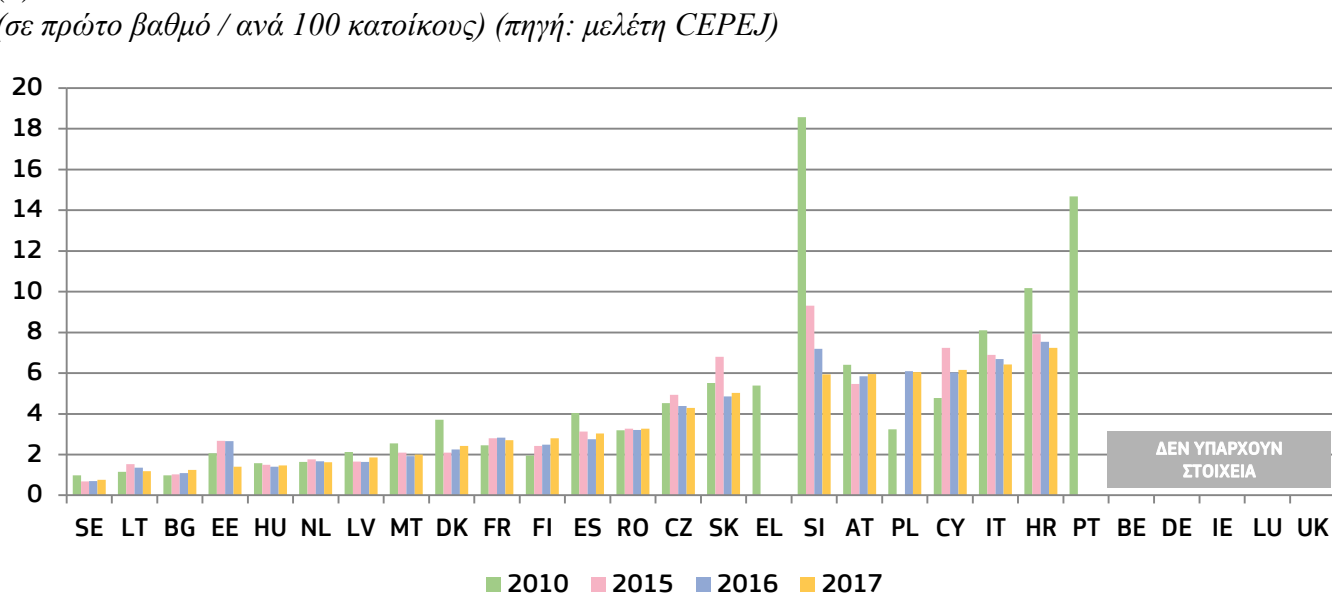

(*) Παλαιότερες τιμές για ορισμένα κράτη μέλη έχουν ελαττωθεί για σκοπούς καλύτερης αναγνωσιμότητας του διαγράμματος (MT το 2015=411 %· IT το 2010=316 %)· αλλαγές μεθοδολογίας στις EL και SK. Στις DK και IE οι διοικητικές υποθέσεις δεν καταγράφονται χωριστά.

– Εκκρεμείς υποθέσεις –

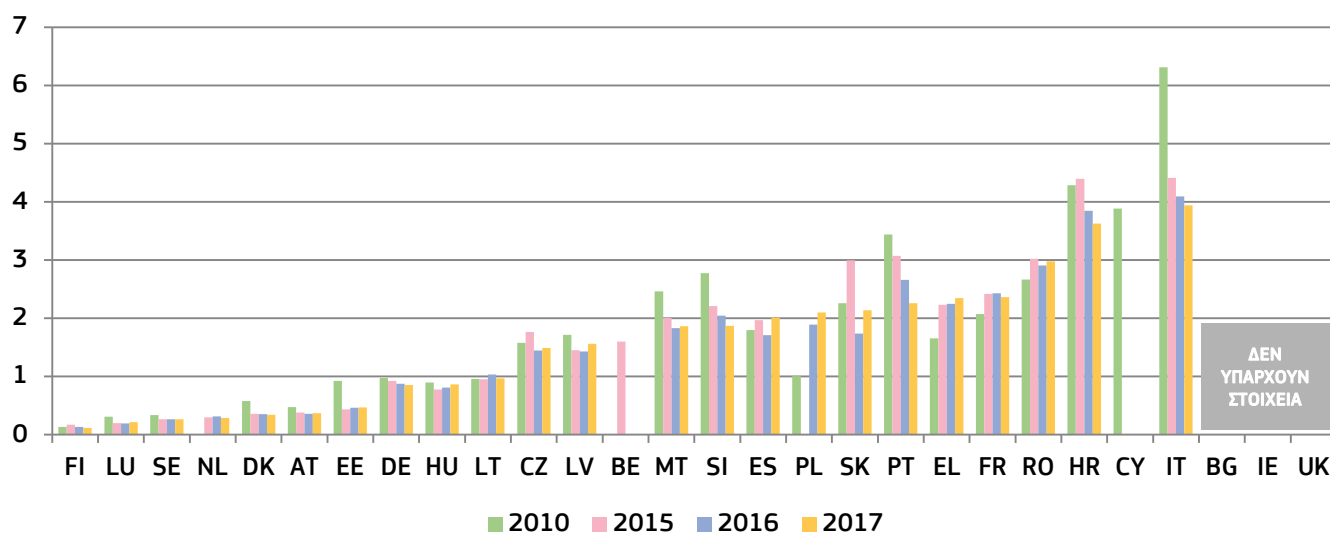
Ο αριθμός των εκκρεμών υποθέσεων αναφέρεται στον αριθμό των υποθέσεων οι οποίες δεν έχουν ακόμη κριθεί στο τέλος του οικείου έτους. Επηρεάζει επίσης τον χρόνο εκδίκασης.

Διάγραμμα 13: Αριθμός εκκρεμών αστικών, εμπορικών, διοικητικών και άλλων υποθέσεων (*) (σε πρώτο βαθμό / ανά 100 κατοίκους) (πηγή: μελέτη CEPEJ)

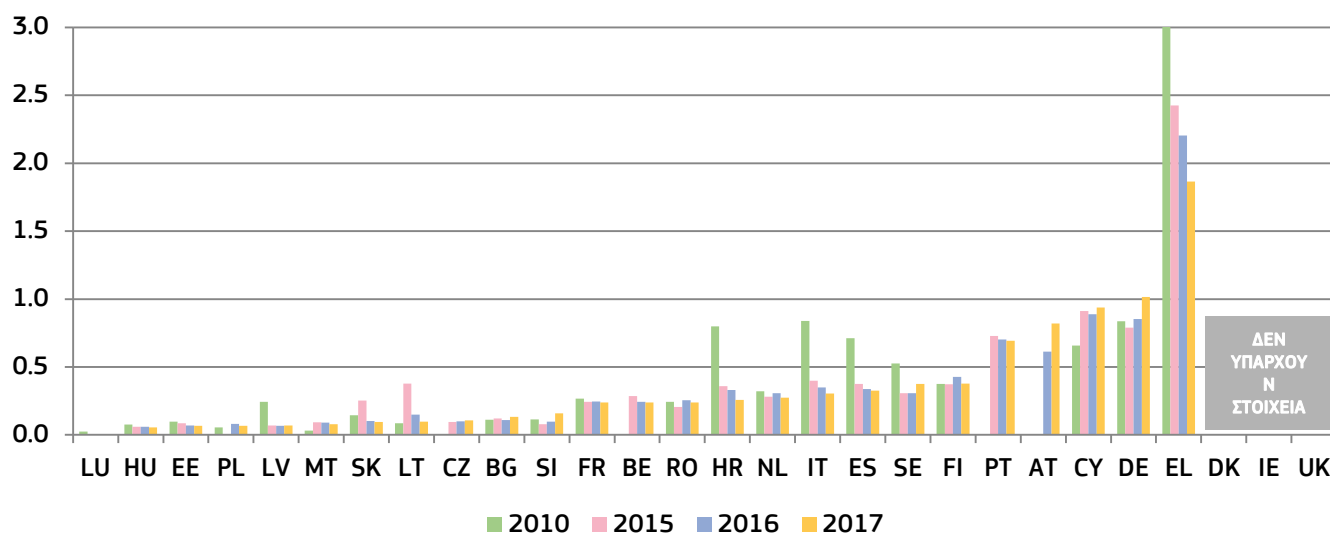
(*) Αλλαγές μεθοδολογίας στη SK. Στις εκκρεμείς υποθέσεις περιλαμβάνονται όλοι οι βαθμοί δικαιοδοσίας στην CZ και, έως το 2016, στη SK.

Διάγραμμα 14: Αριθμός εκκρεμών αστικών και εμπορικών υποθέσεων αμφισβητούμενης δικαιοδοσίας (*) (σε πρώτο βαθμό / ανά 100 κατοίκους) (πηγή: μελέτη CEPEJ)

(*) Αλλαγές μεθοδολογίας στις **EL** και **SK**. Στις εκκρεμείς υποθέσεις περιλαμβάνονται όλοι οι βαθμοί δικαιοδοσίας στην **CZ** και, έως το 2016, στη **SK**. Τα στοιχεία για τις **NL** περιλαμβάνουν υποθέσεις εκούσιας δικαιοδοσίας.

Διάγραμμα 15: Αριθμός εκκρεμών διοικητικών υποθέσεων (*) (σε πρώτο βαθμό / ανά 100 κατοίκους) (πηγή: μελέτη CEPEJ)

(*) Παλαιότερες τιμές για ορισμένα κράτη μέλη έχουν ελαττωθεί για σκοπούς καλύτερης αναγνωσιμότητας του διαγράμματος (**EL** το 2010=3,7). Αλλαγές μεθοδολογίας στις **EL** και **SK**. Στις εκκρεμείς υποθέσεις περιλαμβάνονται όλοι οι βαθμοί δικαιοδοσίας στην **CZ** και, έως το 2016, στη **SK**. Στις **DK** και **IE** οι διοικητικές υποθέσεις δεν καταγράφονται χωριστά.

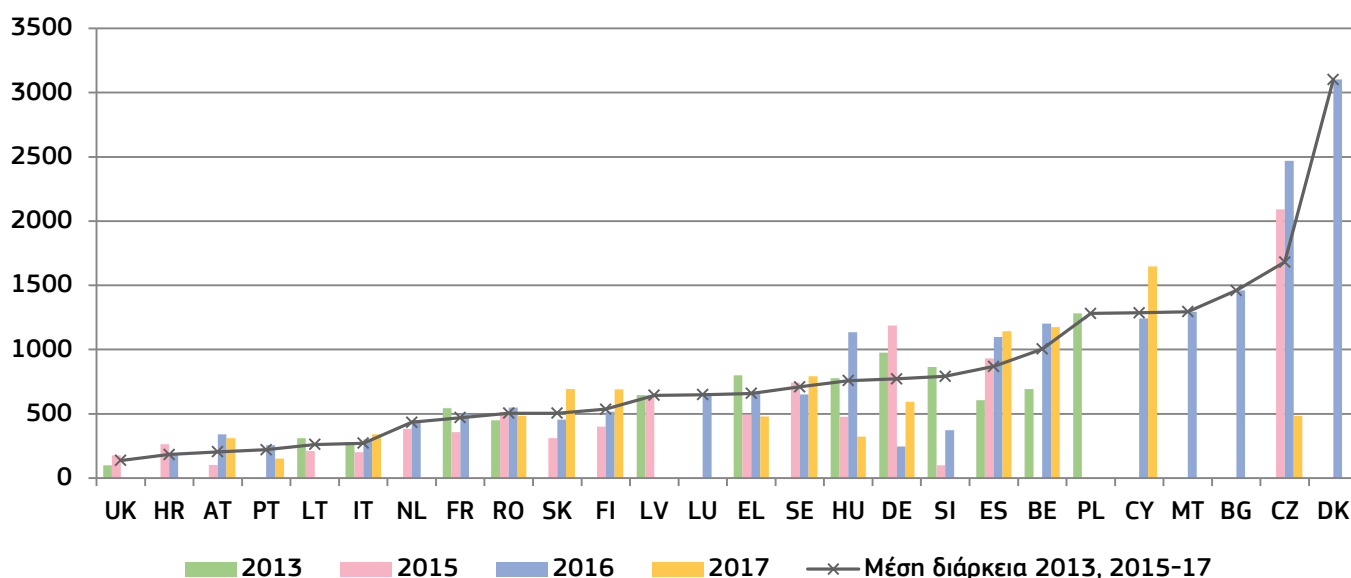
3.1.3. Αποδοτικότητα σε συγκεκριμένους τομείς του δικαίου της ΕΕ

Η παρούσα ενότητα συμπληρώνει τα γενικά δεδομένα σχετικά με την αποδοτικότητα των συστημάτων απονομής δικαιοσύνης και παρουσιάζει τη μέση διάρκεια των διαδικασιών ⁽⁶³⁾ σε συγκεκριμένους τομείς όταν εφαρμόζεται το δίκαιο της ΕΕ. Για τον πίνακα αποτελεσμάτων του 2019 αξιοποιήθηκαν προηγούμενα δεδομένα από τους τομείς του ανταγωνισμού, των ηλεκτρονικών επικοινωνιών, του σήματος της ΕΕ και της καταπολέμησης της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες. Οι τομείς επιλέγονται λόγω της σημασίας τους για την ενιαία αγορά και το επιχειρηματικό περιβάλλον. Γενικά, οι μεγάλες καθυστερήσεις στις δικαστικές διαδικασίες ενδέχεται να έχουν αρνητικές συνέπειες στα δικαιώματα που απορρέουν από το δίκαιο της ΕΕ, π.χ. όταν δεν υφίστανται πλέον κατάλληλες διαδικασίες παροχής έννομης προστασίας ή όταν δεν είναι εφικτή η αποκατάσταση σοβαρών οικονομικών ζημιών.

– Ανταγωνισμός –

Η αποτελεσματική επιβολή του δικαίου του ανταγωνισμού διασφαλίζει ίσους όρους ανταγωνισμού για τις επιχειρήσεις και είναι, επομένως, καθοριστικής σημασίας για ένα ελκυστικό επιχειρηματικό περιβάλλον. Στο διάγραμμα 16 που ακολουθεί παρουσιάζεται η μέση διάρκεια των υποθέσεων που αφορούν προσφυγές κατά αποφάσεων των εθνικών αρχών ανταγωνισμού κατ' εφαρμογή των άρθρων 101 και 102 της ΣΛΕΕ ⁽⁶⁴⁾.

Διάγραμμα 16: Ανταγωνισμός: Μέση διάρκεια δικαστικού ελέγχου (*) (σε πρώτο βαθμό / σε ημέρες) (πηγή: Ευρωπαϊκή Επιτροπή με το Ευρωπαϊκό Δίκτυο Ανταγωνισμού)

(*) **EE**: δεν αναφέρθηκαν υποθέσεις. **IE** και **AT**: το σενάριο είναι άνευ αντικειμένου, καθώς οι αρχές δεν έχουν αρμοδιότητες λήψης αντίστοιχων αποφάσεων. **AT**: τα στοιχεία περιλαμβάνουν τις υποθέσεις που έκρινε το αρμόδιο για τις συμπράξεις δικαστήριο οι οποίες αφορούσαν παράβαση των άρθρων 101 και 102 της ΣΛΕΕ, αλλά δεν βασίζονταν σε προσφυγές κατά αποφάσεων της εθνικής αρχής ανταγωνισμού. Εκτίμηση της διάρκειας χρησιμοποιήθηκε στις **BG**,

⁶³ Η διάρκεια των διαδικασιών σε συγκεκριμένους τομείς υπολογίζεται σε ημερολογιακές ημέρες, αρχής γενομένης από την ημέρα κατά την οποία κατατίθεται ένδικο βοήθημα ή ένδικο μέσο ενώπιον του δικαστηρίου (ή την ημέρα κατά την οποία η απαγγελία κατηγορίας καθίσταται οριστική) έως την ημέρα έκδοσης της απόφασης του δικαστηρίου (διαγράμματα 18-21, 23 και 24). Οι τιμές κατατάσσονται βάσει σταθμισμένου μέσου όρου των δεδομένων για τα έτη 2013, 2014, 2015 και 2016 στα διαγράμματα 18-21, των δεδομένων για τα έτη 2015 και 2016 στο διάγραμμα 23, και των δεδομένων για τα έτη 2014, 2015 και 2016 στα διαγράμματα 22 και 24. Στις περιπτώσεις στις οποίες δεν υπήρχαν διαθέσιμα δεδομένα για όλα τα έτη, ο μέσος όρος αντικατοπτρίζει τα διαθέσιμα δεδομένα, υπολογισμένα βάσει του συνόλου των υποθέσεων, δείγματος υποθέσεων ή εκτιμήσεων.

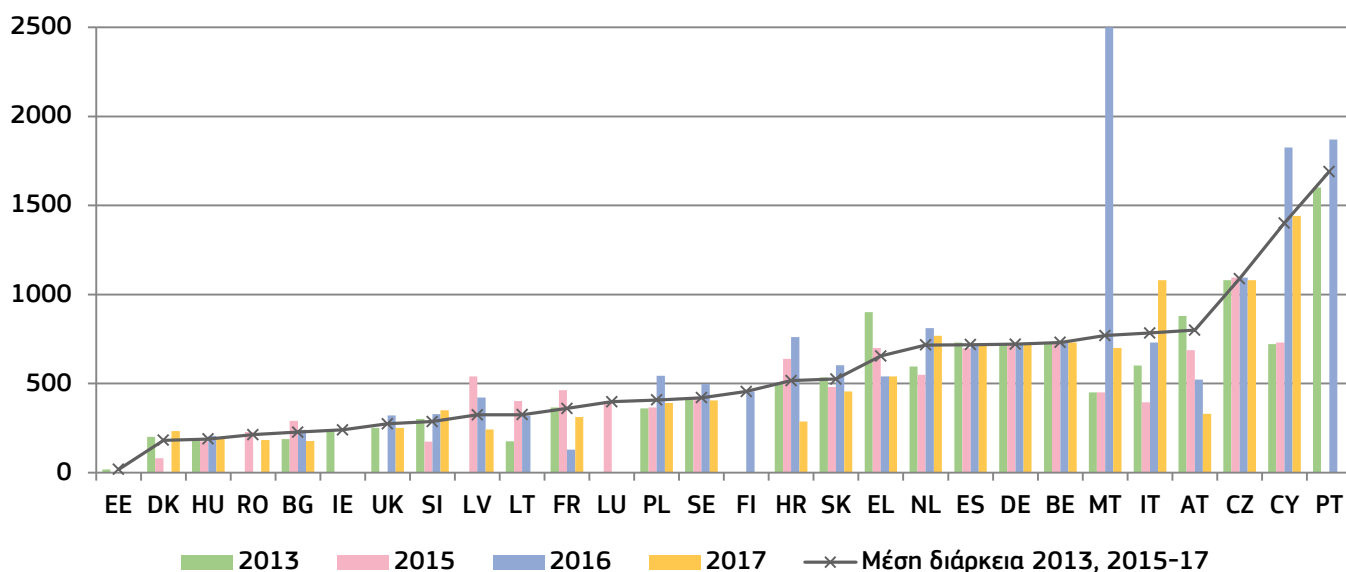
⁶⁴ Βλ. <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:12012E/TXT&from=EL>.

IT. Κενή στήλη μπορεί να υποδηλώνει ότι το κράτος μέλος δεν ανέφερε καμία υπόθεση για το συγκεκριμένο έτος. Ο αριθμός των υποθέσεων είναι χαμηλός (κάτω των 5 ετησίως) σε πολλά κράτη μέλη, με αποτέλεσμα τα ετήσια δεδομένα να επηρεάζονται από μία υπόθεση με εξαιρετικά μεγάλη ή μικρή διάρκεια. Ορισμένες από τις υποθέσεις με τη μεγαλύτερη διάρκεια εκδίκασης στο σύνολο δεδομένων περιλάμβαναν τον χρόνο που χρειάστηκε για παραπομπή στο Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης (π.χ. **LT**), για συνταγματικό έλεγχο (π.χ. **SK**) ή για ειδικές διαδικαστικές καθυστερήσεις (π.χ. **CZ, EL, HU**).

– Ηλεκτρονικές επικοινωνίες –

Σκοπός της νομοθεσίας της ΕΕ για τις ηλεκτρονικές επικοινωνίες είναι να εντείνει τον ανταγωνισμό, να συμβάλει στην ανάπτυξη της εσωτερικής αγοράς και να παραγάγει επενδύσεις, καινοτομία και ανάπτυξη. Η αποτελεσματική επιβολή της εν λόγω νομοθεσίας μπορεί να οδηγήσει σε χαμηλότερες τιμές για τον τελικό καταναλωτή και σε υπηρεσίες καλύτερης ποιότητας, δηλαδή σε θετικά αποτελέσματα για τους καταναλωτές. Στο διάγραμμα 17 που ακολουθεί παρουσιάζεται η μέση διάρκεια των υποθέσεων δικαστικού ελέγχου αποφάσεων των εθνικών ρυθμιστικών αρχών που εφαρμόζουν το δίκαιο της ΕΕ για τις ηλεκτρονικές επικοινωνίες⁶⁵. Το διάγραμμα καλύπτει ευρύ φάσμα υποθέσεων, από πολύπλοκους «ανάλυσης αγοράς» έως ζητήματα επικεντρωμένα στους καταναλωτές.

Διάγραμμα 17: Ηλεκτρονικές επικοινωνίες: Μέση διάρκεια δικαστικού ελέγχου (*)
(σε πρώτο βαθμό / σε ημέρες) (πηγή: Ευρωπαϊκή Επιτροπή με την επιτροπή επικοινωνιών)

(*) Ο αριθμός των υποθέσεων διαφέρει ανά κράτος μέλος. Κενή στήλη υποδηλώνει ότι το κράτος μέλος δεν ανέφερε καμία υπόθεση για το συγκεκριμένο έτος (εξαιρουμένης της **PT** για το 2017: δεν υπάρχουν δεδομένα). Σε ορισμένες περιπτώσεις, ο περιορισμένος αριθμός σχετικών υποθέσεων (**LV, LT, MT, SK, SE**) μπορεί να έχει ως αποτέλεσμα τα ετήσια δεδομένα να επηρεάζονται από μία υπόθεση με εξαιρετικά μεγάλη ή μικρή διάρκεια και να εμφανίζονται μεγάλες διαφοροποιήσεις από έτος σε έτος. **DK**: για τις προσφυγές σε πρώτο βαθμό, αρμόδιο είναι ένα οιοσδήποτε δικαστικό όργανο. **ES, AT** και **PL**: ανάλογα με το αντικείμενο, τα αρμόδια δικαστήρια διαφέρουν. **MT**: το 2016 αναφέρθηκε μια εξαιρετικά μακρόχρονη και πολύπλοκη υπόθεση διάρκειας 2 500 ημερών, στην οποία μια τοπική αρχή, από κοινού με

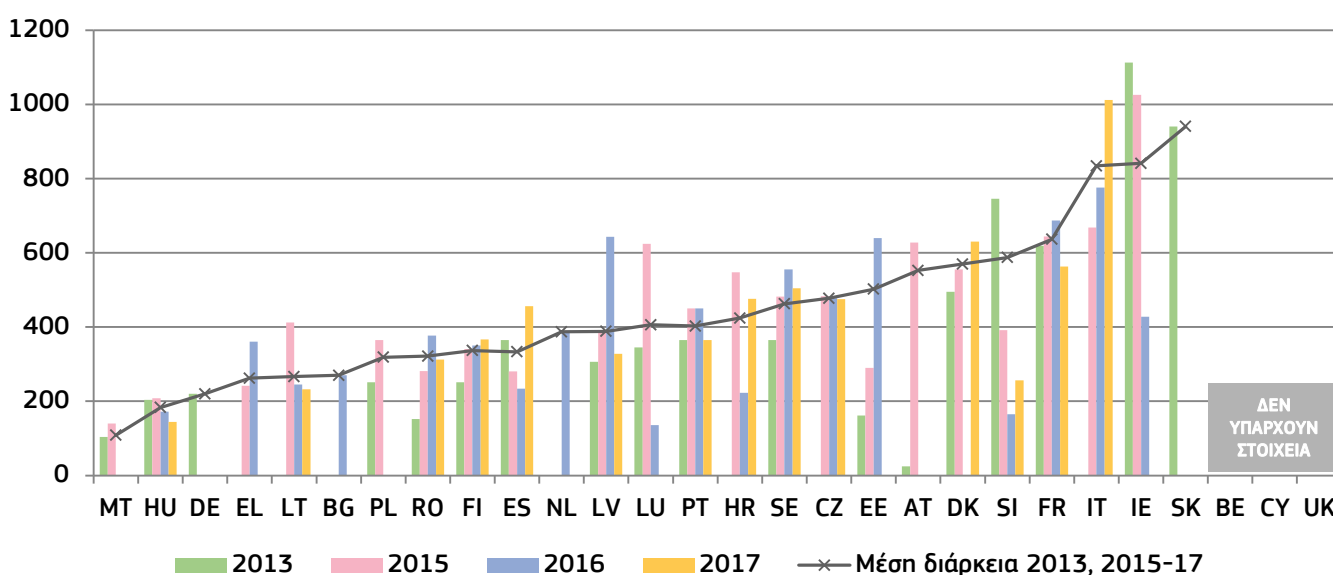
⁶⁵ Ο υπολογισμός βασίστηκε στη διάρκεια των υποθέσεων προσφυγών κατά αποφάσεων εθνικών ρυθμιστικών αρχών που εφαρμόζουν εθνικούς νόμους εφαρμογής του κανονιστικού πλαισίου για τις ηλεκτρονικές επικοινωνίες [οδηγία 2002/19/EK (οδηγία για την πρόσβαση), οδηγία 2002/20/EK (οδηγία για την αδειοδότηση), οδηγία 2002/21/EK (οδηγία πλαίσιο), οδηγία 2002/22/EK (οδηγία καθολικής υπηρεσίας)] και άλλη σχετική νομοθεσία της ΕΕ, όπως το πρόγραμμα πολιτικής για το ραδιοφάσμα και τις αποφάσεις της Επιτροπής για το φάσμα, μη συμπεριλαμβανομένης της οδηγίας 2002/58/EK για την προστασία της ιδιωτικής ζωής στις ηλεκτρονικές επικοινωνίες.

αρκετούς κατοίκους, προσέφυγε σε σχέση με εικαζόμενες επιβλαβείς εκπομπές από κινητούς σταθμούς ραδιοεπικοινωνιών.

– Σήμα της ΕΕ –

Η αποτελεσματική επιβολή των δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας είναι κρίσιμη για την τόνωση των επενδύσεων στην καινοτομία. Η ενωσιακή νομοθεσία για το σήμα της ΕΕ ⁽⁶⁶⁾ απονέμει σημαντικό ρόλο στα εθνικά δικαστήρια, τα οποία ενεργούν ως δικαστήρια της ΕΕ και εκδίδουν αποφάσεις που επηρεάζουν την ενιαία αγορά. Στο διάγραμμα 18 κατωτέρω απεικονίζεται η μέση διάρκεια των υποθέσεων που αφορούν προσβολή σήματος της ΕΕ σε διαφορές μεταξύ ιδιωτών.

Διάγραμμα 18: Σήμα της ΕΕ: Μέση διάρκεια υποθέσεων προσβολής σήματος της ΕΕ (*) (σε πρώτο βαθμό / σε ημέρες) (πηγή: Ευρωπαϊκή Επιτροπή με το Ευρωπαϊκό Παρατηρητήριο για την Παραβίαση των Δικαιωμάτων Διανοητικής Ιδιοκτησίας)

(*) **FR, IT, LT, LU:** για τα δεδομένα ορισμένων ετών χρησιμοποιήθηκε δείγμα υποθέσεων. **BG:** για το 2016 χρησιμοποιήθηκαν εκτιμήσεις δικαστηρίων. **PL:** για το 2015 χρησιμοποιήθηκαν εκτιμήσεις δικαστηρίων. Υποθέσεις ιδιαίτερα μεγάλης διάρκειας που επηρεάζουν τον μέσο όρο αναφέρθηκαν στις **EE, IE, LV** και **SE**. **EL:** δεδομένα βάσει σταθμισμένης μέσης διάρκειας από δύο δικαστήρια. **ES:** στον υπολογισμό της μέσης διάρκειας περιλαμβάνονται υποθέσεις που σχετίζονται με άλλους τίτλους διανοητικής ιδιοκτησίας της ΕΕ. **DK:** δεδομένα από όλες τις υποθέσεις εμπορικών σημάτων —όχι μόνο της ΕΕ— στα ανώτερα δικαστήρια εμπορικών και ναυτικών υποθέσεων.

– Νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες –

Πέραν της συμβολής στην καταπολέμηση της εγκληματικότητας, η αποτελεσματικότητα της καταπολέμησης της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες είναι καθοριστικής σημασίας για τη φερεγγυότητα, την ακεραιότητα και τη σταθερότητα του χρηματοπιστωτικού τομέα, την εμπιστοσύνη στο χρηματοπιστωτικό σύστημα και τον θεμιτό ανταγωνισμό στην ενιαία αγορά ⁽⁶⁷⁾. Όπως υπογράμμισε το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο, η νομιμοποίηση εσόδων

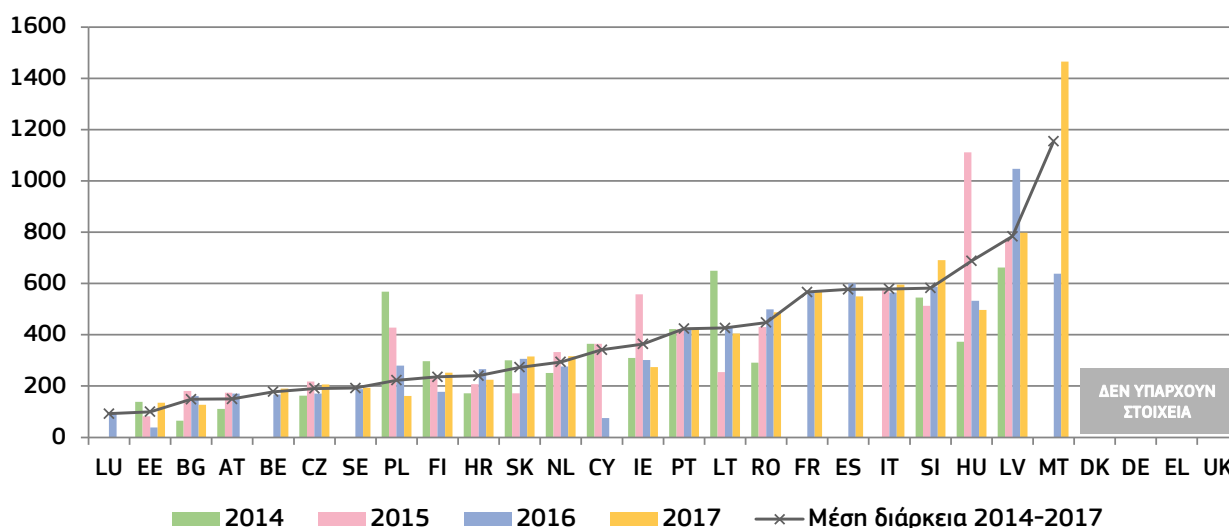
⁶⁶ Κανονισμός (ΕΕ) 2017/1001 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 14ης Ιουνίου 2017, για το σήμα της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ L 154 της 16.6.2017, σ. 1-99).

⁶⁷ Αιτιολογική σκέψη 2 της οδηγίας (ΕΕ) 2015/849 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 20ής Μαΐου 2015, σχετικά με την πρόληψη της χρησιμοποίησης του χρηματοπιστωτικού συστήματος για τη νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες ή για τη χρηματοδότηση της τρομοκρατίας.

από παράνομες δραστηριότητες μπορεί να αποθαρρύνει τις ξένες επενδύσεις, να στρεβλώσει τις διεθνείς ροές κεφαλαίων και να έχει αρνητικές συνέπειες στις μακροοικονομικές επιδόσεις μιας χώρας, με αποτέλεσμα απώλεια ευημερίας και στέρηση πόρων από περισσότερο παραγωγικές οικονομικές δραστηριότητες ⁽⁶⁸⁾. Η οδηγία για την καταπολέμηση της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες υποχρεώνει τα κράτη μέλη να τηρούν στατιστικά στοιχεία σχετικά με την αποτελεσματικότητα των συστημάτων τους για την καταπολέμηση της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες και της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας ⁽⁶⁹⁾. Σε συνεργασία με τα κράτη μέλη, μέσω ενός επικαιροποιημένου ερωτηματολογίου, συγκεντρώθηκαν στοιχεία σχετικά με τα δικαστικά στάδια των εθνικών συστημάτων καταπολέμησης της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες. Στο διάγραμμα 19 απεικονίζεται η μέση διάρκεια των πρωτοβάθμιων δικαστικών υποθέσεων με αντικείμενο ποινικά αδικήματα σχετικά με τη νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες.

Διάγραμμα 19: Νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες: Μέση διάρκεια δικαστικών υποθέσεων (*) (σε πρώτο βαθμό / σε ημέρες) (πηγή: Ευρωπαϊκή Επιτροπή με την ομάδα εμπειρογνομόνων για τη νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες και τη χρηματοδότηση της τρομοκρατίας)

(*) Δεν υπάρχουν στοιχεία για το 2017: LU, AT, CY, PL και FR. ES: εκτιμώμενη διάρκεια. LV: εξαιτίας του σχετικά μικρού αριθμού υποθέσεων το 2016, υπάρχουν αρκετοί παράγοντες που είναι πιθανόν να επηρεάζουν τη διάρκεια της διαδικασίας, π.χ. μια αναβολή σε μία υπόθεση για αντικειμενικούς λόγους. PL: υπολογισμός της διάρκειας για το 2016 βάσει τυχαία επιλεγμένου δείγματος υποθέσεων. SE: υπολογισμός το 2017 βάσει δείγματος κριθεισών υποθέσεων. IT: τα δεδομένα αναφέρονται στα δικαστήρια που απάντησαν και καλύπτουν περίπου το 91 % των συνολικών διαδικασιών το 2015 και περίπου το 99 % των συνολικών διαδικασιών το 2016 και το 2017· τα δεδομένα αναφέρονται τόσο σε κύριες όσο και σε προκαταρκτικές ακροαματικές διαδικασίες.

3.1.4. Σύνοψη σχετικά με την αποδοτικότητα των συστημάτων απονομής δικαιοσύνης

Ένα αποδοτικό σύστημα απονομής δικαιοσύνης διαχειρίζεται τον φόρτο υποθέσεων και τις συσσωρευμένες υποθέσεις, και εκδίδει αποφάσεις χωρίς αδικαιολόγητες καθυστερήσεις.

⁶⁸ Ενημερωτικό δελτίο ΔΝΤ, 6 Οκτωβρίου 2016: <http://www.imf.org/en/About/Factsheets/Sheets/2016/08/01/16/31/Fight-Against-Money-Laundering-the-Financing-of-Terrorism>

⁶⁹ Άρθρο 44 παράγραφος 1 της οδηγίας (ΕΕ) 2015/849. Βλ. επίσης το αναθεωρημένο άρθρο 44 στην οδηγία (ΕΕ) 2018/843, που τέθηκε σε ισχύ τον Ιούνιο του 2018 και πρέπει να εφαρμοστεί από τα κράτη μέλη το αργότερο έως τον Ιανουάριο του 2020.

Συνεπώς, οι κύριοι δείκτες που χρησιμοποιούνται στον πίνακα αποτελεσμάτων της ΕΕ στον τομέα της δικαιοσύνης για την παρακολούθηση της αποδοτικότητας των συστημάτων απονομής δικαιοσύνης είναι η *διάρκεια των διαδικασιών* (εκτιμώμενος ή μέσος χρόνος σε ημέρες ο οποίος απαιτείται για τη δικαστική επίλυση μιας υπόθεσης), το ποσοστό διεκπεραίωσης (ο λόγος του αριθμού των κριθεισών υποθέσεων προς τον αριθμό των εισαχθεισών υποθέσεων) και ο αριθμός των *εκκρεμών υποθέσεων* (υποθέσεις οι οποίες δεν έχουν κριθεί στη λήξη του έτους).

Γενικά δεδομένα για την αποδοτικότητα

Ο πίνακας αποτελεσμάτων της ΕΕ στον τομέα της δικαιοσύνης για το 2019 περιέχει στοιχεία για την αποδοτικότητα τα οποία καλύπτουν περίοδο οκτώ ετών (2010-2017). Η εν λόγω χρονική περίοδος καθιστά δυνατό να εντοπιστούν ορισμένες τάσεις και να συνεκτιμηθεί το γεγονός ότι οι μεταρρυθμίσεις στον τομέα της δικαιοσύνης συχνά χρειάζονται χρόνο για να επιφέρουν τον αντίκτυπό τους.

Η εξέταση των διαθέσιμων δεδομένων από το 2010 και μετά σχετικά με τις αστικές, τις εμπορικές και τις διοικητικές υποθέσεις δείχνει ότι η αποδοτικότητα βελτιώθηκε ή παρέμεινε σταθερή σε έντεκα κράτη μέλη, ενώ επιδεινώθηκε, αν και συχνά μόνο οριακά, σε δέκα κράτη μέλη.

Θετικές εξελίξεις παρατηρούνται στα περισσότερα από τα κράτη μέλη που, στο πλαίσιο του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου, προσδιορίστηκαν ως χώρες που αντιμετωπίζουν ειδικές προκλήσεις ⁽⁷⁰⁾:

- Από το 2010 και μετά, σε όλα σχεδόν αυτά τα κράτη μέλη, η **διάρκεια των πρωτοβάθμιων δικαστικών διαδικασιών** στην ευρεία κατηγορία «όλες οι υποθέσεις» (διάγραμμα 5) και στις αστικές και εμπορικές υποθέσεις αμφισβητούμενης δικαιοδοσίας (διάγραμμα 6) έχει περιοριστεί ή παραμένει σταθερή. Στις διοικητικές υποθέσεις (διάγραμμα 8), η διάρκεια των διαδικασιών από το 2010 και μετά έχει περιοριστεί ή παραμένει σταθερή στα περισσότερα από αυτά τα κράτη μέλη. Ωστόσο, σε ορισμένα κράτη μέλη που αντιμετώπιζαν τις ουσιαστικότερες προκλήσεις σημειώθηκε αύξηση της διάρκειας των διαδικασιών το 2017.
- Ο πίνακας αποτελεσμάτων παρουσιάζει στοιχεία σχετικά με τη **διάρκεια των διαδικασιών σε όλους τους βαθμούς δικαιοδοσίας** για τις αστικές και εμπορικές υποθέσεις αμφισβητούμενης δικαιοδοσίας (διάγραμμα 7) και τις διοικητικές υποθέσεις (διάγραμμα 9). Από τα στοιχεία προκύπτει ότι σε ορισμένα κράτη μέλη τα οποία έχουν προσδιοριστεί ως χώρες που αντιμετωπίζουν προκλήσεις όσον αφορά τη διάρκεια των πρωτοβάθμιων δικαστικών διαδικασιών, τα ανώτερα δικαστήρια λειτουργούν με πιο αποδοτικό τρόπο. Αντιθέτως, σε ορισμένα άλλα κράτη μέλη που αντιμετωπίζουν προκλήσεις, η μέση διάρκεια των διαδικασιών στα ανώτερα δικαστήρια είναι ακόμη μεγαλύτερη απ' ό,τι στα πρωτοβάθμια δικαστήρια.
- Στην ευρεία κατηγορία «όλες οι υποθέσεις» και στην κατηγορία των αστικών και εμπορικών υποθέσεων αμφισβητούμενης δικαιοδοσίας (διαγράμματα 10 και 11), ο συνολικός αριθμός των κρατών μελών με **ποσοστό διεκπεραίωσης χαμηλότερο του 100 %** έχει μειωθεί από το 2010 και μετά. Το 2017, σχεδόν όλα τα κράτη μέλη, περιλαμβανομένων εκείνων που αντιμετώπιζαν προκλήσεις, ανέφεραν υψηλό ποσοστό διεκπεραίωσης (άνω του 97 %), γεγονός που σημαίνει ότι τα δικαστήρια είναι γενικά σε θέση να αντιμετωπίζουν τις

⁷⁰ Βλ. ενότητα 2 [HR, IT, CY, PT, SK, οι οποίες, στο πλαίσιο του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου του 2018, έλαβαν ειδικές ανά χώρα συστάσεις, και BE, BG, IE, EL, ES, LV, HU, MT, PL, RO και SI, για τις οποίες οι προκλήσεις αποτυπώθηκαν στις αιτιολογικές σκέψεις των ειδικών ανά χώρα συστάσεων του 2018 και στις εκθέσεις ανά χώρα του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου του 2019 για τα εν λόγω κράτη μέλη].

Οι διαφορές στα αποτελέσματα κατά τη διάρκεια των οκτώ ετών που αναλύονται μπορεί να οφείλονται σε συγκυριακούς παράγοντες (διαφοροποιήσεις άνω του 10 % στον αριθμό των εισαχθεισών υποθέσεων δεν είναι σπάνιες) ή σε συστημικές αδυναμίες (έλλειψη ευελιξίας και ικανότητας ανταπόκρισης ή ανακολουθίες στη διαδικασία μεταρρύθμισης).

εισαγόμενες υποθέσεις στις εν λόγω κατηγορίες. Στις διοικητικές υποθέσεις (διάγραμμα 12), το ποσοστό διεκπεραίωσης παρουσιάζει μεγαλύτερη διακύμανση από έτος σε έτος και, ενώ συνολικά παραμένει χαμηλότερο σε σχέση με άλλες κατηγορίες υποθέσεων, ορισμένα κράτη μέλη έχουν επιτύχει αξιοσημείωτη πρόοδο.

- Από το 2010 και μετά, η πρόοδος συνεχίζεται σε σχεδόν όλα τα κράτη μέλη που αντιμετωπίζουν τις ουσιαστικότερες προκλήσεις όσον αφορά τις **συσσωρευμένες υποθέσεις**, ασχέτως κατηγορίας υποθέσεων. Σε πολλές περιπτώσεις, σημειώθηκε ουσιαστική πρόοδος στον περιορισμό των εκκρεμών υποθέσεων τόσο όσον αφορά τις αστικές και εμπορικές υποθέσεις αμφισβητούμενης δικαιοδοσίας (διάγραμμα 14) όσο και όσον αφορά τις διοικητικές υποθέσεις (διάγραμμα 15). Παρά τις εν λόγω βελτιώσεις, εξακολουθούν να υπάρχουν σημαντικές διαφορές μεταξύ των κρατών μελών με συγκριτικά λίγες εκκρεμίες υποθέσεις και εκείνων με μεγάλο αριθμό εκκρεμών υποθέσεων.

Αποδοτικότητα σε συγκεκριμένους τομείς του δικαίου της ΕΕ

Τα δεδομένα σχετικά με τη μέση διάρκεια των διαδικασιών σε συγκεκριμένους τομείς του δικαίου της ΕΕ (διαγράμματα 16-19) παρέχουν πληροφορίες για τη λειτουργία των συστημάτων απονομής δικαιοσύνης στα συναφή είδη επιχειρηματικών διαφορών.

Τα δεδομένα σχετικά με την αποδοτικότητα σε συγκεκριμένους τομείς δικαίου συγκεντρώνονται στη βάση στενά διατυπωμένων σεναρίων και ο αριθμός των συναφών υποθέσεων ενδέχεται να φαίνεται χαμηλός. Ωστόσο, σε σύγκριση με την υπολογιζόμενη διάρκεια των διαδικασιών που παρουσιάζεται στα γενικά δεδομένα για την αποδοτικότητα, τα εν λόγω διαγράμματα απεικονίζουν την πραγματική μέση διάρκεια όλων των συναφών υποθέσεων σε συγκεκριμένους τομείς ανά έτος. Ως εκ τούτου, αξίζει να σημειωθεί ότι αρκετά κράτη μέλη τα οποία δεν φαίνεται να αντιμετωπίζουν προκλήσεις βάσει των γενικών δεδομένων για την αποδοτικότητα αναφέρουν σημαντικά μεγαλύτερη μέση διάρκεια υποθέσεων σε συγκεκριμένους τομείς του δικαίου της ΕΕ. Ταυτόχρονα, μπορεί επίσης να διαφέρει σημαντικά η διάρκεια των διαδικασιών σε διαφορετικούς συγκεκριμένους τομείς εντός του ίδιου κράτους μέλους.

Τα διαγράμματα σε συγκεκριμένους τομείς του δικαίου της ΕΕ δείχνουν τις ακόλουθες τάσεις:

- Όσον αφορά τις **υποθέσεις ανταγωνισμού** (διάγραμμα 16), ο συνολικός φόρτος υποθέσεων που αντιμετωπίσαν τα δικαστήρια σε όλα τα κράτη μέλη μειώθηκε σημαντικά, με αποτέλεσμα να μειωθεί η διάρκεια της διαδικασίας του δικαστικού ελέγχου σε επτά κράτη μέλη, ενώ παρέμεινε σταθερή ή αυξήθηκε σε επτά άλλα κράτη μέλη. Ένδειξη βελτίωσης αποτέλεσε το γεγονός ότι το 2017 μόνο τρία κράτη μέλη ανέφεραν μέση διάρκεια άνω των 1 000 ημερών, σε σύγκριση με οκτώ κράτη μέλη ένα έτος νωρίτερα.
- Στον τομέα των **ηλεκτρονικών επικοινωνιών** (διάγραμμα 17), παρά τη σημαντική αύξηση του φόρτου υποθέσεων που αντιμετωπίσαν τα δικαστήρια, σε ολόκληρη σχεδόν την ΕΕ μπορεί να παρατηρηθεί μια θετική τάση, η οποία σε κάποιες περιπτώσεις εμφανίζεται αρκετά έντονη, μείωσης της διάρκειας των διαδικασιών, ενώ ελάχιστα μόνο κράτη μέλη δεν κατόρθωσαν να μειώσουν ή τουλάχιστον να διατηρήσουν τις προηγούμενες μέσες διάρκειες των διαδικασιών τους.
- Όσον αφορά τις **υποθέσεις προσβολής εμπορικού σήματος της ΕΕ** (διάγραμμα 18), το 2017 τα δικαστήρια ορισμένων κρατών μελών πέτυχαν να αντεπεξέλθουν καλύτερα στον φόρτο υποθέσεών τους και μείωσαν τον απαιτούμενο για την επίλυση των υποθέσεών τους χρόνο, ενώ σε άλλα κράτη μέλη η μέση διάρκεια των διαδικασιών αυξήθηκε αρκετά.
- Η αποτελεσματική καταπολέμηση της **νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες** είναι καθοριστικής σημασίας για την προστασία του χρηματοπιστωτικού συστήματος και του θεμιτού ανταγωνισμού, καθώς και για την πρόληψη αρνητικών οικονομικών συνεπειών. Οι προκλήσεις όσον αφορά τη διάρκεια των δικαστικών διαδικασιών στις υποθέσεις αδικημάτων νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες

δραστηριότητες μπορούν να πλήξουν την αποτελεσματική καταπολέμηση της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες. Ο πίνακας αποτελεσμάτων της ΕΕ στον τομέα της δικαιοσύνης για το 2019 παρουσιάζει επικαιροποιημένα δεδομένα σχετικά με τη διάρκεια των δικαστικών διαδικασιών στις υποθέσεις αδικημάτων νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες (διάγραμμα 19), από τα οποία προκύπτει ότι, ενώ στα μισά περίπου κράτη μέλη οι πρωτοβάθμιες δικαστικές διαδικασίες απαιτούν έως και ένα έτος κατά μέσο όρο, για τις ίδιες διαδικασίες απαιτούνται περίπου δύο έτη κατά μέσο όρο σε αρκετά κράτη μέλη που αντιμετωπίζουν προκλήσεις ⁽⁷¹⁾.

3.2. Ποιότητα των συστημάτων απονομής δικαιοσύνης

Δεν υπάρχει ενιαίος τρόπος μέτρησης της ποιότητας των συστημάτων απονομής δικαιοσύνης. Ο πίνακας αποτελεσμάτων της ΕΕ στον τομέα της δικαιοσύνης για το 2019 εξακολουθεί να εξετάζει παράγοντες που είναι γενικά αποδεκτοί ως συναφείς για τη βελτίωση της ποιότητας της δικαιοσύνης. Όπως και κατά τα προηγούμενα έτη, χωρίζονται σε τέσσερις κατηγορίες:

- 1) προσβασιμότητα της δικαιοσύνης για τους πολίτες και τις επιχειρήσεις·
- 2) επάρκεια υλικών και ανθρώπινων πόρων·
- 3) θέσπιση εργαλείων αξιολόγησης· και
- 4) χρήση προτύπων ποιότητας.

3.2.1. Προσβασιμότητα

Προσβασιμότητα απαιτείται σε ολόκληρη την αλυσίδα απονομής δικαιοσύνης για τη διευκόλυνση της εξασφάλισης σχετικών πληροφοριών —όσον αφορά το σύστημα απονομής δικαιοσύνης, τον τρόπο έγερσης αξιώσεων και τις σχετικές οικονομικές πτυχές, την εξέλιξη της διαδικασίας έως το τέλος της— ώστε να είναι δυνατή η ταχεία πρόσβαση στη δικαστική απόφαση μέσω διαδικτύου ⁽⁷²⁾.

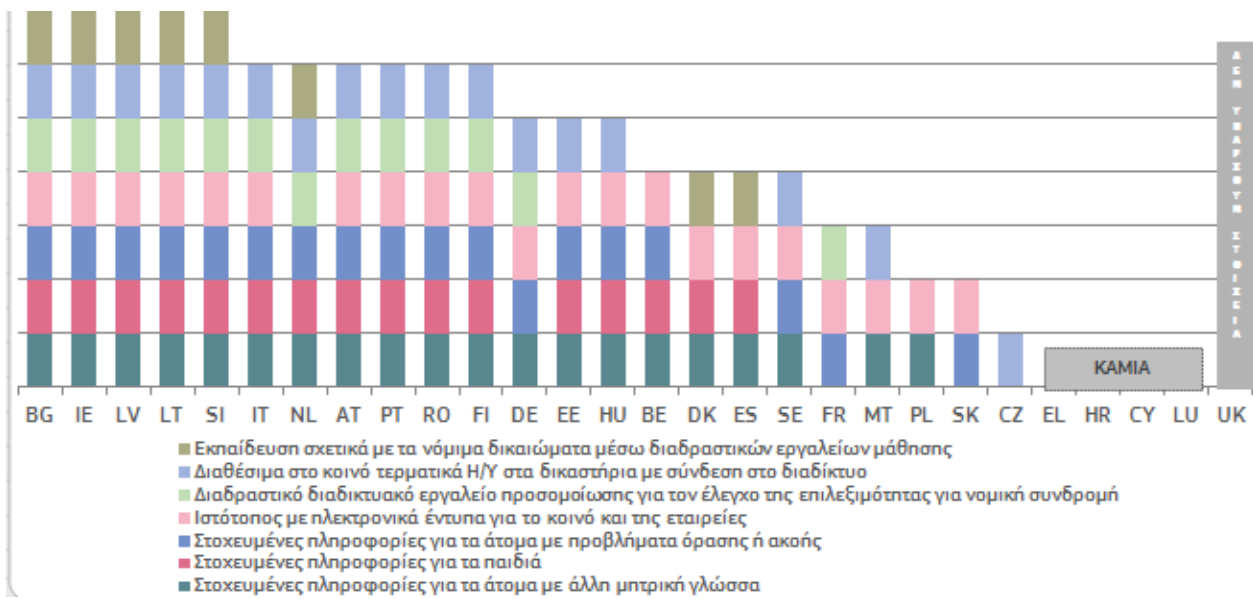
– Παροχή πληροφοριών σχετικά με το σύστημα απονομής δικαιοσύνης –

Προκειμένου η δικαιοσύνη να είναι φιλική προς τον πολίτη, οι πληροφορίες σχετικά με το δικαστικό σύστημα πρέπει να παρέχονται κατά τρόπο εύκολα προσβάσιμο αλλά και ειδικά προσαρμοσμένο για συγκεκριμένες κοινωνικές ομάδες οι οποίες, υπό άλλες συνθήκες, θα δυσκολεύονταν να αποκτήσουν πρόσβαση στις πληροφορίες. Το διάγραμμα 20 παρουσιάζει τη διαθεσιμότητα πληροφοριών στο διαδίκτυο σχετικά με συγκεκριμένες πτυχές του δικαστικού συστήματος και για ειδικές κοινωνικές ομάδες.

71 Η οδηγία (ΕΕ) 2018/1673 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 23ης Οκτωβρίου 2018, σχετικά με την καταπολέμηση της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες μέσω του ποινικού δικαίου, θα εξαλείψει νομικά εμπόδια που μπορούν να καθυστερήσουν τη δίωξη, όπως τον όρο ότι η δίωξη για νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες μπορεί να κινηθεί μόνο μετά το πέρας της διαδικασίας για το κύριο αδίκημα. Τα κράτη μέλη οφείλουν να μεταφέρουν την εν λόγω οδηγία στο εθνικό τους δίκαιο έως τις 8 Δεκεμβρίου 2020.

72 Επισημαίνεται ότι η Ένωση των Συμβουλίων Επικρατείας και των Ανωτάτων Διοικητικών Δικαστηρίων (ACA) έχει δημοσιεύσει μια εγκάρσια μελέτη με τίτλο «Access to administrative supreme courts and to their decisions» (Πρόσβαση σε ανώτατα διοικητικά δικαστήρια και στις αποφάσεις τους): http://www.juradmin.eu/images/media_kit/aca_surveys/Transversal-Analysis---Annex-1.pdf

Διάγραμμα 20: Διαθεσιμότητα πληροφοριών στο διαδίκτυο σχετικά με το δικαστικό σύστημα για το ευρύ κοινό (*) [πηγή: Ευρωπαϊκή Επιτροπή (73)]

(*) DE: κάθε ομόσπονδο κράτος και το ομοσπονδιακό επίπεδο αποφασίζουν ποιες πληροφορίες θα παράσχουν μέσω διαδικτύου.

– Νομική συνδρομή και δικαστικά τέλη –

Η πρόσβαση σε νομική συνδρομή συνιστά θεμελιώδες δικαίωμα, το οποίο κατοχυρώνεται στον Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων (74). Τα περισσότερα κράτη μέλη παρέχουν νομική συνδρομή με κριτήριο το εισόδημα του αιτούντος (75).

Το διάγραμμα 21 δείχνει τη διαθεσιμότητα πλήρους ή μερικής νομικής συνδρομής στο σενάριο αξίωσης ύψους 6 000 ευρώ στο πλαίσιο των εισοδηματικών συνθηκών και συνθηκών διαβίωσης κάθε κράτους μέλους (76). Συγκρίνει τα κατώτατα όρια εισοδήματος για τη χορήγηση νομικής συνδρομής, εκφρασμένα ως ποσοστό του ορίου της φτώχειας της Eurostat σε κάθε κράτος μέλος. Για παράδειγμα, αν το κατώτατο όριο για τη χορήγηση νομικής συνδρομής ανέρχεται στο 20 %, αυτό σημαίνει ότι αιτών με εισόδημα κατά 20 % υψηλότερο από το όριο φτώχειας της Eurostat στο οικείο κράτος μέλος εξακολουθεί να είναι επιλέξιμος για νομική συνδρομή. Αντιθέτως, αν το κατώτατο όριο για τη χορήγηση νομικής συνδρομής είναι κάτω από το 0, αυτό σημαίνει ότι

73 Στοιχεία του 2018 τα οποία συλλέχθηκαν σε συνεργασία με την ομάδα των υπευθύνων επικοινωνίας για τα εθνικά συστήματα δικαιοσύνης.

74 Άρθρο 47 τρίτο εδάφιο του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της ΕΕ.

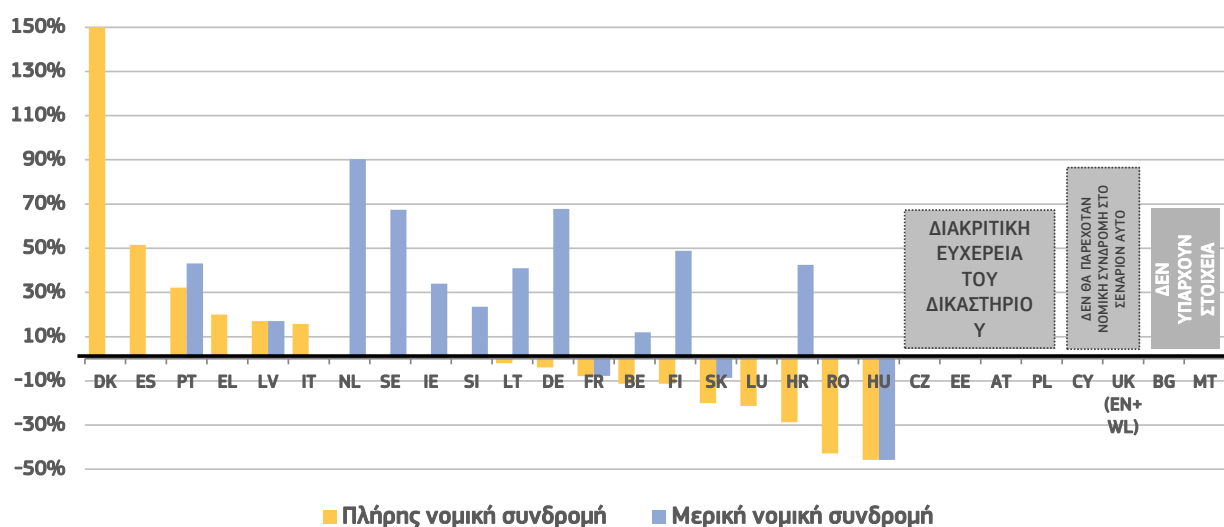
75 Τα κράτη μέλη χρησιμοποιούν διαφορετικές μεθόδους για τον καθορισμό του κατώτατου ορίου επιλεξιμότητας, π.χ. διαφορετικές περιόδους αναφοράς (μηνιαίο/ετήσιο εισόδημα). Περίπου τα μισά κράτη μέλη προβλέπουν επίσης κατώτατο όριο το οποίο σχετίζεται με την προσωπική περιουσία του αιτούντος. Το στοιχείο αυτό δεν λαμβάνεται υπόψη στο συγκεκριμένο διάγραμμα. Στις χώρες BE, IE, ES, FR, HR, HU, LT, LV, LU και NL ορισμένες κατηγορίες προσώπων (π.χ. φυσικά πρόσωπα που λαμβάνουν ορισμένα επιδόματα) δικαιούνται αυτομάτως να λάβουν νομική συνδρομή σε αστικές/εμπορικές διαφορές. Πρόσθετα κριτήρια τα οποία ενδέχεται να χρησιμοποιούν τα κράτη μέλη, όπως το βάσιμο της προσφυγής, δεν λαμβάνονται υπόψη στο συγκεκριμένο διάγραμμα. Αν και δεν συνδέεται άμεσα με το διάγραμμα, επισημαίνεται ότι σε αρκετά κράτη μέλη [AT, CZ, DE, DK, EE, ES, FR, IT, NL, PL, PT, SI, UK (EW)] η νομική συνδρομή δεν περιορίζεται στα φυσικά πρόσωπα.

76 Προκειμένου να συγκεντρωθούν συγκρίσιμα δεδομένα, το αντίστοιχο όριο της φτώχειας της Eurostat για κάθε κράτος μέλος έχει μετατραπεί σε μηνιαίο εισόδημα. Το κατώτατο όριο κινδύνου φτώχειας έχει οριστεί στο 60 % του εθνικού διάμεσου ισοδύναμου διαθέσιμου εισοδήματος των νοικοκυριών. European Survey on Income and Living Conditions, πίνακας Eurostat ilc_li01, στη διεύθυνση: <http://ec.europa.eu/eurostat/web/income-and-living-conditions/data/database>.

πρόσωπο με εισόδημα κάτω από το όριο της φτώχειας μπορεί να μην είναι επιλέξιμο για νομική συνδρομή.

Ορισμένα κράτη μέλη εφαρμόζουν σύστημα νομικής συνδρομής το οποίο προβλέπει την κάλυψη του 100 % των εξόδων που σχετίζονται με την ένδικη διαδικασία (πλήρης νομική συνδρομή), το οποίο συμπληρώνεται με σύστημα το οποίο καλύπτει μέρος των εξόδων (μερική νομική συνδρομή), τα δε δύο αυτά συστήματα προβλέπουν διαφορετικά κριτήρια επιλεξιμότητας. Άλλα κράτη μέλη εφαρμόζουν είτε μόνο σύστημα πλήρους νομικής συνδρομής είτε μόνο σύστημα μερικής νομικής συνδρομής.

Διάγραμμα 21: Κατώτατο όριο εισοδήματος για νομική συνδρομή σε συγκεκριμένη υπόθεση καταναλωτικής διαφοράς (*) (διαφορές ως ποσοστό επί τοις % από το όριο της φτώχειας της Eurostat) [πηγή: Ευρωπαϊκή Επιτροπή με το CCBE (77)]

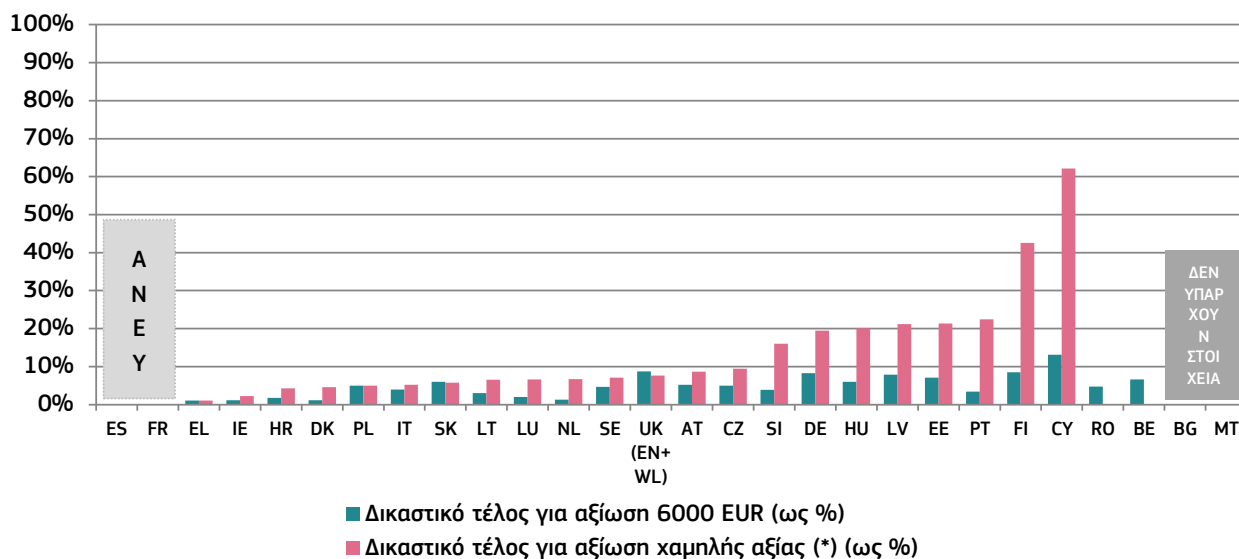

(*) **LV**: τα κατώτατα όρια εισοδήματος δεν είναι συγκρίσιμα με το προηγούμενο έτος λόγω προσαρμογής της μεθοδολογίας υπολογισμού. **EE**: η απόφαση για τη χορήγηση νομικής συνδρομής δεν βασίζεται στο επίπεδο των οικονομικών πόρων του αιτούντος. **IE**: το κατώτατο όριο εισοδήματος για πλήρη νομική συνδρομή δεν είναι συγκρίσιμο με το προηγούμενο έτος λόγω προσαρμογής της μεθοδολογίας υπολογισμού· για τη μερική νομική συνδρομή λαμβάνονται επίσης υπόψη τα δυνάμενα να ρευστοποιηθούν περιουσιακά στοιχεία του αιτούντος.

Τα περισσότερα κράτη μέλη υποχρεώνουν τους διαδίκους να καταβάλουν δικαστικό τέλος για την κίνηση δικαστικής διαδικασίας. Οι αποδέκτες νομικής συνδρομής συχνά απαλλάσσονται από την καταβολή δικαστικών τελών. Μόνο οι EE, IE, NL και SI υποχρεώνουν τους αποδέκτες νομικής συνδρομής να καταβάλουν δικαστικά τέλη. Στην CZ το δικαστήριο αποφασίζει σε ατομική βάση την απαλλαγή αποδέκτη νομικής συνδρομής από την καταβολή δικαστικών τελών. Στο διάγραμμα 22 συγκρίνεται, για τα δύο σενάρια, το ύψος του δικαστικού τέλους, το οποίο παρουσιάζεται ως ποσοστό της αξίας της αξίωσης. Αν, για παράδειγμα, στο κατωτέρω διάγραμμα το δικαστικό τέλος εμφανίζεται στο 10 % αξίωσης ύψους 6 000 ευρώ, ο καταναλωτής θα πρέπει να καταβάλει δικαστικό τέλος ύψους 600 ευρώ για να κινήσει δικαστική διαδικασία. Η αξίωση χαμηλής αξίας βασίζεται στο κατώτατο όριο φτώχειας της Eurostat για κάθε κράτος μέλος.

⁷⁷ Στοιχεία του 2018 τα οποία συλλέχθηκαν από τις απαντήσεις μελών του CCBE σε ερωτηματολόγιο βασισμένο στο ακόλουθο συγκεκριμένο σενάριο: διαφορά καταναλωτή με εταιρεία (υποδείχθηκαν δύο διαφορετικές αξίες της αξίωσης: 6 000 ευρώ και το κατώτατο όριο της φτώχειας της Eurostat σε κάθε κράτος μέλος). Δεδομένου ότι οι προϋποθέσεις για τη χορήγηση νομικής συνδρομής εξαρτώνται από την κατάσταση του αιτούντος, χρησιμοποιήθηκε το ακόλουθο σενάριο: άγαμος 35χρονος εργαζόμενος αιτών, χωρίς κανένα προστατευόμενο μέλος και χωρίς ασφάλιση νομικής προστασίας, με τακτικό εισόδημα και μισθωμένο διαμέρισμα.

Διάγραμμα 22: Δικαστικό τέλος για την κίνηση δικαστικής διαδικασίας σε συγκεκριμένη υπόθεση καταναλωτικής διαφοράς (*) (ύψος του δικαστικού τέλους ως ποσοστό της αξίας της αξίωσης) [πηγή: Ευρωπαϊκή Επιτροπή με το CCBE (78)]

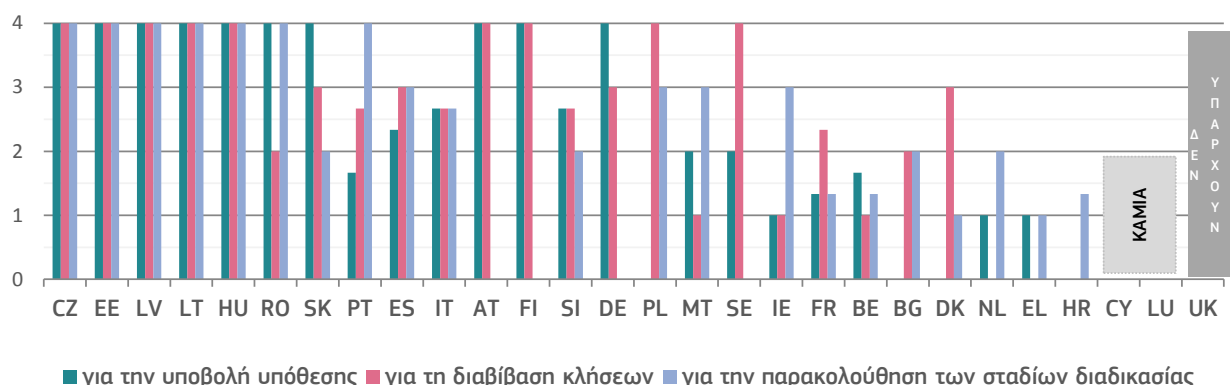
(*) «Αξίωση χαμηλής αξίας» είναι αξίωση η οποία αντιστοιχεί στο κατώτατο όριο της φτώχειας της Eurostat για μονομελές νοικοκυριό σε κάθε κράτος μέλος, κατόπιν μετατροπής του σε μηνιαίο εισόδημα (π.χ. το 2018 η αξία αυτή κυμαινόταν από 110 ευρώ στη **RO** έως 1 716 ευρώ στο **LU**). **BE** και **RO**: δεν παρασχέθηκαν πληροφορίες σχετικά με τα καταβλητέα δικαστικά τέλη για τις αξιώσεις χαμηλής αξίας. **LU**: οι διάδικοι πρέπει να καταβάλουν έξοδα δικαστικού επιμελητή για να κινήσουν διαδικασία ως ενάγοντες, εκτός αν λαμβάνουν νομική συνδρομή. **NL**: δικαστικά τέλη για εισόδημα <2 242 ευρώ / μηνιαίως.

– Υποβολή και παρακολούθηση αξίωσης μέσω διαδικτύου –

Η δυνατότητα ολοκλήρωσης συγκεκριμένων σταδίων της δικαστικής διαδικασίας με ηλεκτρονικά μέσα αποτελεί σημαντικό μέρος της ποιότητας των συστημάτων απονομής δικαιοσύνης, καθώς η ηλεκτρονική υποβολή αξιώσεων και η δυνατότητα παρακολούθησης και προαγωγής μιας διαδικασίας μέσω διαδικτύου μπορούν να διευκολύνουν την πρόσβαση στη δικαιοσύνη και να μειώσουν τις καθυστερήσεις και τα έξοδα. Επίσης, τα συστήματα ΤΠΕ στα δικαστήρια διαδραματίζουν ολοένα και σημαντικότερο ρόλο στη διασυννοριακή συνεργασία μεταξύ δικαστικών αρχών και, επιπλέον, διευκολύνουν την εφαρμογή του δικαίου της ΕΕ, για παράδειγμα, για τις διαδικασίες μικροδιαφορών.

⁷⁸ Τα στοιχεία παραπέμπουν σε κατώτατα όρια εισοδήματος τα οποία ίσχυαν το 2018 και συλλέχθηκαν από τις απαντήσεις μελών του CCBE σε ερωτηματολόγιο βασισμένο στο ακόλουθο συγκεκριμένο σενάριο: διαφορά καταναλωτή με εταιρεία (υποδείχθηκαν δύο διαφορετικές αξίες της αξίωσης: 6 000 ευρώ και το κατώτατο όριο της φτώχειας της Eurostat σε κάθε κράτος μέλος).

Διάγραμμα 23: Διαθεσιμότητα ηλεκτρονικών μέσων (*) [0 = διαθέσιμα σε 0 % των δικαστηρίων, 4 = διαθέσιμα στο 100 % των δικαστηρίων (⁷⁹)] (πηγή: μελέτη CEPEJ)

(*) **DK και RO:** οι υποθέσεις μπορούν να υποβληθούν στα δικαστήρια μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου.

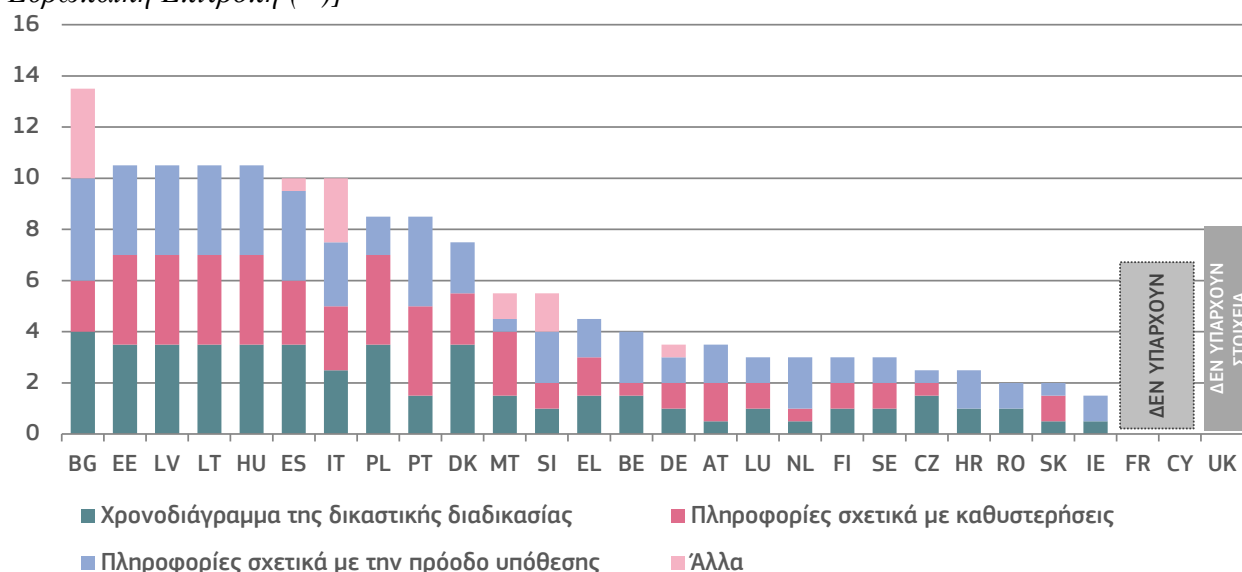
– Ενημέρωση των διαδίκων –

Στο διάγραμμα 24 παρουσιάζονται πρότυπα σχετικά με τον τρόπο ενημέρωσης των διαδίκων και το είδος των πληροφοριών που λαμβάνουν σχετικά με την πρόοδο της υπόθεσής τους, με ιδιαίτερη εστίαση στη χρήση ηλεκτρονικών ή αυτόματων μεθόδων. Ορισμένα κράτη μέλη διαθέτουν σύστημα αυτόματης ειδοποίησης, μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου ή SMS, που παρέχει πληροφορίες σχετικά με καθυστερήσεις, χρονοδιαγράμματα ή τη γενική πρόοδο της υπόθεσης. Άλλα κράτη μέλη παρέχουν διαδικτυακή πρόσβαση στις πληροφορίες κατά τη διάρκεια της υπόθεσης, ενώ σε ορισμένα κράτη μέλη αυτό επαφίεται στη διακριτική ευχέρεια των δικαστηρίων.

⁷⁹ Τα στοιχεία αφορούν το 2017. Το ποσοστό εξοπλισμού, το οποίο κυμαίνεται από 100 % (πλήρως ανεπτυγμένο σύστημα) έως 0 % (ανύπαρκτο σύστημα), υποδεικνύει τη λειτουργική παρουσία του συστήματος στο οποίο αναφέρεται το γράφημα στα δικαστήρια, σύμφωνα με την ακόλουθη κλίμακα: 100 % = 4 μονάδες, αν εφαρμόζεται σε όλες τις κατηγορίες υποθέσεων / 1,33 μονάδες ανά επιμέρους κατηγορία υποθέσεων· 50-99 % = 3 μονάδες, αν εφαρμόζεται σε όλες τις κατηγορίες υποθέσεων / 1 μονάδα ανά επιμέρους κατηγορία υποθέσεων· 10-49 % = 2 μονάδες, αν εφαρμόζεται σε όλες τις κατηγορίες υποθέσεων / 0,66 μονάδας ανά επιμέρους κατηγορία υποθέσεων· 1-9 % = 1 μονάδα, αν εφαρμόζεται σε όλες τις κατηγορίες υποθέσεων / 0,33 μονάδας ανά επιμέρους κατηγορία υποθέσεων. Η κατηγορία υποθέσεων αναφέρεται στο είδος των ένδικων διαφορών που εκδικάζονται (αστικές/εμπορικές, ποινικές, διοικητικές ή άλλες).

Διάγραμμα 24: Πρότυπα σχετικά με την ενημέρωση για την πρόοδο της υπόθεσης [πηγή: Ευρωπαϊκή Επιτροπή ⁽⁸⁰⁾]

(*) Μέγιστος δυνατός βαθμός: 16 μονάδες. Δόθηκαν μονάδες στα κράτη μέλη ανάλογα με τη χρησιμοποιούμενη μέθοδο για την παροχή έκαστου τύπου ενημέρωσης. 1,5 μονάδα για αυτόματη ειδοποίηση μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου ή SMS, 1 μονάδα για διαδικτυακή πρόσβαση κατά τη διάρκεια της εκδίκασης της υπόθεσης, 0,5 μονάδα για κάθε ενημέρωση κατόπιν αιτήματος των διαδίκων, βάσει διακριτικής ευχέρειας του δικαστηρίου ή οποιαδήποτε άλλη χρησιμοποιούμενη μέθοδο. **LU**: οι κοινοποιήσεις που πραγματοποιούνται μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου δεν είναι νομικά δεσμευτικές (το σύστημα βρίσκεται ακόμη σε φάση υλοποίησης). **SI**: οι νέοι κανονισμοί των δικαστηρίων προβλέπουν υποχρέωση των δικαστηρίων να επιτρέπουν τη διαδικτυακή επισκόπηση των δεδομένων που καταγράφονται σε συστήματα καταγραφής υποθέσεων. Η εν λόγω υποχρέωση δεν έχει ακόμη τεθεί σε εφαρμογή.

– Πρόσβαση σε δικαστικές αποφάσεις –

Η διασφάλιση της πρόσβασης σε δικαστικές αποφάσεις μέσω διαδικτύου ενισχύει τη διαφάνεια των συστημάτων απονομής δικαιοσύνης, βοηθάει πολίτες και επιχειρήσεις να κατανοήσουν τα δικαιώματά τους και μπορεί να συμβάλει στη συνεκτικότητα της νομολογίας. Οι ρυθμίσεις για τη δημοσίευση αποφάσεων στο διαδίκτυο είναι ουσιαστικής σημασίας για τη δημιουργία μηχανισμών έρευνας φιλικών προς τον χρήστη ⁽⁸¹⁾, οι οποίοι καθιστούν τη νομολογία περισσότερο προσβάσιμη για τους επαγγελματίες του νομικού κλάδου και το ευρύ κοινό. Η δημοσίευση δικαστικών αποφάσεων στο διαδίκτυο απαιτεί την εξισορρόπηση διαφόρων συμφερόντων, εντός των ορίων που καθορίζονται από το νομικό πλαίσιο και το πλαίσιο πολιτικής ⁽⁸²⁾. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή υποστηρίζει πρωτοβουλίες ανοικτών δεδομένων από τον δημόσιο τομέα, συμπεριλαμβανομένου του δικαστικού συστήματος ⁽⁸³⁾.

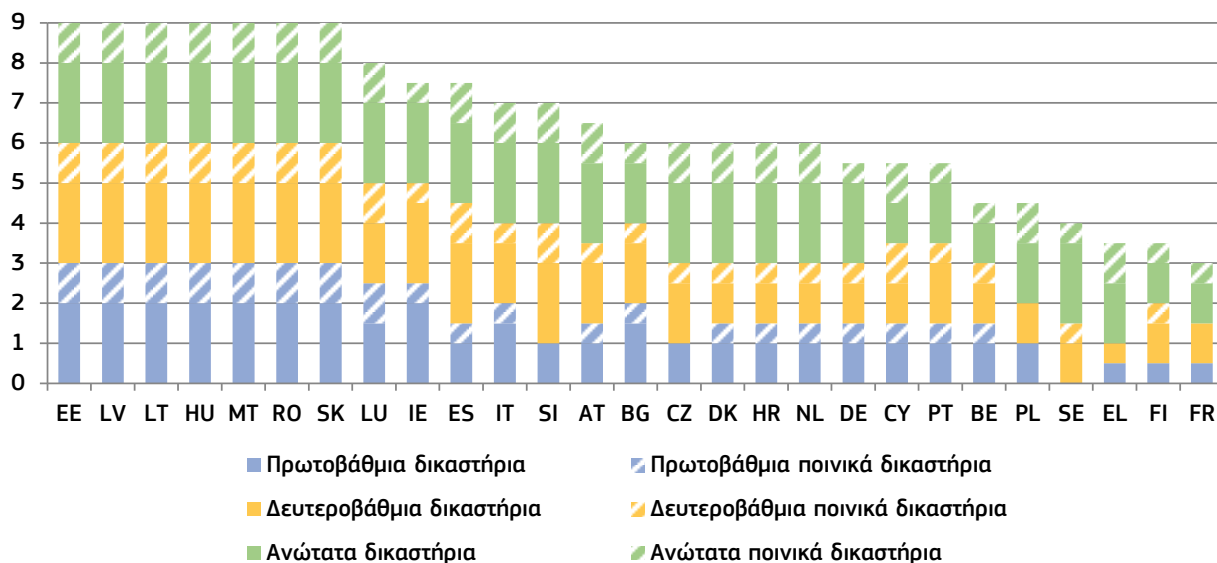
⁸⁰ Στοιχεία του 2018 τα οποία συλλέχθηκαν σε συνεργασία με την ομάδα των υπευθύνων επικοινωνίας για τα εθνικά συστήματα δικαιοσύνης.

⁸¹ Βλ. *Best practice guide for managing Supreme Courts*, στο πλαίσιο του έργου *Supreme Courts as guarantee for effectiveness of judicial systems*, σ. 29.

⁸² Συμπεράσματα του Συμβουλίου και των αντιπροσώπων των κυβερνήσεων των κρατών μελών συνελθόντων στο πλαίσιο του Συμβουλίου για τις βέλτιστες πρακτικές σχετικά με την επιγραμμική δημοσίευση των δικαστικών αποφάσεων (EE C 362 της 8.10.2018, σ. 2).

⁸³ <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/open-data>

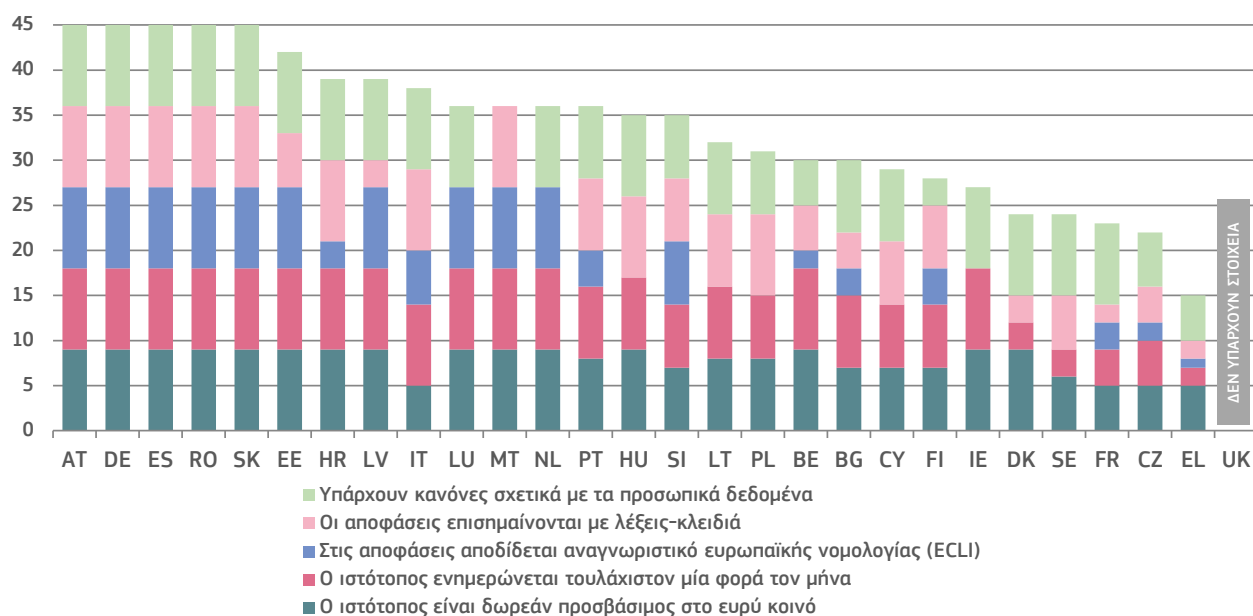
Διάγραμμα 25: Πρόσβαση μέσω διαδικτύου σε δημοσιευμένες αποφάσεις που παρέχεται στο ευρύ κοινό (*) (αστικές/εμπορικές, διοικητικές και ποινικές υποθέσεις, όλοι οι βαθμοί δικαιοδοσίας) [πηγή: Ευρωπαϊκή Επιτροπή ⁽⁸⁴⁾]

(*) Μέγιστος δυνατός βαθμός: 9 μονάδες. Για κάθε βαθμό δικαιοδοσίας, δόθηκε μία μονάδα αν είναι διαθέσιμες όλες οι αποφάσεις σε αστικές/εμπορικές και διοικητικές και ποινικές υποθέσεις αντίστοιχα (0,5 μονάδες αν είναι διαθέσιμες ορισμένες αποφάσεις). Για τα κράτη μέλη που έχουν μόνο δύο βαθμούς δικαιοδοσίας, δόθηκαν μονάδες για τρεις βαθμούς δικαιοδοσίας μέσω απονομής στον ανύπαρκτο βαθμό δικαιοδοσίας των ίδιων μονάδων με εκείνες που δόθηκαν στον αντίστοιχο ανώτερο βαθμό δικαιοδοσίας. Για τα κράτη μέλη που δεν διακρίνουν μεταξύ των δύο τομέων δικαίου (των αστικών/εμπορικών και των διοικητικών υποθέσεων), δόθηκε ο ίδιος αριθμός μονάδων για αμφότερους τους τομείς. **BG:** δημοσιεύονται όλες οι ποινικές αποφάσεις του Ανωτάτου Ακυρωτικού Δικαστηρίου, εκτός από εκείνες που περιέχουν διαβαθμισμένες πληροφορίες. **LU** και **SE:** τα δικαστήρια δεν δημοσιεύουν τακτικά τις δικαστικές αποφάσεις στο διαδίκτυο (μόνο τις ιδιαίτερα σημαντικές υποθέσεις). **LV:** όσον αφορά τις αποφάσεις που εκδίδονται σε μη δημόσιες συνεδριάσεις, μόνο τα μέρη που ανακοινώνονται δημοσίως δημοσιεύονται στο διαδίκτυο. **DE:** κάθε ομόσπονδο κράτος αποφασίζει σχετικά με τη δημοσίευση των δικαστικών αποφάσεων του πρώτου βαθμού δικαιοδοσίας στο διαδίκτυο. **IE:** όσον αφορά τις ποινικές υποθέσεις, στις υποθέσεις που εκδικάζονται με συνοπτική διαδικασία κατά κανόνα δεν εκδίδεται έγγραφη απόφαση. **CY:** όσον αφορά τις διοικητικές και τις ποινικές υποθέσεις, οι δικαστές αποφασίζουν ποιες αποφάσεις θα δημοσιευθούν. **NL:** τα δικαστήρια αποφασίζουν για τη δημοσίευση, βάσει δημοσιευμένων κριτηρίων. **PL:** όσον αφορά τις διοικητικές υποθέσεις, ο προϊστάμενος μονάδας κάθε δικαστηρίου αποφασίζει για τη δημοσίευση. **PT:** όσον αφορά τις αστικές και τις ποινικές υποθέσεις, μια επιτροπή του δικαστηρίου αποφασίζει για τη δημοσίευση.

⁸⁴ Στοιχεία του 2018 τα οποία συλλέχθηκαν σε συνεργασία με την ομάδα των υπευθύνων επικοινωνίας για τα εθνικά συστήματα δικαιοσύνης.

Διάγραμμα 26: Ρυθμίσεις για τη δημοσίευση αποφάσεων όλων των βαθμών δικαιοδοσίας στο διαδίκτυο (*) (αστικές/εμπορικές, διοικητικές και ποινικές υποθέσεις, όλοι οι βαθμοί δικαιοδοσίας) [πηγή: Ευρωπαϊκή Επιτροπή (⁸⁵)]

(*) Μέγιστος δυνατός βαθμός: 45 μονάδες. Σε καθέναν από τους τρεις βαθμούς δικαιοδοσίας μπορούν να δοθούν τρεις μονάδες, αν καλύπτονται οι αστικές/εμπορικές, οι διοικητικές και οι ποινικές υποθέσεις. Αν καλύπτεται π.χ. μόνο μία από τις τρεις κατηγορίες υποθέσεων, δίνεται μόνο μία μονάδα ανά βαθμό δικαιοδοσίας. Για τα κράτη μέλη που έχουν μόνο δύο βαθμούς δικαιοδοσίας, δόθηκαν μονάδες για τρεις βαθμούς δικαιοδοσίας μέσω απονομής στον ανύπαρκτο βαθμό δικαιοδοσίας των ίδιων μονάδων με εκείνες που δόθηκαν στον αντίστοιχο ανώτερο βαθμό δικαιοδοσίας. Για τα κράτη μέλη που δεν διακρίνουν μεταξύ διοικητικών και αστικών/εμπορικών υποθέσεων, δόθηκαν οι ίδιες μονάδες για αμφότερους τους τομείς δικαίου. **CZ:** σε ορισμένες από τις δευτεροβάθμιες αποφάσεις στις αστικές/εμπορικές υποθέσεις αποδίδεται αναγνωριστικό ECLI. **IE:** οι διοικητικές υποθέσεις εντάσσονται στην πράξη στην κατηγορία των αστικών και εμπορικών υποθέσεων στην ιρλανδική έννομη τάξη. **NL:** κάθε δημοσιευμένη δικαστική απόφαση συνοδεύεται από πίνακα περιεχομένων, αλλά όχι από λέξεις-κλειδιά.

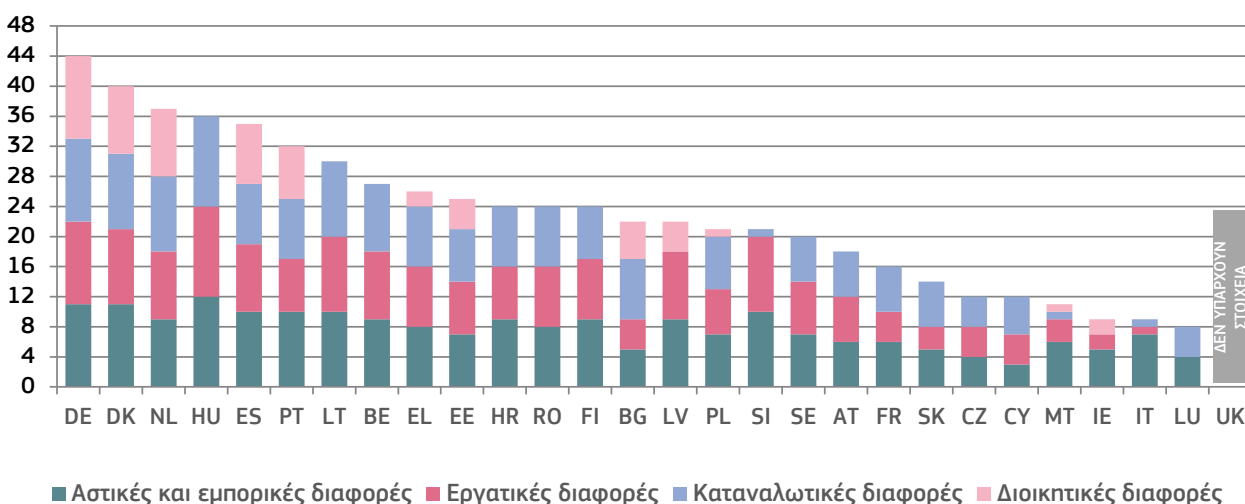
– Πρόσβαση σε μεθόδους εναλλακτικής επίλυσης διαφορών (ΕΕΔ) –

Στο διάγραμμα 27 απεικονίζονται οι προσπάθειες των κρατών μελών για την προώθηση της εθελοντικής χρήσης μεθόδων εναλλακτικής επίλυσης διαφορών με την παροχή ειδικών κινήτρων, τα οποία μπορεί να διαφέρουν ανάλογα με τον τομέα δικαίου (⁸⁶).

⁸⁵ Στοιχεία του 2018 τα οποία συλλέχθηκαν σε συνεργασία με την ομάδα των υπευθύνων επικοινωνίας για τα εθνικά συστήματα δικαιοσύνης.

⁸⁶ Οι μέθοδοι για την προώθηση της ΕΕΔ και για την παροχή κινήτρων για τη χρήση της δεν περιλαμβάνουν τις υποχρεωτικές απαιτήσεις χρήσης διαδικασιών ΕΕΔ πριν από την προσφυγή στα δικαστήρια, καθώς τέτοιου είδους απαιτήσεις εγείρουν προβληματισμό όσον αφορά τη συμβατότητά τους με το δικαίωμα πραγματικής προσφυγής ενώπιον δικαστηρίου, το οποίο κατοχυρώνεται στον Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της ΕΕ.

Διάγραμμα 27: Προώθηση μεθόδων εναλλακτικής επίλυσης διαφορών και παροχή κινήτρων για τη χρήση τους (*) [πηγή: Ευρωπαϊκή Επιτροπή (⁸⁷)]

(*) Μέγιστος δυνατός βαθμός: 48 μονάδες. Συγκεντρωτικά δεδομένα που βασίζονται στους ακόλουθους δείκτες: 1) ιστότοπος που παρέχει πληροφορίες για την ΕΕΔ, 2) εκστρατείες δημοσιότητας στα μέσα ενημέρωσης, 3) φυλλάδια απευθυνόμενα στο ευρύ κοινό, 4) ειδικές συναντήσεις ενημέρωσης για την ΕΕΔ που διοργανώνονται από το δικαστήριο κατόπιν αιτήματος, 5) συντονιστής ΕΕΔ/διαμεσολάβησης στα δικαστήρια, 6) δημοσίευση αξιολογήσεων για τη χρήση μεθόδων ΕΕΔ, 7) δημοσίευση στατιστικών για τη χρήση μεθόδων ΕΕΔ, 8) η νομική συνδρομή καλύπτει (πλήρως ή εν μέρει) τα έξοδα της ΕΕΔ, 9) πλήρης ή μερική επιστροφή των δικαστικών τελών (συμπεριλαμβανομένων των τελών χαρτοσήμου) αν η ΕΕΔ στεφθεί από επιτυχία, 10) δεν απαιτείται δικηγόρος στη διαδικασία ΕΕΔ, 11) ο δικαστής μπορεί να ενεργεί ως διαμεσολαβητής και 12) η συμφωνία που επιτυγχάνεται μεταξύ των διαδίκων καθίσταται εκτελεστή στο δικαστήριο. Για καθέναν από τους εν λόγω 12 δείκτες, δόθηκε μία μονάδα για κάθε τομέα δικαίου. **DK:** κάθε δικαστήριο έχει πρεσβευτή υπεύθυνο για την προώθηση της χρήσης της διαμεσολάβησης. Τα διοικητικά δικαστήρια έχουν τη δυνατότητα να προτείνουν στους διαδίκους να προσφύγουν σε διαμεσολάβηση. **IE:** οι διοικητικές υποθέσεις εντάσσονται στην κατηγορία των αστικών και εμπορικών υποθέσεων. **EL:** προβλέπεται διαδικασία ΕΕΔ ενώπιον των διοικητικών εφετείων στον τομέα των δημόσιων συμβάσεων. **ES:** η ΕΕΔ είναι υποχρεωτική στις υποθέσεις εργατικού δικαίου. **LT:** ένας γραμματέας της Εθνικής Διοίκησης Δικαστηρίων συντονίζει τις διαδικασίες δικαστικής διαμεσολάβησης στα δικαστήρια. **PT:** στις αστικές/εμπορικές διαφορές, τα δικαστικά τέλη επιστρέφονται μόνο στα ειρηνοδικεία. **SK:** η σλοβακική έννομη τάξη δεν υποστηρίζει τη χρήση της ΕΕΔ για διοικητικούς σκοπούς. **SE:** οι δικαστές διαθέτουν δικονομική ευχέρεια σχετικά με την ΕΕΔ. Η επιδίωξη φιλικού διακανονισμού αποτελεί υποχρέωση του δικαστή, εκτός αν κρίνει ότι δεν αρμόζει στην περίπτωση.

3.2.2. Πόροι

Για την καλή λειτουργία του συστήματος απονομής δικαιοσύνης απαιτούνται επαρκείς πόροι, συμπεριλαμβανομένων των αναγκαίων επενδύσεων σε υλική και τεχνική υποδομή, καθώς και δεόντως εκπαιδευμένο, καταρτισμένο και επαρκώς αμειβόμενο προσωπικό όλων των κατηγοριών. Αν δεν υπάρχουν επαρκείς εγκαταστάσεις, εργαλεία ή προσωπικό με τα απαιτούμενα προσόντα, δεξιότητες και πρόσβαση σε συνεχή κατάρτιση, η ποιότητα των διαδικασιών και των αποφάσεων τίθεται σε κίνδυνο.

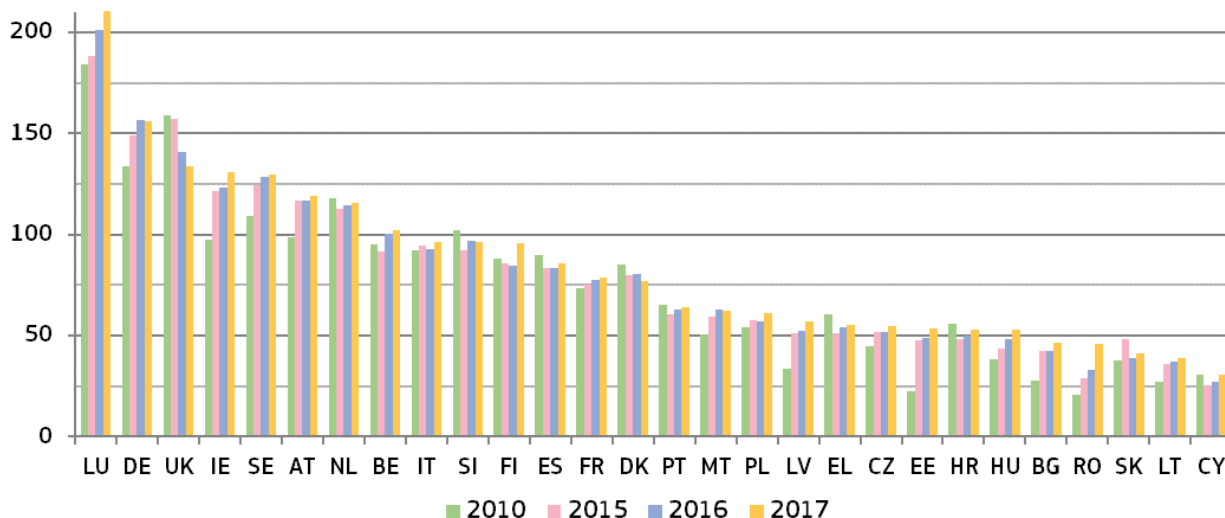
– Οικονομικοί πόροι –

Στα παρακάτω διαγράμματα απεικονίζονται οι πραγματικές δημόσιες δαπάνες για τη λειτουργία του συστήματος απονομής δικαιοσύνης (εξαιρουμένων των σωφρονιστικών ιδρυμάτων), τόσο ανά κάτοικο (διάγραμμα 28) όσο και ως ποσοστό του ακαθάριστου εγχώριου προϊόντος (ΑΕΠ)

⁸⁷ Στοιχεία του 2018 τα οποία συλλέχθηκαν σε συνεργασία με την ομάδα των υπευθύνων επικοινωνίας για τα εθνικά συστήματα δικαιοσύνης.

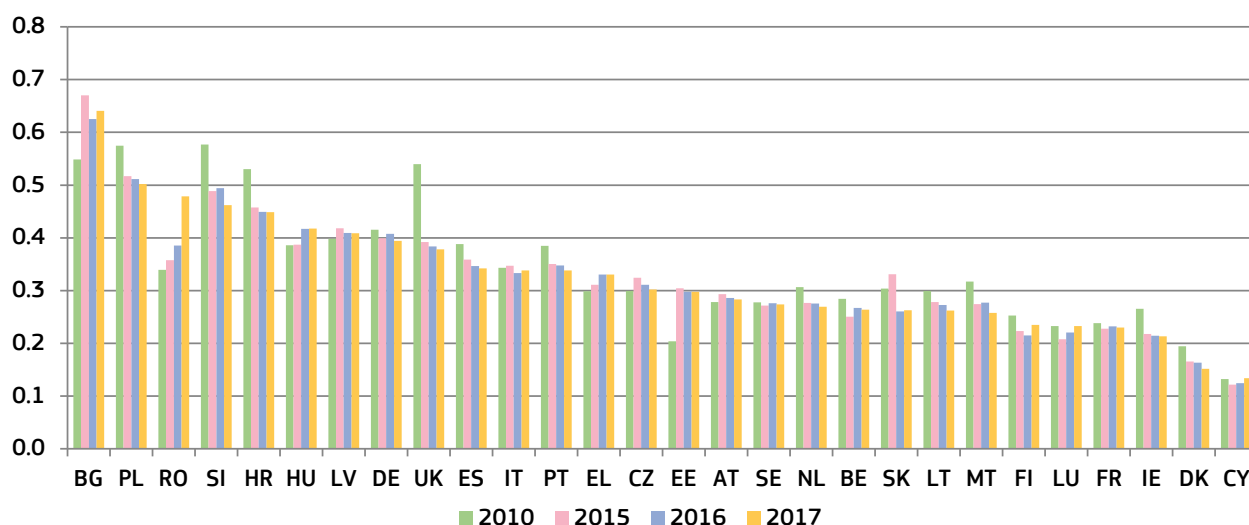
(διάγραμμα 29), τα κριτήρια για τον καθορισμό των οικονομικών πόρων (διάγραμμα 30) και, τέλος, οι κύριες κατηγορίες δαπανών για τα δικαστήρια (διάγραμμα 31) ⁽⁸⁸⁾.

Διάγραμμα 28: Συνολικές δαπάνες γενικής κυβέρνησης για δικαστήρια (*) (σε ευρώ ανά κάτοικο) (πηγή: Eurostat)

(*) Τα κράτη μέλη κατατάσσονται βάσει των δαπανών του 2017 (από τις υψηλότερες στις χαμηλότερες). Τα στοιχεία του 2017 για τις **ES, FR, HR, NL** και **SK** είναι προσωρινά.

Διάγραμμα 29: Συνολικές δαπάνες γενικής κυβέρνησης για δικαστήρια (*) (ως ποσοστό του ΑΕΠ) (πηγή: Eurostat)

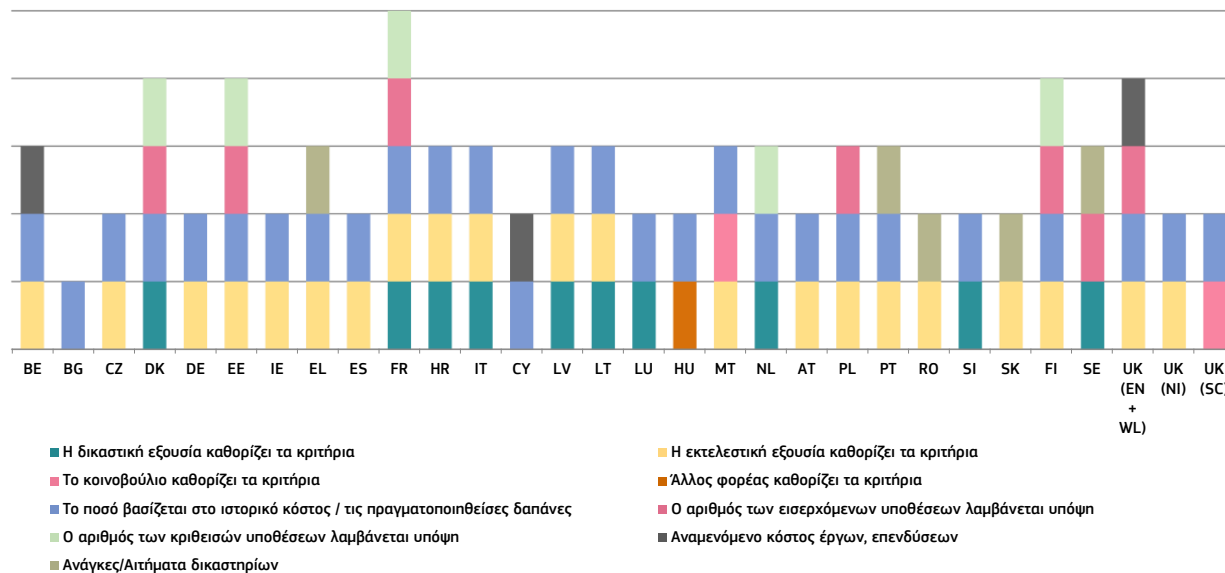

(*) Τα κράτη μέλη κατατάσσονται βάσει των δαπανών του 2017 (από τις υψηλότερες στις χαμηλότερες). Τα στοιχεία του 2017 για τις **ES, FR, HR, NL** και **SK** είναι προσωρινά.

⁸⁸ Συνολικές (πραγματικές) δαπάνες της γενικής κυβέρνησης για τη διοίκηση, λειτουργία ή υποστήριξη διοικητικών, πολιτικών και ποινικών δικαστηρίων και του δικαστικού συστήματος, συμπεριλαμβανομένων της επιβολής προστίμων και νόμιμων συμβιβασμών επιβαλλόμενων από τα δικαστήρια και της λειτουργίας συστημάτων επιτήρησης κατόπιν υπό όρους απόλυσης, καθώς και της νομικής συνδρομής και της νομικής εκπροσώπησης και παροχής νομικών συμβουλών που παρέχονται για λογαριασμό του κράτους ή για λογαριασμό τρίτων αλλά από το κράτος σε χρήμα ή σε υπηρεσίες, εξαιρουμένων των διοικήσεων σωφρονιστικών ιδρυμάτων [δεδομένα εθνικών λογαριασμών, ταξινόμηση των κρατικών λειτουργιών (COFOG), ομάδα 03.3], πίνακας Eurostat *gov_10a_exp*, διαθέσιμος στη διεύθυνση: <http://ec.europa.eu/eurostat/data/database>.

Στο διάγραμμα 30 παρουσιάζεται η κρατική εξουσία (δικαστική, νομοθετική ή εκτελεστική) που θεσπίζει τα κριτήρια καθορισμού των οικονομικών πόρων για τα δικαστήρια, καθώς και ο τύπος των χρησιμοποιούμενων κριτηρίων.

Διάγραμμα 30: Κριτήρια για τον καθορισμό των οικονομικών πόρων για τη δικαιοσύνη (*)
(⁸⁹)

(*) **DK:** λαμβάνεται υπόψη ο αριθμός των εισαχθεισών και των κριθεισών υποθέσεων στα δικαστήρια πρώτου βαθμού δικαιοδοσίας. **DE:** μόνο για τον προϋπολογισμό του Ανωτάτου Ομοσπονδιακού Δικαστηρίου – όσον αφορά τα δικαστήρια πρώτου και δεύτερου βαθμού δικαιοδοσίας. Τα δικαστικά συστήματα διαφέρουν μεταξύ των ομόσπονδων κρατών. **EE:** αριθμός των εισαχθεισών και των κριθεισών υποθέσεων στα δικαστήρια πρώτου και δεύτερου βαθμού δικαιοδοσίας. **FR:** αριθμός των εισαχθεισών και των κριθεισών υποθέσεων στα δικαστήρια όλων των βαθμών δικαιοδοσίας. Λαμβάνεται υπόψη ο αριθμός των κριθεισών υποθέσεων βάσει αποτίμησης του κόστους για τα δικαστήρια. **IT:** το Υπουργείο Δικαιοσύνης καθορίζει τα κριτήρια για τα πολιτικά και τα ποινικά δικαστήρια, ενώ το Δικαστικό Συμβούλιο (CPGA) καθορίζει τα κριτήρια για τα διοικητικά δικαστήρια. **HU:** ο νόμος ορίζει ότι οι μισθοί των δικαστών πρέπει να καθορίζονται με τον νόμο για τον κεντρικό προϋπολογισμό κατά τρόπο ώστε το ποσό να μην είναι χαμηλότερο από το ποσό του προηγούμενου έτους. **NL:** λαμβάνεται υπόψη ο αριθμός των κριθεισών υποθέσεων βάσει αποτίμησης του κόστους για τα δικαστήρια. **FI:** λαμβάνεται υπόψη ο αριθμός των κριθεισών υποθέσεων βάσει αποτίμησης του κόστους για τα δικαστήρια.

Στο διάγραμμα 31 παρουσιάζονται, για πρώτη φορά, οι βασικές οικονομικές κατηγορίες στις οποίες αναλύονται οι δημόσιες δαπάνες για τα δικαστήρια: 1) μισθοί και ημερομίσθια δικαστών και προσωπικού των δικαστηρίων, συμπεριλαμβανομένων των εισφορών κοινωνικής ασφάλισης [«αμοιβές εργαζομένων» (⁹⁰)], 2) λειτουργικές δαπάνες για αγαθά και υπηρεσίες που αναλώνονται από τα δικαστήρια, όπως για μισθώσεις κτιρίων, αναλώσιμα γραφείου, κατανάλωση ενέργειας και νομική συνδρομή [«ενδιάμεση ανάλωση» (⁹¹)], 3) επενδύσεις σε

⁸⁹ Τα στοιχεία συγκεντρώθηκαν μέσω επικαιροποιημένου ερωτηματολογίου που συνέταξε η Επιτροπή σε στενή συνεργασία με το ENCJ. Οι απαντήσεις από τα κράτη μέλη που δεν διαθέτουν δικαστικό συμβούλιο εξασφαλίστηκαν μέσω συνεργασίας με το Δίκτυο των Προέδρων των Ανωτάτων Δικαστηρίων της ΕΕ.

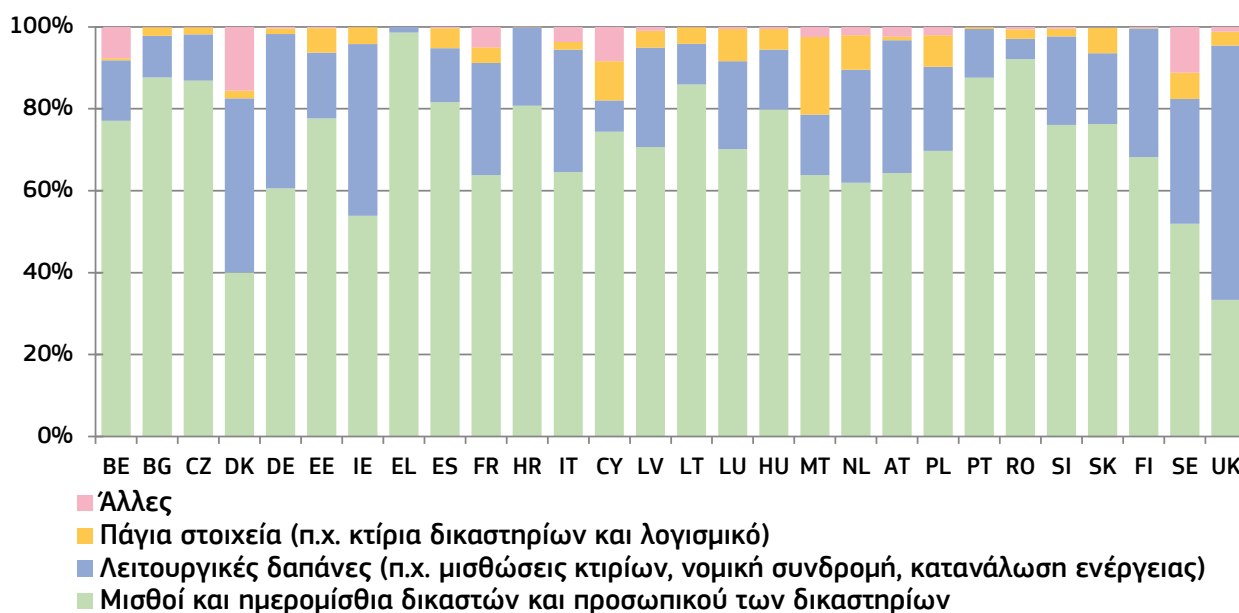
⁹⁰ Στις αμοιβές εργαζομένων περιλαμβάνονται οι μισθοί και τα ημερομίσθια σε χρήμα ή σε είδος (D.11) και οι πραγματικές και τεκμαρτές εργοδοτικές εισφορές κοινωνικής ασφάλισης (D.121 και D.122). Βλ.: https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Glossary:Compensation_of_employees.

⁹¹ Η ενδιάμεση ανάλωση είναι μια έννοια που χρησιμοποιείται στους εθνικούς λογαριασμούς και που μετρά την αξία των αγαθών και των υπηρεσιών που αναλώνονται ως εισροές σε μια παραγωγική διεργασία. Δεν περιλαμβάνει τα πάγια περιουσιακά στοιχεία, των οποίων η ανάλωση καταγράφεται ως ανάλωση παγίου κεφαλαίου. Τα εν λόγω αγαθά και υπηρεσίες μπορεί είτε να μετασχηματίζονται είτε να εξαντλούνται τελείως κατά την παραγωγική διεργασία.

Βλ. https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Glossary:Intermediate_consumption.

πάγια περιουσιακά στοιχεία, όπως σε κτίρια δικαστηρίων και λογισμικό [«ακαθάριστος σχηματισμός παγίου κεφαλαίου» (⁹²)] και 4) άλλες δαπάνες.

Διάγραμμα 31: Συνολικές δαπάνες γενικής κυβέρνησης για δικαστήρια (το 2017, ως ποσοστό των δαπανών) (πηγή: Eurostat)

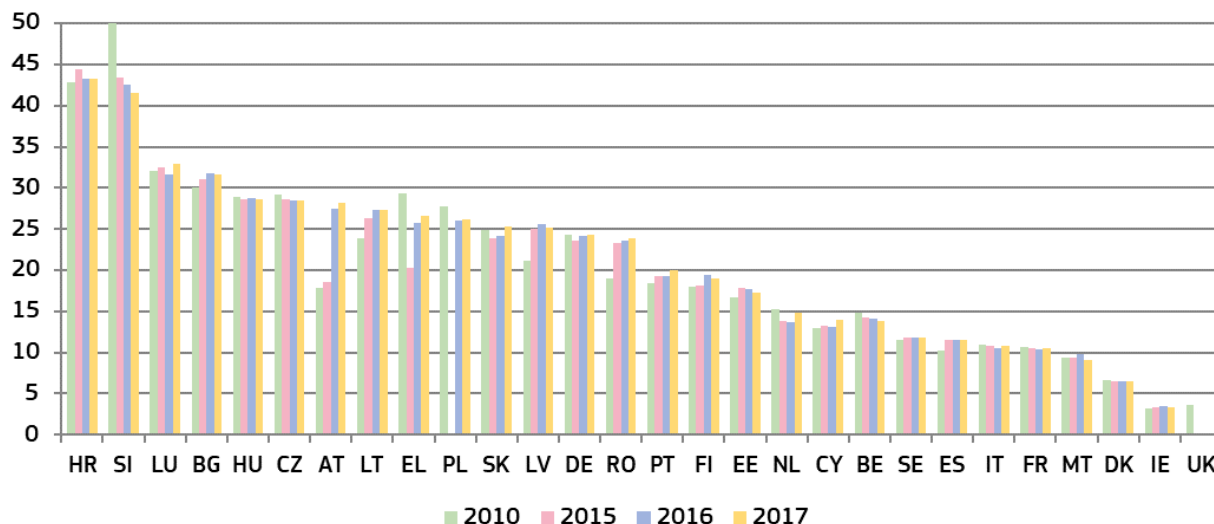

– Ανθρώπινοι πόροι –

Η επάρκεια ανθρώπινων πόρων είναι καθοριστικής σημασίας για την ποιότητα του συστήματος απονομής δικαιοσύνης. Η πολυμορφία στο δικαστικό σώμα, συμπεριλαμβανομένης της ισόρροπης εκπροσώπησης των φύλων, προσδίδει συμπληρωματικές γνώσεις, δεξιότητες και εμπειρία και αντικατοπτρίζει την κοινωνική πραγματικότητα.

⁹² Ο ακαθάριστος σχηματισμός παγίου κεφαλαίου, για τον οποίο χρησιμοποιείται το αρκτικόλεξο «ΑΣΠΚ», αποτελείται από τις αποκτήσεις, μείον τις διαθέσεις, εκ μέρους παραγωγών μόνιμων κατοίκων, παγίων περιουσιακών στοιχείων κατά τη διάρκεια μιας δεδομένης περιόδου. Περιλαμβάνει επίσης ορισμένες προσθήκες στην αξία μη παραχθέντων περιουσιακών στοιχείων που επιτυγχάνονται από παραγωγούς ή θεσμικές μονάδες. Τα πάγια περιουσιακά στοιχεία είναι υλικά ή άυλα περιουσιακά στοιχεία που παράγονται ως εκροές από παραγωγικές διεργασίες και τα οποία χρησιμοποιούνται επανειλημμένα ή συνεχώς για περισσότερο από ένα έτος. Βλ. [https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Glossary:Gross fixed capital formation \(GFCF\)](https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Glossary:Gross_fixed_capital_formation_(GFCF)).

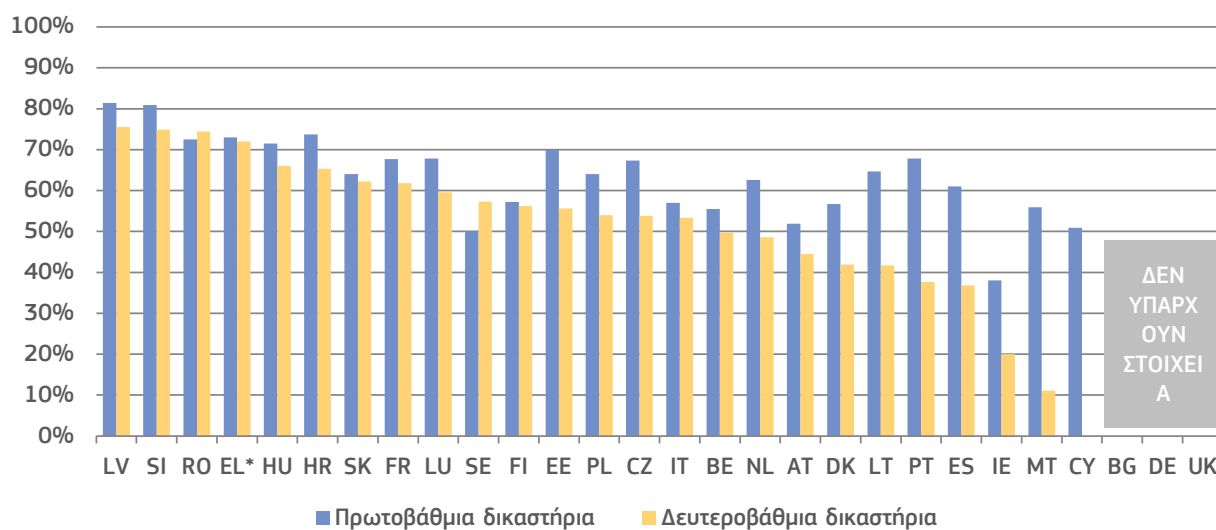
Διάγραμμα 32: Αριθμός δικαστών (*) (ανά 100 000 κατοίκους) (πηγή: μελέτη CEPEJ)

(*) Η κατηγορία αυτή περιλαμβάνει τους δικαστές που εργάζονται με καθεστώς πλήρους απασχόλησης, σύμφωνα με τη μεθοδολογία της CEPEJ. Δεν περιλαμβάνονται οι λεγόμενοι *Rechtspfleger* / δικαστικοί γραμματείς που υπάρχουν σε ορισμένα κράτη μέλη. **AT:** στοιχεία για τη διοικητική δικαιοσύνη εισήχθησαν για πρώτη φορά για τον κύκλο του 2016. **EL:** ο συνολικός αριθμός των επαγγελματιών δικαστών περιλαμβάνει διαφορετικές κατηγορίες κατά τα έτη που παρουσιάζονται ανωτέρω, γεγονός που εξηγεί εν μέρει τη μεταβολή του. Από το 2016, τα στοιχεία για τον αριθμό των επαγγελματιών δικαστών περιλαμβάνουν όλους τους βαθμούς για την ποινική και την πολιτική δικαιοσύνη, καθώς και τους διοικητικούς δικαστές. **IT:** τα περιφερειακά διοικητικά δικαστήρια, οι περιφερειακές επιτροπές ελέγχου, οι τοπικές φορολογικές επιτροπές και τα στρατοδικεία δεν λαμβάνονται υπόψη. **UK:** σταθμισμένος μέσος όρος των τριών περιοχών δικαιοδοσίας. Τα στοιχεία για το 2010 περιέχουν στοιχεία του 2012 για το **UK (NI)**. **LU:** οι αριθμοί έχουν αναθεωρηθεί βάσει βελτιωμένης μεθοδολογίας.

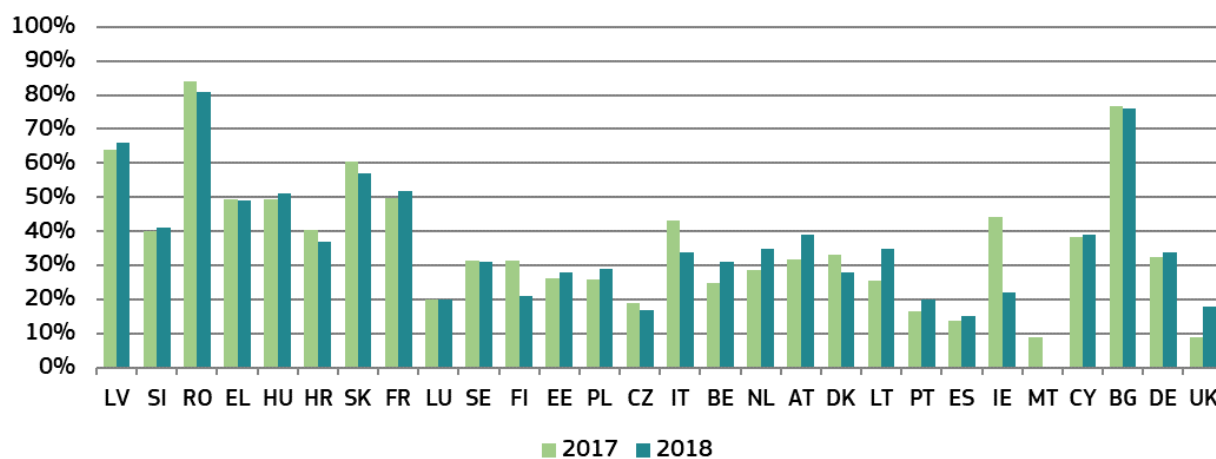

Διάγραμμα 33: Αναλογία γυναικών επαγγελματιών δικαστών στα δικαστήρια πρώτου και δευτέρου βαθμού δικαιοδοσίας το 2017 (πηγή: μελέτη CEPEJ)

(*) EL: στοιχεία για το 2016.

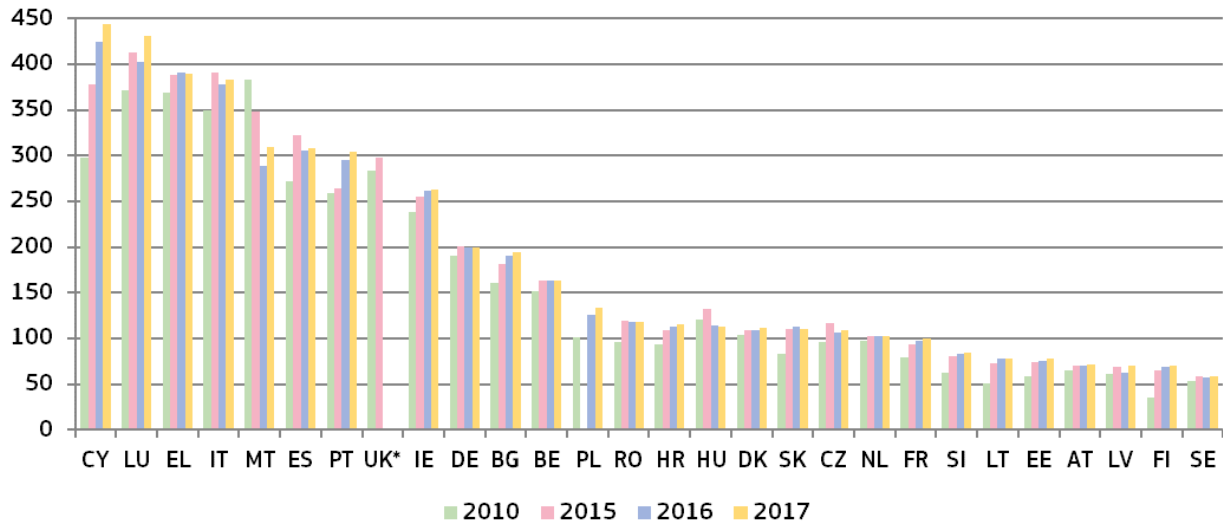
Διάγραμμα 34: Αναλογία γυναικών επαγγελματιών δικαστών στα ανώτατα δικαστήρια το 2017 και το 2018 (*) [πηγή: Ευρωπαϊκή Επιτροπή (⁹³)]

(*) Τα κράτη μέλη αναφέρονται στην ίδια σειρά με αυτή του διαγράμματος 33.

⁹³ Στοιχεία του 2018. Ευρωπαϊκό Ινστιτούτο για την Ισότητα των Φύλων, βάση στατιστικών δεδομένων για τα φύλα, διαθέσιμη στη διεύθυνση: http://eige.europa.eu/lt/gender-statistics/dgs/indicator/wmidm_jud_natcrt_wmid_natcrt_supcrt.

Διάγραμμα 35: Αριθμός δικηγόρων (*) (ανά 100 000 κατοίκους) (πηγή: μελέτη CEPEJ)

(*) Βάσει της μεθοδολογίας της CEPEJ, δικηγόρος είναι πρόσωπο το οποίο διαθέτει τα προσόντα και τη νομιμοποίηση σύμφωνα με το εθνικό δίκαιο για να αγορεύει και να ενεργεί για λογαριασμό των πελατών του, να ασκεί το δικηγορικό επάγγελμα, να παρίσταται ενώπιον των δικαστηρίων ή να συμβουλεύει και να εκπροσωπεί τους πελάτες του σε νομικές υποθέσεις [σύσταση Rec (2000)21 της Επιτροπής Υπουργών του Συμβουλίου της Ευρώπης σχετικά με την ελευθερία άσκησης του δικηγορικού επαγγέλματος]. **DE:** στη Γερμανία δεν γίνεται διάκριση μεταξύ διαφορετικών κατηγοριών δικηγόρων, όπως μεταξύ *solicitors* και *barristers*. **FI:** από το 2015, ο παρεχόμενος αριθμός των δικηγόρων περιλαμβάνει τόσο τον αριθμό των δικηγόρων που εργάζονται στον ιδιωτικό τομέα όσο και τον αριθμό των δικηγόρων που εργάζονται στον δημόσιο τομέα. **UK:** στοιχεία για το 2010 και το 2014.

– Κατάρτιση –

Η κατάρτιση των δικαστών είναι σημαντική διότι συμβάλλει στην ποιότητα των δικαστικών αποφάσεων και των δικαστικών υπηρεσιών που παρέχονται στους πολίτες. Τα στοιχεία που παρατίθενται κατωτέρω καλύπτουν την κατάρτιση των δικαστών σε ευρύ φάσμα τομέων, μεταξύ των οποίων περιλαμβάνονται η επικοινωνία με τους διαδίκους και τον Τύπο και οι δικαστικές δεξιότητες.

Διάγραμμα 36: Δικαστές που συμμετείχαν σε δραστηριότητες συνεχιζόμενης κατάρτισης στο δίκαιο της ΕΕ ή στο δίκαιο άλλου κράτους μέλους (*) (ως ποσοστό του συνολικού αριθμού δικαστών) [πηγή: Ευρωπαϊκή Επιτροπή (⁹⁴)]

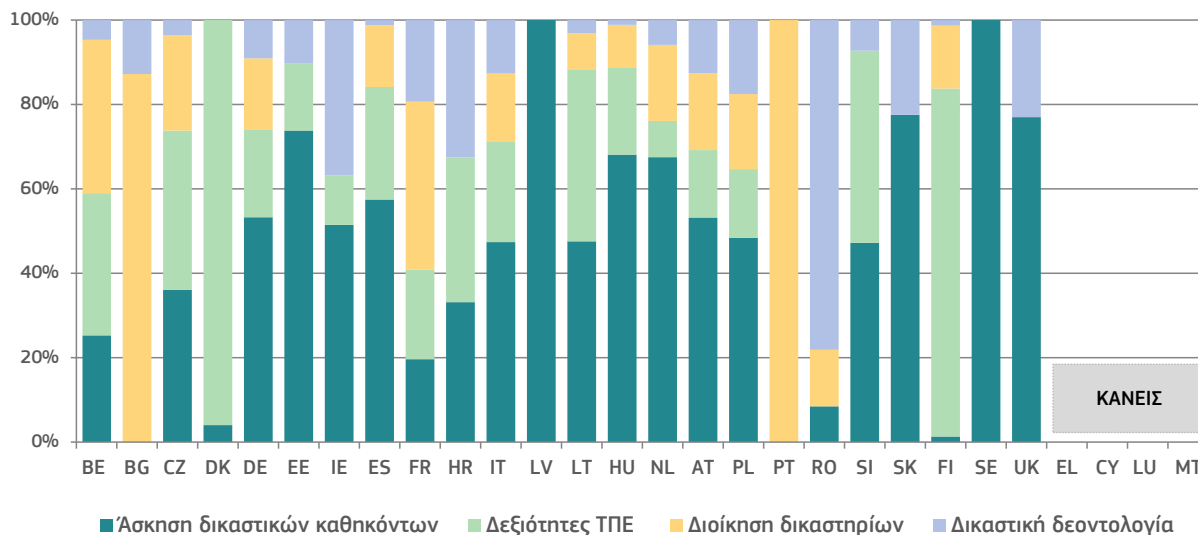

(*) Οι τιμές για ορισμένα κράτη μέλη έχουν ελαττωθεί για σκοπούς καλύτερης αναγνωσιμότητας του διαγράμματος (SI=257 %). Σε ορισμένα κράτη μέλη, το ποσοστό των συμμετασχόντων υπερβαίνει το 100 %, γεγονός που σημαίνει ότι κάποιοι συμμετασχόντες έλαβαν μέρος σε περισσότερες από μία δραστηριότητες κατάρτισης. **DK:** περιλαμβάνεται το προσωπικό των δικαστηρίων. **IT:** τα

⁹⁴ Στοιχεία του 2017 τα οποία συλλέχθηκαν σε συνεργασία με το Ευρωπαϊκό Δίκτυο Κατάρτισης Δικαστικών και τη CEPEJ.

περιφερειακά διοικητικά δικαστήρια, οι περιφερειακές επιτροπές ελέγχου, οι τοπικές φορολογικές επιτροπές και τα στρατοδικεία δεν λαμβάνονται υπόψη. **ΑΤ:** περιλαμβάνονται οι εισαγγελείς. **ΥΚ:** τα στοιχεία αφορούν το 2016.

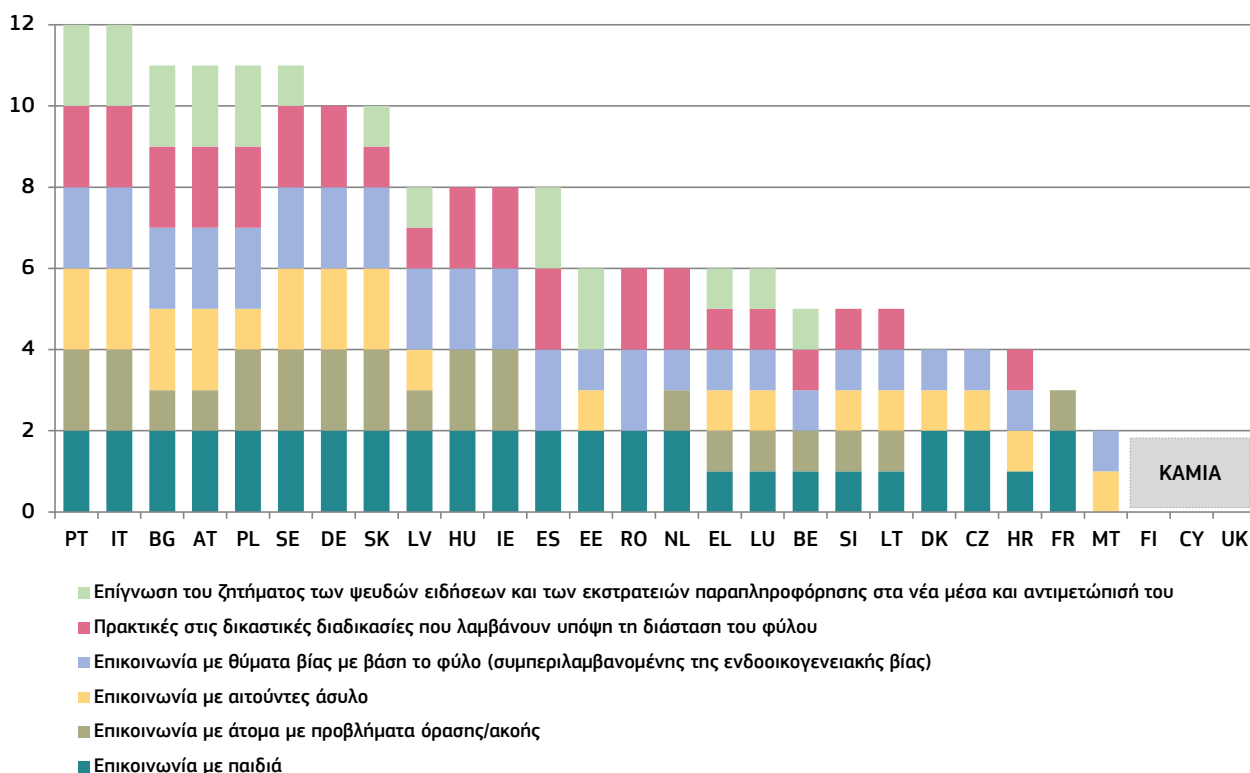
Διάγραμμα 37: Ποσοστό της συνεχιζόμενης κατάρτισης δικαστών σε διάφορα είδη δεξιοτήτων (*) (ως ποσοστό του συνολικού αριθμού των δικαστών που λαμβάνουν τέτοιου είδους κατάρτιση) [πηγή: Ευρωπαϊκή Επιτροπή⁹⁵]

(*) Στον πίνακα απεικονίζεται η κατανομή των δικαστών που συμμετέχουν σε δραστηριότητες συνεχιζόμενης κατάρτισης (δηλ. σε δραστηριότητες οι οποίες διεξάγονται μετά την αρχική περίοδο κατάρτισης στο επάγγελμα του δικαστή) σε καθέναν από τους τέσσερις προσδιορισθέντες τομείς ως ποσοστό του συνολικού αριθμού των δικαστών που λαμβάνουν τέτοιου είδους κατάρτιση. Δεν λαμβάνονται υπόψη δραστηριότητες νομικής κατάρτισης. Οι αρχές κατάρτισης των δικαστών στις χώρες **EL**, **CY**, **LU** και **MT** δεν παρείχαν ειδικές δραστηριότητες κατάρτισης στις επιλεγμένες δεξιότητες. **DK:** περιλαμβάνεται το προσωπικό των δικαστηρίων. **ΑΤ:** περιλαμβάνονται οι εισαγγελείς. **ΥΚ:** τα στοιχεία αφορούν την Αγγλία και την Ουαλία.

⁹⁵ Στοιχεία του 2017 τα οποία συλλέχθηκαν σε συνεργασία με το Ευρωπαϊκό Δίκτυο Κατάρτισης Δικαστικών και τη CEPEJ. Η «άσκηση δικαστικών καθηκόντων» περιλαμβάνει δραστηριότητες όπως η διεξαγωγή ακροαματικών διαδικασιών, η συγγραφή αποφάσεων και η αγόρευση.

Διάγραμμα 38: Διαθεσιμότητα κατάρτισης για δικαστές στην επικοινωνία (*) [πηγή: Ευρωπαϊκή Επιτροπή ⁽⁹⁶⁾]

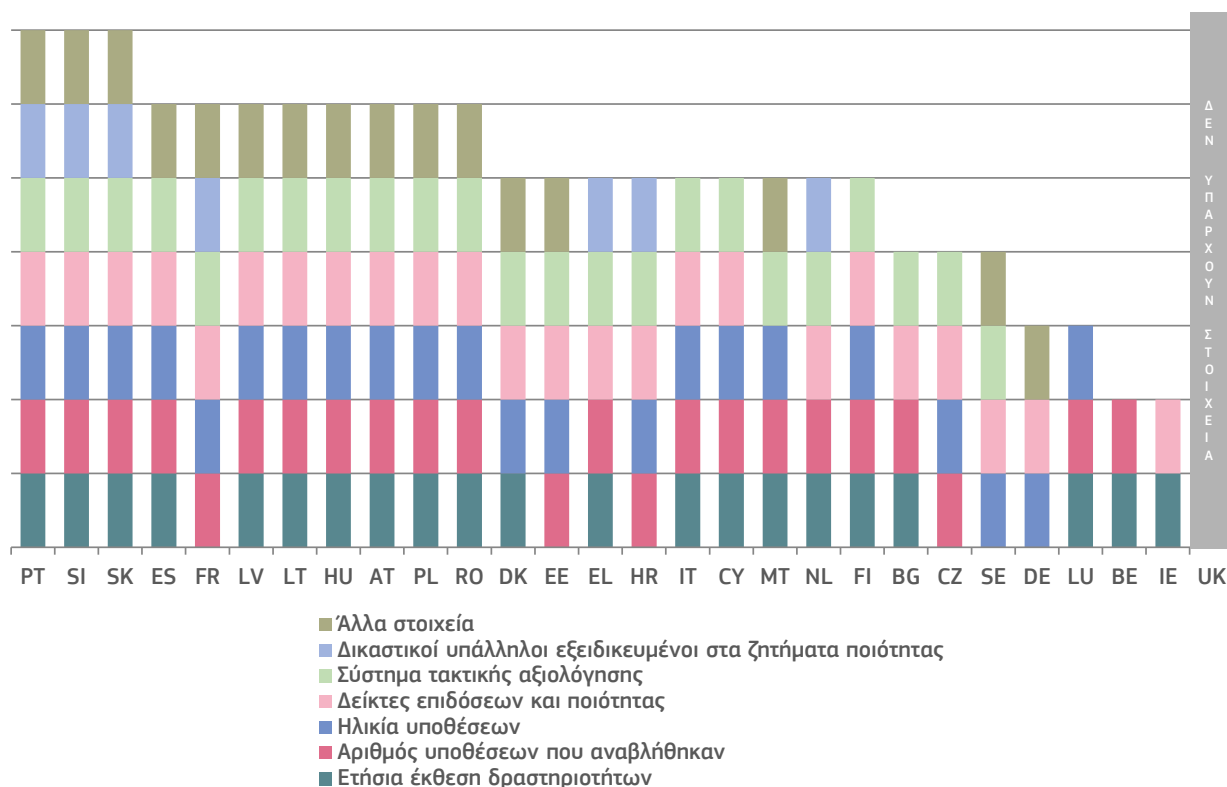
(*) Μέγιστος δυνατός βαθμός: 12 μονάδες. Τα κράτη μέλη έλαβαν 1 μονάδα αν παρέχουν αρχική κατάρτιση και 1 μονάδα αν παρέχουν συνεχιζόμενη κατάρτιση (2 μονάδες κατ' ανώτατο όριο για κάθε τύπο κατάρτισης). **DK**: δεν παρέχεται κατάρτιση στην επικοινωνία με άτομα με προβλήματα όρασης ή ακοής, διότι το κράτος παρέχει στα άτομα με προβλήματα όρασης ή ακοής στήριξη υπό τη μορφή εργαλείων ή βοηθού στην αίθουσα του δικαστηρίου, π.χ. διερμηνέα νοηματικής γλώσσας.

3.2.3. Εργαλεία αξιολόγησης

Η παρακολούθηση και η αξιολόγηση των δραστηριοτήτων των δικαστηρίων συμβάλλουν στον εντοπισμό αδυναμιών και αναγκών και, ως εκ τούτου, στη βελτίωση της ποιότητας του συστήματος απονομής δικαιοσύνης. Η τακτική αξιολόγηση θα μπορούσε να βελτιώσει την ικανότητα ανταπόκρισης του συστήματος απονομής δικαιοσύνης στις τρέχουσες και τις μελλοντικές προκλήσεις. Κατάλληλα εργαλεία ΤΠΕ θα μπορούσαν να παρέχουν συστήματα διαχείρισης των υποθέσεων σε πραγματικό χρόνο και θα μπορούσαν να συμβάλουν στην παροχή τυποποιημένων στατιστικών στοιχείων για τα δικαστήρια σε ολόκληρη τη χώρα. Επιπλέον, θα μπορούσαν να χρησιμοποιηθούν για τη διαχείριση των συσσωρευμένων υποθέσεων και για αυτοματοποιημένα συστήματα έγκαιρης προειδοποίησης. Η διεξαγωγή ερευνών είναι κρίσιμης σημασίας για την αξιολόγηση του τρόπου λειτουργίας των συστημάτων απονομής δικαιοσύνης από την οπτική των επαγγελματιών του νομικού κλάδου και των χρηστών των υπηρεσιών των δικαστηρίων. Η ανάληψη κατάλληλης δράσης για να δοθεί συνέχεια στις έρευνες αποτελεί προαπαιτούμενο για τη βελτίωση της ποιότητας των συστημάτων απονομής δικαιοσύνης.

⁹⁶ Στοιχεία του 2018 τα οποία συλλέχθηκαν σε συνεργασία με την ομάδα των υπευθύνων επικοινωνίας για τα εθνικά συστήματα δικαιοσύνης.

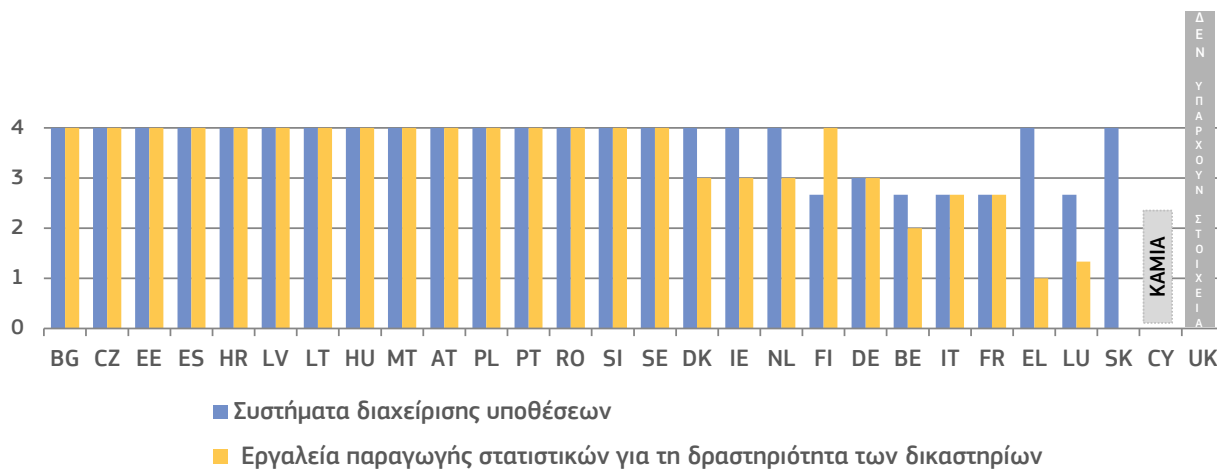
Διάγραμμα 39: Ύπαρξη συστημάτων παρακολούθησης και αξιολόγησης των δραστηριοτήτων των δικαστηρίων (*) [πηγή: μελέτη CEPEJ (97)]

(*) Το σύστημα αξιολόγησης αφορά τις επιδόσεις των συστημάτων των δικαστηρίων, με τη χρήση δεικτών και στόχων. Το 2018 όλα τα κράτη μέλη ανέφεραν ότι διέθεταν σύστημα το οποίο τους επιτρέπει να παρακολουθούν τον αριθμό των εισαγόμενων υποθέσεων και των εκδιδόμενων αποφάσεων, καθώς και τη διάρκεια των διαδικασιών, με αποτέλεσμα οι εν λόγω κατηγορίες να καθίστανται περιττές για το ανωτέρω διάγραμμα. Ομοίως, οι διεξοδικότερες εργασίες σχετικά με τα πρότυπα ποιότητας αντικατέστησαν τη χρήση τους ως κατηγορίας αξιολόγησης. Τα δεδομένα για τα «άλλα στοιχεία» περιλαμβάνουν π.χ. το ποσοστό διεκπεραίωσης (**AT, FR**), τον αριθμό των υποθέσεων στις οποίες ασκήθηκε ένδικο μέσο και των διαδικασιών εκτέλεσης (**ES**), τον αριθμό των υποθέσεων ανά είδος διαφοράς (**SK**), την έκβαση της υπόθεσης, π.χ. πλήρης ή μερική ικανοποίηση (**SK**), τις τελεσίδικες καταδίκες και τις ανασταλείσες υποθέσεις (**RO**) και τον αριθμό των δικαστικών συνεδριάσεων (**PL**).

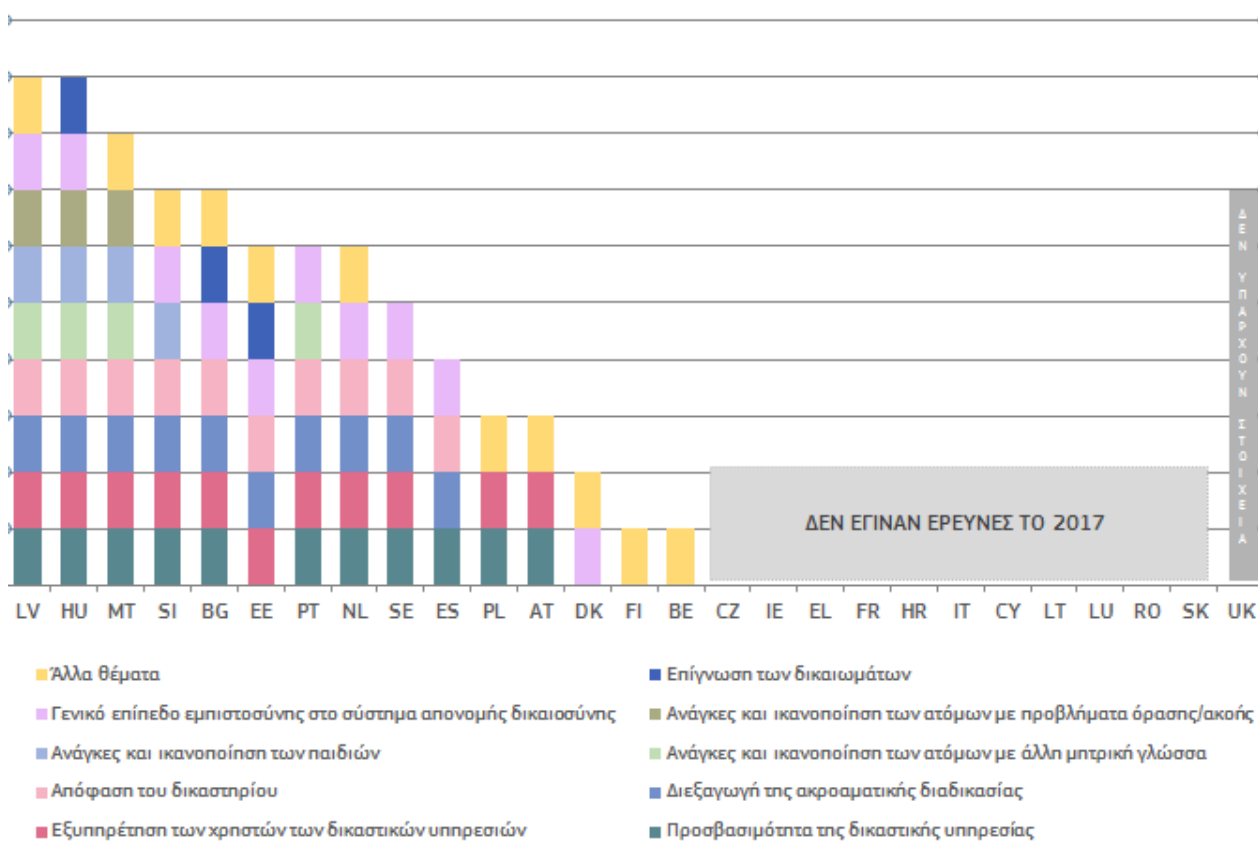
97 Στοιχεία του 2017.

Διάγραμμα 40: Διαθεσιμότητα ΤΠΕ για τη διαχείριση των υποθέσεων και στατιστικά στοιχεία για τη δραστηριότητα των δικαστηρίων
 [0 = διαθέσιμες στο 0 % των δικαστηρίων, 4 = διαθέσιμες στο 100 % των δικαστηρίων (⁹⁸)]
 (πηγή: μελέτη CEPEJ)

⁹⁸ Στοιχεία του 2017. Το ποσοστό εξοπλισμού, το οποίο κυμαίνεται από 100 % (πλήρως ανεπτυγμένο σύστημα) έως 0 % (ανύπαρκτο σύστημα), υποδεικνύει τη λειτουργική παρουσία του συστήματος στο οποίο αναφέρεται το γράφημα στα δικαστήρια, σύμφωνα με την ακόλουθη κλίμακα: 100 % = 4 μονάδες, αν εφαρμόζεται σε όλες τις κατηγορίες υποθέσεων / 1,33 μονάδες ανά επιμέρους κατηγορία υποθέσεων· 50-99 % = 3 μονάδες, αν εφαρμόζεται σε όλες τις κατηγορίες υποθέσεων / 1 μονάδα ανά επιμέρους κατηγορία υποθέσεων· 10-49 % = 2 μονάδες, αν εφαρμόζεται σε όλες τις κατηγορίες υποθέσεων / 0,66 μονάδας ανά επιμέρους κατηγορία υποθέσεων· 1-9 % = 1 μονάδα, αν εφαρμόζεται σε όλες τις κατηγορίες υποθέσεων / 0,33 μονάδας ανά επιμέρους κατηγορία υποθέσεων. Η κατηγορία υποθέσεων αναφέρεται στο είδος των ένδικων διαφορών που εκδικάζονται (αστικές/εμπορικές, ποινικές, διοικητικές ή άλλες).

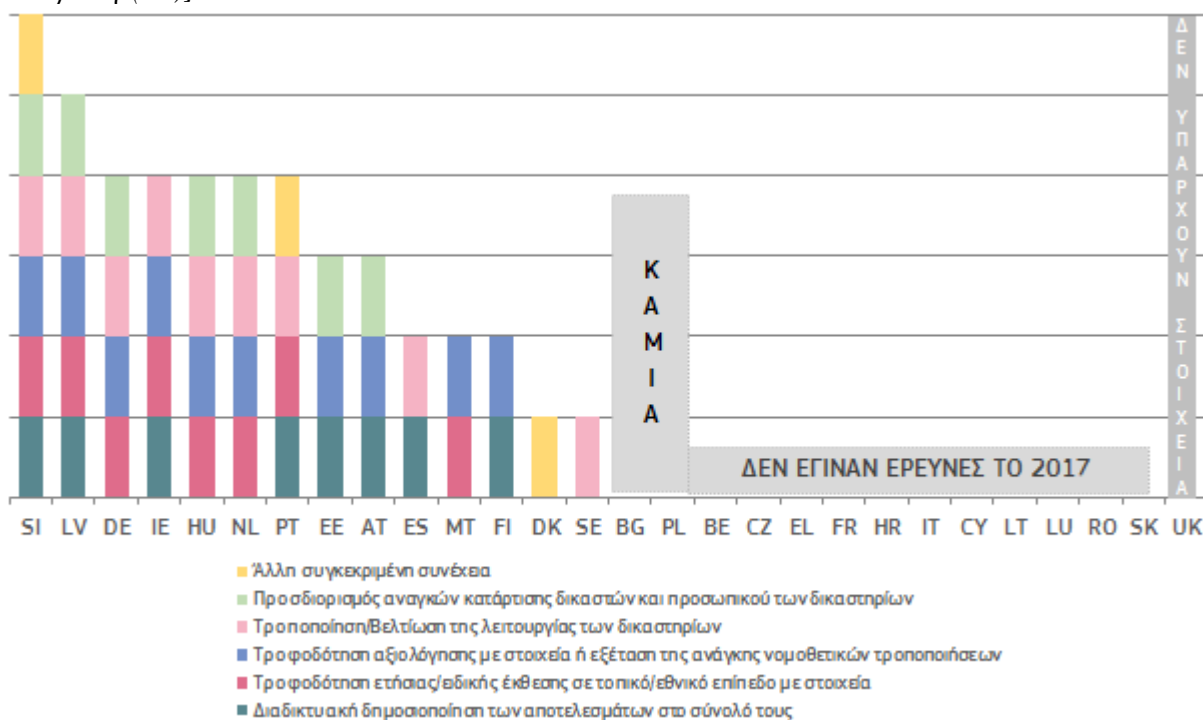
Διάγραμμα 41: Θέματα ερευνών που διεξήχθησαν μεταξύ χρηστών των υπηρεσιών των δικαστηρίων ή επαγγελματιών του νομικού κλάδου (*) [πηγή: Ευρωπαϊκή Επιτροπή ⁽⁹⁹⁾]

(*) Τα κράτη μέλη έλαβαν μία μονάδα ανά αναφερθέν θέμα έρευνας, ανεξάρτητα από το αν η έρευνα διεξήχθη σε εθνικό ή περιφερειακό επίπεδο ή σε επίπεδο δικαστηρίου. Στα «άλλα θέματα» περιλαμβάνονται: η φυσική προσβασιμότητα (MT)· η χρηστικότητα της διαδικτυακής πύλης με τις πληροφορίες για τα δικαστήρια (DK)· η πρόσβαση σε πληροφορίες για τα δικαστήρια (PT), και η διαθεσιμότητα και αναγνωσιμότητα εντύπων και οδηγιών για τη συμπλήρωσή τους (PL). Η εν λόγω κατηγορία καλύπτει επίσης έρευνες μεταξύ μελών του προσωπικού των δικαστηρίων, π.χ. για την ακεραιότητα των δικαστών (HU), το επίπεδο των γνώσεων και τη νοοτροπία των εργαζομένων στην υπηρεσία δικαστηρίων (PL) και το προφίλ ιδιοτήτων του δικαστικού σώματος (AT), καθώς και ποιοτικές πτυχές, όπως η ικανοποίηση (AT), η ποιότητα της διαδικασίας επιβολής ποινών (MT), η πίστη προς τα δικαστήρια (PT) και ο προσδιορισμός της δέουσας τιμωρίας (FI).

⁹⁹ Στοιχεία του 2017 τα οποία συλλέχθηκαν σε συνεργασία με την ομάδα των υπευθύνων επικοινωνίας για τα εθνικά συστήματα δικαιοσύνης.

Διάγραμμα 42: Συνέχεια που δόθηκε σε έρευνες που διεξήχθησαν μεταξύ χρηστών των υπηρεσιών των δικαστηρίων ή επαγγελματιών του νομικού κλάδου (*) [πηγή: Ευρωπαϊκή Επιτροπή ⁽¹⁰⁰⁾]

(*) Τα κράτη μέλη έλαβαν μία μονάδα ανά είδος συνέχειας που δόθηκε. Η κατηγορία «άλλη συγκεκριμένη συνέχεια» περιλάμβανε: κατευθυντήριες γραμμές και πλαίσιο για νέα διαδικτυακή πύλη (DK), κατευθυντήριες γραμμές για πολιτική και λειτουργική καθοδήγηση, (MT), βελτίωση των γενικών αντιλήψεων σχετικά με το σύστημα απονομής δικαιοσύνης (PT), και δημοσίευση εργαλείων πληροφόρησης για το ευρύ κοινό. IE: τα δεδομένα αναφέρονται στην έρευνα σχετικά με τη διαδικασία διαχείρισης κληρονομιάς που διεξήχθη το 2016.

¹⁰⁰ Στοιχεία του 2017 τα οποία συλλέχθηκαν σε συνεργασία με την ομάδα των υπευθύνων επικοινωνίας για τα εθνικά συστήματα δικαιοσύνης.

3.2.4. Πρότυπα

Τα πρότυπα μπορούν να αναβαθμίσουν την ποιότητα των συστημάτων απονομής δικαιοσύνης. Για πρώτη φορά, με βάση στοιχεία που συγκεντρώθηκαν από την Ένωση των Συμβουλίων Επικρατείας και των Ανωτάτων Διοικητικών Δικαστηρίων της ΕΕ (ACA-Europe) και από το Δίκτυο των Προέδρων των Ανωτάτων Δικαστηρίων της ΕΕ (NPSJC), ο πίνακας αποτελεσμάτων της ΕΕ στον τομέα της δικαιοσύνης για το 2019 παρουσιάζει μια επισκόπηση των πρακτικών που εφαρμόζονται στα ανώτατα και τα κατώτερα δικαστήρια οι οποίες συμβάλλουν στην ποιότητα των δικαστικών αποφάσεων (διάγραμμα 43).

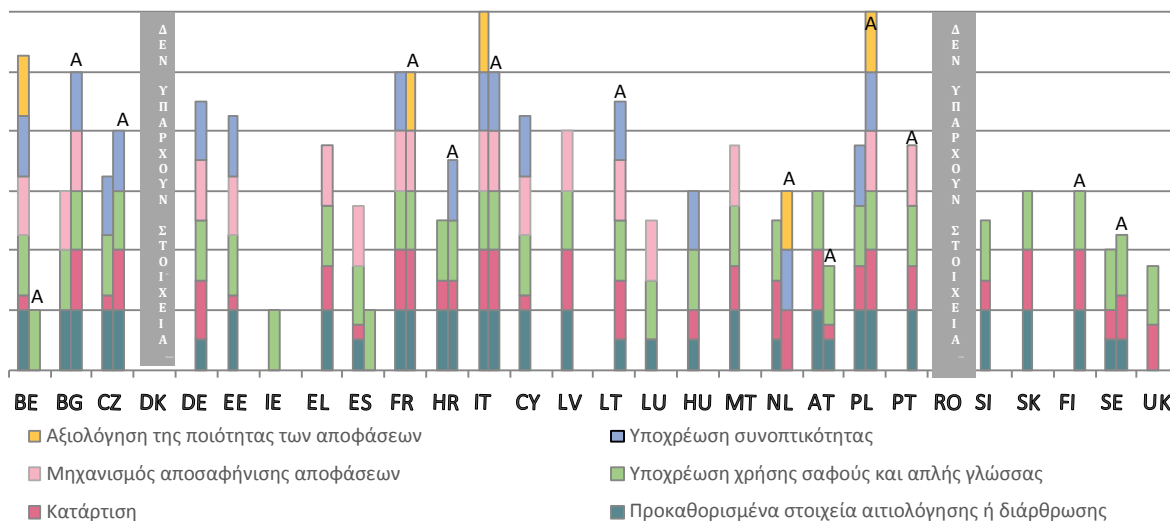
Μετά την εξέταση τυποποιημένων μέτρων σχετικά με τα χρονοδιαγράμματα και την ενημέρωση των διαδικών στην προηγούμενη έκδοση, ο πίνακας αποτελεσμάτων της ΕΕ στον τομέα της δικαιοσύνης για το 2019 επικεντρώνεται στα χρονοδιαγράμματα, τις συσσωρευμένες υποθέσεις και τα χρονικά πλαίσια ως εργαλείο διαχείρισης στο δικαστικό σώμα ⁽¹⁰¹⁾. Το διάγραμμα 44 παρέχει επισκόπηση των κρατών μελών που χρησιμοποιούν τυποποιημένα μέτρα για τις προθεσμίες, τα χρονικά πλαίσια και τις συσσωρευμένες υποθέσεις. Οι προθεσμίες είναι ποσοτικά χρονικά όρια, π.χ. μέγιστος αριθμός ημερών από την κατάθεση της υπόθεσης έως την πρώτη επ' ακροατηρίου συζήτηση. Οι συσσωρευμένες υποθέσεις είναι υποθέσεις παλαιότερες από ένα προσδιορισμένο χρονικό διάστημα. Τα χρονικά πλαίσια είναι μετρήσιμοι στόχοι/πρακτικές, π.χ. ορισμός ενός προκαθορισμένου ποσοστού υποθέσεων που πρέπει να περατωθούν εντός ορισμένου χρονικού διαστήματος. Το διάγραμμα 45 παρουσιάζει τους φορείς που καθορίζουν, παρακολουθούν και δίνουν συνέχεια στα πρότυπα για τις συσσωρευμένες υποθέσεις, ενώ το διάγραμμα 46 απεικονίζει αναλυτικότερα ορισμένες πτυχές σχετιζόμενες με τα χρονικά πλαίσια.

– Ποιότητα των αποφάσεων –

Ως υψηλής ποιότητας δικαστικές αποφάσεις θεωρούνται γενικά εκείνες που είναι σαφώς διατυπωμένες, διαρθρωμένες και που επιτυγχάνουν σωστή ισορροπία μεταξύ σαφούς αιτιολογίας και συνοπτικότητας, με αποτέλεσμα να είναι εύκολα κατανοητές και εκτελεστές. Η διατύπωση και η διάρθρωση των δικαστικών αποφάσεων μπορεί επίσης να έχουν αντίκτυπο στο πόσο καλά μπορούν να υποστούν επεξεργασία από προγράμματα λογισμικού, ιδίως από εφαρμογές επεξεργασίας φυσικής γλώσσας (NLP). Το εν λόγω τελικό αποτέλεσμα μπορεί να επιτευχθεί μόνο μέσω του συνδυασμού ενός πολυσύνθετου και πολυδιάστατου συνόλου στοιχείων, όπως η υψηλής ποιότητας επαγγελματική κατάρτιση των δικαστών, η υιοθέτηση καλών πρακτικών όσον αφορά τη σύνταξη των αποφάσεων και η παρακολούθηση της ποιότητας των αποφάσεων, με σεβασμό στην ανεξαρτησία της δικαιοσύνης. Η Ένωση των Συμβουλίων Επικρατείας και των Ανωτάτων Διοικητικών Δικαστηρίων της ΕΕ (ACA-Europe) ανέπτυξε ένα ερωτηματολόγιο στο οποίο απάντησαν τα ανώτατα διοικητικά δικαστήρια και τα ανώτατα δικαστήρια [μέλη του Δικτύου των Προέδρων των Ανωτάτων Δικαστηρίων της ΕΕ (NPSJC)]. Χωρίς να υπεισέρχεται στην ουσία των επιμέρους αποφάσεων, το διάγραμμα 43 παρουσιάζει τα πρότυπα που έχουν υιοθετηθεί από τα κράτη μέλη σχετικά με επιλεγμένους δείκτες που θεωρείται ότι συμβάλλουν στη συνολική ποιότητα των αποφάσεων.

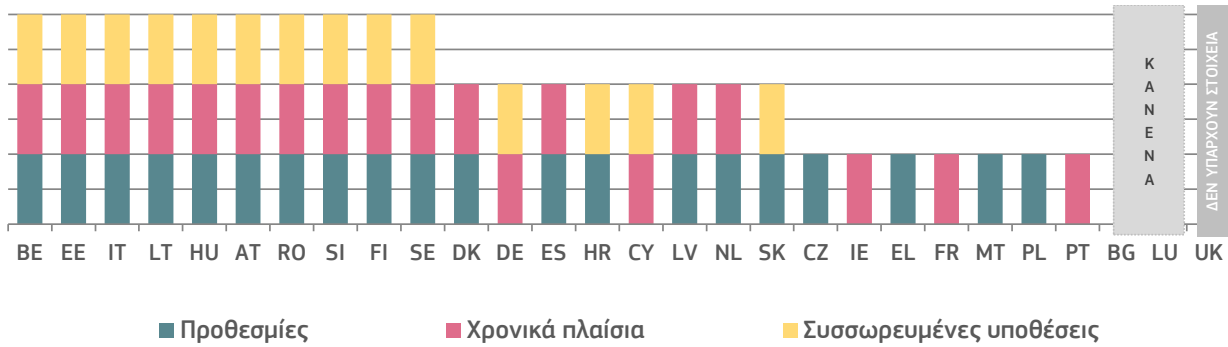
¹⁰¹ Στον πίνακα αποτελεσμάτων της ΕΕ στον τομέα της δικαιοσύνης, τα πρότυπα για τις προθεσμίες και τα χρονικά πλαίσια βαίνουν πέραν των απαιτήσεων που απορρέουν από το δικαίωμα κάθε προσώπου να δικαστεί η υπόθεσή του εντός εύλογης προθεσμίας, το οποίο κατοχυρώνεται στο άρθρο 47 του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της ΕΕ και στο άρθρο 6 της Ευρωπαϊκής Σύμβασης των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου.

Διάγραμμα 43: Πρότυπα που εφαρμόζονται για τη βελτίωση της ποιότητας των αποφάσεων στα ανώτατα δικαστήρια (*) (πηγή: Ευρωπαϊκή Επιτροπή σε συνεργασία με την ACA-Europe και το NPSJC)

(*) Για κάθε κράτος μέλος, η αριστερή στήλη παρουσιάζει τις πρακτικές στα ανώτατα δικαστήρια και η δεξιά στήλη τις πρακτικές στα ανώτατα διοικητικά δικαστήρια (στήλη με το γράμμα «Α»). Τα κράτη μέλη αναφέρονται με αλφαβητική σειρά βάσει της γεωγραφικής ονομασίας τους στη γλώσσα τους. Τα κράτη μέλη έλαβαν μία μονάδα ανά δείκτη ποιότητας των αποφάσεων. Η κατάρτιση περιλαμβάνει τη νομική κατάρτιση των δικαστών στη διάρθρωση των έγγραφων αποφάσεων (0,25 μονάδας), τη νομική κατάρτιση των δικαστών των ανωτάτων δικαστηρίων στη μορφή της αιτιολόγησης των έγγραφων αποφάσεων (0,25 μονάδας) και την κατάρτιση στη σύνταξη δικαστηρίων στη μορφή της αιτιολόγησης των έγγραφων αποφάσεων (0,25 μονάδας) και την κατάρτιση στη σύνταξη δικαστηρίων στη μορφή της αιτιολόγησης των έγγραφων αποφάσεων (0,25 μονάδας). Υποχρέωση χρήσης σαφούς και απλής γλώσσας θεωρείται ότι υφίσταται αν απαιτείται από τον νόμο, άλλη κανονιστική ρύθμιση ή επαγγελματική πρακτική (1 μονάδα). Υποχρέωση συνοπτικότητας θεωρείται ότι υφίσταται αν απαιτείται από τον νόμο, εσωτερικό κανονισμό των δικαστηρίων ή δικαστηριακή πρακτική (1 μονάδα). Η αξιολόγηση της ποιότητας των αποφάσεων αναφέρεται στην ύπαρξη εσωτερικού μηχανισμού στο επίπεδο του ανωτάτου δικαστηρίου με σκοπό την αξιολόγηση της συνολικής ποιότητας των δικών του αποφάσεων (1 μονάδα). **IT**, Corte Suprema di Cassazione: αν και δεν υφίσταται δικονομικό μέσο για την αποσαφήνιση αποφάσεων, σε ορισμένες περιπτώσεις, κάποιες πτυχές της υπόθεσης μπορούν να αποσαφηνιστούν ενώπιον αρμόδιου δικαστή ακόμη και στο στάδιο της εκτέλεσης της απόφασης. **DK** και **RO**: δεν υπάρχουν στοιχεία. Συμμετέχοντα δικαστήρια: **BE**: Cour de Cassation (Ανώτατο Δικαστήριο) και Conseil d'Etat (Συμβούλιο της Επικρατείας). **BG**: Върховен касационен съд (Ανώτατο Δικαστήριο) και Върховен административен съд (Ανώτατο Διοικητικό Δικαστήριο). **CZ**: Nejvyšší soud (Ανώτατο Δικαστήριο) και Nejvyšší správní soud (Ανώτατο Διοικητικό Δικαστήριο). **DE**: Bundesverwaltungsgericht (Ομοσπονδιακό Διοικητικό Δικαστήριο). **EE**: Riikohus (Ανώτατο Δικαστήριο). **IE**: Chúirt Uachtarach (Ανώτατο Δικαστήριο). **EL**: Συμβούλιο της Επικρατείας. **ES**: Tribunal Supremo (Ανώτατο Δικαστήριο). **FR**: Cour de Cassation (Ανώτατο Δικαστήριο) και Conseil d'Etat (Συμβούλιο της Επικρατείας). **HR**: Vrhovni sud (Ανώτατο Δικαστήριο) και Visoki upravni (Ανώτατο Διοικητικό Δικαστήριο). **IT**: Corte Suprema di Cassazione (Ανώτατο Δικαστήριο) και Consiglio de Stato (Συμβούλιο της Επικρατείας). **CY**: Ανώτατο Δικαστήριο. **LV**: Augstākā tiesa (Ανώτατο Δικαστήριο). **LT**: Vyriausiasis Administracinis Teismas (Ανώτατο Διοικητικό Δικαστήριο). **LU**: Cour de Cassation (Ανώτατο Δικαστήριο). **HU**: Kúria (Ανώτατο Δικαστήριο). **MT**: Court of Appeal (Εφετείο). **NL**: Hoge Raad (Ανώτατο Δικαστήριο) και Raad van State (Συμβούλιο της Επικρατείας). **AT**: Oberster Gerichtshof (Ανώτατο Δικαστήριο) και Verwaltungsgerichtshof (Ανώτατο Διοικητικό Δικαστήριο). **PL**: Sąd Najwyższy (Ανώτατο Δικαστήριο) και Naczelny Sąd Administracyjny (Ανώτατο Διοικητικό Δικαστήριο). **PT**: Supremo Tribunal Administrativo (Ανώτατο Διοικητικό Δικαστήριο). **SI**: Vrhovno sodišče (Ανώτατο Δικαστήριο). **SK**: Najvyšší súd (Ανώτατο Δικαστήριο). **FI**: Korkein hallinto-oikeus (Ανώτατο Διοικητικό Δικαστήριο). **SE**: Högsta domstolen (Ανώτατο Δικαστήριο) και Högsta förvaltningsdomstolen (Ανώτατο Διοικητικό Δικαστήριο). **UK**: Supreme Court (Ανώτατο Δικαστήριο).

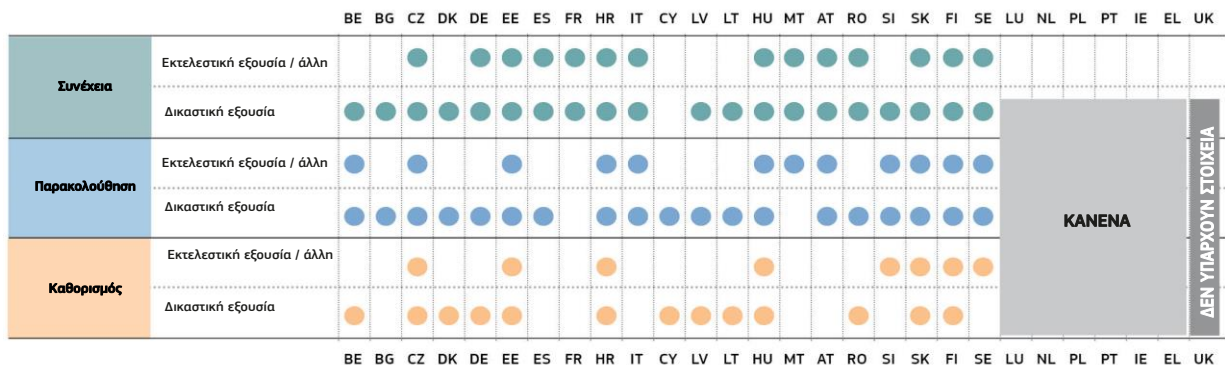
Διάγραμμα 44: Πρότυπα για τα χρονοδιαγράμματα (*) [πηγή: Ευρωπαϊκή Επιτροπή⁽¹⁰²⁾]

(*) Τα κράτη μέλη έλαβαν 1 μονάδα για τον καθορισμό προτύπων, ανεξαρτήτως του τομέα δικαίου (αστικό/εμπορικό, διοικητικό ή άλλο).

Το διάγραμμα 45 εστιάζεται στα πρότυπα για τις συσσωρευμένες υποθέσεις, τα οποία συνίστανται σε μέτρα για μείωση των καθυστερήσεων, ώστε να βελτιωθεί ο ρυθμός δικαστικής επίλυσης των διαφορών. Στο διάγραμμα απεικονίζονται οι αρμοδιότητες που έχουν οι διαφορετικές εξουσίες των κρατών μελών να καθορίζουν, να παρακολουθούν και να δίνουν συνέχεια στα πρότυπα για τις συσσωρευμένες υποθέσεις. Το διάγραμμα 46 εστιάζεται στα χρονικά πλαίσια, τα οποία μπορούν να αποτελέσουν για το δικαστικό σώμα αποτελεσματικό εργαλείο διαχείρισης, καθώς μπορούν να συμβάλουν στον εντοπισμό πιθανών προβλημάτων αποδοτικότητας και να συνδράμουν στον προσδιορισμό λύσεων (π.χ. επιπρόσθετοι ανθρωπίνοι ή οικονομικοί πόροι, αναδιοργάνωση των διαδικασιών διοίκησης των δικαστηρίων, παροχή προσωρινής συνδρομής σε ένα δικαστήριο).

Διάγραμμα 45: Καθορισμός και παρακολούθηση προτύπων για τις συσσωρευμένες υποθέσεις (*) [πηγή: Ευρωπαϊκή Επιτροπή⁽¹⁰³⁾]

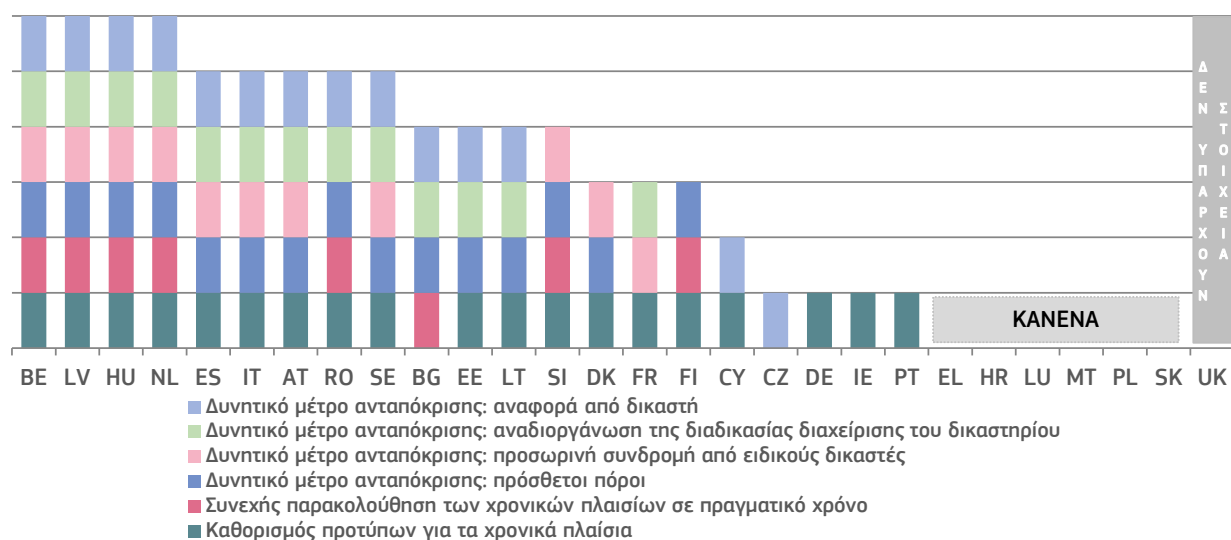

(*) Η «εκτελεστική εξουσία» περιλαμβάνει όργανα που τελούν υπό τον άμεσο ή έμμεσο έλεγχο της κυβέρνησης. Η ένδειξη «άλλη» αναφέρεται στην Εθνική Υπηρεσία για το Δικαστικό Σώμα της HU, της οποίας ηγείται πρόεδρος που εκλέγεται από το κοινοβούλιο με ειδική πλειοψηφία, μεταξύ δικαστών και για θητεία εννέα ετών. Η «δικαστική εξουσία» περιλαμβάνει όργανα όπως οι πρόεδροι δικαστηρίων, δικαστικά συμβούλια, όργανα δικαστών. HU: Η Εθνική Υπηρεσία για το Δικαστικό Σώμα εμπλέκεται στον καθορισμό, την παρακολούθηση και τη συνέχεια που δίνεται στα πρότυπα για τις συσσωρευμένες υποθέσεις.

¹⁰² Στοιχεία του 2018 τα οποία συλλέχθηκαν σε συνεργασία με την ομάδα των υπευθύνων επικοινωνίας για τα εθνικά συστήματα δικαιοσύνης.

¹⁰³ Στοιχεία του 2018 τα οποία συλλέχθηκαν σε συνεργασία με την ομάδα των υπευθύνων επικοινωνίας για τα εθνικά συστήματα δικαιοσύνης.

Διάγραμμα 46: Χρονικά πλαίσια: ορισμός, αυτόματη παρακολούθηση και συνέχεια που δίνεται (*) [πηγή: Ευρωπαϊκή Επιτροπή⁽¹⁰⁴⁾]

3.2.5. Σύνοψη σχετικά με την ποιότητα των συστημάτων απονομής δικαιοσύνης

Εύκολη πρόσβαση, επαρκείς πόροι, αποτελεσματικά εργαλεία αξιολόγησης και κατάλληλα πρότυπα και πρακτικές είναι οι παράγοντες οι οποίοι συμβάλλουν στην υψηλή ποιότητα των συστημάτων απονομής δικαιοσύνης. Οι πολίτες και οι επιχειρήσεις αναμένουν υψηλής ποιότητας αποφάσεις από ένα αποτελεσματικό σύστημα απονομής δικαιοσύνης ⁽¹⁰⁵⁾. Ο πίνακας αποτελεσμάτων της ΕΕ στον τομέα της δικαιοσύνης για το 2019 αναπτύσσει τη συγκριτική εξέταση των εν λόγω παραγόντων.

Προσβασιμότητα

Η παρούσα έκδοση εξετάζει στοιχεία τα οποία προάγουν τη φιλικότητα προς τον πολίτη των συστημάτων απονομής δικαιοσύνης:

- Σχεδόν όλα τα κράτη μέλη αναρτούν **στο διαδίκτυο ορισμένες πληροφορίες** σχετικά με το δικαστικό τους σύστημα, περιλαμβανομένης μιας κεντρικής διαδικτυακής πύλης με ηλεκτρονικά έντυπα και διαδραστικής εκπαίδευσης σχετικά με νόμιμα δικαιώματα (διάγραμμα 20). Διαφορές εντοπίζονται ως προς το περιεχόμενο των πληροφοριών και το κατά πόσο αυτές επαρκούν για τις ανάγκες των πολιτών. Για παράδειγμα, όσον αφορά τη δυνατότητα υπολογισμού της νομικής συνδρομής μέσω διαδικτυακής προσομοίωσης, ένας βελτιωμένος αριθμός κρατών μελών (13) παρέχει στους πολίτες τη δυνατότητα να διαπιστώσουν αν είναι επιλέξιμοι για νομική συνδρομή. Εξάλλου, ενώ στα περισσότερα κράτη μέλη παρέχονται πληροφορίες για τα άτομα με μητρική γλώσσα άλλη από τη γλώσσα του κράτους μέλους, δεν συμβαίνει πάντοτε το ίδιο όσον αφορά την παροχή στοχευμένων πληροφοριών για τα παιδιά

¹⁰⁴ Στοιχεία του 2018 τα οποία συλλέχθηκαν σε συνεργασία με την ομάδα των υπευθύνων επικοινωνίας για τα εθνικά συστήματα δικαιοσύνης.

¹⁰⁵ Η χρήση της τεχνητής νοημοσύνης στα συστήματα απονομής δικαιοσύνης έχει καταστεί επίκαιρο ζήτημα. Τον Απρίλιο του 2018 η Επιτροπή εξέδωσε ανακοίνωση με θέμα «Τεχνητή νοημοσύνη για την Ευρώπη» [COM(2018)237 final], στην οποία τόνισε τη σημασία των επενδύσεων σε βασικούς τομείς εφαρμογής όπως η δημόσια διοίκηση, συμπεριλαμβανομένης της δικαιοσύνης. Κατά τα προσεχή έτη, ο πίνακας αποτελεσμάτων της ΕΕ στον τομέα της δικαιοσύνης θα μπορούσε να παρέχει μια επισκόπηση της κατάστασης στα κράτη μέλη. Τα διαγράμματα 26 και 43 (ρυθμίσεις για τη δημοσίευση δικαστικών αποφάσεων στο διαδίκτυο και πρακτικές για την ποιότητα των δικαστικών αποφάσεων) παρέχουν ήδη στοιχεία σχετικά με παράγοντες κρίσιμης σημασίας για την ανάπτυξη ενός εύρωστου κλάδου «νομικής τεχνολογίας» στην Ευρώπη.

και τα άτομα με προβλήματα όρασης ή ακοής.

- Η **διαθεσιμότητα νομικής συνδρομής και το ύψος των δικαστικών τελών** έχουν καίριο αντίκτυπο στην πρόσβαση στη δικαιοσύνη, ιδίως για τα άτομα σε κατάσταση φτώχειας. Στο διάγραμμα 21 φαίνεται ότι, σε ορισμένα κράτη μέλη, καταναλωτές με εισόδημα χαμηλότερο από το κατώτατο όριο της φτώχειας της Eurostat δεν δικαιούνται νομική συνδρομή. Ωστόσο, σε σύγκριση με το προηγούμενο έτος, δύο από τα εν λόγω κράτη μέλη έχουν διευρύνει τις δυνατότητες πρόσβασης σε νομική συνδρομή. Ταυτόχρονα, με την πάροδο των ετών, σε ορισμένα κράτη μέλη οι δυνατότητες πρόσβασης σε νομική συνδρομή έχουν περιοριστεί. Το ύψος των δικαστικών τελών (διάγραμμα 22) έχει παραμείνει κατά βάση σταθερό από το 2016, αν και σε αρκετά κράτη μέλη τα δικαστικά τέλη έχουν αυξηθεί ως ποσοστό της αξίωσης, ιδίως για τις αξιώσεις χαμηλής αξίας, αύξηση που οφείλεται στην αύξηση του επιβαλλόμενου ελάχιστου δικαστικού τέλους. Η δυσκολία εξασφάλισης νομικής συνδρομής, σε συνδυασμό με τα ενίοτε υψηλά επίπεδα δικαστικών τελών σε ορισμένα κράτη μέλη, μπορεί να αποτρέπει τα άτομα που βρίσκονται σε κατάσταση φτώχειας από την προσφυγή στη δικαιοσύνη.
- Η **διαθεσιμότητα ηλεκτρονικών μέσων** κατά τη διάρκεια της δικαστικής διαδικασίας συμβάλλει στην ευκολότερη πρόσβαση στη δικαιοσύνη και στον περιορισμό των καθυστερήσεων και των εξόδων. Το διάγραμμα 23 δείχνει ότι σε περισσότερα από τα μισά κράτη μέλη η ηλεκτρονική υποβολή αξιώσεων δεν προβλέπεται ή είναι δυνατή σε περιορισμένο μόνο βαθμό, καθώς και ότι η παρακολούθηση της προόδου των δικαστικών διαδικασιών διαδικτυακά δεν είναι δυνατή σε όλα τα κράτη μέλη.
- Τα περισσότερα κράτη μέλη διαθέτουν πρότυπα όσον αφορά τον τρόπο **ενημέρωσης των διαδίκων σχετικά με την πρόοδο της υπόθεσής τους**, το χρονοδιάγραμμα του δικαστηρίου ή τυχόν καθυστερήσεις (διάγραμμα 24). Σε σύγκριση με τα προηγούμενα έτη, λίγα κράτη μέλη βελτίωσαν σημαντικά τα εν λόγω πρότυπά τους. Οι διαφορές μεταξύ των κρατών μελών αφορούν κυρίως τις χρησιμοποιούμενες μεθόδους. Ενώ ορισμένα κράτη μέλη διαθέτουν σύστημα αυτόματης ειδοποίησης, μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου ή SMS, για την παροχή πληροφοριών σχετικά με καθυστερήσεις, χρονοδιαγράμματα ή τη γενική πρόοδο της υπόθεσης, άλλα κράτη μέλη απλώς παρέχουν πρόσβαση μέσω διαδικτύου στις πληροφορίες σχετικά με την υπόθεση και κάποια άλλα αφήνουν τη σχετική ενημέρωση των διαδίκων στη διακριτική ευχέρεια των δικαστηρίων.
- Σε σύγκριση με τα προηγούμενα έτη, η **πρόσβαση σε δικαστικές αποφάσεις μέσω διαδικτύου** (διάγραμμα 25) έχει βελτιωθεί, ιδίως όσον αφορά τη δημοσίευση των αποφάσεων των ανωτάτων δικαστηρίων: 19 κράτη μέλη δημοσιεύουν όλες τις αποφάσεις σε αστικές/εμπορικές και διοικητικές υποθέσεις. Για πρώτη φορά, ο πίνακας αποτελεσμάτων της ΕΕ στον τομέα της δικαιοσύνης παρουσιάζει τη δημοσίευση των ποινικών αποφάσεων. Από τα στοιχεία προκύπτει ότι 19 κράτη μέλη δημοσιεύουν όλες τις ποινικές αποφάσεις των ανωτάτων δικαστηρίων. Οι θετικές εξελίξεις πρέπει να παροτρύνουν όλα τα κράτη μέλη να βελτιώσουν περαιτέρω τις επιδόσεις τους στον τομέα αυτόν, δεδομένου ότι οι αποφάσεις των ανωτάτων δικαστηρίων διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο για τη συνεκτικότητα της νομολογίας. Δεδομένου ότι διάφορες ρυθμίσεις για τη δημοσίευση στο διαδίκτυο (διάγραμμα 26) θα μπορούσαν να διευκολύνουν τις έρευνες για τη συναφή νομολογία, θα μπορούσε να αναπτυχθεί περαιτέρω η επισήμανση των δικαστικών αποφάσεων με λέξεις-κλειδιά και η ευρύτερη χρήση του αναγνωριστικού ευρωπαϊκής νομολογίας (ECLI).
- Ο αριθμός των κρατών μελών που προωθούν την εκούσια χρήση **μεθόδων εναλλακτικής επίλυσης διαφορών (ΕΕΔ)** (διάγραμμα 27) για ιδιωτικές διαφορές εξακολουθεί να αυξάνεται σε σύγκριση με τα προηγούμενα έτη. Αυτό επιτυγχάνεται κυρίως με τη θέσπιση περισσότερων κινήτρων για τη χρήση μεθόδων ΕΕΔ σε διάφορους τομείς δικαίου. Οι διοικητικές διαφορές έχουν επίσης ληφθεί υπόψη, τα δε στοιχεία δείχνουν ότι λιγότερα από τα μισά κράτη μέλη προβλέπουν μεθόδους ΕΕΔ στον τομέα αυτόν.

Πόροι

Για την επίτευξη συστημάτων απονομής δικαιοσύνης υψηλής ποιότητας στα κράτη μέλη απαιτούνται επαρκή επίπεδα οικονομικών και ανθρώπινων πόρων, συμπεριλαμβανομένων των αναγκαίων επενδύσεων σε υλική και τεχνική υποδομή, κατάλληλη αρχική και συνεχιζόμενη κατάρτιση, καθώς και πολυμορφία στο δικαστικό σώμα, συμπεριλαμβανομένης της ισόρροπης εκπροσώπησης των φύλων. Από τον πίνακα αποτελεσμάτων της ΕΕ στον τομέα της δικαιοσύνης για το 2019 προκύπτουν τα εξής:

- Όσον αφορά τους **οικονομικούς πόρους**, τα στοιχεία δείχνουν ότι, συνολικά, το 2017, οι συνολικές δαπάνες της γενικής κυβέρνησης για τα δικαστήρια παρέμειναν ως επί το πλείστον σταθερές στα κράτη μέλη, με τις σημαντικές διαφορές στα πράγματι καταβαλλόμενα ποσά, τόσο σε ευρώ ανά κάτοικο όσο και ως ποσοστό του ΑΕΠ, μεταξύ των κρατών μελών να παραμένουν (διαγράμματα 28 και 29). Ωστόσο, λιγότερα κράτη μέλη αύξησαν τις δαπάνες τους το 2017 σε σύγκριση με το 2016. Τα κράτη μέλη χρησιμοποιούν κυρίως το ιστορικό ή το πραγματικό κόστος για τον καθορισμό των οικονομικών πόρων για τη δικαιοσύνη, ενώ λίγα κράτη μέλη στηρίζονται στον πραγματικό φόρτο εργασίας ή στα αιτήματα των δικαστηρίων (διάγραμμα 30).
- Για πρώτη φορά, με βάση στοιχεία που συγκέντρωσε η Eurostat, ο πίνακας αποτελεσμάτων της ΕΕ στον τομέα της δικαιοσύνης για το 2019 παρουσιάζει επίσης την **κατανομή των συνολικών δαπανών σε διαφορετικές κατηγορίες**. Το διάγραμμα 31 αποκαλύπτει σημαντικές διαφορές ως προς την κατανομή των δαπανών μεταξύ των κρατών μελών. Αφενός, ενώ οι μισθοί και τα ημερομίσθια των δικαστών και του προσωπικού των δικαστηρίων (συμπεριλαμβανομένων των εισφορών κοινωνικής ασφάλισης) αντιπροσωπεύουν το μεγαλύτερο μερίδιο στα περισσότερα κράτη μέλη, οι επενδύσεις σε πάγια περιουσιακά στοιχεία, όπως σε κτίρια δικαστηρίων και λογισμικό, είναι πολύ χαμηλές ή ακόμη και ανύπαρκτες σε ορισμένες περιπτώσεις. Αφετέρου, τα έξοδα για λειτουργικές δαπάνες (π.χ. μισθώσεις κτιρίων, νομική συνδρομή και αναλώσιμα) είναι σημαντικά υψηλότερα σε ορισμένα κράτη μέλη (διάγραμμα 31).
- **Οι γυναίκες** αποτελούν τη μεγάλη πλειονότητα των δικαστών. Στα δικαστήρια πρώτου και δευτέρου βαθμού δικαιοδοσίας αποτελούν την πλειονότητα στα περισσότερα κράτη μέλη (διάγραμμα 33). Ωστόσο, η αναλογία αντιστρέφεται στα ανώτατα δικαστήρια, όπου οι γυναίκες αντιπροσωπεύουν λιγότερο από το πενήντα τοις εκατό των δικαστών στα περισσότερα κράτη μέλη (διάγραμμα 34). Εντούτοις, το ποσοστό των γυναικών δικαστών στα ανώτατα δικαστήρια έχει αυξηθεί από το 2010 στα περισσότερα κράτη μέλη.
- Όσον αφορά την **κατάρτιση των δικαστών**, ενώ τα περισσότερα κράτη μέλη παρέχουν συνεχιζόμενη κατάρτιση στο δίκαιο της ΕΕ, στο δίκαιο άλλου κράτους μέλους και στην άσκηση δικαστικών καθηκόντων, λιγότερα κράτη μέλη παρέχουν κατάρτιση στις ψηφιακές δεξιότητες, στη διαχείριση δικαστηρίων και στη δικαστική δεοντολογία (διάγραμμα 37). Όσον αφορά την κατάρτιση στην επικοινωνία με ευάλωτες κατηγορίες διαδίκων, φαίνεται ότι υπάρχουν βελτιώσεις προς όφελος των παιδιών, των ατόμων με προβλήματα όρασης ή ακοής και των θυμάτων βίας με βάση το φύλο (διάγραμμα 38), ενώ δεν διαπιστώνονται εξίσου εμφανείς βελτιώσεις όσον αφορά τους αιτούντες άσυλο. Λιγότερα από τα μισά κράτη μέλη παρέχουν κατάρτιση με σκοπό την ενίσχυση της επίγνωσης του ζητήματος των ψευδών ειδήσεων και της ικανότητας αντιμετώπισης των ψευδών ειδήσεων και των ζητημάτων που σχετίζονται με τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης.

Εργαλεία αξιολόγησης

- **Παρακολούθηση και αξιολόγηση** των δραστηριοτήτων των δικαστηρίων (διάγραμμα 39) υφίσταται σε όλα τα κράτη μέλη. Σε γενικές γραμμές, περιλαμβάνει διάφορους δείκτες επιδόσεων και ποιότητας, καθώς και τακτική υποβολή στοιχείων. Σχεδόν όλα τα κράτη μέλη παρακολουθούν τον αριθμό και τη διάρκεια των δικαστικών υποθέσεων και εφαρμόζουν

συστήματα τακτικής αξιολόγησης. Σε σύγκριση με προηγούμενα έτη, αρκετά κράτη μέλη έχουν επεκτείνει την παρακολούθηση σε πιο ειδικά στοιχεία και ορισμένα έχουν εμπλέξει πιο εξειδικευμένο προσωπικό των δικαστηρίων για την ποιότητα.

- Πολλά κράτη μέλη δεν έχουν ακόμη εφαρμόσει ολοκληρωμένα **συστήματα ΤΠΕ για τη διαχείριση των υποθέσεων** και δεν έχουν επιτευχθεί βελτιώσεις σε σύγκριση με τα προηγούμενα έτη (διάγραμμα 40). Τα εν λόγω συστήματα εξυπηρετούν διάφορους σκοπούς, συμπεριλαμβανομένης της παραγωγής στατιστικών στοιχείων, και πρέπει να εφαρμόζονται με συνεκτικότητα σε ολόκληρο το σύστημα απονομής δικαιοσύνης. Ορισμένα κράτη μέλη διαθέτουν συστήματα έγκαιρης προειδοποίησης για τον εντοπισμό δυσλειτουργιών ή περιπτώσεων μη τήρησης των προτύπων διεκπεραίωσης των υποθέσεων, γεγονός που επιτρέπει την εξεύρεση έγκαιρων λύσεων. Σε ορισμένα κράτη μέλη εξακολουθεί να μην υπάρχει η δυνατότητα να εξασφαλιστεί η συλλογή δεδομένων τα οποία να καλύπτουν ολόκληρη τη χώρα και όλους τους τομείς της δικαιοσύνης.
- Η **χρήση ερευνών** μεταξύ των χρηστών των υπηρεσιών των δικαστηρίων και των επαγγελματιών του νομικού κλάδου (διάγραμμα 41) έχει μειωθεί, με αύξηση του αριθμού των κρατών μελών που επιλέγουν να μην πραγματοποιούν οποιεσδήποτε έρευνες. Η προσβασιμότητα, η εξυπηρέτηση των χρηστών των υπηρεσιών, οι ακροαματικές διαδικασίες και οι δικαστικές αποφάσεις, καθώς και η γενική εμπιστοσύνη στο δικαστικό σύστημα παρέμειναν βασικά θέματα έρευνας, αλλά λίγα μόνο κράτη μέλη έθεσαν ερωτήματα σχετικά με την ικανοποίηση των ομάδων με ειδικές ανάγκες και τη γνώση των δικαιωμάτων. Σχεδόν όλα τα κράτη μέλη που χρησιμοποίησαν έρευνες διασφάλισαν επίσης ότι δόθηκε συνέχεια στις έρευνες αυτές (διάγραμμα 42), ενώ η έκταση της συνέχειας που δόθηκε εξακολουθήσε να εμφανίζει σημαντικές διαφοροποιήσεις. Σε γενικές γραμμές, τα αποτελέσματα δημοσιοποιήθηκαν και αξιοποιήθηκαν σε εκθέσεις, ενώ στα περισσότερα κράτη μέλη τα αποτελέσματα των ερευνών κατέστησαν δυνατό τον εντοπισμό αναγκών τροποποίησης της νομοθεσίας.

Πρότυπα

Τα πρότυπα μπορούν να αναβαθμίσουν την ποιότητα των συστημάτων απονομής δικαιοσύνης. Η παρούσα έκδοση συνεχίζει την αναλυτικότερη εξέταση ορισμένων προτύπων τα οποία αποσκοπούν στη βελτίωση των χρονοδιαγραμμάτων των διαδικασιών και της ενημέρωσης που παρέχεται στους διαδίκους. Για πρώτη φορά, ο πίνακας αποτελεσμάτων της ΕΕ στον τομέα της δικαιοσύνης για το 2019 παρουσιάζει επίσης δεδομένα σχετικά με τα πρότυπα που σχετίζονται με την ποιότητα των αποφάσεων.

- Με βάση δεδομένα που συγκεντρώθηκαν από την ACA-Europe και το NPSJC, το διάγραμμα 43 δείχνει ότι τα πρότυπα που σχετίζονται με την **ποιότητα των αποφάσεων** διαφέρουν σημαντικά μεταξύ των κρατών μελών και, σε ορισμένα κράτη μέλη, ακόμη και μεταξύ των εξετασθέντων δικαστηρίων. Ωστόσο, τα περισσότερα κράτη μέλη παρέχουν στους δικαστές κάποιου είδους επαγγελματική κατάρτιση στη διάρθρωση, τη μορφή της αιτιολόγησης και τη σύνταξη αποφάσεων.

Στα περισσότερα κράτη μέλη, η **διάρθρωση και η αιτιολόγηση των αποφάσεων** περιλαμβάνουν προκαθορισμένα στοιχεία. Επιπλέον, σε ορισμένα κράτη μέλη, οι χρήστες των υπηρεσιών των δικαστηρίων έχουν πρόσβαση σε μηχανισμούς για τη λήψη διευκρινίσεων σχετικά με δικαστικές αποφάσεις, στοιχείο που αποτελεί ενδιαφέρουσα πρακτική, η οποία καθιστά το σύστημα δικαιοσύνης φιλικότερο προς τους πολίτες.

Τα ανώτατα δικαστήρια που χρησιμοποιούν **μέσα αυτοαξιολόγησης της ποιότητας** των αποφάσεών τους αποτελούν μειονότητα, αν και η πρακτική αυτή θα μπορούσε να επιφέρει βελτιώσεις χωρίς να διακινδυνεύεται η ανεξαρτησία της δικαιοσύνης.

- Τα περισσότερα κράτη μέλη χρησιμοποιούν **πρότυπα για τα χρονοδιαγράμματα**. Ωστόσο, ορισμένα κράτη μέλη τα οποία αντιμετωπίζουν ιδιαίτερες προκλήσεις όσον αφορά την

αποδοτικότητα δεν χρησιμοποιούν επί του παρόντος τέτοια πρότυπα. Τα πρότυπα για τις συσσωρευμένες υποθέσεις εξακολουθούν να μην είναι τόσο διαδεδομένα όσο αυτά που καθορίζουν προθεσμίες (π.χ. καθορισμένο χρονικό διάστημα από την κατάθεση υπόθεσης έως την πρώτη επ' ακροατηρίου συζήτησή της) και χρονικά πλαίσια (π.χ. ορισμός προκαθορισμένου ποσοστού υποθέσεων που πρέπει να ολοκληρωθεί εντός ορισμένου χρονικού διαστήματος) (διάγραμμα 44).

- Τα πρότυπα για τις **συσσωρευμένες υποθέσεις** αποτελούν χρήσιμο εργαλείο το οποίο μπορεί να συμβάλει στην καλύτερη διαχείριση των υποθέσεων και σε βελτίωση της αποδοτικότητας. Το διάγραμμα 45 δείχνει ότι τα πρότυπα για τις συσσωρευμένες υποθέσεις καθορίζονται κατά κύριο λόγο είτε αποκλειστικά από τη δικαστική εξουσία είτε από τη δικαστική εξουσία σε συνεργασία με την εκτελεστική εξουσία. Την αρμοδιότητα να παρακολουθεί τα πρότυπα και να δίνει τη δέουσα συνέχεια έχει κατά βάση η δικαστική εξουσία, ενώ σε ορισμένα κράτη μέλη η εκτελεστική εξουσία επίσης διαδραματίζει ρόλο στα στάδια της παρακολούθησης των προτύπων και της λήψης μέτρων για να δοθεί η δέουσα συνέχεια.
- Ενώ τα περισσότερα κράτη μέλη διαθέτουν πρότυπα για τα **χρονικά πλαίσια** (διάγραμμα 46), μόνο λίγα διαθέτουν μηχανισμούς συνεχούς παρακολούθησης της τήρησης των προκαθορισμένων χρονικών πλαισίων. Ο πίνακας αποτελεσμάτων της ΕΕ στον τομέα της δικαιοσύνης για το 2019 δείχνει ότι τα περισσότερα κράτη μέλη παρέχουν πρόσθετους πόρους για μέτρα ανταπόκρισης με τη δέουσα συνέχεια, τα οποία, ωστόσο, διαφέρουν ως προς την εμβέλειά τους. Το συνηθέστερο τέτοιο μέτρο είναι η αναδιοργάνωση της διαδικασίας διαχείρισης του δικαστηρίου, ενώ η δυνατότητα προσωρινής συνδρομής από ειδικούς δικαστές προβλέπεται μόνο σε λίγα κράτη μέλη.

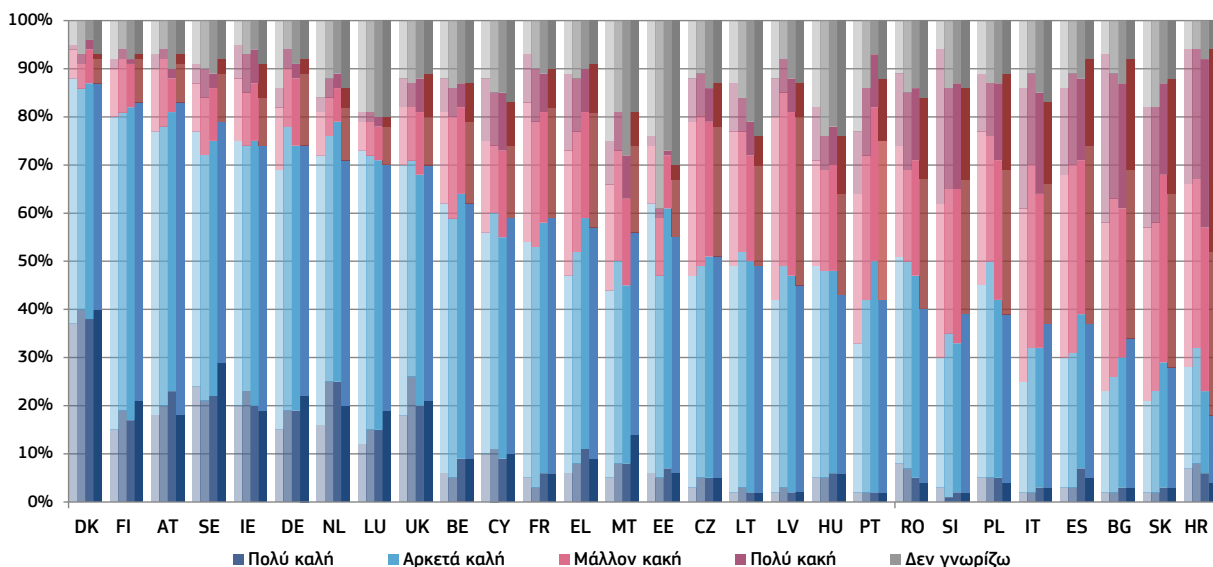

3.3. Ανεξαρτησία

Η ανεξαρτησία της δικαιοσύνης αποτελεί απαίτηση που απορρέει από την αρχή της πραγματικής δικαστικής προστασίας, η οποία κατοχυρώνεται στο άρθρο 19 της ΣΕΕ, και από το δικαίωμα πραγματικής προσφυγής σε δικαστήριο, το οποίο κατοχυρώνεται στον Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της ΕΕ (άρθρο 47) ⁽¹⁰⁶⁾. Διασφαλίζει την αμεροληψία, την προβλεψιμότητα και την ασφάλεια του νομικού συστήματος, στοιχεία τα οποία είναι ζωτικής σημασίας για ένα κράτος δικαίου και για ένα ελκυστικό επενδυτικό περιβάλλον. Η αντίληψη περί ανεξαρτησίας της δικαιοσύνης αποτελεί παράγοντα που προάγει την ανάπτυξη, καθώς η αντίληψη περί έλλειψης ανεξαρτησίας λειτουργεί αποτρεπτικά για τις επενδύσεις. Πέραν των δεικτών σχετικά με την αντίληψη περί της ανεξαρτησίας της δικαιοσύνης που επικρατεί σε διάφορες ομάδες, ο πίνακας αποτελεσμάτων παρουσιάζει έναν αριθμό δεικτών σχετικά με τον τρόπο με τον οποίο είναι οργανωμένα τα συστήματα απονομής δικαιοσύνης ώστε να προστατεύεται η ανεξαρτησία της δικαιοσύνης σε ορισμένες καταστάσεις στις οποίες μπορεί να διακυβευθεί η εν λόγω ανεξαρτησία. Αντικατοπτρίζοντας στοιχεία που παρείχαν το Ευρωπαϊκό Δίκτυο Δικαστικών Συμβουλίων (ENCJ), το Δίκτυο των Προέδρων των Ανωτάτων Δικαστηρίων της ΕΕ (NPSJC) και η Ένωση των Συμβουλίων Επικρατείας και των Ανωτάτων Διοικητικών Δικαστηρίων της ΕΕ (ACA-Europe), ο πίνακας αποτελεσμάτων της ΕΕ στον τομέα της δικαιοσύνης για το 2019 παρουσιάζει νέους ή επικαιροποιημένους δείκτες σχετικά με τις νομικές εγγυήσεις που περιλαμβάνονται στις πειθαρχικές διαδικασίες που αφορούν δικαστές και στις διαδικασίες διορισμού των δικαστών-μελών των δικαστικών συμβουλίων, καθώς και στον τρόπο οργάνωσης των εισαγγελιών.

3.3.1. Αντίληψη περί της ανεξαρτησίας της δικαιοσύνης

Διάγραμμα 47: Αντίληψη του ευρέος κοινού περί της ανεξαρτησίας των δικαστηρίων και των δικαστών (*) [πηγή: Ευρωβαρόμετρο ⁽¹⁰⁷⁾ — ανοιχτά χρώματα: 2016, 2017 και 2018, σκούρα χρώματα: 2019]

(*) Τα κράτη μέλη κατατάσσονται καταρχάς βάσει του ποσοστού των απαντησάντων που δήλωσαν ότι η ανεξαρτησία των δικαστηρίων και των δικαστών είναι πολύ καλή ή αρκετά καλή (σύνολο θετικών γνώμών)· αν κάποια κράτη μέλη εμφανίζουν το ίδιο

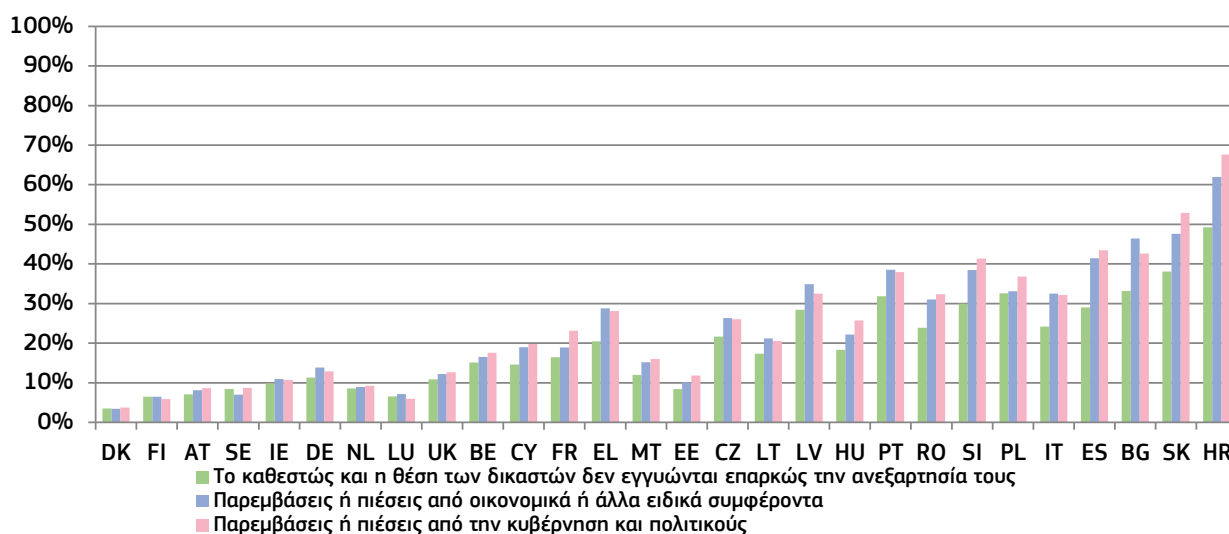
¹⁰⁶ Βλ. <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:12012P/TXT&from=EL>.

¹⁰⁷ Έρευνα του Ευρωβαρόμετρου FL474, η οποία διεξήχθη μεταξύ 9 και 11 Ιανουαρίου 2019. Απαντά στο ερώτημα: «Εξ όσων γνωρίζετε, πώς θα βαθμολογούσατε το σύστημα δικαιοσύνης στ... (χώρα μας) όσον αφορά την ανεξαρτησία των δικαστηρίων και των δικαστών; Θα λέγατε ότι η ανεξαρτησία του είναι πολύ καλή, αρκετά καλή, μάλλον κακή ή πολύ κακή;», βλ.: https://ec.europa.eu/info/strategy/justice-and-fundamental-rights/effective-justice/eu-justice-scoreboard_el.

ποσοστό θετικών γνώμων, αυτά κατατάσσονται στη συνέχεια βάσει του ποσοστού των απαντησάντων που δήλωσαν ότι η ανεξαρτησία των δικαστηρίων και των δικαστών είναι μάλλον κακή ή πολύ κακή (σύνολο αρνητικών γνώμων)· αν κάποια κράτη μέλη εμφανίζουν τα ίδια ποσοστά θετικών γνώμων και αρνητικών γνώμων, αυτά κατατάσσονται στη συνέχεια βάσει του ποσοστού των απαντησάντων που δήλωσαν ότι η ανεξαρτησία των δικαστηρίων και των δικαστών είναι πολύ καλή· αν κάποια κράτη μέλη εμφανίζουν τα ίδια ποσοστά θετικών γνώμων, αρνητικών γνώμων και απαντησάντων που δήλωσαν ότι η ανεξαρτησία των δικαστηρίων και των δικαστών είναι πολύ καλή, αυτά κατατάσσονται στη συνέχεια βάσει του ποσοστού των απαντησάντων που δήλωσαν ότι η ανεξαρτησία των δικαστηρίων και των δικαστών είναι πολύ κακή.

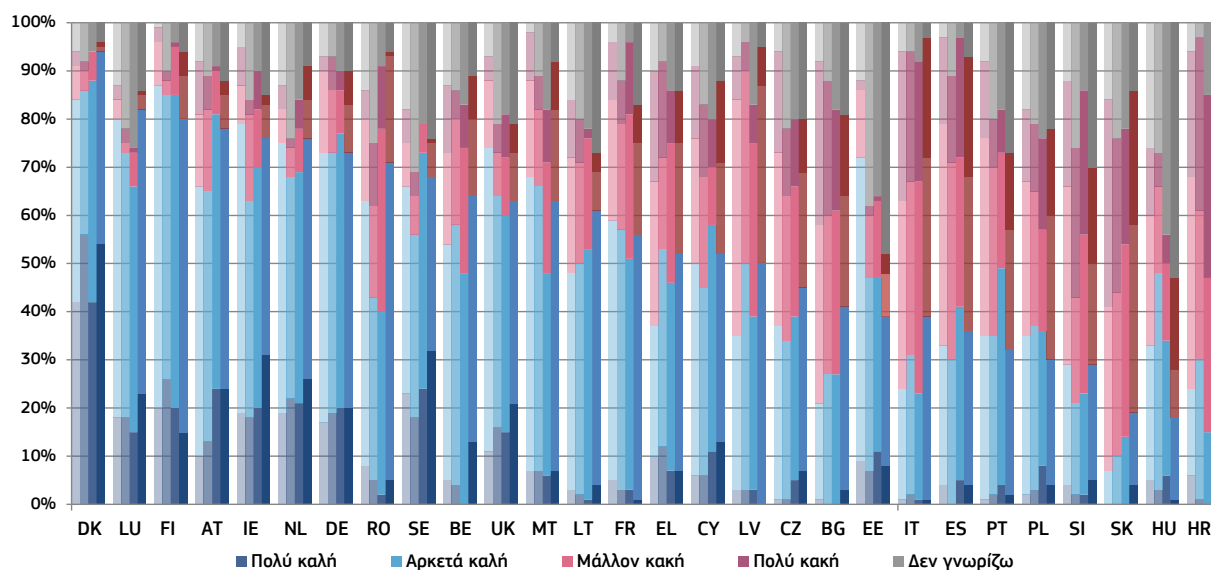
Το διάγραμμα 48 δείχνει τους βασικούς λόγους που υπέδειξαν οι απαντήσαντες για την εκλαμβανόμενη έλλειψη ανεξαρτησίας των δικαστηρίων και των δικαστών. Τα μέλη του ευρέος κοινού που απάντησαν και βαθμολόγησαν την ανεξαρτησία του συστήματος απονομής δικαιοσύνης ως «μάλλον κακή» ή ως «πολύ κακή» μπορούσαν να επιλέξουν μεταξύ τριών λόγων για να εξηγήσουν τη βαθμολογία τους. Τα κράτη μέλη αναφέρονται στην ίδια σειρά με αυτή του διαγράμματος 47.

Διάγραμμα 48: Κύριοι λόγοι τους οποίους επικαλείται το ευρύ κοινό για την εκλαμβανόμενη έλλειψη ανεξαρτησίας (ποσοστό επί του συνόλου των απαντησάντων — υψηλότερη τιμή σημαίνει περισσότερη επιρροή) [πηγή: Ευρωβαρόμετρο (¹⁰⁸)]

¹⁰⁸ Η έρευνα του Ευρωβαρόμετρου FL474 απαντά στο ερώτημα: «Θα μπορούσατε να μας πείτε σε ποιον βαθμό εξηγεί ο καθένας από τους παρακάτω λόγους τη βαθμολόγησή σας της ανεξαρτησίας του συστήματος απονομής δικαιοσύνης στ.. (χώρα μας): σε μεγάλο βαθμό, αρκετά, όχι σε ιδιαίτερο βαθμό, καθόλου;».

Διάγραμμα 49: Αντίληψη των εταιρειών περί της ανεξαρτησίας των δικαστηρίων και των δικαστών (*) [πηγή: Ευρωβαρόμετρο (¹⁰⁹) — ανοιχτά χρώματα: 2016, 2017 και 2018, σκούρα χρώματα: 2019]

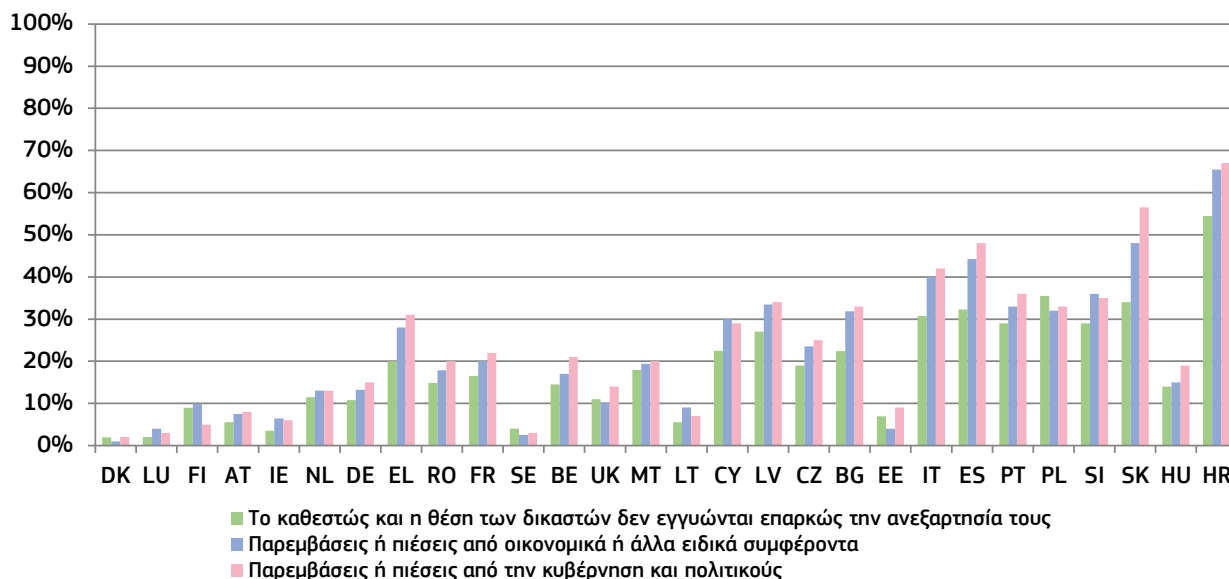

(*) Τα κράτη μέλη κατατάσσονται κατ'αρχάς βάσει του ποσοστού των απαντησάντων που δήλωσαν ότι η ανεξαρτησία των δικαστηρίων και των δικαστών είναι πολύ καλή ή αρκετά καλή (σύνολο θετικών γνωμών): αν κάποια κράτη μέλη εμφανίζουν το ίδιο ποσοστό θετικών γνωμών, αυτά κατατάσσονται στη συνέχεια βάσει του ποσοστού των απαντησάντων που δήλωσαν ότι η ανεξαρτησία των δικαστηρίων και των δικαστών είναι μάλλον κακή ή πολύ κακή (σύνολο αρνητικών γνωμών): αν κάποια κράτη μέλη εμφανίζουν τα ίδια ποσοστά θετικών γνωμών και αρνητικών γνωμών, αυτά κατατάσσονται στη συνέχεια βάσει του ποσοστού των απαντησάντων που δήλωσαν ότι η ανεξαρτησία των δικαστηρίων και των δικαστών είναι πολύ καλή: αν κάποια κράτη μέλη εμφανίζουν τα ίδια ποσοστά θετικών γνωμών, αρνητικών γνωμών και απαντησάντων που δήλωσαν ότι η ανεξαρτησία των δικαστηρίων και των δικαστών είναι πολύ κακή, αυτά κατατάσσονται στη συνέχεια βάσει του ποσοστού των απαντησάντων που δήλωσαν ότι η ανεξαρτησία των δικαστηρίων και των δικαστών είναι πολύ κακή.

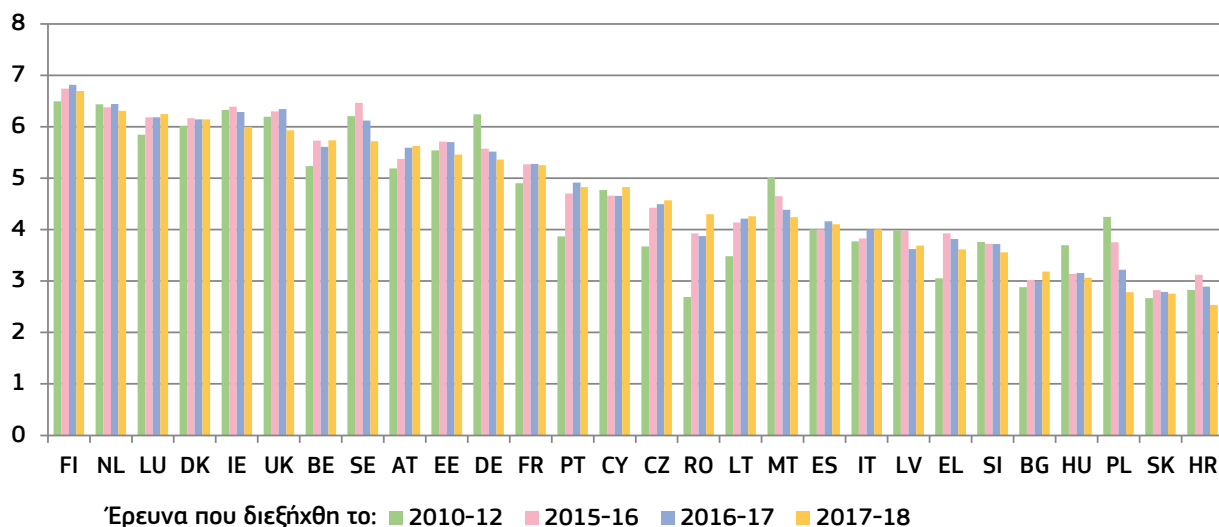
Το διάγραμμα 50 δείχνει τους βασικούς λόγους που υπέδειξαν οι απαντήσαντες για την εκλαμβανόμενη έλλειψη ανεξαρτησίας των δικαστηρίων και των δικαστών. Οι εταιρείες που απάντησαν και βαθμολόγησαν την ανεξαρτησία του συστήματος απονομής δικαιοσύνης ως «μάλλον κακή» ή ως «πολύ κακή» μπορούσαν να επιλέξουν μεταξύ τριών λόγων για να εξηγήσουν τη βαθμολογία τους. Τα κράτη μέλη αναφέρονται στην ίδια σειρά με αυτή του διαγράμματος 49.

¹⁰⁹ Έρευνα του Ευρωβαρόμετρου FL475, η οποία διεξήχθη μεταξύ 7 και 16 Ιανουαρίου 2019. Απαντά στο ερώτημα: «Εξ όσων γνωρίζετε, πώς θα βαθμολογούσατε το σύστημα απονομής δικαιοσύνης στ... (χώρα μας) όσον αφορά την ανεξαρτησία των δικαστηρίων και των δικαστών; Θα λέγατε ότι η ανεξαρτησία του είναι πολύ καλή, αρκετά καλή, μάλλον κακή ή πολύ κακή;», βλ.: https://ec.europa.eu/info/strategy/justice-and-fundamental-rights/effective-justice/eu-justice-scoreboard_el.

Διάγραμμα 50: Κύριοι λόγοι τους οποίους επικαλούνται οι εταιρείες για την εκλαμβανόμενη έλλειψη ανεξαρτησίας (ποσοστό επί του συνόλου των απαντησάντων — υψηλότερη τιμή σημαίνει περισσότερη επιρροή) [πηγή: Ευρωβαρόμετρο (¹¹⁰)]

Διάγραμμα 51: Παγκόσμιο Οικονομικό Φόρουμ: Αντίληψη των επιχειρήσεων περί της δικαστικής ανεξαρτησίας (αντίληψη — υψηλότερη τιμή σημαίνει καλύτερη αντίληψη) — [πηγή: Παγκόσμιο Οικονομικό Φόρουμ (¹¹¹)]

¹¹⁰ Η έρευνα του Ευρωβαρόμετρου FL475 απαντά στο ερώτημα: «Θα μπορούσατε να μας πείτε σε ποιον βαθμό εξηγεί ο καθένας από τους παρακάτω λόγους τη βαθμολόγησή σας της ανεξαρτησίας του συστήματος απονομής δικαιοσύνης στ.. (χώρα μας): σε μεγάλο βαθμό, αρκετά, όχι σε ιδιαίτερο βαθμό, καθόλου.»

¹¹¹ Το Παγκόσμιο Οικονομικό Φόρουμ βασίζει τον δείκτη του στις απαντήσεις που δόθηκαν στο πλαίσιο έρευνας στην ερώτηση: «Στη χώρα σας, πόσο ανεξάρτητο είναι το δικαστικό σύστημα από επιρροές της κυβέρνησης, φυσικών προσώπων ή εταιρειών; [1 = καθόλου ανεξάρτητο· 7 = εντελώς ανεξάρτητο]». Οι απαντήσεις στην έρευνα προήλθαν από αντιπροσωπευτικό δείγμα επιχειρήσεων από τους κύριους τομείς της οικονομίας (γεωργία, μεταποιητική βιομηχανία, μη μεταποιητική βιομηχανία και υπηρεσίες) σε όλα τα οικεία κράτη μέλη. Η έρευνα διεξάγεται σε διάφορες μορφές, μεταξύ άλλων με προσωπικές ή τηλεφωνικές συνεντεύξεις με διευθυντικά στελέχη επιχειρήσεων, με αποστολή εντύπων μέσω ταχυδρομείου και με έρευνες μέσω διαδικτύου. Βλ. <https://www.weforum.org/reports/the-global-competitiveness-report-2018>

3.3.2. Διαρθρωτική ανεξαρτησία

Οι εγγυήσεις διαρθρωτικής ανεξαρτησίας απαιτούν την ύπαρξη κανόνων, ιδίως όσον αφορά τη σύνθεση του δικαστηρίου, τον διορισμό των μελών του, τη διάρκεια της θητείας τους και τους λόγους εξαίρεσης ή παύσης τους, ώστε οι πολίτες να μην έχουν καμία εύλογη αμφιβολία ως προς τη στεγανότητα του εν λόγω δικαστηρίου έναντι των εξωτερικών στοιχείων και ως προς την ουδετερότητά του έναντι των αντιμαχόμενων συμφερόντων (¹¹²).

Συναφώς, έχουν αναπτυχθεί ευρωπαϊκά πρότυπα, ιδίως από το Συμβούλιο της Ευρώπης, για παράδειγμα, στη *σύσταση του Συμβουλίου της Ευρώπης του 2010 σχετικά με τους δικαστές: ανεξαρτησία, αποτελεσματικότητα και αρμοδιότητες* (¹¹³). Ο πίνακας αποτελεσμάτων παρουσιάζει έναν αριθμό δεικτών σχετικά με τον τρόπο με τον οποίο είναι οργανωμένα τα συστήματα απονομής δικαιοσύνης ώστε να διασφαλίζεται η ανεξαρτησία της δικαιοσύνης.

Για πρώτη φορά, η παρούσα έκδοση του πίνακα αποτελεσμάτων περιλαμβάνει δείκτες για τους φορείς και τις αρχές που εμπλέκονται στις πειθαρχικές διαδικασίες που αφορούν δικαστές (διαγράμματα 52 και 53), και, όπως και το προηγούμενο έτος, παρουσιάζει έναν δείκτη σχετικά με τον διορισμό των δικαστών-μελών των δικαστικών συμβουλίων (διάγραμμα 54) (¹¹⁴). Ο πίνακας αποτελεσμάτων της ΕΕ στον τομέα της δικαιοσύνης για το 2019 διευρύνει την επισκόπηση του τρόπου διαχείρισης και οργάνωσης των εισαγγελιών στα κράτη μέλη (διαγράμματα 55, 56 και 57) (¹¹⁵). Τα διαγράμματα παρουσιάζουν τα εθνικά πλαίσια όπως ίσχυαν τον Δεκέμβριο του 2018.

Τα διαγράμματα που παρουσιάζονται στον πίνακα αποτελεσμάτων δεν αξιολογούν ούτε παρουσιάζουν ποσοτικά δεδομένα όσον αφορά την αποτελεσματικότητα των εγγυήσεων. Δεν προορίζονται να αποτυπώσουν την πολυπλοκότητα και τις λεπτομέρειες των εγγυήσεων. Η ύπαρξη περισσότερων εγγυήσεων δεν διασφαλίζει, από μόνη της, την αποτελεσματικότητα του συστήματος απονομής δικαιοσύνης. Εξάλλου, θα πρέπει να σημειωθεί ότι η εφαρμογή πολιτικών και πρακτικών για την προώθηση της ακεραιότητας και την πρόληψη της διαφθοράς εντός του δικαστικού σώματος είναι επίσης ουσιώδης για τη διασφάλιση της ανεξαρτησίας της δικαιοσύνης. Τέλος, η αποτελεσματική προστασία της ανεξαρτησίας της δικαιοσύνης απαιτεί

¹¹² Βλ. Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, απόφαση της 25ης Ιουλίου 2018, *LM*, C-216/18 PPU, ECLI:EU:C:2018:586, σκέψη 66. Βλ. επίσης σημεία 46 και 47 της σύστασης CM/Rec(2010)12 σχετικά με τους δικαστές: ανεξαρτησία, αποτελεσματικότητα και αρμοδιότητες (εκδόθηκε από την Επιτροπή Υπουργών του Συμβουλίου της Ευρώπης στις 17 Νοεμβρίου 2010) και αιτιολογική έκθεση, που προβλέπουν ότι η αρχή που λαμβάνει τις αποφάσεις σχετικά με την επιλογή και τη σταδιοδρομία των δικαστών θα πρέπει να είναι ανεξάρτητη από την εκτελεστική και τη νομοθετική εξουσία. Προκειμένου να διασφαλίζεται η ανεξαρτησία της, τουλάχιστον τα μισά μέλη της αρχής θα πρέπει να είναι δικαστές επιλεγμένοι από τους συναδέλφους τους. Ωστόσο, όταν το σύνταγμα ή άλλες νομικές διατάξεις ορίζουν ότι ο αρχηγός του κράτους, η κυβέρνηση ή η νομοθετική εξουσία αποφασίζουν σχετικά με την επιλογή και τη σταδιοδρομία των δικαστών, μια ανεξάρτητη και αρμόδια αρχή, η οποία απαρτίζεται σε σημαντικό βαθμό από δικαστικούς (με την επιφύλαξη των κανόνων που εφαρμόζονται στα δικαστικά συμβούλια, οι οποίοι περιλαμβάνονται στο κεφάλαιο IV), θα πρέπει να νομιμοποιείται να διατυπώνει συστάσεις ή γνώμες, τις οποίες εφαρμόζει στην πράξη η οικεία αρμόδια για τους διορισμούς αρχή.

¹¹³ Βλ. σύσταση CM/Rec(2010)12 σχετικά με τους δικαστές: ανεξαρτησία, αποτελεσματικότητα και αρμοδιότητες, η οποία εκδόθηκε από την Επιτροπή Υπουργών του Συμβουλίου της Ευρώπης στις 17 Νοεμβρίου 2010, και αιτιολογική έκθεση (εφεξής: «σύσταση CM/Rec(2010)12»).

¹¹⁴ Τα διαγράμματα βασίζονται στις απαντήσεις που δόθηκαν σε επικαιροποιημένο ερωτηματολόγιο, το οποίο συνέταξε η Επιτροπή σε στενή συνεργασία με το ENCIJ. Οι απαντήσεις στο επικαιροποιημένο ερωτηματολόγιο από τα κράτη μέλη τα οποία δεν διαθέτουν δικαστικά συμβούλια, δεν είναι μέλη του ENCIJ ή των οποίων η συμμετοχή στο ENCIJ έχει ανασταλεί (CZ, DE, EE, CY, LU, AT, PL και FI) εξασφαλίστηκαν μέσω συνεργασίας με το Δίκτυο των Προέδρων των Ανωτάτων Δικαστηρίων της ΕΕ.

¹¹⁵ Τα διαγράμματα βασίζονται στις απαντήσεις που δόθηκαν σε επικαιροποιημένο ερωτηματολόγιο, το οποίο συνέταξε η Επιτροπή σε στενή συνεργασία με την ομάδα εμπειρογνομόνων για τη νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες και τη χρηματοδότηση της τρομοκρατίας.

νοοτροπία ακεραιότητας και αμεροληψίας, την οποία μοιράζονται οι δικαστικοί και σέβεται η ευρύτερη κοινωνία.

– *Εγγυήσεις όσον αφορά τις πειθαρχικές διαδικασίες για τους δικαστές* –

Οι πειθαρχικές διαδικασίες για τους δικαστές συγκαταλέγονται μεταξύ των πλέον ευαίσθητων καταστάσεων όσον αφορά την ανεξαρτησία της δικαιοσύνης. Σύμφωνα με το Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, «η προϋπόθεση περί ανεξαρτησίας συνεπάγεται επίσης ότι το πειθαρχικό καθεστώς εκείνων στους οποίους έχει ανατεθεί δικαιοδοτικό έργο πρέπει να περιβάλλεται τις αναγκαίες εγγυήσεις, ώστε να αποφεύγεται κάθε ενδεχόμενο χρήσεως αυτού του καθεστώτος ως συστήματος πολιτικού ελέγχου του περιεχομένου των δικαστικών αποφάσεων.»⁽¹¹⁶⁾. Το σύνολο των εγγυήσεων που έχουν χαρακτηριστεί από το Δικαστήριο ως ουσιώδεις για τη διασφάλιση της ανεξαρτησίας της δικαιοσύνης περιλαμβάνει κανόνες οι οποίοι καθορίζουν τόσο τις συμπεριφορές που συνιστούν πειθαρχικά παραπτώματα όσο και τις επιβλητέες συναφώς κυρώσεις, κανόνες οι οποίοι προβλέπουν την παρέμβαση ανεξάρτητου οργάνου βάσει διαδικασίας η οποία εγγυάται πλήρως τα δικαιώματα που κατοχυρώνονται στα άρθρα 47 και 48 του Χάρτη, ιδίως τα δικαιώματα άμυνας, και κανόνες οι οποίοι παρέχουν τη δυνατότητα προσβολής των αποφάσεων των πειθαρχικών οργάνων ενώπιον των δικαστηρίων⁽¹¹⁷⁾. Το Δικαστήριο έκρινε ότι «με το άρθρο 267 ΣΛΕΕ παρέχεται στα εθνικά δικαστήρια ευρύτατη δυνατότητα υποβολής αιτήσεως προδικαστικής αποφάσεως στο Δικαστήριο (...) σε όποιο στάδιο της διαδικασίας κρίνουν ενδεδειγμένο»⁽¹¹⁸⁾. Το Δικαστήριο πρόσθεσε ότι εθνικός κανόνας που ενδέχεται να έχει ως συνέπεια ότι ο εθνικός δικαστής θα προτιμήσει να μην ασκήσει την εν λόγω ευχέρεια «προκειμένου να αποφύγει (...) την εις βάρος του επιβολή πειθαρχικών κυρώσεων» «θίγει τα προνόμια τα οποία αναγνωρίζει στα εθνικά δικαστήρια το άρθρο 267 ΣΛΕΕ και, κατά συνέπεια, την αποτελεσματικότητα της συνεργασίας μεταξύ του Δικαστηρίου και των εθνικών δικαστηρίων βάσει του μηχανισμού της προδικαστικής παραπομπής»⁽¹¹⁹⁾. Σε μεταγενέστερη δε υπόθεση, το Δικαστήριο έκρινε ότι «[α]ποτελεί εγγύηση σύμφυτη με την ανεξαρτησία των δικαστών το να μην υπόκεινται σε πειθαρχικές κυρώσεις για την (...) υποβολή στο Δικαστήριο αιτήσεως προδικαστικής αποφάσεως»⁽¹²⁰⁾.

Σύμφωνα με τα πρότυπα του Συμβουλίου της Ευρώπης, μπορεί να κινηθεί πειθαρχική διαδικασία σε βάρος δικαστή αν δεν ασκεί τα καθήκοντά του με τρόπο αποτελεσματικό και ενδεδειγμένο⁽¹²¹⁾. Η ερμηνεία του νόμου, η εκτίμηση των πραγματικών περιστατικών ή η στάθμιση των αποδεικτικών στοιχείων που διενεργούν οι δικαστές για να αποφανθούν επί υποθέσεων δεν θα πρέπει να συνεπάγονται αστική ή πειθαρχική ευθύνη, εκτός αν οι δικαστές βαρύνονται με δόλο ή βαριά αμέλεια⁽¹²²⁾. Επιπλέον, οι πειθαρχικές διαδικασίες θα πρέπει να διεξάγονται από ανεξάρτητη αρχή ως δικαστήριο με όλες τις εγγυήσεις δίκαιης δίκης. Ο δικαστής που υπόκειται στην πειθαρχική διαδικασία θα πρέπει να έχει το δικαίωμα να προσβάλει την απόφαση και την κύρωση. Οι πειθαρχικές κυρώσεις θα πρέπει να είναι αναλογικές⁽¹²³⁾.

¹¹⁶ Βλ. Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, απόφαση της 25ης Ιουλίου 2018, *LM*, C-216/18 PPU, ECLI:EU:C:2018:586, σκέψη 67.

¹¹⁷ Βλ. Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, απόφαση της 25ης Ιουλίου 2018, *LM*, C-216/18 PPU, ECLI:EU:C:2018:586, σκέψη 67.

¹¹⁸ Βλ. Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, απόφαση της 5ης Ιουλίου 2016, *Ognyanov*, C-614/14, ECLI:EU:C:2016:514, σκέψη 17.

¹¹⁹ Βλ. Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, απόφαση της 5ης Ιουλίου 2016, *Ognyanov*, C-614/14, ECLI:EU:C:2016:514, σκέψη 25.

¹²⁰ Βλ. Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, διάταξη της 12ης Φεβρουαρίου 2019, *RH*, C-8/19, ECLI:EU:C:2019:110, σκέψη 47.

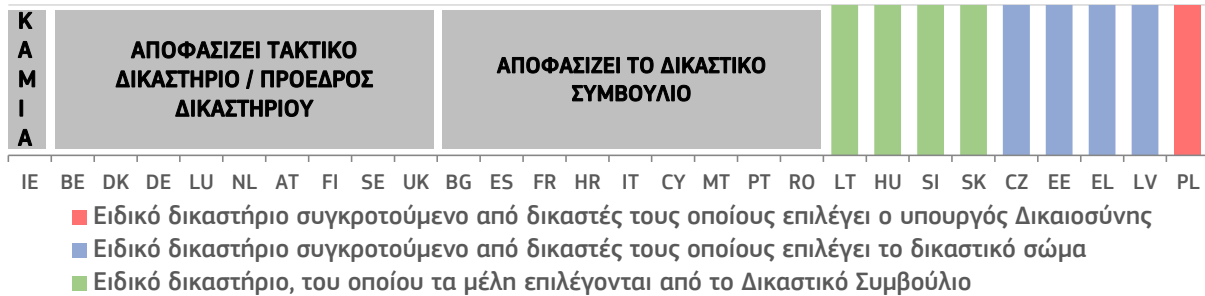
¹²¹ Σημείο 69 της σύστασης CM/Rec(2010)12.

¹²² Σημείο 66 της σύστασης CM/Rec(2010)12.

¹²³ Σημείο 69 της σύστασης CM/Rec(2010)12.

Το διάγραμμα 52 παρέχει επισκόπηση των αρχών που αποφασίζουν επί των πειθαρχικών κυρώσεων που αφορούν τακτικούς δικαστές, αρχές οι οποίες μπορεί να είναι είτε α) τακτικές ανεξάρτητες αρχές, όπως δικαστήρια (ανώτατο δικαστήριο, διοικητικό δικαστήριο ή πρόεδρος δικαστηρίου) ή δικαστικά συμβούλια, είτε β) άλλες αρχές των οποίων τα μέλη διορίζονται ειδικά από το Δικαστικό Συμβούλιο, από δικαστές ή από την εκτελεστική εξουσία για να αποφασίζουν στις πειθαρχικές διαδικασίες που αφορούν δικαστές.

Διάγραμμα 52: Αρχή που αποφασίζει επί των πειθαρχικών κυρώσεων που αφορούν δικαστές (*) ⁽¹²⁴⁾

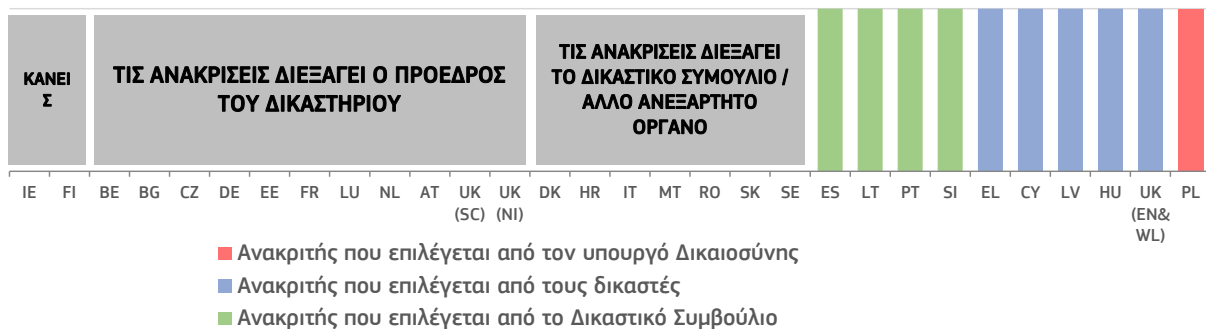
(*) **BG:** ελαφρότερες πειθαρχικές κυρώσεις μπορούν να επιβληθούν από τον πρόεδρο του δικαστηρίου. **CZ:** οι πειθαρχικές υποθέσεις εξετάζονται από τα πειθαρχικά τμήματα του Ανωτάτου Διοικητικού Δικαστηρίου. Τα μέλη προτείνονται από τον πρόεδρο του δικαστηρίου, ο οποίος επιλέγει από κατάλογο δικαστών, και ορίζονται με κλήρωση. **DK:** αποφασίζει το Ειδικό Δικαστήριο Καταγγελιών και Αιτήσεων Επανάληψης, τα μέλη του οποίου προτείνονται από διάφορους φορείς (δικαστικό σώμα, δικηγορικό γραφείο και δημόσιο οργανισμό) και διορίζονται από το Υπουργείο Δικαιοσύνης βάσει σύστασης του Συμβουλίου Δικαστικών Διορισμών (ανεξάρτητο όργανο). **DE:** πειθαρχικά μέτρα μπορούν να επιβληθούν βάσει επίσημης πειθαρχικής διαδικασίας (άρθρο 63 του γερμανικού νόμου περί του δικαστικού σώματος) από τα «Dienstgerichte der Länder» (όσον αφορά τους δικαστές των ομόσπονδων κρατών και το «Dienstagengerichte des Bundes» όσον αφορά τους ομοσπονδιακούς δικαστές), τα οποία είναι ειδικά τμήματα τακτικών δικαστηρίων. Τα μέλη των εν λόγω τμημάτων διορίζονται από τους δικαστές («Präsidium») του οικείου δικαστηρίου (ανώτερου περιφερειακού δικαστηρίου ή περιφερειακού δικαστηρίου ή του Ανωτάτου Ομοσπονδιακού Δικαστηρίου). Λιγότερο σοβαρά πειθαρχικά μέτρα, όπως επίπληξη, μπορούν να επιβληθούν με πειθαρχική απόφαση (άρθρο 64 του γερμανικού νόμου περί του δικαστικού σώματος) είτε πρόεδρο δικαστηρίου είτε του Υπουργείου Δικαιοσύνης (τόσο στο επίπεδο των ομόσπονδων κρατών όσο και στο ομοσπονδιακό επίπεδο). **EE:** οι πειθαρχικές υποθέσεις εξετάζονται από το Πειθαρχικό Συμβούλιο Δικαστών, που διορίζεται από το Ανώτατο Δικαστήριο και από τη Γενική Συνέλευση όλων των Εσθονών δικαστών. **IE:** οι δικαστές δεν υπόκεινται σε πειθαρχικό όργανο ή πειθαρχικό καθεστώς πέραν της διαδικασίας που προβλέπει το σύνταγμα για την παύση δικαστή λόγω προφανώς ανάρμοστης συμπεριφοράς ή ανικανότητας κατόπιν αποφάσεων αμφοτέρων των σωμάτων του Κοινοβουλίου (Oireachtas) με τις οποίες ζητείται η παύση του. **EL:** η πειθαρχική εξουσία επί των δικαστών ασκείται, σε πρώτο και δεύτερο βαθμό, από συμβούλια απαρτιζόμενα από τακτικούς δικαστές ανώτερου βαθμού που επιλέγονται με κλήρωση. Η πειθαρχική εξουσία επί των υψηλόβαθμων δικαστών ασκείται από το Ανώτατο Πειθαρχικό Συμβούλιο. **LV:** οι πειθαρχικές υποθέσεις εξετάζονται από τη Δικαστική Πειθαρχική Επιτροπή, τα μέλη της οποίας διορίζονται από τη γενική συνέλευση των δικαστών. **ES:** οι πειθαρχικές αποφάσεις για ήσσονος σημασίας πειθαρχικά παραπτώματα λαμβάνονται από το τμήμα διοίκησης του αντίστοιχου δικαστηρίου της περιφέρειας στην οποία υπηρετεί ο ελεγχόμενος δικαστής (ανώτερο δικαστήριο, εθνικό δικαστήριο και Ανώτατο Δικαστήριο). **LT:** σε πρώτο βαθμό, αποφασίζει το Πειθαρχικό Δικαστήριο, του οποίου τα μέλη και ο πρόεδρος (δικαστής ο οποίος εκλέγεται από το Δικαστικό Συμβούλιο) ορίζονται στην απόφαση του Δικαστικού Συμβουλίου. Αποτελείται από έξι δικαστές που επιλέγονται και διορίζονται από το Δικαστικό Συμβούλιο, δύο μέλη που διορίζονται από τον πρόεδρο της Δημοκρατίας και δύο μέλη που διορίζονται από τον πρόεδρο του Κοινοβουλίου (Seimas). Σε δεύτερο βαθμό, αποφασίζει το Ανώτατο Δικαστήριο. **HU:** οι πειθαρχικές υποθέσεις εξετάζονται από το Υπηρεσιακό Δικαστήριο, τα μέλη του οποίου διορίζονται από το Δικαστικό Συμβούλιο. **MT:** αποφασίζει η Επιτροπή για την Απονομή της Δικαιοσύνης. **PL:** ο υπουργός Δικαιοσύνης επιλέγει τους πειθαρχικούς δικαστές κατόπιν μη δεσμευτικής διαβούλευσης με το Εθνικό Δικαστικό Συμβούλιο. **SI:** τα μέλη του πειθαρχικού δικαστηρίου επιλέγονται μεταξύ των μελών του Δικαστικού Συμβουλίου και μεταξύ δικαστών που προτείνονται από το Ανώτατο Δικαστήριο, και διορίζονται από το Δικαστικό Συμβούλιο. **SK:** το Δικαστικό Συμβούλιο διορίζει τα μέλη των πειθαρχικών τμημάτων. Για τον πρόεδρο και τον αντιπρόεδρο του Ανωτάτου Δικαστηρίου, αρμόδιο για πειθαρχικές διαδικασίες είναι το Συνταγματικό Δικαστήριο. **SE:** μόνιμος δικαστής μπορεί να παυθεί μόνο αν έχει διαπράξει σοβαρό αδίκημα ή έχει κατ' επανάληψη επιδείξει αμέλεια στην εκπλήρωση των καθηκόντων του και, ως εκ τούτου, έχει αποδειχθεί προδήλως ακατάλληλος για την επιτέλεση των καθηκόντων του. Σε περίπτωση που η απόφαση παύσης του δικαστή έχει ληφθεί από άλλη αρχή πλην δικαστηρίου (στην πράξη από το Εθνικό Συμβούλιο Πειθαρχικών Παραπτωμάτων), ο ενδιαφερόμενος δικαστής μπορεί να προσβάλει την εν λόγω απόφαση ενώπιον δικαστηρίου. **UK (EN&WL):** ο Lord Chief Justice (λόρδος αρχιδικαστής) έχει την εξουσία, με τη σύμφωνη γνώμη του Lord Chancellor (υπουργού Δικαιοσύνης), να απευθύνει σε δικαστές επίσημη συμβουλή, επίσημη προειδοποίηση ή επίπληξη, ή να τους θέτει σε αναστολή

¹²⁴ Τα στοιχεία συγκεντρώθηκαν μέσω επικαιροποιημένου ερωτηματολογίου που συντάξε η Επιτροπή σε στενή συνεργασία με το ENCJ. Οι απαντήσεις στο επικαιροποιημένο ερωτηματολόγιο από τα κράτη μέλη τα οποία δεν διαθέτουν δικαστικά συμβούλια, δεν είναι μέλη του ENCJ ή των οποίων η συμμετοχή στο ENCJ έχει ανασταλεί εξασφαλίστηκαν μέσω συνεργασίας με το NPSJC.

άσκησης καθηκόντων σε ορισμένες περιπτώσεις. **UK (NI)**: οι πειθαρχικές υποθέσεις εκδικάζονται από τον Lord Chief Justice και τον Judicial Appointments Ombudsman (διαμεσολαβητή για τους διορισμούς δικαστικών).

Το διάγραμμα 53 παρέχει επισκόπηση των ανακριτικών οργάνων, τα οποία διεξάγουν την επίσημη ανάκριση στο πλαίσιο των πειθαρχικών διαδικασιών που αφορούν δικαστές. Δεν αφορά τις προκαταρκτικές έρευνες που διενεργούνται για να αποφασιστεί αν θα κινηθεί ή όχι επίσημη πειθαρχική διαδικασία. Το στάδιο της ανάκρισης αποτελεί ιδιαίτερα ευαίσθητο βήμα στο πλαίσιο των πειθαρχικών διαδικασιών, το οποίο θα μπορούσε να επηρεάσει την ανεξαρτησία της δικαιοσύνης. Η ανακριτική εξουσία μπορεί να ασκείται είτε α) από τακτικές ανεξάρτητες αρχές, όπως από προέδρους δικαστηρίων ή δικαστικά συμβούλια, είτε β) από άλλους ανακριτές που διορίζονται ειδικά —από το Δικαστικό Συμβούλιο, από τους δικαστές ή από άλλες αρχές— για τη διεξαγωγή ανακρίσεων στο πλαίσιο πειθαρχικών διαδικασιών που αφορούν δικαστές.

Διάγραμμα 53: Ανακριτής που είναι υπεύθυνος για τις επίσημες πειθαρχικές διαδικασίες που αφορούν δικαστές (*) (125)

(*) **BG**: τις ανακρίσεις διεξάγει ο οικείος διοικητικός επικεφαλής του δικαστηρίου ή το Σώμα των Δικαστών στο Ανώτατο Δικαστικό Συμβούλιο της Βουλγαρίας. **CZ**: ο υπουργός Δικαιοσύνης μπορεί επίσης να διεξάγει ορισμένες προκαταρκτικές έρευνες με σκοπό την προετοιμασία της αίτησης κίνησης πειθαρχικής διαδικασίας, κατά κανόνα σε διαβούλευση με τον πρόεδρο του δικαστηρίου στο οποίο υπηρετεί ο οικείος δικαστής. **DK**: τις ανακρίσεις διεξάγει ο διευθυντής της Εισαγγελίας. **DE**: δεν υπάρχει επίσημο προανακριτικό στάδιο. Με πειθαρχικές διατάξεις, που αφορούν λιγότερο σοβαρά πειθαρχικά μέτρα, όπως η επίπληξη, ο πρόεδρος του δικαστηρίου και η ανώτατη υπηρεσιακή αρχή (συνήθως το Υπουργείο Δικαιοσύνης, τόσο στο επίπεδο των ομόσπονδων κρατών όσο και στο ομοσπονδιακό επίπεδο) αξιολογούν τα πραγματικά περιστατικά. Η ανώτατη υπηρεσιακή αρχή αποφασίζει αν θα κινηθεί πειθαρχική διαδικασία ενόπιον του δικαστηρίου. Αν αυτό συμβεί, το δικαστήριο διεξάγει επίσημη ανάκριση. **EE**: ο πρόεδρος δικαστηρίου ή ο επίτροπος Δικαιοσύνης (διαμεσολαβητής) μπορεί να διεξαγάγει ανάκριση. **IE**: οι δικαστές δεν υπόκεινται σε πειθαρχικό όργανο ή πειθαρχικό καθεστώς πέραν της διαδικασίας που προβλέπει το σύνταγμα για την παύση δικαστή λόγω προφανώς ανάρμοστης συμπεριφοράς ή ανικανότητας κατόπιν αποφάσεων αμφοτέρων των σωμάτων του Κοινοβουλίου (Oireachtas) με τις οποίες ζητείται η παύση του. **EL**: πολιτικά και ποινικά δικαστήρια: η Επιθεώρηση Δικαστηρίων και Δικαστικών Λειτουργιών, τα μέλη της οποίας ορίζονται με κλήρωση μεταξύ δικαστών. Διοικητικά δικαστήρια: ο ανακριτής ορίζεται με κλήρωση μεταξύ των μελών του Συμβουλίου της Επικρατείας. **ES**: ο υπεύθυνος πειθαρχικής δράσης διορίζεται από το Γενικό Δικαστικό Συμβούλιο· ο εν λόγω υπεύθυνος επιλέγεται μεταξύ δικαστών του Ανωτάτου Δικαστηρίου και δικαστικών με περισσότερα από 25 έτη νομικής εμπειρίας, και, κατά τη διάρκεια της θητείας του, ασκεί αποκλειστικά τα καθήκοντα του υπευθύνου πειθαρχικής δράσης. **IT**: ο γενικός εισαγγελέας του Ανωτάτου Δικαστηρίου (ο οποίος είναι μέλος του Δικαστικού Συμβουλίου) είναι αρμόδιος να διεξαγάγει την ανάκριση. **CY**: τις ανακρίσεις διεξάγει ανακριτής-δικαστής, ο οποίος διορίζεται από το Ανώτατο Δικαστήριο. **LV**: τις ανακρίσεις διεξάγει η Δικαστική Πειθαρχική Επιτροπή. **HU**: τις ανακρίσεις διεξάγει ο επίτροπος πειθαρχικών υποθέσεων, ο οποίος διορίζεται από το Υπηρεσιακό Δικαστήριο (πειθαρχικό δικαστήριο). **LT**: τις ανακρίσεις διεξάγει η Επιτροπή Δικαστικής Δεοντολογίας και Πειθαρχικών Κυρώσεων, της οποίας τα μέλη και ο πρόεδρος (ο οποίος εκλέγεται από το Δικαστικό Συμβούλιο) ορίζονται στην απόφαση του Δικαστικού Συμβουλίου και η οποία αποτελείται από τέσσερις δικαστές που διορίζονται από το Δικαστικό Συμβούλιο, δύο μέλη που διορίζονται από τον πρόεδρο της Δημοκρατίας και ένα μέλος που διορίζεται από τον πρόεδρο του Κοινοβουλίου (Seimas). Ο πρόεδρος της Επιτροπής Δικαστικής Δεοντολογίας και Πειθαρχικών Κυρώσεων έχει το δικαίωμα να αναθέσει στον πρόεδρο του δικαστηρίου στο οποίο υπηρετεί ο δικαστής ή στον πρόεδρο του ανώτερου δικαστηρίου να διεξαγάγει την ανάκριση και να υποβάλει τα αποτελέσματά της. **MT**: τις ανακρίσεις διεξάγει η Επιτροπή για την Απονομή της Δικαιοσύνης. **NL**: τις ανακρίσεις διεξάγει ο γενικός εισαγγελέας. **PL**: ο υπουργός Δικαιοσύνης διορίζει, για τους δικαστές των τακτικών δικαστηρίων, τον υπεύθυνο πειθαρχικών διαδικασιών και δύο αναπληρωτές του (οι οποίοι, με τη σειρά τους, μπορούν να διορίσουν δικούς τους αναπληρωτές, επιλεγμένους μεταξύ των υποψηφίων που προτείνονται από τους δικαστές, αλλά και, σε κάποιες περιπτώσεις, της δικής τους επιλογής) για τη διεξαγωγή των ανακρίσεων. Ο υπουργός Δικαιοσύνης μπορεί να αναλάβει οποιαδήποτε διεξαγόμενη ανάκριση με τον διορισμό υπαλλήλου του Υπουργείου Δικαιοσύνης ως ad hoc υπεύθυνου πειθαρχικής διαδικασίας. **PT**: το Δικαστικό Συμβούλιο

125 Τα στοιχεία συγκεντρώθηκαν μέσω επικαιροποιημένου ερωτηματολογίου που συντάξε η Επιτροπή σε στενή συνεργασία με το ENCL. Οι απαντήσεις στο επικαιροποιημένο ερωτηματολόγιο από τα κράτη μέλη τα οποία δεν διαθέτουν δικαστικά συμβούλια, δεν είναι μέλη του ENCL ή των οποίων η συμμετοχή στο ENCL έχει ανασταλεί εξασφαλίστηκαν μέσω συνεργασίας με το NPSJC.

διορίζει το Συμβούλιο Δικαστικής Επιθεώρησης, το οποίο διεξάγει τις ανακρίσεις. **RO**: τις ανακρίσεις διεξάγει το Συμβούλιο Δικαστικής Επιθεώρησης. **SI**: το Δικαστικό Συμβούλιο διορίζει εισαγγελέα πειθαρχικών υποθέσεων μεταξύ υποψηφίων που προτείνει το Ανώτατο Δικαστήριο για να διεξάγει τις ανακρίσεις. **SK**: τις ανακρίσεις διεξάγει η Πειθαρχική Επιτροπή, η οποία διορίζεται από το Δικαστικό Συμβούλιο. **SE**: οι κοινοβουλευτικοί διαμεσολαβητές και ο επίτροπος Δικαιοσύνης ενεργούν ως κατηγορούσα αρχή σε περιπτώσεις σοβαρής παράβασης καθήκοντος. **UK (EN&WL)**: ανάλογα με τη φύση της υπόθεσης και το στάδιο στο οποίο βρίσκεται η πειθαρχική διαδικασία, τις καταγγελίες εξετάζουν διαφορετικές αρχές στα διάφορα στάδια της πειθαρχικής διαδικασίας: η Υπηρεσία Διερεύνησης Καταγγελιών κατά Δικαστικών Λειτουργιών εξετάζει τα σχετικά έγγραφα σε πρώτο βαθμό· εντεταλμένοι δικαστές, τους οποίους επιλέγει ο Lord Chief Justice, λαμβάνουν κατά κανόνα αποφάσεις αποκλειστικά βάσει εξέτασης των εγγράφων, έχουν, ωστόσο, τη δυνατότητα να εξετάσουν και τα εμπλεκόμενα μέρη· πειθαρχικές επιτροπές, τις οποίες διορίζουν ο Lord Chief Justice και ο Lord Chancellor, εξετάζουν κατά κανόνα τα έγγραφα και καλούν το πρόσωπο κατά του οποίου στρέφεται η καταγγελία να καταθέσει αυτοπροσώπως· ανακριτές-δικαστές, τους οποίους επιλέγει ο Lord Chief Justice, εξετάζουν συνήθως το πρόσωπο κατά του οποίου στρέφεται η καταγγελία, ενώ μπορούν να εξετάσουν και άλλα πρόσωπα. Επισημαίνεται ότι δεν διέρχονται όλες οι καταγγελίες όλα αυτά τα στάδια. **UK (NI)**: ο Lord Chief Justice for Northern Ireland (λόγος αρχιδικαστής για τη Βόρεια Ιρλανδία).

– Εγγυήσεις ως προς τον διορισμό των δικαστών-μελών των δικαστικών συμβουλίων –

Τα δικαστικά συμβούλια είναι φορείς με ουσιώδη ρόλο στη διασφάλιση της ανεξαρτησίας της δικαιοσύνης. Η αρμοδιότητα για την οργάνωση των συστημάτων τους απονομής δικαιοσύνης εναπόκειται στα κράτη μέλη, συμπεριλαμβανομένης της απόφασης περί θέσπισης ή μη δικαστικού συμβουλίου. Ωστόσο, καθιερωμένα ευρωπαϊκά πρότυπα, ιδίως η σύσταση CM/Rec(2010)12, συνιστούν ότι «τουλάχιστον το ήμισυ των μελών των [δικαστικών συμβουλίων] θα πρέπει να είναι δικαστές επιλεγμένοι από τους συναδέλφους τους από όλες τις βαθμίδες του δικαστικού σώματος και με σεβασμό στον πλουραλισμό εντός του δικαστικού σώματος»⁽¹²⁶⁾. Στο διάγραμμα που ακολουθεί απεικονίζεται κατά πόσον το δικαστικό σώμα συμμετέχει στον διορισμό των δικαστών-μελών των δικαστικών συμβουλίων.

Διάγραμμα 54: Διορισμός των δικαστών-μελών των δικαστικών συμβουλίων: συμμετοχή του δικαστικού σώματος (*)⁽¹²⁷⁾

(*) Τα κράτη μέλη αναφέρονται με αλφαβητική σειρά βάσει της γεωγραφικής ονομασίας τους στη γλώσσα τους. Το διάγραμμα παρουσιάζει τα εθνικά πλαίσια όπως ίσχυαν τον Δεκέμβριο του 2017. **DK**: οι δικαστές-μέλη του Δικαστικού Συμβουλίου επιλέγονται από δικαστές. Όλα τα μέλη διορίζονται επισήμως από τον υπουργό Δικαιοσύνης. **EL**: οι δικαστές-μέλη επιλέγονται με κλήρωση. **ES**: οι δικαστές-μέλη διορίζονται από το Κοινοβούλιο — το Δικαστικό Συμβούλιο κοινοποιεί στο Κοινοβούλιο τον κατάλογο των υποψηφίων που έχουν λάβει την υποστήριξη ένωσης δικαστών ή 25 δικαστών. **NL**: οι δικαστές-μέλη επιλέγονται από το δικαστικό σώμα και διορίζονται κατόπιν πρότασης του Δικαστικού Συμβουλίου, η οποία βασίζεται, μεταξύ άλλων, στη γνωμοδότηση επιτροπής επιλογής (η οποία αποτελείται κυρίως από δικαστές και δικαστικούς υπαλλήλους). Όλα τα μέλη του Δικαστικού Συμβουλίου διορίζονται επισήμως με βασιλικό διάταγμα, που αποτελεί διοικητική πράξη η οποία δεν αφήνει περιθώριο διακριτικής ευχέρειας στην εκτελεστική εξουσία. **PL**: οι υποψήφιοι δικαστές-μέλη προτείνονται από ομάδες τουλάχιστον 2 000 πολιτών ή 25 δικαστών. Μεταξύ των υποψηφίων, οι κοινοβουλευτικές ομάδες επιλέγουν έως και εννέα υποψηφίους, εκ των οποίων

¹²⁶ Σύσταση CM/Rec(2010)12, σημείο 27· βλ. επίσης σχέδιο δράσης του Συμβουλίου της Ευρώπης του 2016, στοιχείο C σημείο ii)· γνώμη αριθ. 10(2007) του Γνωμοδοτικού Συμβουλίου των Ευρωπαίων Δικαστών (CCJE) υπόψη της Επιτροπής Υπουργών του Συμβουλίου της Ευρώπης με θέμα το δικαστικό συμβούλιο στην υπηρεσία της κοινωνίας [Opinion no.10(2007) of the Consultative Council of European Judges (CCJE) to the attention of the Committee of Ministers of the Council of Europe on the Council for the Judiciary at the service of society], σημείο 27· και ENCJ, Councils for the Judiciary Report 2010-11, σημείο 2.3.

¹²⁷ Τα στοιχεία συγκεντρώθηκαν μέσω επικαιροποιημένου ερωτηματολογίου που συντάξε η Επιτροπή σε στενή συνεργασία με το ENCJ.

μα επιτροπή της Κάτω Βουλής του Κοινοβουλίου (*Sejm*) καταρτίζει οριστικό κατάλογο 15 υποψηφίων, οι οποίοι διορίζονται από το *Sejm*. **RO:** η εκστρατεία και η εκλογή των δικαστών-μελών διοργανώνεται από το Ανώτατο Δικαστικό Συμβούλιο. Μόλις οριστικοποιηθεί ο τελικός κατάλογος των εκλεγμένων δικαστών-μελών, η Γερουσία τον επικυρώνει στο σύνολό του («*en bloc*»). Η Γερουσία μπορεί να αρνηθεί την επικύρωση του καταλόγου μόνο σε περίπτωση παράβασης του νόμου κατά τη διαδικασία εκλογής των μελών του Δικαστικού Συμβουλίου και μόνο αν η παράβαση είχε επιρροή στο αποτέλεσμα της εκλογής. Η Γερουσία δεν διαθέτει διακριτική ευχέρεια στην επιλογή των υποψηφίων. **UK:** οι δικαστές-μέλη επιλέγονται από δικαστές.

– Εγγυήσεις ως προς τη λειτουργία των εθνικών εισαγγελιών στην ΕΕ –

Η εισαγγελική αρχή διαδραματίζει σημαντικό ρόλο στο σύστημα απονομής ποινικής δικαιοσύνης καθώς και στη συνεργασία σε ποινικές υποθέσεις. Η καλή λειτουργία της εθνικής εισαγγελικής αρχής είναι σημαντική για την καταπολέμηση της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες και της διαφθοράς. Σύμφωνα με τη νομολογία του Δικαστηρίου, στο πλαίσιο της απόφασης-πλαίσιου για το ευρωπαϊκό ένταλμα σύλληψης (¹²⁸), η εισαγγελία μπορεί να θεωρηθεί δικαστική αρχή κράτους μέλους αρμόδια για την απονομή της ποινικής δικαιοσύνης όποτε μπορεί να διακριθεί από την εκτελεστική εξουσία, σύμφωνα με την αρχή της διάκρισης των εξουσιών που χαρακτηρίζει τη λειτουργία του κράτους δικαίου (¹²⁹).

Η οργάνωση των εθνικών εισαγγελιών ποικίλλει ανά την ΕΕ και δεν υπάρχει ομοιόμορφο μοντέλο για όλα τα κράτη μέλη. Εντούτοις, υπάρχει μια διαδεδομένη τάση για πιο ανεξάρτητη εισαγγελική αρχή, αντί μιας εισαγγελικής αρχής υπαγόμενης στην εκτελεστική εξουσία ή συνδεδεμένης με αυτήν (¹³⁰). Οι διοικητικές εξουσίες επί των εθνικών εισαγγελέων, καθώς και οι διαδικασίες διορισμού και παύσης των εισαγγελέων μπορούν να επηρεάσουν την έκταση της ανεξαρτησίας της εισαγγελικής αρχής. Όποιο και αν είναι το μοντέλο του εθνικού συστήματος απονομής δικαιοσύνης ή η νομική παράδοση στην οποία αυτό θεμελιώνεται, τα ευρωπαϊκά πρότυπα υποχρεώνουν τα κράτη μέλη να λαμβάνουν αποτελεσματικά μέτρα για να διασφαλίζουν ότι οι εισαγγελείς μπορούν να ασκούν τα επαγγελματικά καθήκοντα και τις αρμοδιότητές τους υπό κατάλληλες νομικές και οργανωτικές συνθήκες (¹³¹) και χωρίς αδικαιολόγητες παρεμβάσεις (¹³²). Ειδικότερα, όταν η κυβέρνηση παρέχει οδηγίες γενικής φύσης, για παράδειγμα σχετικά με την πολιτική για την εγκληματικότητα, οι οδηγίες αυτές πρέπει να είναι έγγραφες και να δημοσιοποιούνται επαρκώς (¹³³). Όταν η κυβέρνηση έχει την εξουσία να εκδίδει εντολές για την άσκηση δίωξης σε συγκεκριμένες υποθέσεις, οι εν λόγω εντολές πρέπει να συνοδεύονται από επαρκείς εγγυήσεις (¹³⁴). Σύμφωνα με τη σύσταση της Επιτροπής Υπουργών του Συμβουλίου της

¹²⁸ EE L 190 της 18.7.2002, σ. 1.

¹²⁹ Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, απόφαση της 10ης Νοεμβρίου 2016, *Openbaar Ministerie κατά Ruslanas Kovalkovas*, C-477/16 PPU, σκέψεις 34 και 36, ECLI:EU:C:2016:861· απόφαση της 10ης Νοεμβρίου 2016, *Openbaar Ministerie κατά Halil Ibrahim Özçelik*, C-453/16 PPU, ECLI:EU:C:2016:860, σκέψεις 32 και 34. Βλ. επίσης γνώμη αριθ. 13(2018), Ανεξαρτησία, λογοδοσία και δεοντολογία των εισαγγελέων, που εκδόθηκε από το Γνωμοδοτικό Συμβούλιο των Ευρωπαίων Εισαγγελέων (CCPE), σύσταση xii.

¹³⁰ CDL-AD(2010)040-e, έκθεση σχετικά με τα ευρωπαϊκά πρότυπα όσον αφορά την ανεξαρτησία του συστήματος απονομής δικαιοσύνης: μέρος II — η εισαγγελική αρχή — εκδόθηκε από την επιτροπή της Βενετίας — στην 85η σύνοδο ολομελείας της (Βενετία, 17-18 Δεκεμβρίου 2010), σημείο 26.

¹³¹ Σύσταση Rec(2000)19 σχετικά με τον ρόλο της εισαγγελικής αρχής στο σύστημα απονομής ποινικής δικαιοσύνης, η οποία εκδόθηκε από την Επιτροπή Υπουργών του Συμβουλίου της Ευρώπης στις 6 Οκτωβρίου 2000 (η «σύσταση του 2000»), σημείο 4.

¹³² Σύσταση του 2000, σημεία 11 και 13. Βλ. επίσης γνώμη αριθ. 13(2018), Ανεξαρτησία, λογοδοσία και δεοντολογία των εισαγγελέων, που εκδόθηκε από το Γνωμοδοτικό Συμβούλιο των Ευρωπαίων Εισαγγελέων (CCPE), συστάσεις i και iii.

¹³³ Σύσταση του 2000, σημείο 13 στοιχείο c).

¹³⁴ Σύσταση του 2000, σημείο 13 στοιχείο d).

Ευρώπης του 2000, οι εντολές μη άσκησης δίωξης θα πρέπει να απαγορεύονται ⁽¹³⁵⁾. Τα ενδιαφερόμενα μέρη (περιλαμβανομένων των θυμάτων) θα πρέπει να μπορούν να προσβάλουν την απόφαση εισαγγελέα να μην ασκήσει δίωξη ⁽¹³⁶⁾.

Το διάγραμμα 55 παρουσιάζει μια επισκόπηση της κατανομής των κύριων διοικητικών εξουσιών επί των εθνικών εισαγγελέων μεταξύ διαφόρων αρχών. Το διάγραμμα δείχνει ποια αρχή (ο γενικός εισαγγελέας, το Δικαστικό/Εισαγγελικό Συμβούλιο, ο υπουργός Δικαιοσύνης / η κυβέρνηση / ο πρόεδρος ή το Κοινοβούλιο) έχει τις ακόλουθες διοικητικές εξουσίες:

- 1) να εκδίδει γενικές οδηγίες σχετικά με την πολιτική άσκησης διώξεων,
- 2) να εκδίδει εντολές σχετικά με τη δίωξη σε επιμέρους υποθέσεις,
- 3) να αξιολογεί εισαγγελείς,
- 4) να προάγει εισαγγελείς,
- 5) να αφαιρεί επιμέρους υποθέσεις που έχουν ανατεθεί σε εισαγγελέα (να μεταφέρει υποθέσεις),
- 6) να αποφασίζει επί πειθαρχικών μέτρων που αφορούν εισαγγελείς και
- 7) να μεταθέτει εισαγγελείς χωρίς τη συγκατάθεσή τους.

Πέραν των εν λόγω επιλεγμένων βασικών διοικητικών εξουσιών, οι ίδιες ή άλλες αρχές μπορεί να έχουν πρόσθετες εξουσίες επί των εθνικών εισαγγελιών (π.χ. την εξουσία επίλυσης συγκρούσεων αρμοδιότητας μεταξύ εισαγγελιών του οικείου κράτους μέλους· την εξουσία λήψης στοιχείων και πληροφοριών από εισαγγελίες κατώτερου βαθμού). Θα πρέπει να σημειωθεί ότι και άλλες αρχές μπορεί να έχουν ρόλο στις ανωτέρω αναφερόμενες διοικητικές εξουσίες (π.χ. πειθαρχικό δικαστήριο μπορεί να αποφαινεται επί ορισμένων πειθαρχικών μέτρων).

Το διάγραμμα 55 παρέχει απλώς μια πραγματολογική επισκόπηση ορισμένων πτυχών της οργάνωσης των εισαγγελιών και δεν αξιολογεί την αποτελεσματικότητα της λειτουργίας τους, αξιολόγηση που θα απαιτούσε ποιοτική αποτίμηση με συνεκτίμηση των ιδιαίτερων περιστάσεων κάθε κράτους μέλους.

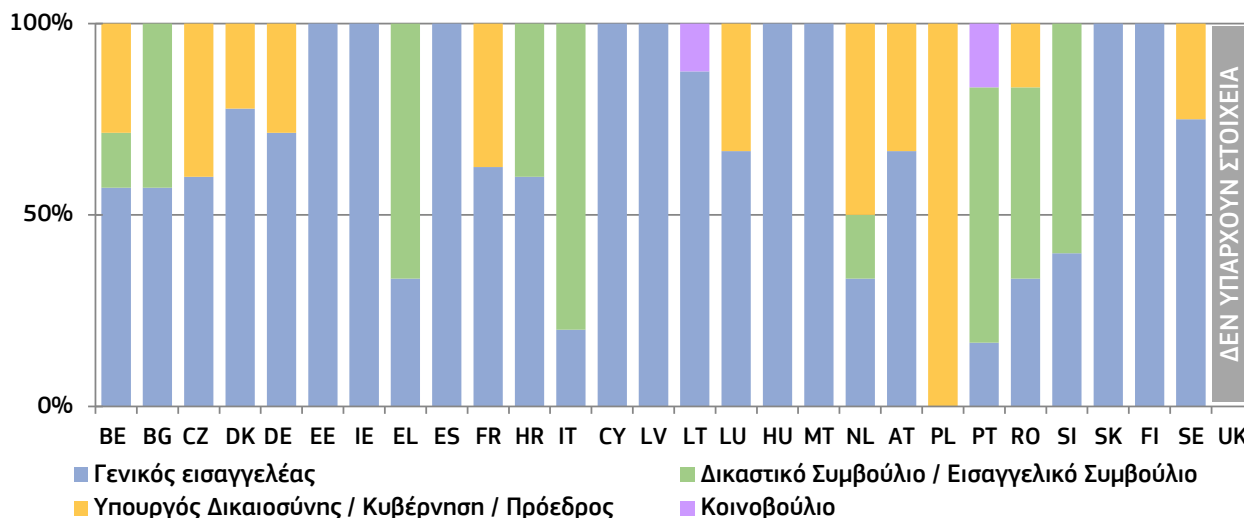
Το ποσοστό αντικατοπτρίζει την κατανομή των επτά προαναφερθεισών διοικητικών εξουσιών μεταξύ των τεσσάρων πιθανών αρχών, χωρίς οποιαδήποτε στάθμιση βάσει της σημασίας κάθε σημείου.

---

¹³⁵ Σύσταση του 2000, σημείο 13 στοιχείο f). Βλ. επίσης γνώμη αριθ. 13(2018), Ανεξαρτησία, λογοδοσία και δεοντολογία των εισαγγελέων, που εκδόθηκε από το Γνωμοδοτικό Συμβούλιο των Ευρωπαϊκών Εισαγγελέων (CCPE), σύσταση iv.

¹³⁶ Σύσταση του 2000, σημείο 34.

Διάγραμμα 55: Κατανομή των βασικών διοικητικών εξουσιών επί των εθνικών εισαγγελιών
 (*) (πηγή: Ευρωπαϊκή Επιτροπή με την ομάδα εμπειρογνομόνων για τη νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες και τη χρηματοδότηση της τρομοκρατίας)

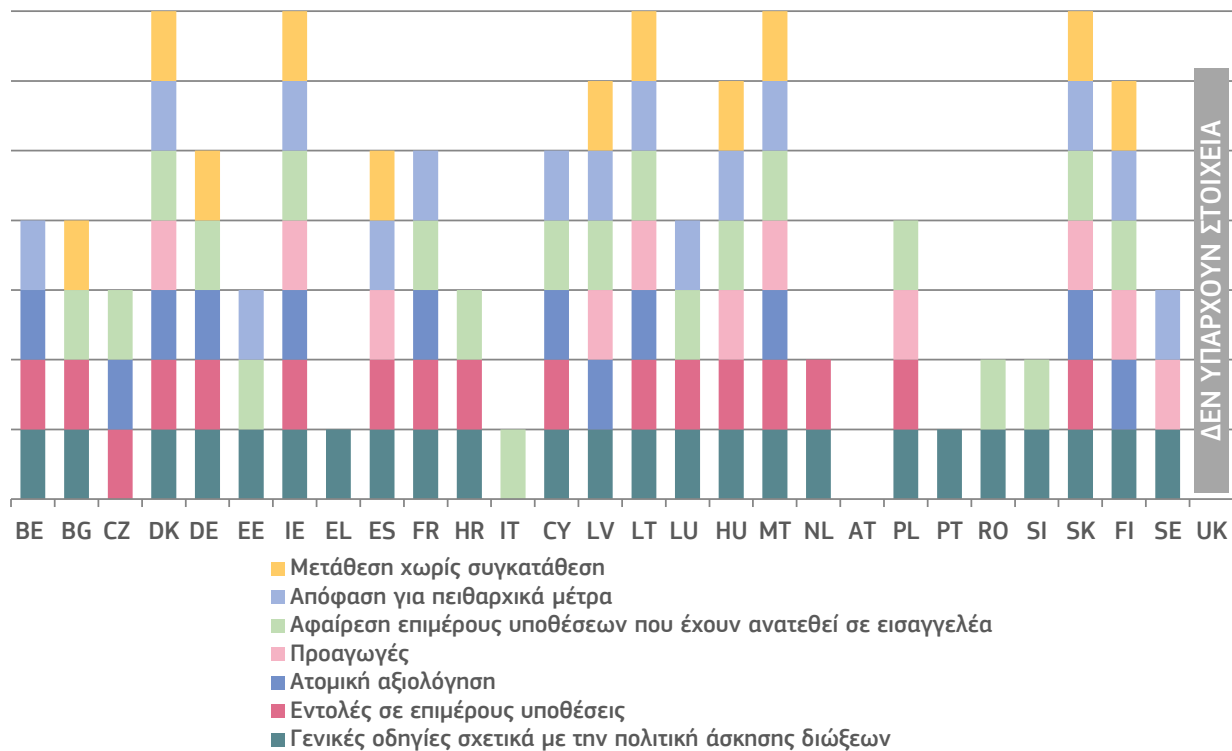
(*) Τα κράτη μέλη αναφέρονται με αλφαβητική σειρά βάσει της γεωγραφικής ονομασίας τους στη γλώσσα τους. Οι βασικές διοικητικές εξουσίες του γενικού εισαγγελέα περιγράφονται στο διάγραμμα 56. **BE:** Δικαστικό Συμβούλιο: εξουσία να αποφασίζει για τις προαγωγές των εισαγγελέων. Υπουργός Δικαιοσύνης: εξουσία να εκδίδει γενικές οδηγίες σχετικά με την πολιτική άσκησης διώξεων κατόπιν σύστασης του Συμβουλίου Γενικών Εισαγγελέων και εξουσία να εκδίδει εντολές σχετικά με τη δίωξη σε επιμέρους υποθέσεις (το δικαίωμα να διατάσσει την άσκηση διώξης προβλέπεται στο άρθρο 364 του κώδικα ποινικής δικονομίας και στο άρθρο 151 παράγραφος 1 του συντάγματος). **BG:** Δικαστικό Συμβούλιο (συλλογικό όργανο των εισαγγελέων του Ανωτάτου Δικαστικού Συμβουλίου): εξουσία να αποφασίζει επί πειθαρχικών μέτρων που αφορούν εισαγγελείς, επί της ατομικής αξιολόγησης εισαγγελέων και επί της προαγωγής εισαγγελέων. Ο υπουργός Δικαιοσύνης μπορεί να προτείνει τον διορισμό, την προαγωγή, τον υποβιβασμό, τη μετάθεση και την παύση δικαστών, εισαγγελέων και ανακριτών. **CZ:** υπουργός Δικαιοσύνης: εξουσία να αποφασίζει επί των προαγωγών εισαγγελέων: εξουσία να μεταθέτει εισαγγελείς χωρίς τη συγκατάθεσή τους μόνο σε περίπτωση οργανωτικών αλλαγών βάσει νόμου. **DK:** υπουργός Δικαιοσύνης: εξουσία να αποφασίζει επί πειθαρχικών μέτρων που αφορούν εισαγγελείς και να αποφασίζει επί των προαγωγών εισαγγελέων. **DE:** υπουργός Δικαιοσύνης: εξουσία να εκδίδει γενικές οδηγίες σχετικά με την πολιτική άσκησης διώξεων και να εκδίδει εντολές σχετικά με τη δίωξη σε επιμέρους υποθέσεις. **EE:** η πειθαρχική διαδικασία κινείται κατόπιν αίτησης ενδιαφερόμενου προσώπου ή αυτεπαγγέλτως από τον υπουργό Δικαιοσύνης κατά του γενικού εισαγγελέα, του ανώτατου εθνικού εισαγγελέα ή προϊστάμενου εισαγγελέα. **EL:** Ανώτατο Δικαστικό Συμβούλιο: εξουσία να προάγει και να μεταθέτει εισαγγελείς: οι προαγωγές και οι μεταθέσεις πραγματοποιούνται με προεδρικό διάταγμα. Ο υπουργός Δικαιοσύνης μπορεί κατ' εξαίρεση να εκδίδει γενικές ενημερωτικές εγκυκλίους προς τους εισαγγελείς σχετικά με την εφαρμογή των νομικών πράξεων που εκδίδονται στο πλαίσιο του Συμβουλίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης και αφορούν τη δικαστική συνεργασία των κρατών μελών στους τομείς της πρόληψης και της καταπολέμησης ορισμένων τύπων εγκλημάτων. **ES:** το Δημοσιονομικό Συμβούλιο (Εισαγγελικό Συμβούλιο) έχει την εξουσία να επανεξετάζει αποφάσεις του γενικού εισαγγελέα στις περιπτώσεις που ορίζονται από τον νόμο. **FR:** υπουργός Δικαιοσύνης: εξουσία να εκδίδει γενικές οδηγίες σχετικά με την πολιτική άσκησης διώξεων: εξουσία να αποφασίζει επί πειθαρχικών μέτρων που αφορούν εισαγγελείς κατόπιν γνωμοδότησης του Ανωτάτου Δικαστικού Συμβουλίου (Conseil Supérieur de la Magistrature) (άρθρο 65 του γαλλικού συντάγματος και άρθρα 48, 58-1 και 59 του νομοθετικού διατάγματος). Αν ο υπουργός προτίθεται να λάβει απόφαση δυσμενέστερη από εκείνη που προτείνει το Ανώτατο Δικαστικό Συμβούλιο, πρέπει να ζητηθεί εκ νέου η γνώμη του Συμβουλίου (άρθρο 58 παράγραφος 1 του νομοθετικού διατάγματος). Ο πρόεδρος της Δημοκρατίας εκδίδει διάταγμα για την προαγωγή εισαγγελέα κατόπιν γνωμοδότησης του Δικαστικού Συμβουλίου. Το Ανώτατο Δικαστικό Συμβούλιο γνωμοδοτεί για τα πειθαρχικά μέτρα, τις μεταθέσεις εισαγγελέων χωρίς τη συγκατάθεσή τους και τις προαγωγές εισαγγελέων. **HR:** Εισαγγελικό Συμβούλιο: εξουσία να αποφασίζει επί πειθαρχικών μέτρων που αφορούν εισαγγελείς, να προάγει εισαγγελείς. **IT:** Δικαστικό Συμβούλιο: εξουσία να αποφασίζει επί πειθαρχικών μέτρων που αφορούν εισαγγελείς, να μεταθέτει εισαγγελείς χωρίς τη συγκατάθεσή τους, να αποφασίζει επί της ατομικής αξιολόγησης εισαγγελέων και να προάγει εισαγγελείς. **CY:** το Δικαστικό Συμβούλιο έχει την εξουσία απόλυσης του γενικού εισαγγελέα. **LV:** Συμβούλιο της Γενικής Εισαγγελίας: σύμφωνα με το άρθρο 29 μέρος 2 του νόμου περί εισαγγελίας, το Συμβούλιο της Γενικής Εισαγγελίας, ως συλλογικό συμβουλευτικό όργανο, εξετάζει τα κύρια θέματα που σχετίζονται με την οργάνωση και τη λειτουργία της εισαγγελίας και εκτελεί άλλα καθήκοντα που προβλέπονται από τον νόμο (π.χ. καταρτίζει και εκδίδει κανονισμούς που διέπουν την επιλογή, την πρακτική άσκηση και τις εξετάσεις για τον διορισμό των υποψηφίων σε θέση εισαγγελέα, καθώς και κανονισμών για την αξιολόγηση των επαγγελματιών επιδόσεων των εισαγγελέων). **LT:** το κοινοβούλιο (Seimas) καθορίζει τις επιχειρησιακές προτεραιότητες της Εισαγγελικής Υπηρεσίας και διενεργεί κοινοβουλευτικό έλεγχο των μη δικονομικών πράξεων. **LU:** ο υπουργός Δικαιοσύνης μπορεί να δώσει εντολή στις εισαγγελίες να ασκήσουν δίωξη σε μια υπόθεση (αλλά δεν μπορεί να δώσει εντολή να μην ασκήσουν δίωξη). Ωστόσο, εδώ και περισσότερο από 20 έτη δεν έχει εκδοθεί τέτοια εντολή. Δεν υφίσταται νόμιμη υποχρέωση να ζητηθεί η γνώμη εισαγγελέα ή γνωμοδότηση του γενικού εισαγγελέα για την έκδοση τέτοιας εντολής. Ο Μεγάλος Δούκας, ως αρχηγός του κράτους, έχει την αρμοδιότητα να αποφασίζει για τις προαγωγές των εισαγγελέων, στη βάση ενοίκιης γνώμης του γενικού εισαγγελέα. **MT:** η αστυνομία έχει την αποκλειστική αρμοδιότητα να κινεί και να διεξάγει ποινικές διώξεις και να ενεργεί ως κατηγορούσα αρχή ενώπιον των κατώτερων δικαστηρίων: ο γενικός εισαγγελέας ενεργεί ως κατηγορούσα αρχή ενώπιον των ανώτερων δικαστηρίων μετά την ολοκλήρωση της διεξαγωγής των αποδείξεων ενώπιον των κατώτερων δικαστηρίων. **NL:** Συμβούλιο της Γενικής Εισαγγελίας (College van procureurs-generaal): εξουσία να εκδίδει γενικές οδηγίες σχετικά με την πολιτική άσκησης διώξεων. Υπουργός Δικαιοσύνης: εξουσία να εκδίδει γενικές οδηγίες σχετικά με την πολιτική άσκησης διώξεων και να αποφασίζει επί ορισμένων πειθαρχικών μέτρων που αφορούν εισαγγελείς: μπορεί να εκδίδει

εντολές προς εισαγγελίες να ασκήσουν ή να μην ασκήσουν δίωξη σε ορισμένη υπόθεση, αλλά υποχρεούται να λάβει προηγουμένως έγγραφη αιτιολογημένη γνώμη του Συμβουλίου της Γενικής Εισαγγελίας (*College van procureurs-generaal*) επί των εντολών που προτίθεται να εκδώσει, ενώ υποχρεούται επίσης να προβεί σε σχετική κοινοποίηση προς το κοινοβούλιο. Ωστόσο, μέχρι σήμερα, έχει υπάρξει μόνο μία τέτοια υπόθεση, πριν από περισσότερο από είκοσι έτη. Ο προϊστάμενος της εισαγγελίας της εκάστοτε περιφέρειας έχει την εξουσία να αποφασίζει για τα πειθαρχικά μέτρα και για την αξιολόγηση των εισαγγελέων που υπηρετούν στην οικεία περιφέρεια. **ΑΤ:** υπουργός Δικαιοσύνης: εξουσία να εκδίδει γενικές οδηγίες σχετικά με την πολιτική άσκησης διώξεων και να εκδίδει εντολές σχετικά με τη δίωξη σε επιμέρους υποθέσεις με την έγκριση ανεξάρτητου οργάνου (*Weisungsrat*), το οποίο υπάγεται στη Γενική Εισαγγελία. Στις εξουσίες του γενικού εισαγγελέα δεν περιλαμβάνεται η άμεση διοίκηση της εισαγγελικής αρχής όπως αναφέρεται στο διάγραμμα. Οι λοιπές διοικητικές εξουσίες που αναφέρονται στο διάγραμμα ανήκουν είτε στον ανώτερο εισαγγελέα είτε στην ανεξάρτητη Επιτροπή Προσωπικού (*Personalkommission*), η οποία αποτελείται από τέσσερα μέλη, τα οποία πρέπει να είναι εισαγγελείς (βλ. σχόλια στο διάγραμμα 56). Όσον αφορά τις προαγωγές των εισαγγελέων, απαιτείται η υποβολή αίτησης για προαγωγή σε υψηλότερη θέση και εφαρμόζονται οι κανόνες που ισχύουν για τον διορισμό των εισαγγελέων [δηλαδή, πρόταση της ανεξάρτητης Επιτροπής Προσωπικού (*Personalkommission*), διορισμός από τον υπουργό Δικαιοσύνης κατ' ανάθεση εξουσίας από τον πρόεδρο της Δημοκρατίας]. Η εξουσία απόφασης επί πειθαρχικών μέτρων που αφορούν εισαγγελέα ανήκει στα Πειθαρχικά Δικαστήρια, τα οποία έχουν επίσης την εξουσία να επιβάλουν ως κύρωση τη μετάθεση εισαγγελέα. **PL:** ο γενικός εισαγγελέας είναι επίσης υπουργός Δικαιοσύνης. **PT:** Δικαστικό Συμβούλιο: εξουσία να αποφασίζει επί πειθαρχικών μέτρων που αφορούν εισαγγελείς, να μεταθέτει εισαγγελείς χωρίς τη συγκατάθεσή τους, να αποφασίζει επί της ατομικής αξιολόγησης εισαγγελέων και επί των προαγωγών εισαγγελέων. Το κοινοβούλιο μπορεί να εκδίδει γενικές οδηγίες σχετικά με την πολιτική άσκησης διώξεων. **RO:** Δικαστικό Συμβούλιο: εξουσία να αποφασίζει επί πειθαρχικών μέτρων που αφορούν εισαγγελείς και να αποφασίζει επί των προαγωγών εισαγγελέων [σύμφωνα με το άρθρο 40 παράγραφος 2 στοιχείο θ) του νόμου αριθ. 317/2004, το Εισαγγελικό Τμήμα του Ανωτάτου Δικαστικού Συμβουλίου εκδίδει την απόφαση προαγωγής των εισαγγελέων, αλλά η προαγωγή αποφασίζεται μόνο ύστερα από διαγωνισμό (άρθρο 43 του νόμου αριθ. 303/2004)]. Ο υπουργός Δικαιοσύνης, σύμφωνα με το πρόσφατα τροποποιηθέν άρθρο 69 του νόμου αριθ. 304/2004 για την οργάνωση των δικαστηρίων, μπορεί να ζητά από τον γενικό εισαγγελέα της εισαγγελίας του Ανωτάτου Ακυρωτικού Δικαστηρίου ή, ανάλογα με την περίπτωση, τον γενικό εισαγγελέα της Εθνικής Εισαγγελίας κατά της Διαφθοράς πληροφορίες σχετικά με τις δραστηριότητες των εισαγγελέων, καθώς και να εκδίδει έγγραφες κατευθυντήριες γραμμές σχετικά με μέτρα που πρέπει να ληφθούν για την πρόληψη και τον έλεγχο του εγκλήματος. Σύμφωνα με το άρθρο 40 παράγραφος 2 στοιχείο η) του νόμου αριθ. 317/2004 για το Ανώτατο Δικαστικό Συμβούλιο, το Εισαγγελικό Τμήμα του Ανωτάτου Δικαστικού Συμβουλίου είναι αρμόδιο να αποφαινεται επί των προσφυγών κατά των οριστικών αποφάσεων της επιτροπής αξιολόγησης (της βαθμολόγησης). Σύμφωνα με το άρθρο 39 παράγραφος 3 του νόμου αριθ. 303/2004 για το καθεστώς των δικαστών και των εισαγγελέων, η ατομική αξιολόγηση των εισαγγελέων πραγματοποιείται από ειδικές επιτροπές που συγκροτούνται με απόφαση του Ανωτάτου Δικαστικού Συμβουλίου. **SI:** Εισαγγελικό Συμβούλιο: εξουσία να μεταθέτει εισαγγελείς χωρίς τη συγκατάθεσή τους, να αποφασίζει επί της ατομικής αξιολόγησης εισαγγελέων και επί των προαγωγών εισαγγελέων. Επιπλέον, το Εισαγγελικό Συμβούλιο είναι αρμόδιο για τον διορισμό και την παύση των προϊσταμένων των περιφερειακών εισαγγελιών, την αξιολόγηση των επιδόσεων και τις προαγωγές, τις μεταθέσεις και τις αποσπάσεις, συμμετέχει στη διαδικασία διορισμού των εισαγγελέων, εκδίδει γνώμες σχετικά με την πολιτική άσκησης διώξεων, συμμετέχει στην αξιολόγηση των επιδόσεων και της αποδοτικότητας της λειτουργίας των εισαγγελιών, είναι αρμόδιο για την προστασία της αυτονομίας κατά την εκτέλεση των εισαγγελικών καθηκόντων και εκτελεί άλλα καθήκοντα σύμφωνα με τον νόμο περί εισαγγελίας. **SK:** στις εξουσίες του Εισαγγελικού Συμβουλίου (Συμβουλίου Εισαγγελέων) δεν περιλαμβάνεται η άμεση διοίκηση της εισαγγελικής αρχής όπως αναφέρεται στο διάγραμμα. Το Συμβούλιο Εισαγγελέων έχει άλλες εξουσίες (π.χ. αποφασίζει επί των ενστάσεων των εισαγγελέων για το περιεχόμενο της έκθεσης αξιολόγησής τους τις οποίες δεν δέχθηκε ο προϊστάμενος της Υπηρεσίας Δημόσιας Διοίκησης και διατυπώνει γνώμη σχετικά με την προσωρινή απόσπαση εισαγγελέα σε άλλη εισαγγελία). **SE:** η κυβέρνηση μπορεί να εκδίδει γενικές οδηγίες σχετικά με την πολιτική άσκησης διώξεων.

Το διάγραμμα 56 παρουσιάζει μια πραγματολογική επισκόπηση των βασικών διοικητικών εξουσιών του γενικού εισαγγελέα επί των εισαγγελέων: 1) να εκδίδει γενικές οδηγίες σχετικά με την πολιτική άσκησης διώξεων, 2) να εκδίδει εντολές σχετικά με τη δίωξη σε επιμέρους υποθέσεις, 3) να αξιολογεί εισαγγελείς, 4) να προάγει εισαγγελείς, 5) να αφαιρεί επιμέρους υποθέσεις που έχουν ανατεθεί σε εισαγγελέα (να μεταφέρει υποθέσεις), 6) να αποφασίζει επί πειθαρχικών μέτρων που αφορούν εισαγγελείς και 7) να μεταθέτει εισαγγελείς χωρίς τη συγκατάθεσή τους. Πέραν των εξουσιών αυτών, ο γενικός εισαγγελέας μπορεί να έχει και άλλες εξουσίες, οι οποίες δεν παρουσιάζονται στο διάγραμμα (¹³⁷).

¹³⁷ Για παράδειγμα, ο γενικός εισαγγελέας μπορεί να διαδραματίζει ρόλο σε όργανα που είναι αρμόδια να λαμβάνουν αποφάσεις σχετικά με εισαγγελείς, ακόμη και αν δεν λαμβάνει τις εν λόγω αποφάσεις άμεσα ο ίδιος.

Διάγραμμα 56: Διοικητικές εξουσίες του γενικού εισαγγελέα (*) (πηγή: Ευρωπαϊκή Επιτροπή με την ομάδα εμπειρογνομόνων για τη νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες και τη χρηματοδότηση της τρομοκρατίας)

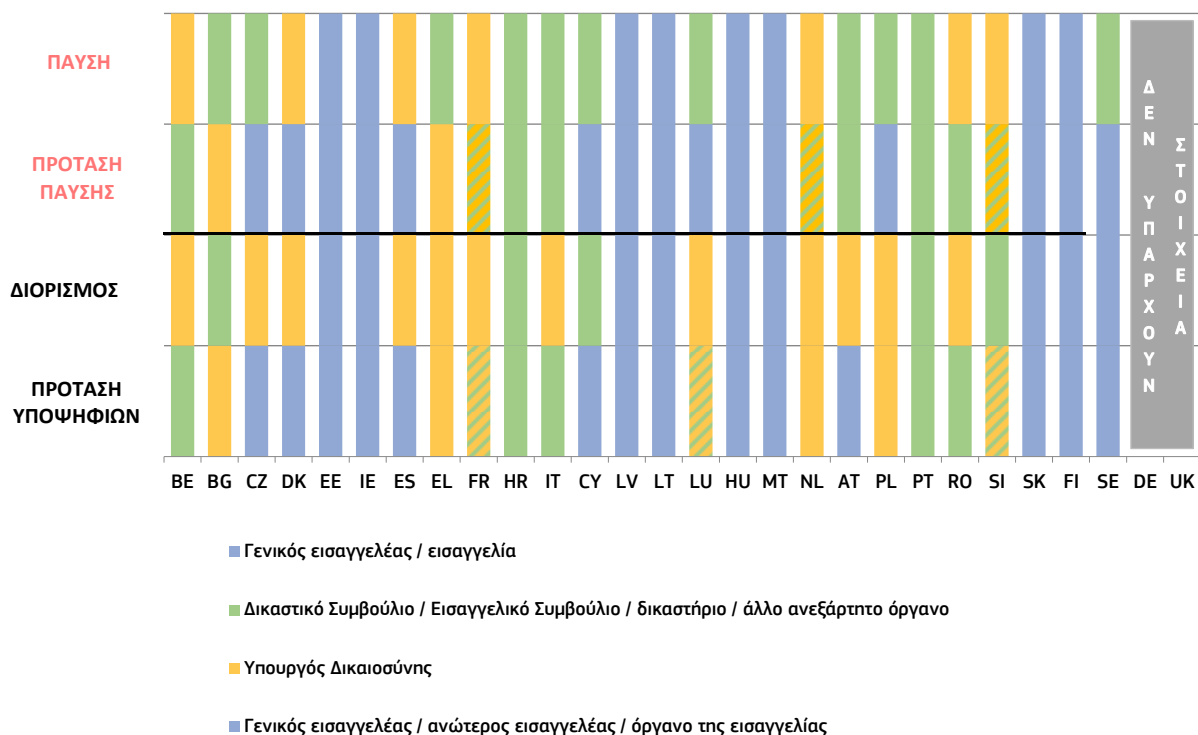

(*) Τα κράτη μέλη αναφέρονται με αλφαβητική σειρά βάσει της γεωγραφικής ονομασίας τους στη γλώσσα τους. **BE:** όσον αφορά την εξουσία να εκδίδει εντολές σχετικά με τη δίωξη σε επιμέρους υποθέσεις, το δικαίωμα να διατάσσει εισαγγελέα να ασκήσει δίωξη προβλέπεται στο άρθρο 364 του κώδικα ποινικής δικονομίας. Τα άρθρα 150 παράγραφος 2 και 138 εδάφιο 2 του κώδικα πολιτικής δικονομίας του παρέχουν γενικό δικαίωμα άσκησης διοικητικής εξουσίας επί των εισαγγελέων. **CZ:** εξουσία να εκδίδει εντολές σχετικά με τη δίωξη σε επιμέρους υποθέσεις μόνο εντός της Γενικής Εισαγγελίας και προς ανώτερες εισαγγελίες. **EL:** ο εισαγγελέας του Αρείου Πάγου (δηλαδή ο γενικός εισαγγελέας) έχει το δικαίωμα να απευθύνει σε όλους τους εισαγγελείς της χώρας γενικές οδηγίες και συστάσεις σχετικά με την άσκηση των καθηκόντων τους, χωρίς φυσικά οι αποδέκτες των οδηγιών και συστάσεών του να δεσμεύονται στη διατύπωση και την έκφραση της γνώμης τους. **ES:** ο γενικός εισαγγελέας εκδίδει εσωτερικές εντολές και οδηγίες που αφορούν την υπηρεσία και την άσκηση των εισαγγελικών καθηκόντων, οι οποίες μπορεί να είναι γενικές ή να αφορούν ειδικά θέματα. Οι γενικές κατευθυντήριες γραμμές είναι ουσιώδεις για τη διατήρηση της αρχής της ενότητας της δράσης και ορίζονται κατά βάση με εγκυκλίους, οδηγίες και γνώμες. Όσον αφορά τις μεταθέσεις χωρίς συγκατάθεση, τέτοιες πραγματοποιούνται μόνο σε περιπτώσεις υψηλού φόρτου εργασίας. **IT:** οι γενικοί εισαγγελείς των εφετειών έχουν την εξουσία να αφαιρούν επιμέρους υποθέσεις που έχουν ανατεθεί σε τοπικό εισαγγελέα σε περίπτωση αδράνειας· επιπλέον, έχουν την εξουσία να ζητούν στοιχεία και πληροφορίες από τις περιφερειακές (ή τοπικές) εισαγγελίες και να τα διαβιβάζουν στον γενικό εισαγγελέα του Ανωτάτου Ακυρωτικού Δικαστηρίου, προκειμένου να ελεγχθεί η καλή και ενιαία λειτουργία των εισαγγελιών και η τήρηση των εφαρμοστέων δικονομικών κανόνων. Στον γενικό εισαγγελέα του Ανωτάτου Ακυρωτικού Δικαστηρίου ανατίθεται από τον νόμο ο έλεγχος της Εθνικής Διεύθυνσης Καταπολέμησης της Μαφίας· επιπλέον, είναι αρμόδιος να επιλύνει τις συγκρούσεις αρμοδιότητας μεταξύ δύο ή περισσότερων τοπικών εισαγγελιών. **CY:** ο γενικός εισαγγελέας έχει την εξουσία να αποφασίζει επί πειθαρχικών μέτρων που αφορούν εισαγγελείς σε περίπτωση ήσσονος σημασίας πειθαρχικών παραπτώματων. Σε περίπτωση σοβαρών πειθαρχικών παραπτώματων, ο γενικός εισαγγελέας δεν προτείνει κυρώσεις, αλλά συνιστά την έναρξη πειθαρχικών μέτρων από την Επιτροπή Δημόσιας Υπηρεσίας. **LT:** όσον αφορά την εξουσία να εκδίδει εντολές για επιμέρους υποθέσεις, ο γενικός εισαγγελέας δεν μπορεί να εκδώσει εντολή λήψης συγκεκριμένης απόφασης· όσον αφορά την εξουσία να αποφασίζει επί των προαγωγών των εισαγγελέων, ο γενικός εισαγγελέας αποφασίζει βάσει των συμπερασμάτων της επιτροπής επιλογής εισαγγελέων ή της επιτροπής επιλογής προϊσταμένων εισαγγελέων. **LU:** ο γενικός εισαγγελέας έχει την εξουσία να δώσει εντολή στις εισαγγελίες να ασκήσουν δίωξη σε μια υπόθεση (αλλά όχι να δώσει εντολή να μην ασκήσουν δίωξη). Όσον αφορά τις προαγωγές εισαγγελέων, ο γενικός εισαγγελέας, με ευνοϊκή γνώμη του, προτείνει στην εκτελεστική εξουσία τις προαγωγές και ο αρχηγός του κράτους υπογράφει την πρόταση. **AT:** στις εξουσίες του γενικού εισαγγελέα δεν περιλαμβάνεται η άμεση διοίκηση της εισαγγελικής αρχής όπως αναφέρεται στο διάγραμμα. Οι ανώτεροι εισαγγελείς έχουν τις εξής εξουσίες: να εκδίδουν γενικές οδηγίες σχετικά με την πολιτική άσκησης διώξεων στην περιφέρειά τους, να εκδίδουν εντολές σχετικά με τη δίωξη σε επιμέρους υποθέσεις, να μεταθέτουν εισαγγελείς χωρίς τη συγκατάθεσή τους για οργανωτικούς λόγους (π.χ. για την αντιμετώπιση περιπτώσεων υπερβολικού φόρτου εργασίας ή μακροχρόνιων αναρροτικών αδειών σε ορισμένη εισαγγελία — αποκλειστικά εντός της περιφέρειάς τους και για περιορισμένο χρονικό διάστημα). Ο επικεφαλής της αντίστοιχης εισαγγελίας έχει την εξουσία να εκδίδει εντολές σχετικά με τη δίωξη σε επιμέρους υποθέσεις και να αφαιρεί επιμέρους υποθέσεις που είχαν ανατεθεί σε εισαγγελέα (να μεταφέρει υποθέσεις). Η ανεξάρτητη Επιτροπή Προσωπικού (Personalkommission), η οποία αποτελείται από τέσσερα μέλη, τα οποία πρέπει να είναι εισαγγελείς, έχει την εξουσία να αξιολογεί τους εισαγγελείς. **PL:** ο γενικός εισαγγελέας είναι επίσης υπουργός Δικαιοσύνης. **RO:** ο γενικός εισαγγελέας έχει την εξουσία να μεταφέρει επιμέρους υποθέσεις από μια εισαγγελική μονάδα σε άλλη εισαγγελική μονάδα και να εκδίδει γενικές οδηγίες σχετικά με τις πολιτικές άσκησης διώξεων (συστάσεις), προκειμένου να εξασφαλίζεται ενιαία προσέγγιση ως προς τις ποινικές έρευνες. **SI:**

τόσο ο γενικός εισαγγελέας όσο και ο επικεφαλής της εισαγγελικής αρχής έχουν την εξουσία να εκδίδουν γενικές οδηγίες σχετικά με την πολιτική άσκησης διώξεων και να αφαιρούν επιμέρους υποθέσεις που έχουν ανατεθεί σε εισαγγελέα.

Το διάγραμμα 57 παρουσιάζει μια επισκόπηση των αρχών (δικαστικό συμβούλιο / εισαγγελικό συμβούλιο / δικαστήριο, υπουργείο Δικαιοσύνης, γενικός εισαγγελέας / εισαγγελία) που είναι αρμόδιες για τον διορισμό και την παύση των εθνικών εισαγγελέων, αλλά δεν περιλαμβάνει τον διορισμό και την παύση των γενικών εισαγγελέων ή άλλες αντίστοιχες διοικητικές θέσεις. Το διάγραμμα δείχνει την ποικιλομορφία των μοντέλων οργάνωσης της εισαγγελικής αρχής στα κράτη μέλη, με επίκεντρο είτε την εκτελεστική εξουσία είτε τη δικαστική εξουσία. Το διάγραμμα δείχνει επίσης τον ρόλο του γενικού εισαγγελέα και των δικαστικών συμβουλίων / εισαγγελικών συμβουλίων ως σημαντικών παραγόντων τόσο στον διορισμό όσο και στην παύση των εισαγγελέων.

Διάγραμμα 57: Διορισμός και παύση των εθνικών εισαγγελέων (*) (πηγή: Ευρωπαϊκή Επιτροπή με την ομάδα εμπειρογνομόνων για τη νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες και τη χρηματοδότηση της τρομοκρατίας)

(*) **BE:** Πρόταση διορισμού: Δικαστικό Συμβούλιο. Απόφαση διορισμού: αρχηγός του κράτους κατόπιν γνωμοδότησης του υπουργού Δικαιοσύνης. Πρόταση παύσης: πειθαρχικό δικαστήριο. Απόφαση παύσης: αρχηγός του κράτους κατόπιν γνωμοδότησης του υπουργού Δικαιοσύνης. **BG:** Απόφαση διορισμού και παύσης: Τμήμα Εισαγγελέων του Δικαστικού Συμβουλίου. **CZ:** Πρόταση διορισμού: γενικός εισαγγελέας. Πρόταση παύσης: γενικός εισαγγελέας, προϊστάμενοι εισαγγελείς και υπουργός Δικαιοσύνης. Απόφαση παύσης: δικαστήριο. **DK:** Πρόταση διορισμού: ο γενικός εισαγγελέας προτείνει τους τελικούς υποψηφίους για τις θέσεις δόκιμων εισαγγελέων (διάρκειας περίπου τριών ετών) στο Υπουργείο Δικαιοσύνης, το οποίο διορίζει τους υποψηφίους. Αν δόκιμος εισαγγελέας ολοκληρώσει με επιτυχία την εξέταση και στη συνέχεια την κατάρτιση, ο υποψήφιος γίνεται εισαγγελέας. **EE:** Πρόταση διορισμού: η επιτροπή διαγωνισμού εισαγγελέων για τους ειδικούς εισαγγελείς, τους περιφερειακούς εισαγγελείς και τους βοηθούς εισαγγελείς - οι προϊστάμενοι εισαγγελείς για τους ανώτερους εισαγγελείς. Απόφαση διορισμού και παύσης: γενικός εισαγγελέας. **IE:** Πρόταση διορισμού: διαγωνισμός πρόσληψης βάσει άδειας πρόσληψης χορηγηθείσας από την Επιτροπή Διορισμών στη Δημόσια Διοίκηση (Commission on Public Service Appointments — CPSA), που διενεργείται κατά κανόνα από το Γραφείο του Διευθυντή της Εισαγγελικής Υπηρεσίας (Office of the Director of Public Prosecutions) [ή, κατά περίπτωση, από την Υπηρεσία Διορισμών στη Δημόσια Διοίκηση (Public Appointments Service)]. Απόφαση διορισμού: διευθυντής της Εισαγγελικής Υπηρεσίας. Πρόταση παύσης: Γραφείο του Διευθυντή της Εισαγγελικής Υπηρεσίας, σύμφωνα με τους όρους και τις προϋποθέσεις που καθορίζονται από τον υπουργό Οικονομικών, Δημόσιων Δαπανών και Μεταρρυθμίσεων. Απόφαση παύσης: αναπληρωτής διευθυντής της Εισαγγελικής Υπηρεσίας (διευθυντής της Εισαγγελικής Υπηρεσίας για τους εισαγγελείς με βαθμό κύριου υπαλλήλου και άνω). **ES:** Πρόταση διορισμού: ο εθνικός εισαγγελέας κατόπιν έκθεσης του Δημοσιονομικού Συμβουλίου και, στην περίπτωση των θέσεων σε εισαγγελία στην περιφέρεια αυτόνομης κοινότητας, ύστερα από ακρόαση του Ανώτατου Δημοσιονομικού Συμβουλίου της οικείας αυτόνομης κοινότητας. Απόφαση διορισμού: κυβέρνηση. Πρόταση παύσης: γενικός εισαγγελέας. Απόφαση παύσης: υπουργός Δικαιοσύνης, κατόπιν σύμφωνης έκθεσης του Δημοσιονομικού Συμβουλίου. **EL:** Πρόταση διορισμού: το Υπουργείο Δικαιοσύνης εκδίδει ετησίως υπουργική απόφαση σχετικά με τις εισαγωγικές εξετάσεις για την Εθνική Σχολή Δικαστών για τους υποψήφιους εισαγγελείς. Η

διαδικασία επιλογής —η οποία διεξάγεται από πενταμελή επιτροπή— αποτελείται επί του παρόντος από γραπτές και προφορικές εξετάσεις. Μετά την εισοδό τους στην ελληνική Εθνική Σχολή Δικαστών, οι επιτυχόντες ξεκινούν σπουδές 16μηνης διάρκειας, που περιλαμβάνουν τόσο θεωρητική όσο και πρακτική εκπαίδευση. Μετά την εν λόγω εκπαίδευση, διενεργούνται εξετάσεις και οι απόφοιτοι κατατάσσονται κατά σειρά επιτυχίας. Ανάλογα με την κατάταξη τους, διορίζονται σε αντίστοιχο δικαστήριο. Απόφαση διορισμού: οι υποψήφιοι διορίζονται εισαγγελείς με προεδρικό διάταγμα. Πρόταση παύσης: υπουργός Δικαιοσύνης. Απόφαση παύσης: δικαστική απόφαση των πειθαρχικών συμβουλίων που προβλέπονται στο άρθρο 91 παράγραφος 2 του Συντάγματος και τα οποία συγκροτούνται από επαγγελματίες δικαστές. **FR:** Πρόταση διορισμού: υπουργός Δικαιοσύνης κατόπιν μη δεσμευτικής σύστασης του Δικαστικού Συμβουλίου. Απόφαση διορισμού: πρόεδρος της Δημοκρατίας. Πρόταση παύσης: υπουργός Δικαιοσύνης κατόπιν μη δεσμευτικής σύστασης του Δικαστικού Συμβουλίου. Απόφαση παύσης: πρόεδρος της Δημοκρατίας. **IT:** Απόφαση διορισμού: μετά την πρόταση του Δικαστικού Συμβουλίου, ο υπουργός Δικαιοσύνης εκδίδει υπουργικό διάταγμα, χωρίς να έχει τη διακριτική ευχέρεια να μην διορίσει τον προταθέντα υποψήφιο εισαγγελέα ή να διορίσει οποιονδήποτε άλλο υποψήφιο πέραν του προταθέντος υποψηφίου εισαγγελέα. **CY:** Πρόταση διορισμού/παύσης: γενικός εισαγγελέας. Απόφαση διορισμού/παύσης: Επιτροπή Δημόσιας Υπηρεσίας κατόπιν γνωμοδότησης του γενικού εισαγγελέα. **LT:** Πρόταση διορισμού: Επιτροπή Επιλογής Εισαγγελέων [η οποία απαρτίζεται από δύο εισαγγελείς που ορίζονται από το Συμβούλιο του Σώματος, δύο εισαγγελείς που ορίζονται από τον γενικό εισαγγελέα, ένα μέλος που ορίζεται από τον πρόεδρο της Δημοκρατίας, ένα μέλος που ορίζεται από τον πρόεδρο του κοινοβουλίου (Seimas) και ένα μέλος που ορίζεται από τον πρωθυπουργό]. Απόφαση διορισμού: γενικός εισαγγελέας. Πρόταση παύσης: Επιτροπή Δεοντολογίας Εισαγγελέων (ίδια σύνθεση με την Επιτροπή Επιλογής Εισαγγελέων). **LU:** Πρόταση διορισμού: ο υπουργός Δικαιοσύνης, βάσει ευνοϊκής γνώμης του γενικού εισαγγελέα, προτείνει τον διορισμό στον Μεγάλο Δούκα. Απόφαση διορισμού: αρχηγός του κράτους. Πρόταση παύσης: γενικός εισαγγελέας. Απόφαση παύσης: δικαστήριο. **HU:** Πρόταση/απόφαση διορισμού: ανώτερος εισαγγελέας. Πρόταση παύσης: ανώτερος εισαγγελέας. Απόφαση παύσης: γενικός εισαγγελέας. **MT:** η αστυνομία έχει την αποκλειστική αρμοδιότητα να κινεί και να διεξάγει ποινικές διώξεις και να ενεργεί ως κατηγορούσα αρχή ενώπιον των κατώτερων δικαστηρίων· ο γενικός εισαγγελέας ενεργεί ως κατηγορούσα αρχή ενώπιον των ανώτερων δικαστηρίων μετά την ολοκλήρωση της διεξαγωγής των αποδείξεων ενώπιον των κατώτερων δικαστηρίων. **NL:** Πρόταση διορισμού: υπουργός Δικαιοσύνης. Η απόφαση διορισμού λαμβάνεται με βασιλικό διάταγμα (η αρμόδια για τους διορισμούς αρχή υποχρεούται βάσει συνταγματικής πρακτικής να ακολουθήσει την πρόταση διορισμού του υποψηφίου για τη θέση του εισαγγελέα). Πρόταση παύσης: υπουργός Δικαιοσύνης κατόπιν γνωμοδότησης του επικεφαλής της εισαγγελίας. Η απόφαση παύσης λαμβάνεται με βασιλικό διάταγμα. **AT:** Πρόταση διορισμού: ανεξάρτητη Επιτροπή Προσωπικού (Personalkommission), η οποία αποτελείται από τέσσερα μέλη, τα οποία πρέπει να είναι εισαγγελείς. Απόφαση διορισμού: ο πρόεδρος της Δημοκρατίας αναθέτει την απόφαση στον υπουργό Δικαιοσύνης. Πρόταση και απόφαση παύσης: πειθαρχικό δικαστήριο. **PL:** Πρόταση και απόφαση διορισμού: γενικός εισαγγελέας —ο οποίος είναι επίσης υπουργός Δικαιοσύνης— κατόπιν πρότασης του εθνικού εισαγγελέα. Αρμόδιο συμβούλιο της εισαγγελίας γνωμοδοτεί σχετικά με τους υποψηφίους για τις θέσεις εισαγγελέα. Πρόταση παύσης: εθνικός εισαγγελέας. Απόφαση παύσης: πειθαρχικό δικαστήριο· σε πολύ λίγες περιπτώσεις, ο γενικός εισαγγελέας μπορεί επίσης να παύσει εισαγγελέα κατόπιν αίτησης του εθνικού εισαγγελέα. Η γνωμοδότηση σχετικά με την παύση εισαγγελέα εκδίδεται από τη συνέλευση των εισαγγελέων της Εθνικής Εισαγγελίας ή της αρμόδιας Περιφερειακής Εισαγγελίας. **RO:** Πρόταση διορισμού: Ανώτερο Δικαστικό Συμβούλιο. Απόφαση διορισμού: πρόεδρος της Δημοκρατίας (η αρμόδια για τους διορισμούς αρχή υποχρεούται βάσει νόμου να ακολουθήσει την πρόταση διορισμού του υποψηφίου για τη θέση του εισαγγελέα). **SI:** Πρόταση διορισμού: υπουργός Δικαιοσύνης κατόπιν γνωμοδότησης του Συμβουλίου για την Εισαγγελία. Απόφαση διορισμού: Συμβούλιο για την Εισαγγελία (η αρμόδια για τους διορισμούς αρχή δεν υποχρεούται να ακολουθήσει την πρόταση διορισμού του υποψηφίου για τη θέση του εισαγγελέα). Πρόταση παύσης: Συμβούλιο για την Εισαγγελία. Απόφαση παύσης: κυβέρνηση βάσει πρότασης του υπουργού Δικαιοσύνης. **SK:** Πρόταση διορισμού: πρόεδρος της Επιτροπής Επιλογής της Γενικής Εισαγγελίας. Διορισμός και παύση: γενικός εισαγγελέας. **FI:** Διορισμός και παύση: γενικός εισαγγελέας. **SE:** Πρόταση και απόφαση διορισμού: διευθυντής ανθρωπίνων πόρων της σουηδικής εισαγγελικής αρχής, κατόπιν γνωμοδότησης του γενικού εισαγγελέα. Πρόταση παύσης: διευθυντής ανθρωπίνων πόρων της σουηδικής εισαγγελικής αρχής. Απόφαση παύσης: δικαστήριο, κατόπιν γνωμοδότησης του γενικού εισαγγελέα.

3.3.3. Σύνοψη σχετικά με την ανεξαρτησία της δικαιοσύνης

Η ανεξαρτησία της δικαιοσύνης αποτελεί θεμελιώδες στοιχείο ενός αποτελεσματικού συστήματος απονομής δικαιοσύνης. Είναι ζωτικής σημασίας για την προάσπιση του κράτους δικαίου και της αμεροληψίας των δικαστικών διαδικασιών, καθώς και για τη διατήρηση της εμπιστοσύνης των πολιτών και των επιχειρήσεων στο νομικό σύστημα. Για τον λόγο αυτό, κάθε μεταρρύθμιση στον τομέα της δικαιοσύνης θα πρέπει να προασπίζει το κράτος δικαίου και να συνάδει προς τα ευρωπαϊκά πρότυπα για την ανεξαρτησία της δικαιοσύνης. Ο πίνακας αποτελεσμάτων δείχνει τις τάσεις στις αντιλήψεις του ευρέος κοινού και των επιχειρήσεων περί της ανεξαρτησίας της δικαιοσύνης. Η παρούσα έκδοση παρουσιάζει επίσης ορισμένους επιλεγμένους δείκτες σχετικά με τις νομικές εγγυήσεις που παρέχονται όσον αφορά τους φορείς που εμπλέκονται σε πειθαρχικές διαδικασίες που αφορούν δικαστές και τη διοίκηση των εισαγγελικών αρχών. Οι διαρθρωτικοί δείκτες δεν επιτρέπουν από μόνοι τους την εξαγωγή συμπερασμάτων σχετικά με την ανεξαρτησία των δικαστικών αρχών των κρατών μελών, αλλά παρουσιάζουν ορισμένα στοιχεία που ενδεχομένως μπορούν να αποτελέσουν την αφετηρία για μια τέτοια ανάλυση.

- Στον πίνακα αποτελεσμάτων του 2019 παρουσιάζονται οι εξελίξεις ως προς την **εκλαμβανόμενη ανεξαρτησία** της δικαιοσύνης βάσει ερευνών σε πολίτες (Ευρωβαρόμετρο) και εταιρείες (Ευρωβαρόμετρο και Παγκόσμιο Οικονομικό Φόρουμ):
  - Όλες οι έρευνες δείχνουν γενικά *παρόμοια αποτελέσματα*, ιδίως όσον αφορά τη σύνθεση

των δύο ομάδων κρατών μελών με τη χαμηλότερη και την υψηλότερη εκλαμβανόμενη ανεξαρτησία της δικαιοσύνης.

- Από την έρευνα του Παγκόσμιου Οικονομικού Φόρουμ (διάγραμμα 51), η οποία παρουσιάζεται για έβδομη φορά, προκύπτει ότι η αντίληψη των επιχειρήσεων περί της ανεξαρτησίας της δικαιοσύνης *βελτιώθηκε* ή *παρέμεινε σταθερή* σε περίπου τα τρία πέμπτα των κρατών μελών, σε σύγκριση με το 2010. Επίσης, μεταξύ των κρατών μελών που αντιμετωπίζουν ειδικές προκλήσεις (¹³⁸), η αντίληψη περί της ανεξαρτησίας της δικαιοσύνης *βελτιώθηκε* ή *παρέμεινε σταθερή* σε σχεδόν τα τρία πέμπτα των εν λόγω χωρών κατά την οκταετή αυτή περίοδο. Ωστόσο, σε σύγκριση με το 2016-17, η αντίληψη των επιχειρήσεων περί της ανεξαρτησίας της δικαιοσύνης *επιδεινώθηκε* σε περίπου τα τρία πέμπτα του συνόλου των κρατών μελών.
- Από την έρευνα του Ευρωβαρόμετρου σχετικά με τις αντιλήψεις του ευρέος κοινού (διάγραμμα 47), η οποία παρουσιάζεται για τέταρτη φορά, προκύπτει ότι η αντίληψη του ευρέος κοινού περί της ανεξαρτησίας της δικαιοσύνης *βελτιώθηκε* σε περίπου τα δύο τρίτα των κρατών μελών, σε σύγκριση με το 2016. Η αντίληψη του ευρέος κοινού περί της ανεξαρτησίας της δικαιοσύνης *βελτιώθηκε* σε περισσότερα από τα δύο τρίτα των κρατών μελών που αντιμετωπίζουν ειδικές προκλήσεις, κατά την εν λόγω τετραετή περίοδο. Ωστόσο, σε σύγκριση με πέρυσι, η αντίληψη του ευρέος κοινού περί της ανεξαρτησίας της δικαιοσύνης *επιδεινώθηκε* σε περίπου τα τρία πέμπτα του συνόλου των κρατών μελών (σε περισσότερα από τα δύο τρίτα των κρατών μελών που αντιμετωπίζουν ειδικές προκλήσεις και σε περίπου τα μισά από τα υπόλοιπα κράτη μέλη).
- Από την έρευνα του Ευρωβαρόμετρου σχετικά με τις αντιλήψεις των εταιρειών (διάγραμμα 49), η οποία παρουσιάζεται για τέταρτη φορά, προκύπτει ότι η αντίληψη των εταιρειών περί της ανεξαρτησίας της δικαιοσύνης *βελτιώθηκε* σε περίπου τα δύο τρίτα των κρατών μελών, τόσο σε σύγκριση με το 2016 όσο και σε σύγκριση με πέρυσι (σε σύγκριση με πέρυσι, αυτό συνέβη σε περισσότερα από τα δύο τρίτα των κρατών μελών που αντιμετωπίζουν ειδικές προκλήσεις και σε περίπου τα τρία πέμπτα των υπόλοιπων κρατών μελών).
- Μεταξύ των λόγων της εκλαμβανόμενης έλλειψης ανεξαρτησίας των δικαστηρίων και των δικαστών, *οι παρεμβάσεις ή οι πιέσεις από την κυβέρνηση και τους πολιτικούς* ήταν ο συχνότερα αναφερόμενος λόγος, ακολουθούμενος από τις πιέσεις οικονομικών ή άλλων ειδικών συμφερόντων. Αμφότεροι οι λόγοι αυτοί εξακολουθούν να προβάλλονται πολύ σε αρκετά κράτη μέλη στα οποία η εκλαμβανόμενη ανεξαρτησία της δικαιοσύνης είναι πολύ χαμηλή (διαγράμματα 48 και 50).
- Μεταξύ των λόγων θετικής αντίληψης περί της ανεξαρτησίας των δικαστηρίων και των δικαστών, σχεδόν τα τέσσερα πέμπτα των εταιρειών και των πολιτών (το 40 % και το 44 % του συνόλου των απαντησάντων, αντίστοιχα) ανέφεραν τις *εγγυήσεις που συνεπάγονται το καθεστώς και η θέση των δικαστών*.
- Ο πίνακας αποτελεσμάτων της ΕΕ στον τομέα της δικαιοσύνης για το 2019 παρουσιάζει επισκοπήσεις των πειθαρχικών αρχών που διεκπεραιώνουν τις διαδικασίες που αφορούν δικαστές, των αρμοδιοτήτων του δικαστικού σώματος, της εκτελεστικής εξουσίας και του κοινοβουλίου στην επιλογή των δικαστών-μελών των δικαστικών συμβουλίων, καθώς και ορισμένων διοικητικών και οργανωτικών πτυχών των εισαγγελικών αρχών:
  - Στο διάγραμμα 52 παρουσιάζεται επισκόπηση των αρχών που είναι αρμόδιες για τις **πειθαρχικές διαδικασίες που αφορούν δικαστές**. Στην πλειονότητα των κρατών μελών, η αρχή που αποφασίζει για τις πειθαρχικές κυρώσεις είναι κάποια ανεξάρτητη αρχή, όπως

¹³⁸

Βλ. υποσημείωση 70.

δικαστήριο (ανώτατο δικαστήριο, διοικητικό δικαστήριο ή πρόεδρος δικαστηρίου) ή δικαστικό συμβούλιο, ενώ σε ορισμένα κράτη μέλη είναι ειδικό δικαστήριο του οποίου τα μέλη επιλέγονται ή διορίζονται ειδικά (από το Δικαστικό Συμβούλιο, από δικαστές ή, σε ένα κράτος μέλος, από τον υπουργό Δικαιοσύνης) για την εκδίκαση πειθαρχικών διαδικασιών.

- Στο διάγραμμα 53 παρουσιάζεται επισκόπηση των αρχών που είναι επιφορτισμένες με την **ευθύνη της ανάκρισης στις πειθαρχικές διαδικασίες που αφορούν δικαστές**. Στα περισσότερα κράτη μέλη, ως ανακριτής ορίζεται πρόεδρος δικαστηρίου ή δικαστικό συμβούλιο. Σε ορισμένα κράτη μέλη, ο ανακριτής επιλέγεται ειδικά είτε από δικαστές είτε από το Δικαστικό Συμβούλιο, ή, σε ένα κράτος μέλος, από τον υπουργό Δικαιοσύνης.
- Το διάγραμμα 54 απεικονίζει τη συμμετοχή του δικαστικού σώματος στον **διορισμό των δικαστών-μελών του δικαστικού συμβουλίου**. Η αρμοδιότητα για την οργάνωση των συστημάτων τους απονομής δικαιοσύνης εναπόκειται στα κράτη μέλη, συμπεριλαμβανομένης της απόφασης περί θέσπισης ή μη δικαστικού συμβουλίου. Ωστόσο, αν κράτος μέλος έχει θεσπίσει δικαστικό συμβούλιο, η ανεξαρτησία του συμβουλίου πρέπει να διασφαλίζεται σύμφωνα με τα ευρωπαϊκά πρότυπα. Σε όλα σχεδόν τα κράτη μέλη, οι δικαστές-μέλη των συμβουλίων προτείνονται και εκλέγονται ή επιλέγονται από δικαστές.
- Το διάγραμμα 55 παρουσιάζει μια επισκόπηση της κατανομής, μεταξύ διαφόρων αρχών, των **βασικών διοικητικών εξουσιών επί των εθνικών εισαγγελιών**. Το διάγραμμα 56 παρουσιάζει μια πραγματολογική επισκόπηση των βασικών διοικητικών εξουσιών του γενικού εισαγγελέα επί των εισαγγελιών. Τα εν λόγω διαγράμματα δείχνουν ότι σε κάποια κράτη μέλη υπάρχει ορισμένος βαθμός συγκέντρωσης σε μία μοναδική αρχή των κύριων διοικητικών εξουσιών επί των εισαγγελικών αρχών. Το διάγραμμα 57 παρουσιάζει μια επισκόπηση των αρχών που συμμετέχουν στις **διαδικασίες διορισμού και παύσης των εθνικών εισαγγελέων**. Ενώ η κατάσταση διαφέρει σημαντικά μεταξύ των κρατών μελών, στις περισσότερες χώρες συμμετέχει το Δικαστικό Συμβούλιο / Εισαγγελικό Συμβούλιο ή η εισαγγελική αρχή.

4. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Η παρούσα έβδομη έκδοση του πίνακα αποτελεσμάτων της ΕΕ στον τομέα της δικαιοσύνης δείχνει ότι πολλά κράτη μέλη συνέχισαν τις προσπάθειές τους για την περαιτέρω βελτίωση της αποτελεσματικότητας του εθνικού τους συστήματος απονομής δικαιοσύνης. Ωστόσο, εξακολουθούν να υφίστανται προκλήσεις ως προς την εξασφάλιση της πλήρους εμπιστοσύνης των πολιτών στα νομικά συστήματα των κρατών μελών στα οποία οι εγγυήσεις για το καθεστώς και τη θέση των δικαστών, και, ως εκ τούτου, η ανεξαρτησία των δικαστών, ενδέχεται να βρίσκονται σε κίνδυνο. Η Επιτροπή έχει λάβει τα αναγκαία μέτρα και συνεχίζει να παρακολουθεί την κατάσταση στα κράτη μέλη. Δεσμεύεται να διασφαλίζει ότι κάθε μεταρρύθμιση στον τομέα της δικαιοσύνης συνάδει προς το δίκαιο της ΕΕ και τα ευρωπαϊκά πρότυπα για το κράτος δικαίου.